

QualityWatch

Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja

Ria Bilić, Ninoslav Šukanec,
Matija Sinković, Nikolina Svalina,
Slobodan Škopelja, Marko Turk

Institut za razvoj
obrazovanja

Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Ovaj projekt financira
Europska unija i sufinancira
Ured za udruge Vlade RH

QualityWatch

Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja

**Ria Bilić, Ninoslav Šćukanec, Matija Sinković,
Nikolina Svalina, Slobodan Škopelja, Marko Turk**

Projekt

„QUALITYWATCH: Aktivna uloga organizacija civilnog društva u praćenju i promociji kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj“

Nositelj projekta

Institut za razvoj obrazovanja

www.iro.hr

Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja

Ria Bilić, Ninoslav Šćukanec, Matija Sinković, Nikolina Svalina, Slobodan Škopelja, Marko Turk

Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Projekt je financirala Europska unija putem Komponente I programa IPA – Pomoć u tranziciji i jačanje institucija te sufinancirao Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Instituta za razvoj obrazovanja. Stajališta izražena u ovoj publikaciji ne izražavaju nužno stajališta Europske Unije te ureda za Udruge Vlade Republike Hrvatske.

Autori:

Ria Bilić, Ninoslav Šćukanec, Matija Sinković, Nikolina Svalina, Slobodan Škopelja, Marko Turk

Urednica:

Ria Bilić, Institut za razvoj obrazovanja

Urednički odbor:

Marko Turk, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Josip Burušić, Institut Ivo Pilar

Nicolina Svalina, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Marta Žuvić Butorac, Udruga za razvoj visokoga školstva "Universitas"

Liz Thomas, Edge Hill University (UK)

Nina Vranešević Marinić, Institut za razvoj obrazovanja

Vanjski stručnjaci na projektu:

Don F. Westerheijden, Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS), University of Twente (NL)

Andreas Raggautz, University of Graz (AT)

Živa Kos, University of Ljubljana (SLO)

Liz Thomas, Edge Hill University (UK)

Lektura:

Vlasta Paulić

Grafičko oblikovanje:

KO:KE kreativna farma

Tisak:

Printera grupa

Zagreb, 2016.

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000957042.

ISBN: 978-953-7901-27-1

(SADRŽAJ)

PREDGOVOR	8
UVOD	10
1. VODIČ ZA NADGLEDANJE TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU	14
<i>RIA BILIĆ, MATIJA SINKOVIĆ</i>	
1.1. CILJEVI I SVRHA VODIČA	14
1.2. PREGLED SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKOG OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ	15
1.2.1. UNUTARNJE OSIGURAVANJE KVALITETE	17
1.2.2. VANJSKO OSIGURAVANJE KVALITETE	19
1.3. METODOLOGIJA NADGLEDANJA TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU	26
1.3.1. STRUKTURA ANALIZE I INDIKATORI	27
1.3.2. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA VANJSKOG SUSTAVA OSIGURAVANJA I UNAPREĐIVANJA KVALITETE	28
1.3.3. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA I UNAPREĐIVANJA KVALITETE	29
1.3.4. ANALIZA SLUŽBENIH PROCJENA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA	31
1.3.5. INTERPRETACIJA I NARATIVNI OPIS REZULTATA	32
2. IZVJEŠTAJ O TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA U GRADU ZAGREBU	36
<i>RIA BILIĆ, MATIJA SINKOVIĆ</i>	
2.1. UVOD I OSNOVNE METODOLOŠKE NAPOMENE	36
2.2. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA VANJSKOG SUSTAVA OSIGURAVANJA I UNAPREĐIVANJA KVALITETE	40
2.3. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	45
2.4. ANALIZA SLUŽBENIH PROCJENA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA U GRADU ZAGREBU	48

2.4.1. PRVI INDIKATOR KVALITETE: OCJENE SEDAM STANDARDA KVALITETE	50
2.4.2. DRUGI INDIKATOR KVALITETE: KONAČNA AKREDITACIJSKA PREPORUKA AGENCIJE ZA ZNANOST I VISOKO OBRAZOVANJE ZA IZDAVANJE DOPUSNICE	55
2.4.3. TREĆI INDIKATOR KVALITETE: STUPANJ RAZVIJENOSTI I UČINKOVITOSTI UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	56
2.4.4. PRIKAZ OCJENA VISOKIH UČILIŠTA: REAKREDITACIJA I AUDIT	59
3. IZVJEŠTAJ O TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJ	68
<i>NIKOLINA SVALINA</i>	
3.1. UVOD I OSNOVNE METODOLOŠKE NAPOMENE	68
3.2. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA VANJSKOG SUSTAVA OSIGURAVANJA I UNAPREĐIVANJA KVALITETE	71
3.3. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	75
3.4. ANALIZA SLUŽBENIH PROCJENA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE	77
3.4.1. PRVI INDIKATOR KVALITETE: OCJENE SEDAM STANDARDA KVALITETE	78
3.4.2. DRUGI INDIKATOR KVALITETE: KONAČNA AKREDITACIJSKA PREPORUKA AGENCIJE ZA ZNANOST I VISOKO OBRAZOVANJE ZA IZDAVANJE DOPUSNICE	81
3.4.3. TREĆI INDIKATOR KVALITETE: STUPANJ RAZVIJENOSTI I UČINKOVITOSTI UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	82
3.4.4. PRIKAZ OCJENA VISOKIH UČILIŠTA: REAKREDITACIJA I AUDIT	86
4. IZVJEŠTAJ O TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA U SPLITSKO-DALMATINSKOJ ŽUPANIJ	92
<i>SLOBODAN ŠKOPELJA</i>	
4.1. UVOD I OSNOVNE METODOLOŠKE NAPOMENE	92
4.2. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA VANJSKOG SUSTAVA OSIGURAVANJA I UNAPREĐIVANJA KVALITETE	95

4.3. TRANSPARENTNOST POSTUPAKA UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	99
4.4. ANALIZA SLUŽBENIH PROCJENA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE	102
4.4.1. PRVI INDIKATOR KVALITETE: OCJENE SEDAM STANDARDÂ KVALITETE	104
4.4.2. DRUGI INDIKATOR KVALITETE: KONAČNA AKREDITACIJSKA PREPORUKA AGENCIJE ZA ZNANOST I VISOKO OBRAZOVANJE ZA IZDAVANJE DOPUSNICE	106
4.4.3. TREĆI INDIKATOR KVALITETE: STUPANJ RAZVIJENOSTI I UČINKOVITOSTI UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	107
4.4.4. PRIKAZ OCJENA VISOKIH UČILIŠTA: REAKREDITACIJA I AUDIT	108

5. STUDIJA IZVODLJIVOSTI ZA POKRETANJE NACIONALNE BAZE ZA OSIGURAVANJE I UNAPREĐIVANJE KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU

114

NINOSLAV ŠČUKANEC

5.1. UVOD	114
5.2. RADNJE KOJE PRETHODE POKRETANJU NACIONALNE BAZE	116
5.2.1. KOJIM JE CILJNIM SKUPINAMA NAMIJENJENA NACIONALNA BAZA?	116
5.2.2. KOJA SU VISOKA UČILIŠTA UKLJUČENA U BAZU I ŠTO PREDSTAVLJA INSTITUCIONALNU JEDINICU?	117
5.2.3. JE LI KVALITETA SHVAĆENA KAO OBJEKTIVAN ILI KAO SUBJEKTIVAN POJAM?	117
5.2.4. JE LI POTREBNO OSIGURATI VODSTVO I PODRŠKU CILJNIM SKUPINAMA PRI KORIŠTENJU PODATAKA I INFORMACIJA KOJE SE NALAZE U NACIONALNOJ BAZI?	118
5.2.5. KOJE INFORMACIJE UKLJUČITI I TKO JE ZADUŽEN ZA DOSTAVU PODATAKA?	119
5.3. VRSTE INFORMACIJA KOJE MOGU BITI UKLJUČENE U NACIONALNU BAZU	120
5.4. INOZEMNI PRIMJERI NACIONALNIH I MEĐUNARODNIH BAZA	125
UNISTATS	125
THE COMPLETE UNIVERSITY GUIDE	126
U-MULTIRANK	128

ACADEMIC RANKING OF WORLD UNIVERSITIES	130
5.5. PREPORUKE I PRIJEDLOZI ZA HRVATSKU NACIONALNU BAZU	131
6. PREPORUKE ZA UNAPREĐIVANJE TRANSPARENTNOSTI SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE NAMIJENJENE NOSITELJIMA POLITIKÂ VISOKOG OBRAZOVANJA TE DONOSITELJIMA ODLUKA NA VISOKIM UČILIŠTIMA	140
<i>NINOSLAV ŠČUKANEC, RIA BILIĆ, NIKOLINA SVALINA, SLOBODAN ŠKOPELIJA</i>	
6.1. UVOD	141
6.2. PREPORUKE ZA UNAPREĐIVANJE TRANSPARENTNOSTI VANJSKOG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	142
6.3. PREPORUKE ZA UNAPREĐIVANJE TRANSPARENTNOSTI UNUTARNJIH SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE	144
6.4. PREPORUKE ZA POKRETANJE HRVATSKE NACIONALNE BAZE ZA OSIGURAVANJE I UNAPREĐIVANJE KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU	145
PRILOG I. UČENJE I POUČAVANJE U KONTEKSTU OSIGURAVANJA KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU	148
<i>MARKO TURK</i>	
PRILOG II. UPITNIK O TRANSPARENTNOSTI POSTUPAKA OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA	152
POPIS KRATICA	161
POPIS SLIKA I TABLICA	163
LITERATURA	165
O PROJEKTU QUALITYWATCH	168

PREDGOVOR

Publikacija „**Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja**“ predstavlja konačnu projektnu publikaciju projekta „**QUALITYWATCH: Aktivna uloga organizacija civilnog društva u praćenju i promociji kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj**“. Glavni cilj projekta bio je povećati vidljivost javnih politika koje se tiču osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te povećati pristup već postojećim rezultatima procjena i evaluacija kvalitete visokoobrazovnih institucija te njihovu transparentnost.

Sustav osiguravanja kvalitete visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj u svom sadašnjem obliku postoji od 2009. godine, kada je pravno i normativno ustrojen Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju. Danas možemo reći da Hrvatska ima razvijen, funkcionalan i kvalitetan sustav vanjskog osiguravanja kvalitete visokih učilišta koji je u nadležnosti Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO), no ipak postoji prostor za unapređivanje njegove transparentnosti. Postupci ustrojeni vanjskim sustavom osiguravanja kvalitete redovito se provode od 2010. godine, no pitanje je koliko su sâm proces provedbe i konačni rezultati tih postupaka transparentni i razumljivi zainteresiranoj javnosti. Što se tiče unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete, za koje su odgovorna sama visoka učilišta, razina njihove razvijenosti još uvijek nije ujednačena na nacionalnoj razini nego varira između institucija. No, unatoč različitim razinama razvijenosti i na te je sustave **moguće primijeniti istovjetna načela transparentnosti kako bi informacije o kvaliteti bile lako dostupne, razumljive i čitljive svim zainteresiranim stranama.**

Nacionalni visokoobrazovni sustavi prema studentima, njihovim roditeljima, poslodavcima, poreznim obveznicima te u konačnici prema svim građanima Republike Hrvatske imaju odgovornost za izvođenje obrazovnih programa koji zadovoljavaju propisane standarde kvalitete, čime ispunjavaju i svoju društvenu ulogu. Reguliranje i uspostavljanje navedenih standarda kvalitete u domeni je javnih institucija s područja visokog obrazovanja, prvenstveno Agencije za znanost i visoko obrazovanje te Ministarstva znanosti i obrazovanja. Te institucije zadužene su za razvoj, uspostavu i provođenje procedura za osiguravanje i unaprjeđivanje kvalitete, donošenje odluka o akreditaciji pojedinih visokoobrazovnih institucija i njihovih programa te za informiranje javnosti o konačnim ishodima tih procedura. Kao i ostala tijela javne vlasti, dotične su institucije dužne javno, transparentno i pravovremeno obznaniti informacije od javnog interesa zainteresiranoj javnosti.

Postavlja se pitanje što točno znači i podrazumijeva transparentna objava informacija od javnog interesa? Projekt QUALITYWATCH kreće od pretpostavke da u današnje vrijeme **sve javne informacije moraju biti objavljene na internetu, odnosno na mrežnim stranicama institucija zaduženih za te informacije.** No, ponekad sâm postupak objave na internetu nije dovoljan: u slučaju osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju velik dio dokumenata *jest* objavljen na jednoj od mrežnih stranica nadležnih institucija. Međutim, pitanje je koliko su ti dokumenti **lako dostupni, razumljivi i čitljivi zainteresiranim pojedincima.** Primjerice, informacija o kvaliteti pojedinog visokog učilišta od interesa je učeniku koja razmišlja o tome koji fakultet upisati, studentici koja dvoji na kojem magistarskom studiju nastaviti obrazovanje jer se prvenstveno želi baviti znanstvenoistraživačkim radom, roditelju ili karijernom savjetniku koji želi pomoći svom djetetu ili učeniku u odluci koju instituciju odabrati. Mogu li se oni **jednostavno i brzo snaći u vrlo složenom sustavu osiguravanja kvalitete** te stotinama stranica stručnih dokumenta koje nastaju kao rezultat njegova funkcioniranja? Autori ove publikacije smatraju da u tom području postoji prostor za napredak.

Iz tog je razloga glavni cilj projekta QUALITYWATCH usmjeren na povećanje vidljivosti javnih politika osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te povećanje pristupa već postojećim rezultatima procjena i evaluacija kvalitete visokoobrazovnih institucija.

Uz glavni cilj, projektom je definirano i nekoliko specifičnih ciljeva:

- (•) Razviti mehanizme za praćenje javnih politika vezanih za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju
- (•) Zagovarati povećanja pristupa i čitljivosti svih dostupnih informacija o kvaliteti u visokom obrazovanju
- (•) Izgraditi kapacitete organizacija civilnog društva za aktivno zagovaranje transparentne i odgovorne provedbe postupaka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju

Projekt QUALITYWATCH provodio se u razdoblju od dvije godine i tri mjeseca: od 18. prosinca 2014. do 18. ožujka 2017. godine. Nositelj projekta je Institut za razvoj obrazovanja (IRO), a institucionalni partneri su Centar za mir, nenasilje i ljudska prava (Osijek), Udruga MI (Split), Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci i Institut društvenih znanosti Ivo Pilar. Pridruženi partner na projektu je Udruga za razvoj visokog školstva „Universitas“. U provedbi projekta sudjelovalo je i četvero međunarodnih stručnjaka: profesorica i konzultantica u području visokog obrazovanja Liz Thomas (UK), profesor i istraživač Centra za politike visokog obrazovanja (CHEPS) Sveučilišta u Twenteu Don F. Westerheijden (NL), profesor i voditelj Odjela za upravljanje kvalitetom Sveučilišta u Grazu Andreas Raggautz (AT) te istraživačica obrazovnih politika na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani Živa Kos (SLO).

Izvor financiranja projekta je Komponenta I programa **IPA - Pomoć u tranziciji i jačanje institucija**, a sredstva su osigurana u okviru natječaja „*Reinforcing Support of CSOs in Enhancing Transparency and Good Governance in Croatian Public Administration*“ (EuropeAid/134506/D/ACT/HR).

Načela, vrijednosti i preporuke za jačanje transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju razvijeni unutar projekta QUALITYWATCH nisu obvezatni: riječ je o preporukama kojima se nadležne institucije i visoka učilišta mogu proizvoljno koristiti u svrhu daljnjeg unapređivanja tog sustava. Iscrpnije informacije o projektu QUALITYWATCH te elektronička verzija ove publikacije dostupni su za preuzimanje na mrežnoj stranici projekta www.ipa-qualitywatch.eu ili na mrežnoj stranici IRO-a (www.iro.hr), a mogu se dobiti i na zahtjev preko e-adrese iro@iro.hr.

Ria Bilić

1, Naziv natječaja na hrvatskom: „Jačanje podrške organizacija civilnog društva u povećanju transparentnosti i dobrog upravljanja u hrvatskoj javnoj upravi“.

UVOD

Cilj publikacije „**Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja**“ jest predstavljanje glavnih rezultata aktivnosti projekta QUALITYWATCH. Ona se sastoji od ukupno sedam tekstova na temu (transparentnosti) sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju, složenih u jednu koherentnu cjelinu. Svaki od tekstova u publikaciji zasebno je dostupan na internetskoj stranici Instituta za razvoj obrazovanja (www.iro.hr).

Na početku ove publikacije donosimo **Vodič za nadgledanje transparentnosti u osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju**: njegov je glavni cilj organizacijama civilnog društva poslužiti kao alat kojim će lako moći analizirati javnu dostupnost rezultata i postupaka unutarnjeg i vanjskog osiguravanja kvalitete na visokim učilištima, analizirati stupanj razvijenosti osnovnih elemenata sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te razumjeti službene procjene kvalitete visokih učilišta na temelju službenih dokumenata visokih učilišta te Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). Uz to, Vodič sadrži i kratki te sažeti pregled sustava i postupaka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj. Namijenjen je prvenstveno organizacijama civilnog društva koje svojim djelovanjem žele pozitivno utjecati na promjene u području visokog obrazovanja i transparentnosti. No, može poslužiti i kao praktičan priručnik i istraživačima, donositeljima javnih politika te široj javnosti zainteresiranoj za praćenje procesa osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju (primjerice studentima, učenicima, roditeljima, akademskom osoblju...).

Nakon toga slijede tri **izvještaja o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta** izrađena po metodologiji razrađenoj u Vodiču: radi se o izvještajima koji analiziraju područje županije **Grad Zagreb te Osječko-baranjske i Splitsko-dalmatinske županije**. Izvještaji su rezultat istraživanja koje su projektni partneri proveli u svojim lokalnim zajednicama pomoću on-line upitnika (Prilog II.) te pretrage službenih internetskih stranica visokih učilišta. Cilj je izvještaja pružiti opću sliku o transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te o razini kvalitete visokih učilišta u odabranim županijama. Posredno, želja nam je da ti izvještaji i cijeli projekt QUALITYWATCH ukažu na važnost osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te potaknu visoka učilišta na što transparentnije i sistematičnije objavljivanje podataka o osiguravanju kvalitete. Svaki izvještaj obrađuje tri područja:

- (1.) transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete
- (2.) transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete
- (3.) analizu službenih procjena kvalitete visokih učilišta.

U želji da damo svoj doprinos povećanju pristupa i čitljivosti svih dostupnih informacija o kvaliteti u visokom obrazovanju, sva su tri područja popraćena velikim brojem grafičkih i tabličnih prikaza.

2, Osim organizacija civilnog društva, ovaj vodič mogu koristiti različite vrste organizacija koje se bave unapređivanjem kvalitete visokog obrazovanja.

Sljedeća je u nizu **studija izvodljivosti za pokretanje nacionalne baze podataka za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju**. Postojanje takve nacionalne baze unaprijedilo bi preglednost i transparentnost različitih podataka koji se prikupljaju ili bi ih se trebalo prikupljati u sektoru visokog obrazovanja. Studija pruža pregled pripremnih aktivnosti koje je potrebno realizirati prije pokretanja baze, pregled njezina mogućeg sadržaja te primjere sličnih inozemnih baza koje mogu poslužiti kao primjeri dobre prakse (UNISTATS, *The Complete University Guide*, U-Multirank i ARWU - *Academic Ranking Of World Universities*). Na temelju toga izneseni su prijedlozi i preporuke za pokretanje hrvatske nacionalne baze, namijenjeni prvenstveno nositeljima obrazovnih politika, a posebno donositeljima odluka u Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te Agenciji za znanost i visoko obrazovanje (AZVO).

Završni dio ove publikacije čine **preporuke za unapređivanje transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete** namijenjene nositeljima politika visokog obrazovanja te donositeljima odluka na visokim učilištima. Iznesene preporuke temelje se na zaključcima i rezultatima svih istraživanja provedenih u sklopu projekta QUALITYWATCH, a njima sva visoka učilišta te nadležne javne institucije u Republici Hrvatskoj želimo potaknuti na unapređivanje transparentnosti podataka koji se odnose na osiguravanje kvalitete. Preporuke su podijeljene u tri dijela: prvi se dio odnosi na vanjski nacionalni sustav osiguravanja kvalitete, drugi na unutarnje sustave osiguravanja kvalitete na razini visokih učilišta, a treći je dio usmjeren na uspostavu nacionalne baze podataka o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju.

U Prilogu I. slijedi teorijski tekst koji tematizira **učenje i poučavanje u kontekstu osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju**. U ovom se dijelu daje pregled aktivnosti usmjerenih na uključivanje područja učenja i poučavanja u procedure osiguravanja kvalitete u Hrvatskoj te osvrt na dva segmenta kulture kvalitete učenja i poučavanja: promjenu profesionalnog *modus operandi* sveučilišnih nastavnika i nastavnica te razvijanje svijesti o aktivnoj ulozi studenata i studentica u kreiranju i vrednovanju nastavnog procesa.

Na koncu, u Prilogu II. nalazi se **Upitnik o transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete visokih učilišta** kojime su se istraživači služili tijekom izrade izvještaja o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta. Upitnik su u on-line obliku dobivale ključne osobe zadužene za osiguravanje kvalitete te dekani/ce i prodekani/ce svakog visokog učilišta u gorenavedenim županijama.

**1. Vodič za
nadgledanje
transparentnosti
osiguravanja kvalitete
u visokom
obrazovanju**

RIA BILIĆ, MATIJA SINKOVIĆ

1. Vodič za nadgledanje transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju

Ria Bilić, Matija Sinković

1.1. Ciljevi i svrha vodiča

Vodič za nadgledanje transparentnosti u osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju namijenjen je prvenstveno organizacijama civilnog društva koje svojim djelovanjem žele utjecati na pozitivne promjene u području visokog obrazovanja i transparentnosti. Također, može poslužiti kao praktičan priručnik i istraživačima, donositeljima javnih politika te široj javnosti (studentima, učenicima, roditeljima, akademskom osoblju...) zainteresiranoj za praćenje procesa osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju.

Glavni je cilj ovoga vodiča pružiti organizacijama civilnog društva alat kojim će lako moći:

- (•) analizirati javnu dostupnost rezultata i postupaka unutarnjeg i vanjskog osiguravanja kvalitete na visokim učilištima
- (•) analizirati stupanj razvijenosti osnovnih elemenata sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te
- (•) razumjeti službenu procjenu kvalitete visokih učilišta na temelju službenih dokumenata visokih učilišta te Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO).

U ovome vodiču možete pronaći upute koje su prvenstveno usmjerene na utvrđivanje dostupnosti podataka koji proizlaze iz različitih procesa osiguravanja kvalitete na visokim učilištima. U vodič su uključeni podaci o organizaciji sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj, zakonskoj utemeljenosti tog sustava, vrstama postupaka vrednovanja koji čine taj sustav te tijelima koja su zadužena za provođenje postupaka osiguravanja kvalitete. Posebno je istaknuto koji su dokumenti u pravilu javno dostupni, a koji nisu, iako bi prema autorima vodiča i načelima pune transparentnosti trebali biti.

Na temelju ovoga vodiča partnerske organizacije civilnog društva uključene u QUALITYWATCH projekt (Institut za razvoj obrazovanja, Udruga MI Split, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek) izradile su tri lokalna, županijska izvještaja o osiguravanju kvalitete na visokim učilištima. Jedinice analize na koje se odnosi ovaj vodič su visoka učilišta u tri županije obuhvaćene QUALITYWATCH projektom: Splitsko-dalmatinskoj županiji, Osječko-baranjskoj županiji te Gradu Zagrebu. Međutim, vodič je primjenjiv i za analizu svih visokih učilišta u Republici Hrvatskoj. U njemu se mogu pronaći naputci koje informacije prikupiti i na koji način da bi se procijenila javna dostupnost podataka o osiguravanju kvalitete na visokim učilištima te procijenila kvaliteta visokih učilišta. Pritom se analiziraju podaci proizašli iz postupaka vanjskog i unutarnjeg osiguravanja kvalitete visokih učilišta. Uz to, na temelju službenih dokumenta AZVO-a pruža se pregled službenih ocjena kvalitete rada visokih učilišta te se zasebno analizira transparentnost postupaka unutarnjeg, a zasebno vanjskog sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima. Podaci o postupcima osiguravanja kvalitete prikupljali su se na razini visokih učilišta te potom skupno prikazivali i interpretirali prema vrsti visokog učilišta unutar pojedine županije.

Cilj županijskih izvještaja koji će se izraditi na temelju ovoga vodiča jest pružiti opću sliku o transparentnosti postupka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju, kao i o razini kvalitete visokih učilišta u odabranim županijama. Pritom smo se u prikazima kvalitete visokih učilišta u sklopu ovoga projekta koristili procjenama proizašlih iz službenih postupaka Agencije za znanost i visoko obrazovanje s obzirom da procjenjivanje kvalitete rada pojedinih visokih učilišta spada u ingerenciju Agencije te samih visokih učilišta. Udruge civilnog društva aktivne u području visokog obrazovanja te uključene u QUALITYWATCH projekt svojim djelovanjem žele pridonijeti kvaliteti i transparentnosti tih procjena te unapređivanju kulture kvalitete u visokom obrazovanju općenito. Vjerujemo da analizom transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju i preporukama za unapređivanje funkcioniranja cjelokupnog sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju možemo doprinijeti unapređivanju kvalitete rada visokih učilišta u Republici Hrvatskoj.

1.2. Pregled sustava osiguravanja kvalitete visokog obrazovanja u Hrvatskoj

„Osiguravanje kvalitete“ u visokom obrazovanju sveobuhvatan je pojam koji se koristi za opisivanje procesa i aktivnosti poduzetih u svrhu sustavnog utvrđivanja, održavanja i razvijanja kvalitete visokog obrazovanja. Iako kvalitetu nije lako jednoznačno definirati, prema Zakonu o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju³ **„kvaliteta“** u visokom obrazovanju

3, Narodne novine, 45/09

predstavlja višedimenzionalan i dinamičan koncept u kojemu se naglasak stavlja na udovoljavanje općeprihvaćenim standardima visokog obrazovanja uz težnju ka stalnom unapređivanju svih procesa i njihovih ishoda.“ S druge strane, Europska komisija definira kvalitetu u visokom obrazovanju (VO) kao sposobnost visokoobrazovnih institucija da svojim studentima pruže znanje, vještine i prenosive kompetencije potrebne za uspjeh nakon završetka studija. Pritom je naglasak na procesu učenja koji se odvija unutar visokokvalitetne okoline za učenje koja prepoznaje i potiče izvrsno podučavanje⁴. Na istom tragu, u Standardima i smjernicama za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)⁵ za kvalitetu se kaže da „većinom proizlazi iz interakcije nastavnika, studenata i institucionalnog okruženja za učenje.“ Kada govori o osiguravanju kvalitete, isti dokument kaže da ono „mora omogućiti takvo okruženje za učenje u kojemu sadržaj programa, prilike za učenje i resursi odgovaraju svojoj svrsi.“

U sustavu osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju postoji temeljna podjela na unutarnji i vanjski sustav. **Unutarnji sustav osiguravanja i unapređivanja kvalitete** je skup mjera i aktivnosti kojima visoka učilišta samostalno rade na praćenju i unapređivanju kvalitete pojedinih područja svoje djelatnosti. Cilj tih mjera i aktivnosti jest osigurati kvalitetne ishode obrazovnih i znanstvenih djelatnosti. Primjer takvog sustava bilo bi djelovanje ureda i povjerenstava za osiguravanja kvalitete na pojedinim visokim učilištima: praćenje kvalitete izvođenja nastave, kvalitete i broja objavljenih znanstvenih radova i provedenih istraživanja, provođenje studentske evaluacije i sl.

Vanjski sustav osiguravanja kvalitete odnosi se na provođenje postupaka osiguravanja kvalitete rada visokih učilišta od strane vanjskog ovlaštenog neovisnog tijela. On obuhvaća vrednovanje i ocjenu kvalitete visokog učilišta na temelju objektivnih i jasnih kriterija te preporuke za unapređivanje rada vrednovanog visokog učilišta.

Osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj temelji se na Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju⁶, Zakonu o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju te

4, Europska komisija, Opća uprava za obrazovanje i kulturu: http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/quality-relevance_en.htm

5, https://www.azvo.hr/images/stories/kvaliteta/ESG_HR_final.pdf

6, Narodne novine, 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13 i 139/13

pripadajućim pravilnicima⁷. Osim toga, osiguravanje kvalitete regulirano je i statutima te pravilnicima i drugim dokumentima pojedinih visokih učilišta i drugih relevantnih institucija (npr. Rektorskog zbora). Sve procedure osiguravanja kvalitete usklađene su i provode se prema jednom od temeljnih dokumenata Bolonjskog procesa, „Standardima i smjernicama za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja“ (ESG)⁸, koji je u Republici Hrvatskoj usvojen 2006. godine.

Ključna institucija za vanjsko osiguravanje kvalitete je Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) – samostalna i neovisna nacionalna agencija za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti. Osnovana je 2004. godine u skladu s europskim modelom agencija za vanjsko osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju i s ciljem provođenja postupaka vanjskog vrednovanja te unapređivanja kvalitete znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Agencija je punopravna članica dvaju krovnih europskih udruženja za osiguravanje kvalitete: Europske mreže za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Association for Quality Assurance in Higher Education* – ENQA) i Europskog registra agencija za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Quality Assurance Register for Higher Education* – EQAR).

1.2.1. Unutarnje osiguravanje kvalitete

Unutarnji sustav osiguravanja i unapređivanja kvalitete skup je mjera i aktivnosti kojima visoka učilišta osiguravaju svoju učinkovitost i ostvarivanje kvalitetnih ishoda obrazovnih i znanstvenih aktivnosti. Sustav unutarnjeg osiguravanja kvalitete komplementaran je s procedurama vanjskog vrednovanja te ga svaka ustanova u sustavu znanosti i visokoga obrazovanja autonomno uređuje svojim općim aktom, uvažavajući pritom Europske standarde i smjernice u području visokog obrazovanja (ESG)⁹.

Sukladno smjernicama, pri uspostavljanju unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete visoka učilišta moraju voditi računa o sljedećim područjima:

7, Pravilnik o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskih programa i reakreditaciju visokih učilišta (NN 24/10); Pravilnik o uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje znanstvene djelatnosti, uvjetima za reakreditaciju znanstvenih organizacija i sadržaju dopusnice (NN 83/2010); Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja (NN 84/05, 138/06, 120/07, 71/10, 116/10 i 38/1); Pravilnik o vrednovanju znanstvenih organizacija (NN 39/05, 104/08)

8, Skup zajedničkih standarda, postupaka i smjernica za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja koje je izradila grupa E4 (ENQA – Europska udruga za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju, EUA – Europsko udruženje sveučilišta, EURASHE – Europska udruga visokih učilišta i ESU – Europska studentska unija) prema mandatu koji su joj dali ministri obrazovanja zemalja potpisnica Bolonjske deklaracije.

9, U ovom poglavlju i u nastavku Vodiča korišteno je treće izdanje Standarda i smjernica za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja iz 2009. godine. Prema njemu je ustrojen sustav vanjskog i unutarnjeg osiguravanja kvalitete u Hrvatskoj te su sva dosadašnja vrednovanja provedena u skladu s njime. Dokument je dostupan na internetskoj stranici http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2013/06/ESG_3edition-2.pdf. U svibnju 2015. usvojena je nova verzija ovog dokumenta: https://www.azvo.hr/images/stories/kvaliteta/ESG_HR_final.pdf

- (•) pravilima i postupcima osiguravanja i unapređivanja sustava kvalitete visokog učilišta
- (•) odobrenju, nadzoru i periodičnom vrednovanju studijskih programa
- (•) vrednovanju studentskoga rada i ocjenjivanju studenata
- (•) resursima za učenje i potpori studentima
- (•) osiguravanju kvalitete nastavnika
- (•) informacijskom sustavu ustanove
- (•) javnosti djelovanja.

Uz područja navedena u smjernicama, većina visokih učilišta uključuje i sljedeća područja:

- (•) znanstveno-istraživačku i umjetničku djelatnost
- (•) stručnu djelatnost
- (•) mobilnost i međunarodnu suradnju
- (•) resurse za obrazovnu, znanstveno-istraživačku i umjetničku te stručnu djelatnost.

Za svako područje osiguravanja kvalitete definiraju se:

- (A.) **standard:** iskazi o očekivanoj razini zahtjeva i uvjeta prema kojima se ocjenjuje kvaliteta
- (B.) **cilj:** postavljanje referentne vrijednosti kojoj se teži u osiguravanju kvalitete i prema kojoj se određuju postignuća
- (C.) **aktivnosti:** niz aktivnosti i postupaka kojima se ostvaruju postavljeni ciljevi u ostvarenju kvalitete uz navođenje vremena provedbe, tijela odgovornih za prijedlog/izradu i provjeru/donošenje te indikatora uspješnosti provedbe određene aktivnosti
- (D.) **primjeri dobre prakse:** postojeći postupci čija primjena može unaprijediti kvalitetu obrazovne, znanstveno-istraživačke, umjetničke ili stručne djelatnosti.

Pri uspostavi sustava unutarnjeg osiguravanja kvalitete, visoka učilišta često donose sljedeće dokumente:

- (•) **politiku osiguravanja kvalitete:** sažeti dokument koji definira načela uspostave sustava, metodu te organizacijsku strukturu sustava osiguravanja kvalitete visokog učilišta
- (•) **strategiju osiguravanja kvalitete:** dokument kojim su u području osiguravanja kvalitete određeni vizija, misija te razvojni ciljevi iz kojih su izvedeni pojedini zadaci i planovi za njihovu provedbu
- (•) **priručnik za osiguravanje kvalitete:** publikaciju koja sadrži potrebne pojmove, standarde, postupke, planove i aktivnosti osiguravanja kvalitete te služi kao uputa i pomoć svim dionicima sustava visokoga obrazovanja u izgradnji i unapređivanju sustava za osiguravanje kvalitete te u promicanju kulture kvalitete
- (•) **pravilnik o osiguravanju kvalitete:** dokument kojim se pravno uređuje sustav osiguravanja kvalitete na visokom učilištu.

Uz to, visoka učilišta često uspostavljaju i **središnje jedinice/povjerenstva/odbore za osiguravanje i unapređivanje kvalitete** koji vode brigu o kvaliteti u različitim područjima rada te **urede za upravljanje kvalitetom** putem kojih obavljaju administrativno-tehničke poslove povezane sa sustavom osiguravanja kvalitete.

1.2.2. Vanjsko osiguravanje kvalitete

Vanjski sustav osiguravanja i unapređivanja kvalitete obuhvaća vrednovanje i ocjenu kvalitete visokih učilišta, studijskih programa koje ona izvode te dijela ili cjelokupne djelatnosti visokih učilišta. Sva vrednovanja temelje se na objektivnim i jasnim kriterijima određenim nacionalnim zakonodavnim okvirom i razvijenima na temelju ESG-a. Sve postupke vanjskog osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju provodi Agencija za znanost i visoko obrazovanje. Važno je naglasiti kako se u Hrvatskoj postupci vanjskog vrednovanja visokih učilišta s jedne strane odnose na vrednovanje djelatnosti visokog obrazovanja, a s druge strane na vrednovanje znanstvene djelatnosti. Također, kroz vanjsko vrednovanje prolaze i sve institucije koje obavljaju znanstvenu djelatnost, a nisu u sustavu visokog obrazovanja. Međutim, QUALITYWATCH projektom, pa onda niti ovim vodičem, nisu obuhvaćene znanstvene institucije izvan sustava visokog obrazovanja. Stoga u ovom dijelu nisu prikazani postupci vanjskog vrednovanja koji se odnose na njih.

Postupci vrednovanja su:

- (A.) inicijalna akreditacija
- (B.) reakreditacija
- (C.) tematsko vrednovanje
- (D.) vanjska neovisna periodična prosudba unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (*audit*)

A. Inicijalna akreditacija

Postupkom inicijalne akreditacije utvrđuje se ispunjavanje nužnih uvjeta koje je potrebno zadovoljiti prilikom osnivanja novog visokog učilišta ili znanstvene organizacije te kod pokretanja novog studijskog programa. Uvjete je propisalo Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO). Postoji nekoliko vrsta postupaka inicijalne akreditacije:

Inicijalna akreditacija za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja

Inicijalna akreditacija za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja provodi se u skladu s dokumentom **Postupak inicijalne akreditacije za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja**, a započinje podnošenjem zahtjeva za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja koji se podnosi Ministarstvu znanosti i obrazovanja.

Uz zahtjev za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja potrebno je priložiti svu potrebnu dokumentaciju propisanu Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju¹⁰.

Na temelju dostavljene dokumentacije te stručnog mišljenja Akreditacijskog savjeta¹¹ AZVO utvrđuje jesu li ispunjeni nužni uvjeti za osnivanje visokog učilišta te po završetku istoga prosljeđuje MZO-u preporuku za izdavanja suglasnosti za osnivanje visokog učilišta. Na temelju preporuke MZO može:

¹⁰, Dokumentacija koju je potrebno predati sastoji se od: 1. ugovora s već postojećim visokim učilištem o zajedničkom izvođenju studijskog programa koji ima dopusnicu; 2. osnivačkog akta; 3. elaborata o osnivanju koji sadrži studiju o opravdanosti osnivanja i izvođenja studijskih programa koje visoko učilište želi izvoditi, sukladno strateškom dokumentu Mreže visokih učilišta i studijskih programa, a u izradi kojega su sudjelovali i nastavnici iz sustava visokog obrazovanja iz znanstvenog polja studijskih programa za koji se podnosi zahtjev; 4. dokaza o odgovarajućem prostoru i opremi; 5. bankarske garancije koju podnose privatna visoka učilišta radi nastavka i završetka studija u slučaju prestanka rada ustanove ili prestanka izvođenja određenoga studijskog programa; 6. dokaza o ispunjavanju uvjeta za obavljanje znanstvene djelatnosti ako je podnositelj visoko učilište koje želi izvoditi sveučilišne studijske programe.

¹¹, Akreditacijski savjet stručno je vijeće Agencije za znanost i visoko obrazovanje koje čine predstavnici iz sustava znanosti i visokog obrazovanja te gospodarstva.

- (•) dati suglasnost za osnivanje visokog učilišta ili
- (•) uskratiti zahtjev za osnivanje visokog učilišta.

Inicijalna akreditacija za izvođenje studijskog programa privatnih visokih učilišta, javnih visokih škola i veleučilišta

- (•) Inicijalna akreditacija studijskih programa provodi se u skladu s dokumentom **Postupak inicijalne akreditacije studijskih programa**, a započinje zaprimanjem zahtjeva za izvođenje novoga studijskog programa koji se podnosi Ministarstvu znanosti i obrazovanja. Postupak inicijalne akreditacije pokreće se prilikom donošenja novog studijskog programa ili prilikom unošenja promjena u već akreditirani studijski program. Važno je napomenuti da su javna sveučilišta autonomna u provođenju inicijalne akreditacije svojih studijskih programa, što znači da taj postupak provode samostalno i da o njemu odlučuje Senat javnog sveučilišta. S druge pak strane inicijalnu akreditaciju studijskih programa za privatna sveučilišta te privatna i javna veleučilišta i visoke škole provodi AZVO.

Uz zahtjev za izvođenje novog studijskog programa potrebno je priložiti svu potrebnu dokumentaciju propisanu Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju¹².

Na temelju dostavljene dokumentacije te stručnog mišljenja Akreditacijskog savjeta AZVO utvrđuje jesu li ispunjeni nužni uvjeti za pokretanje studijskog programa te po završetku istoga MZO-u prosljeđuje akreditacijsku preporuku za izdavanja dopusnice za izvođenje studijskog programa. Na temelju preporuke MZO može:

- (•) izdati dopusnicu za izvođenje predloženoga studijskog programa ili
- (•) uskratiti dopusnicu za izvođenje predloženoga studijskog programa.

Inicijalna akreditacija za obavljanje znanstvene djelatnosti

Svi javni znanstveni instituti i sve znanstvene organizacije (uključujući javna visoka učilišta) kojima je osnivač Republika Hrvatska te privatne znanstvene organizacije (uključujući privatna visoka učilišta) mogu započeti obavljati znanstvenu djelatnost samo na temelju dopusnice za obavljanje znanstvene djelatnosti. Inicijalna akreditacija za obavljanje znanstvene djelatnosti odvija se sukladno dokumentu **Postupak inicijalne akreditacije za obavljanje znanstvene djelatnosti**, a započinje predavanjem zahtjeva i popratne dokumentacije¹³ za izdavanje dopusnice za obavljanje znanstvene djelatnosti koji se podnose MZO-u. Na temelju dostavljene dokumentacije te stručnog mišljenja Akreditacijskog savjeta AZVO utvrđuje jesu li ispunjeni nužni uvjeti za obavljanje znanstvene djelatnosti te prosljeđuje MZO-u akreditacijsku preporuku za obavljanje znanstvene djelatnosti.

Na temelju preporuke MZO može:

- (•) izdati dopusnicu za obavljanje znanstvene djelatnosti ili
- (•) uskratiti dopusnicu za obavljanje znanstvene djelatnosti.

12, Dokumentacija koju je potrebno predati sastoji se od: 1. elaborata o studijskom programu koji sadrži studiju o opravdanosti izvođenja studijskog programa, sukladno strateškom dokumentu Mreže visokih učilišta i studijskih programa, a u čijoj su izradi sudjelovali i nastavnici iz sustava visokog obrazovanja iz znanstvenog polja studijskog programa za koji se podnosi zahtjev; 2. dokaza o odgovarajućem prostoru i opremi; 3. odgovarajućeg broja zaključenih ugovora o radu sa znanstveno-nastavnim ili nastavnim osobljem; 4. dokaza o osiguranim potrebnim sredstvima za obavljanje djelatnosti.

13, Dokumentacija koju je potrebno predati sastoji se od: 1. osnivačkog akta; 2. elaborata o obavljanju znanstvene djelatnosti koji sadrži višegodišnji strateški program znanstvenih istraživanja u znanstvenome području za koje se traži izdavanje dopusnice, a u slučaju osnivanja javne znanstvene organizacije i studiju o opravdanosti osnivanja sukladno strateškome dokumentu Mreže javnih znanstvenih institucija; 3. dokaza o odgovarajućem prostoru i opremi; 4. dokaza o osiguranom potrebnom broju znanstvenika izabranih u odgovarajuće znanstveno zvanje ili s odgovarajućim brojem znanstvenih radova; 5. dokaza o osiguranim potrebnim sredstvima za rad organizacije.

Transparentnost dokumenata postupaka Inicijalne akreditacije

Sva tri postupka inicijalne akreditacije rezultiraju nastankom sljedećih dokumenata:

- (•) zahtjeva za izdavanje dopusnice
- (•) paketa popratne dokumentacije (koji sadržajem varira ovisno o vrsti inicijalne akreditacije)
- (•) stručnog mišljenja Akreditacijskog savjeta
- (•) akreditacijske preporuke AZVO-a
- (•) konačne odluke Ministra o (ne)izdavanju dopusnice.

Od navedenih dokumenata trenutačno su javno dostupne samo Akreditacijske preporuke AZVO-a (na internetskim stranicama Agencije), iako autori ovog priručnika smatraju da ne postoji prepreka javnom objavljivanju ostalih dokumenata postupka¹⁴. Posebice se to odnosi na konačnu odluku Ministra o (ne) izdavanju dopusnice, s obzirom da su djelatnosti u području visokog obrazovanja i znanosti od javnog interesa te u najvećoj mjeri financirane javnim sredstvima. Preporuča se i izdavanje godišnjeg izvješća o postupku inicijalne akreditacije koje bi sadržavalo popis institucija i studijskih programa kojima je izdana te onih kojima je uskraćena dopusnica, uključujući pripadajuća obrazloženja.

B. Reakreditacija u visokom obrazovanju

Reakreditacija je postupak vanjskog vrednovanja kvalitete postojećih visokih učilišta i/ili znanstvenih organizacija. Ona je mehanizam provjere kompetentnosti i vjerodostojnosti visokoškolske kvalifikacije te sistematično mjeri i provjerava usklađenost visokoobrazovnih institucija sa standardima u visokom obrazovanju. Cilj je reakreditacije zaštita i podizanje kvalitete sustava visokog obrazovanja.

Sva javna i privatna visoka učilišta, javni znanstveni instituti i druge znanstvene organizacije kojima je osnivač Republika Hrvatska te privatne znanstvene organizacije i druge pravne osobe¹⁵ koje se financiraju iz državnog proračuna podliježu periodičnoj reakreditaciji svakih pet godina. Reakreditacija se provodi u skladu s dokumentom Postupak reakreditacije visokih učilišta prema godišnjem planu kojeg donosi AZVO, a može se provesti i na zahtjev Ministra ili na prijedlog visokog učilišta.

U postupku reakreditacije provjerava se ispunjenost nužnih uvjeta propisanih **Pravilnikom o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskih programa i reakreditaciju visokih učilišta**. Uz to, na temelju dokumenta **Kriteriji za ocjenu kvalitete visokih učilišta u sastavu sveučilišta** odnosno dokumenta **Kriteriji za ocjenu kvalitete veleučilišta i visokih škola** donosi se i ocjena kvalitete s preporukama za unapređivanje kvalitete rada visokog učilišta.

Postupak reakreditacije visokih učilišta obuhvaća sljedeće faze:

- (•) izradu samoanalize visokog učilišta u skladu s dokumentom **Upute za izradu samoanalize visokih učilišta u sastavu sveučilišta** odnosno dokumentom **Upute za izradu samoanalize veleučilišta i visokih škola**
- (•) posjet stručnog povjerenstva visokom učilištu
- (•) izradu završnog izvješća stručnog povjerenstva
- (•) donošenje mišljenja Akreditacijskog savjeta

¹⁴, S iznimkom onih dokumenata unutar paketa popratne dokumentacije čije bi objavljivanje kršilo odredbe Zakona o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11)

¹⁵, Privatne znanstvene organizacije i druge pravne osobe koje se financiraju iz državnog proračuna podliježu periodičnoj reakreditaciji samo u dijelu u kojemu se financiraju iz državnog proračuna.

- (•) donošenje Akreditacijske preporuke AZVO-a
- (•) donošenje odluke Ministra na temelju Akreditacijske preporuke
- (•) naknadno praćenje.

Postoje tri potencijalna ishoda postupka reakreditacije, to jest tri potencijalne odluke Ministra:

- (•) izdavanje potvrde o ispunjavanju uvjeta za obavljanje djelatnosti ili dijela djelatnosti (produljenje dopusnice)
- (•) uskrata dopusnice za obavljanje djelatnosti ili dijela djelatnosti
- (•) izdavanje pisma očekivanja s rokom za uklanjanje nedostataka u razdoblju od tri godine.

Transparentnost dokumenata postupka reakreditacije

Reakreditacija rezultira nastankom sljedećih dokumenata:

- (•) samoanalize visokog učilišta (dokumenta kojim se visoko učilište samovrednuje prema prethodno definiranim kriterijima)
- (•) završnog izvješća stručnog povjerenstva
- (•) mišljenja Akreditacijskog savjeta
- (•) prigovora/očitovanja visokog učilišta na izvješće Stručnog povjerenstva¹⁶
- (•) akreditacijske preporuke AZVO-a
- (•) odluke Ministra.

Od navedenih dokumenata trenutačno su sustavno javno dostupna završna izvješća Stručnog povjerenstva, očitovanja visokih učilišta na izvješće Stručnog povjerenstva te akreditacijska preporuka AZVO-a (na internetskim stranicama Agencije). Samoanalize visokih učilišta sporadično su dostupne na stranicama pojedinih visokih učilišta koja su prošla kroz proces reakreditacije i svojevrijedno je objavile (što pozdravljamo kao primjer dobre prakse). Iako autori smatraju da ne postoji prepreka javnom objavljivanju ostalih dokumenata postupka, posebice je važno naglasiti da bi odluke Ministra hoće li instituciji (bezuvjetno ili uvjetno) produžiti ili pak uskratiti dopusnicu trebale biti javno dostupne na stranicama AZVO-a, MZO-a i visokog učilišta na koje se odnose. Naime, prema Zakonu o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju, Ministar nije pravno obavezan postupiti na temelju Akreditacijske preporuke. S obzirom da odluke Ministra o pojedinim institucijama nisu javno dostupne, nije razvidno je li Ministar u tom slučaju odluku o produživanju/uskraćivanju dopusnice donio na temelju Akreditacijske preporuke ili neovisno o njoj te uz koje je obrazloženje to učinio. Budući da Ministar ima mogućnost diskrecijskog odlučivanja o konačnom ishodu postupka reakreditacije te ne mora poštivati akreditacijsku preporuku AZVO-a, predlažemo da sve konačne odluke Ministra o ishodu postupka reakreditacije, zajedno s pripadajućim obrazloženjima, budu javno dostupne na internetskim stranicama MZO-a, AZVO-a i visokih učilišta na koje se postupak odnosi. Također, preporuča se izdavanje godišnjeg izvješća o postupku reakreditacije koje bi sadržavalo popis institucija i programa kojima je izdana te onih kojima je uskraćena dopusnica, uključujući pripadajuća obrazloženja.

C. Tematsko vrednovanje

Tematsko vrednovanje postupak je vrednovanja jednog segmenta u sustavu znanosti i visokog obrazovanja koje se provodi na zahtjev ministra, znanstvene organizacije, visokog učilišta, studentskog zbora ili AZVO-a. Metodologija tematskog vrednovanja određuje se zasebno za svaki zahtjev te ovisno o temi, a u skladu s dobrom europskom i međunarodnom praksom.

¹⁶ Ako ga visoko učilište koje se nalazi u postupku reakreditacije podnese.

Ishod je tematskog vrednovanja Završno izvješće stručnog povjerenstva koje uključuje ocjenu usklađenosti s temom vrednovanja. U slučaju negativne ocjene AZVO po službenoj dužnosti ili na prijedlog Ministra može pokrenuti postupak reakreditacije.

Transparentnost dokumenata postupka tematskog vrednovanja

Uzevši u obzir da se metodologija svakog tematskog vrednovanja određuje zasebno za svaki zahtjev, ne postoji univerzalni popis dokumenata koji se generiraju u toku postupka. Jedini dokument koji je zasigurno proizveden u svakom postupku jest Završno izvješće stručnog povjerenstva. Do sada su sva završna izvješća tematskih vrednovanja javno objavljena na internetskim stranicama AZVO-a, što pozdravljamo kao primjer dobre prakse.

D. Vanjska neovisna periodična prosudba unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (*audit*)

Vanjska neovisna periodična prosudba unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (*audit*) postupak je prosudbe stupnja razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete visokih učilišta. *Audit* je sistematičan periodični postupak kojim se utvrđuje jesu li aktivnosti i rezultati tih aktivnosti koje čine sustav osiguravanja kvalitete visokih učilišta učinkoviti i u skladu s nacionalnim i ESG standardima. Vanjskom prosudbom procjenjuje se i doprinos stalnom unapređivanju kulture kvalitete i kulture obrazovanja visokog učilišta, provjerava se u kolikoj mjeri visoko učilište vodi brigu o ostvarenju misije i strateških ciljeva jedinice za osiguravanje kvalitete na visokom učilištu te se uspoređuju dostignuti standardi kvalitete s kvalitetom i standardima koji se primjenjuju na sličnim visokim učilištima u Hrvatskoj i zemljama Europskog visokoobrazovnog prostora.

Postupak se odvija u skladu s **Priručnikom za vanjsku neovisnu periodičnu prosudbu sustava osiguravanja kvalitete (*audit*) visokih učilišta u RH**, a ishod postupka je Zaključak koji izdaje AZVO, a kojim se određuje stupanj razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete, njegova usklađenost s ESG standardima te koji sadrži preporuke za poboljšanje sustava. Prema Priručniku, trenutačno se visokim učilištima mogu dodijeliti četiri ocjene koje potvrđuju četiri stupnja razvijenosti pojedinih segmenata unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete: 1. pripremna faza; 2. početna faza; 3. razvijena faza; 4. napredna faza. Sustav osiguravanja kvalitete nekog visokog učilišta može dobiti certifikat AZVO-a ako je jedan od sedam standarda prvog dijela ESG-a barem u početnoj, a svi ostali barem u razvijenoj fazi, s tim da se ESG standardi 1.1 (Politika kvalitete i postupci za osiguravanje kvalitete) i 1.2 (Odobrovanje, praćenje i periodična vrednovanja programa i kvalifikacija) moraju nalaziti barem u razvijenoj fazi.

Transparentnost dokumenata postupka vanjske neovisne periodične prosudbe unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Audit rezultira nastankom sljedećih dokumenata:

- (•) završnog izvješća s preporukama
- (•) očitovanja visokog učilišta na završno izvješće
- (•) zaključka
- (•) certifikata stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete.

Na internetskim stranicama AZVO-a dostupna su sva završna izvješća, očitovanja, zaključci te popis institucija odnosno visokih učilišta koja imaju certificirane sustave osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju, što pozdravljamo kao primjer dobre prakse.

(Tablica 1.) Sažeti prikaz postupaka vanjskog osiguravanja kvalitete

		INICIJALNA AKREDITACIJA	REAKREDITACIJA	TEMATSKO VREDNOVANJE	VANJSKA NEOVISNA PERIODIČNA PROSUDBA SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA - AUDIT
PREDMETI VREDNOVANJA		<ul style="list-style-type: none"> - novoosnovana visoka učilišta - novi studijski programi - pokretanje znanstvene djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - postojeća visoka učilišta - postojeće znanstvene organizacije 	<ul style="list-style-type: none"> - pojedino pitanje ili tema iz područja znanosti i visokog obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - postojeća visoka učilišta - postojeće znanstvene organizacije
UČESTALOST		jednom (prilikom osnivanja/pokretanja)	svakih pet godina	na zahtjev	svakih pet godina
SVRHA		ispunjavanje nužnih uvjeta	provjera usklađenosti s nužnim uvjetima i standardima kvalitete	ovisno o temi: vrednovanje, procjena i/ili razvoj predmeta vrednovanja	pregled učinkovitosti i stupnja razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete
ELEMENTI POSTUPKA	izrada samoanalize	✓	✓	✓	✓
	neovisno povjerenstvo u koje su uključeni strani stručnjaci	✓ / -	✓	✓ / -	✓
	posjet povjerenstva	✓	✓	✓ / -	✓
	objava izvješća	✓	✓	✓	✓
	naknadno praćenje	-	✓	✓ / -	✓
ISHOD		izdavanje dopusnice: DA/NE	izdavanje dopusnice: DA/NE/PISMO OČEKIVANJA	IZVJEŠĆE S OCIJENOM	CERTIFIKAT

Izvor: www.azvo.hr

(Tablica 2.) Pregled dokumenata po postupcima vanjskih vrednovanja

INICIJALNA AKREDITACIJA		
PROIZVEDENI DOKUMENTI	JAVNO DOSTUPNI DOKUMENTI	INTERNETSKE STRANICA
<p>1. Zahtjev za izdavanje dopusnice</p> <p>2. Paket popratne dokumentacije koji se predaje uz zahtjev</p> <p>3. Akreditacijska preporuka AZVO-a</p> <p>4. Odluka Ministra o (ne) izdavanju dopusnice</p>	<p>3. Akreditacijska preporuka AZVO-a</p>	<p>Inicijalna akreditacija visokih učilišta: https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/inicijalna-akreditacija-visokih-ucilista</p> <p>Inicijalna akreditacija studijskih programa: https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/inicijalna-akreditacija-studijskih-programa</p> <p>Inicijalna akreditacija znanstvenih organizacija: https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/vrednovanja-u-znanosti/inicijalna-akreditacija-znanstvenih-organizacija</p>
REAKREDITACIJA		
PROIZVEDENI DOKUMENTI	JAVNO DOSTUPNI DOKUMENTI	INTERNETSKE STRANICE
<p>1. Samoanaliza visokog učilišta</p> <p>2. Završno izvješće stručnog povjerenstva</p> <p>3. Prigovor/očitovanje visokog učilišta na izvješće Stručnog povjerenstva¹⁷</p> <p>4. Akreditacijska preporuka AZVO-a</p> <p>5. Odluka Ministra o (ne) izdavanju dopusnice</p>	<p>1. Samoanaliza visokog učilišta¹⁸</p> <p>2. Završno izvješće stručnog povjerenstva</p> <p>3. Prigovor/očitovanje visokog učilišta na izvješće Stručnog povjerenstva¹⁹</p> <p>4. Akreditacijska preporuka AZVO-a</p>	<p>Reakreditacija visokih učilišta: https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/reakreditacija-visokih-ucilista</p> <p>Reakreditacija dijela djelatnosti visokih učilišta: https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/reakreditacija-dijela-djelatnosti-visokih-ucilista</p>
TEMATSKO VREDNOVANJE		

17, Ako ga visoko učilište koje se nalazi u postupku reakreditacije podnese.

18, Samoanalize su sporadično dostupne na internetskim stranicama pojedinih visokih učilišta koja su prošla kroz proces reakreditacije i svojevrijedno ih objavila. AZVO na svojim internetskim stranicama ne objavljuje samoanalize visokih učilišta.

19, Ako ga visoko učilište koje se nalazi u postupku reakreditacije podnese.

**Uzevši u obzir da se metodologija svakog tematskog vrednovanja određuje zasebno za svaki zahtjev, ne postoji univerzalni popis dokumenata koji se generiraju u toku postupka. Jedini dokument koji je zasigurno proizveden u svakom postupku jest Završno izvješće stručnog povjerenstva. Do sada su sva završna izvješća tematskih vrednovanja javno objavljena na internetskim stranicama AZVO-a.*

(<https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/tematsko-vrednovanje-u-visokom-obrazovanju>; <https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/vrednovanja-u-znanosti/tematsko-vrednovanje-u-znanosti>)

VANJSKA NEOVISNA PERIODIČNA PROSUDBA UNUTARNJEG SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE (AUDIT)

PROIZVEDENI DOKUMENTI	JAVNO DOSTUPNI DOKUMENTI	INTERNETSKE STRANICE
1. Završno izvješće s preporukama 2. Očitovanje visokog učilišta na završno izvješće 3. Zaključak s ocjenom stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete	1. Završno izvješće s preporukama 2. Očitovanje visokog učilišta na završno izvješće 3. Zaključak s ocjenom stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete	Vanjska neovisna periodična prosudba sustava osiguravanja kvalitete (audit) visokih učilišta: https://www.azvo.hr/hr/vrednovanja/postupci-vrednovanja-u-visokom-obrazovanju/audit-visokih-ucilista

1.3. Metodologija nadgledanja transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju

U ovom dijelu Vodiča izložit ćemo osnove metode pomoću koje ćemo analizirati tri elementa vezana uz osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju:

- (1.) transparentnost postupaka **vanjskog sustava** osiguravanja i unapređivanja kvalitete
- (2.) transparentnost postupaka **unutarnjeg sustava** osiguravanja i unapređivanja kvalitete na visokim učilištima
- (3.) **podatke nadležnih institucija o kvaliteti** visokih učilišta.

Transparentnost za potrebe ovog projekta definiramo kao **dostupnost, pristupačnost i razumljivost podataka o kvaliteti visokog obrazovanja** odnosno dokumenata proizašlih iz postupaka te procesa vanjskog ili unutarnjeg osiguravanja kvalitete. Transparentnim podacima/dokumentima smatramo prvenstveno **one koji su dostupni na internetskim stranicama visokih učilišta**. Iako je dio dokumentacije koja proizlazi iz postupaka vanjskog vrednovanja javno dostupna na internetskim stranicama Agencije za znanost i visoko obrazovanje, autori smatraju da je ključno i nužno objaviti tu dokumentaciju i na internetskim stranicama visokog učilišta. Transparentnost postupaka osiguravanja kvalitete **podrazumijeva da zainteresirani građanin ili građanka može brzo i jednostavno doći do navedenih informacija bez samog poznavanja sustava osiguravanja kvalitete te nacionalnih tijela i institucija uključenih u njegovu provedbu**. Prvo mjesto gdje će zainteresirani pojedinci tražiti informacije o kvaliteti visokog učilišta internetska je stranica samog učilišta. Stav je autorâ ovog vodiča da na

njoj mora biti moguće pronaći sve informacije, neovisno o tome jesu li one objavljene na stranicama AZVO-a ili ne.

Na temelju ovoga vodiča u sklopu QUALITYWATCH projekta izradila su se tri lokalna izvještaja za tri županije obuhvaćene projektom. Međutim, opisana metodologija primjenjiva je za analizu sustava osiguravanja kvalitete na svim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj.

Osim opisa procedura kojih se istraživači moraju pridržavati, u ovome se poglavlju nalazi i popis indikatora transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te predložak online upitnika (vidi Prilog II.) kojim se prikupljaju podaci od visokih učilišta. Izvještaji rađeni na temelju ovog vodiča analiziraju:

- (A.) transparentnost odabranih postupaka vanjskog sustava osiguravanja kvalitete: *postupka reakreditacije visokih učilišta i vanjske prosudbe visokih učilišta (audit)* na sveučilištima i njihovim sastavnicama, visokim školama i veleučilištima
- (B.) transparentnost unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete na svim visokim učilištima
- (C.) podatke o kvaliteti visokih učilišta proizašle iz postupaka reakreditacije i *audita* provedenih na visokim učilištima od strane nadležne institucije - Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

Visoka učilišta su jedinice analize za izradu izvještaja o transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju. Podaci o procesima osiguravanja kvalitete prikupljali su se na razini visokih učilišta te potom skupno prikazivali i interpretirali zasebno za sveučilišta, a zasebno za veleučilišta i visoke škole (odnosno, tamo gdje je to bilo moguće s obzirom na broj visokih učilišta pojedinog tipa). Pritom je važno napomenuti da AZVO osim visokih učilišta kao jedinice vrednovanja ima i neke sveučilišne odjele i sveučilišne studije koji nemaju vlastitu pravnu osobnost. Sve su se takve organizacijske jedinice u analizi provedenoj u sklopu ovoga projekta te u županijskim izvještajima nastalima na temelju ovoga vodiča tretirale kao visoka učilišta. Partneri koji su izrađivali županijske izvještaje prvo su utvrdili postoje li takve jedinice u sklopu sveučilišta koja će analizirati te su ih potom podvrgli istim analizama kao i visoka učilišta. Skupno prikazivanje rezultata za sveučilišta uključuje i podatke za ove organizacijske jedinice zajedno s podacima drugih visokih učilišta.

1.3.1. Struktura analize i indikatori

Analiza će biti usmjerena na procese unutarnjeg osiguravanja kvalitete koje provode visoka učilišta te na neke procese vanjskog osiguravanja kvalitete. Vanjsko osiguravanje kvalitete obuhvaća više različitih tipova vrednovanja od kojih nisu sva provedena na svim visokim učilištima. Kako je objašnjeno u ranijim dijelovima ovoga vodiča, svi tipovi vrednovanja ne provode se nužno na svim visokim učilištima. Za potrebe projekta QUALITYWATCH analizirat će se dokumenti i procesi **reakreditacije visokih učilišta te audita - vanjske neovisne periodične prosudbe unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete**. Ostali oblici vanjskog osiguravanja kvalitete neće biti predmetom analize.

Prilikom utvrđivanja indikatora i kriterija kojima smo mjerili razinu transparentnosti i razvijenosti sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju rukovodili smo se prije svega **Zakonom o osiguravanju kvalitete** koji propisuje postupke vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete te dokumente koji iz njih proizlaze. Drugi ključan dokument kojim smo se rukovodili su **Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)**. Iako ESG nije obvezujući dokument, standardi i smjernice koje su u njemu postavljene predstavljaju osnovu na kojoj je građen i hrvatski sustav osiguravanja kvalitete. Osim toga, smatramo da preporuke iznesene u ESG-u, a pogotovo one koje se tiču transparentnosti i javnosti podataka, mogu samo unaprijediti već postojeće sustave osiguravanja kvalitete.

Osim transparentnosti unutarnjeg i vanjskog sustava osiguravanja kvalitete, dio analize posvećen je i analizi podataka proizašlih iz Akreditacijskih preporuka te završnog izvješća u postupku *audita* proizvedenih od strane AZVO-a; ta analiza pruža pregledniji i čitljiviji uvid u službenu procjenu kvalitete visokih učilišta. Sukladno tome, analiza i pripadajući izvještaji imaju tri dijela.

1.3.2. Transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete

Prvi dio analize odnosi se na transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete. Na temelju niže opisanih indikatora transparentnosti moguće je izračunati **indeks transparentnosti svakog pojedinog visokog učilišta, prosječan indeks transparentnosti pojedinog sveučilišta (koristeći indeks svake pojedine sastavnice) te prosječan indeks transparentnosti svih veleučilišta i visokih škola uključenih u analizu u toj županiji (koristeći indeks svakog pojedinog veleučilišta/visoke škole).**

Kao indikatore transparentnosti koristili smo dostupnost dokumenata koji proizlaze iz procesa *audita* i reakreditacije. Za punu transparentnost važno je da svi relevantni dokumenti budu dostupni na internetskim stranicama pojedinog visokog učilišta na koja se odnose. Kako je ranije u ovom vodiču već navedeno, neki od tih dokumenata sustavno se objavljuju na stranicama AZVO-a te su javno dostupni za sva visoka učilišta. Budući da je za punu transparentnost važno da visoka učilišta i na svojim internetskim stranicama objavljuju ili rezultate vanjskog vrednovanja ili poveznice na te rezultate, njihovu objavu na službenoj internetskoj stranici pojedinog visokog učilišta uzeli smo kao indikator transparentnosti. S obzirom da smo u definiciju transparentnosti uključili i „razumljivost“ dokumenata, kao indikator će se koristiti i objava dokumenata, vijesti ili infografika kojim visoka učilišta sažeto i jasno prikazuju rezultate postupaka vanjskog osiguravanja kvalitete. Kako se pokazalo se da je razumljivost teško operacionalizirati i mjeriti, ovaj bi indikator trebao ukazati nastoje li visoka učilišta postojeće dokumente učiniti razumljivijima i preglednijima ciljanim skupinama kojima su namijenjeni. Kao zasebni indikator analizirala se javna objavu dokumenta kojim se prikazuju rezultati akreditacijskog postupka te dokumenta kojim se prikazuju rezultati *audita* (za ona visoka učilišta koja su taj postupak prošla).

U skladu s time analizirala se javna dostupnost (na službenoj internetskoj stranici pojedinog visokog učilišta) sljedećih devet dokumenata:

- (1.) samoanalize visokog učilišta (*reakreditacija*)
- (2.) završnog izvješća stručnog povjerenstva (*reakreditacija*)
- (3.) akreditacijske preporuke AZVO-a (*reakreditacija*)
- (4.) odluke Ministra o izdavanju dopusnice za obavljanje djelatnosti (*reakreditacija*)
- (5.) sažetog i jasnog prikaza rezultata reakreditacijskog postupka
- (6.) završnog izvješća s preporukama (*audit*)
- (7.) očitovanja visokog učilišta na završno izvješće (*audit*)
- (8.) zaključaka AZVO-a s ocjenom stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete (*audit*)²⁰
- (9.) sažetog i jasnog prikaza rezultata *audita*.

U slučaju da visoko učilište nema objavljene gore navedene dokumente, putem upitnika koji će se slati svim visokim učilištima (vidi Prilog II.) saznat će se namjerava li dotična institucija u tekućoj akademskoj godini učiniti te dokumente javno dostupnima. U skladu s dobivenim odgovorima i prikupljenim podacima dostupnost svakog gore navedenog dokumenta bodovat će se na sljedeći način:

²⁰ Zaključak kao zaseban dokument *audita* postoji tek od 2012. godine. Za visoka učilišta koja su *audit* prošla prije svibnja 2012. broj indikatora iznosi osam, a za ostale devet.

Dokument ili poveznica na dokument lako ²¹ su dostupni na internetskim stranicama visokog učilišta	pet bodova
Dokument ili poveznica na dokument osrednje su dostupni na internetskim stranicama visokog učilišta	četiri boda
Dokument ili poveznica na dokument su dostupni, ali se teško pronalaze na internetskim stranicama visokog učilišta	tri boda
Visoko učilište namjerava javno objaviti dokument na vlastitim internetskim stranicama u tekućoj akademskoj godini	dva boda
Visoko učilište nema javno objavljen dokument na vlastitim internetskim stranicama te nema namjeru objaviti ga u tekućoj akademskoj godini	jedan bod

Indeks transparentnosti visokog učilišta izračunava se tako da se **zbroj bodova koje je visoko učilište dobilo na svim indikatorima podijeli s brojem indikatora**. Ukoliko visoko učilište nije prošlo kroz postupak *audita*, analizira se dostupnost samo onih dokumenata koji su proizašli iz reakreditacije te visoko učilište može biti bodovano na temelju pet indikatora. Ako je visoko učilište prošlo kroz postupak *audita*, boduje ga se na temelju devet indikatora. **Indeks transparentnosti u svakom slučaju ima vrijednost od jedan do pet.**

S obzirom na to da sveučilišta u promatranim županijama nisu integrirana te njihove sastavnice imaju vlastiti pravni status, kroz postupak reakreditacije ne prolazi cijelo sveučilište nego njegove sastavnice. Međutim, s obzirom na to da su sva sveučilišta u promatranim županijama prošla kroz postupak *audita*, za njih se izračunao odvojeni indeks transparentnosti samo na temelju dostupnosti dokumenata proizašlih iz tog vrednovanja, odnosno na temelju četiri indikatora koji se odnose na dokumente proizašle iz *audita*²².

Prilikom izrade županijskih izvještaja u sklopu QUALITYWATCH projekta indeks transparentnosti se na gore opisani način izračunao za **svako pojedino visoko učilište u odabrane tri županije** (sastavnice sveučilišta, veleučilišta, visoke škole). Uz to, na temelju indeksa pojedinih visokih učilišta, moguće je izračunati i **prosječne indekse transparentnosti za pojedinu vrstu visokih učilišta**. Konkretno, indekse pojedinih učilišta moguće je grupirati te izračunati prosječan indeks transparentnosti pojedinog sveučilišta (aritmetička sredina indeksa svih sastavnica) te veleučilišta i visokih škola (po istom principu). U tijeku analize posebna pozornost se pridala učestalosti dostupnosti pojedinih dokumenata. Ukoliko je analiza pokazala da ijedan od devet gore navedenih dokumenata iskače po svojoj dostupnosti, to je posebno istaknuto u narativnom dijelu izvještaja.

1.3.3. Transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete

Drugi dio analize odnosi se na transparentnost postupaka **unutarnjeg sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete**. Uzevši u obzir da ne postoji jedinstveni propisani način ustrojavanja unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete kojih se visoka učilišta moraju držati, teško je konstruirati indeks transparentnosti s obzirom na različitosti i specifičnosti pojedinih sustava na različitim visokim učilištima. Umjesto indeksa, deskriptivno su analizirana **tri indikatora transparentnosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete na pojedinim visokim učilištima uključenima u analizu**.

²¹, Krajnja ocjena toga je li dokumentu/poveznici lako, osrednje ili teško pristupiti izračunata je kao prosječna ocjena dvoje nezavisnih ocjenjivača koji su dali svoju procjenu lakoće pristupa dokumentu. Namjera objave bodovana je samo za ona učilišta koja su: a) odgovorila na upitnik i b) izrazila namjeru za objavom dokumenata.

²², Taj indeks neće biti uključen u izračun prosječnog indeksa transparentnosti sveučilišta (kao prosječnog indeksa svake pojedine sastavnice) nego će ga se prikazati odvojeno, kao indeks transparentnosti postupaka vanjske neovisne prosudbe sustava osiguravanja kvalitete predmetnog sveučilišta.

U pitanju su sljedeći indikatori:

- (1.) **javna informacija o postojanju tijela na visokom učilištu zaduženih za unutarnje osiguravanje kvalitete:**
 - (•) npr. povjerenstvo/odbor za osiguravanje kvalitete, ured za osiguravanje kvalitete, druge službe i tijela koja imaju mandat baviti se osiguravanjem kvalitete
- (2.) **javna objava ključnih dokumenata kojima se ustrojava unutarnji sustav osiguravanja kvalitete na određenom visokom učilištu te putem kojih se regulira provođenje unutarnjih postupaka osiguravanja kvalitete:**
 - (•) npr. strategija osiguravanja kvalitete, politika osiguravanja kvalitete, operativni plan za osiguravanje kvalitete, pravilnik o osiguravanju kvalitete, priručnik za osiguravanje kvalitete i slično
- (3.) **javna objava rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa provedenih na razini institucije (visokog učilišta)**
 - (•) izvješće o bilo kojem tipu studentske ankete provedene u proteklih pet akademskih godina (2011./2012., 2012./2013., 2013./2014., 2014./2015., 2015./2016.) s prikazom rezultata ankete i/ili skupne analize rezultata ankete

Visokim učilištima upućen je **Upitnik o transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete visokih** (vidi Prilog II.) kojim je utvrđeno postoje li gore navedena tijela i dokumenti za osiguravanje kvalitete, koja su to tijela i dokumenti te jesu li javno oglašena na internetskim stranicama visokog učilišta. Ako strateški i operativni dokumenti nisu dostupni na internetskim stranicama, upitnikom je bilo moguće saznati postoje li ta tijela i dokumenti te ima li visoko učilište, u slučaju da postoje, namjeru objaviti ih na internetskim stranicama u tekućoj akademskoj godini. Što se tiče objave rezultata studentske ankete, upitnikom je utvrđeno postoje li javni rezultati i/ili analize rezultata tih anketa. Za ona visoka učilišta koja nisu odgovorila na upitnik, istraživači iz organizacija projektnih partnera su provjerili dostupnost traženih informacija na internetskim stranicama visokog učilišta.

Na temelju dobivenih odgovora te provedenog istraživanja internetskih stranica, izrađena je analiza transparentnosti unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete. Analizirano je koliko su često javno objavljene informacije o postojećim tijelima i dokumentima unutarnjeg sustava na internetskim stranicama visokih učilišta te (*za slučaj da nisu već objavljene*) jesu li u planu za javnu objavu. Posebna pažnja je posvećena javnoj objavi rezultata i/ili analizi studentskih anketa. Objava rezultata studentskih anketa iznimno je osjetljivo pitanje. Iako se može raspravljati o važnosti zaštite osobnih podataka, smatramo da je od **izuzetne važnosti objavljivati barem neke oblike analize rezultata anketa**. Oblik studentskih anketa može se razlikovati između visokih učilišta. Neke se ankete odnose isključivo na kvalitetu studija i nastavnog procesa, a neke uključuju administrativnu podršku studentima i rad visokog učilišta kao institucije. Za potrebe ovog istraživanja uzete su u obzir sve ankete koje provodi visoko učilište na razini institucije, bez obzira na njihov sadržaj. Kako bi se mišljenje studenata u većoj mjeri moglo uzeti u obzir te kako bi se stvorila osnova za kritičko unapređivanje sustava studentskih evaluacija, mišljenja smo da je **važno promicati transparentnost podataka dobivenih na temelju studentskih anketa**.

1.3.4. Analiza službenih procjena kvalitete visokih učilišta

U trećem dijelu analizirane su službene procjene kvalitete visokih učilišta iz odabrane tri županije kako bi se prikazale na pregledniji te razumljiviji način. Akreditacijske preporuke AZVO-a (proizašle iz procesa reakreditacije za svako visoko učilište) sadrže procjenu kvalitete visokog učilišta u sedam područja/standarda. Stoga ćemo tih sedam kategorija uzeti kao osnovicu za utvrđivanje razine kvalitete visokih učilišta odnosno kao **prvi indikator kvalitete**.

Navedenih sedam područja odnosno standarda kvalitete su:

- (1.) upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete
- (2.) studijski programi
- (3.) studenti
- (4.) nastavnici
- (5.) znanstvena/istraživačka²³ i stručna djelatnost
- (6.) mobilnost i međunarodna suradnja
- (7.) resursi.

Svaki se standard procjenjuje jednom od pet ocjena: 1) nije provedeno, 2) u početnoj je fazi provedbe, 3) djelomično je provedeno, 4) uglavnom je provedeno i 5) u potpunosti je provedeno. Na temelju tih ocjena moguće je **izračunati prosječnu ocjenu kvalitete svakog pojedinog visokog učilišta** koje je prošlo proces reakreditacije te prosječnu ocjenu pojedinog standarda kvalitete. Pritom je važno napomenuti da su **ove ocjene prvenstveno opisnog kvalitativnog karaktera**. Metodologija je ocjenjivanja takva da pojedina ocjena uključuje niz opisnih dimenzija, ne izražavajući jednoznačno stanje određenog standarda. Zbog toga se opisima pridružene brojučane ocjene **ne mogu tretirati kao kvantitativni kriterij za rangiranje visokih učilišta**. Međutim, ovako iskazane procjene mogu poslužiti za komparativnu usporedbu razvijenosti pojedinih standarda, bez strogog rangiranja institucija.

Prilikom analize svakoj se ocjeni pridružila brojučana vrijednost od jedan do pet, a istraživači su izračunali te grafički prikazali **prosječnu ocjenu kvalitete** (od „nije provedeno“ do „u potpunosti provedeno“) **za svaki od sedam standarda kvalitete svih sveučilišta i/ili njihovih sastavnica te veleučilišta i visokih škola**. Time se dobio uvid u to koji su standardi kvalitete razvijeniji, a kojima treba posvetiti više pažnje. Grafički prikazi i narativne analize odvojeno prikazuju rezultate za sveučilišta i/ili njihove sastavnice, a odvojeno za veleučilišta i visoke škole. Tabličnim prikazom prikazane su i ocjene standarda kvalitete za svako pojedinačno visoko učilište uključeno u analizu.

Osim prosječne ocjene pojedinih standarda kvalitete, grafički je prikazana i učestalost pojedinih ocjena po standardima kvalitete te su uspoređene prosječne ocjene kvalitete privatnih i javnih visokih učilišta tamo gdje je takva usporedba bila moguća.

Kao drugi **indikator kvalitete korištena je konačna Akreditacijska preporuka AZVO-a za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti**²⁴. Utvrđen je i grafički prikazan broj visokih učilišta koja su predložena za dobivanje dopusnice, uskraćivanje dopusnice te onih koja su dobila pismo očekivanja s rokom za uklanjanje nedostataka. Grafički prikaz i narativne analize odvojeno prikazuju rezultate za sveučilišta i/ili njihove sastavnice s jedne te

²³, Za visoka učilišta u sastavu sveučilišta standard se odnosi na „znanstvenu i stručnu djelatnost“, a za veleučilišta i visoke škole, ako nisu upisane u Upisnik znanstvenih organizacija, na „stručnu i istraživačku djelatnost“. U ovom istraživanju se ove kategorije za potrebe analize smatraju ekvivalentnima.

²⁴, Iako se dopusnica formalno izdaje tek ministarskom odlukom, kao indikator će se iz dva razloga koristiti akreditacijska preporuka. Prvi je taj što su preporuke, za razliku od ministarskih odluka, javno dostupne za sva visoka učilišta te stoga omogućuju dosljednu analizu. Drugi je to što su preporuke bazirane na radu stručnog povjerenstva te akreditacijskog savjeta te stoga predstavljaju relevantnu stručnu procjenu kvalitete visokih učilišta.

veleučilišta i visoke škole s druge strane. Provedena je i usporedba privatnih i javnih visokih učilišta tamo gdje je ona bila moguća.

Treći indikator kvalitete je službena prosudba **stupnja razvijenosti i učinkovitosti** unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete, proizašla iz postupka vanjske neovisne periodične prosudbe unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (*audit*) kojeg provodi AZVO. S obzirom na to da nisu sva visoka učilišta prošla kroz taj postupak, ovaj dio analize odnosi se na ona visoka učilišta na kojima je *audit* proveden. On se provodi na temelju sljedećih ESG kriterija/standarda:

- (•) politika kvalitete i postupci osiguravanja kvalitete
- (•) odobravanje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja
- (•) znanstveno - istraživački rad
- (•) ocjenjivanje studenata
- (•) osiguravanje kvalitete nastavnika
- (•) resursi za učenje i potporu studentima
- (•) informacijski sustavi
- (•) informiranje javnosti.

Svakom od navedenih kriterija pridružuje se jedna od četiri ocjene razvijenosti, odnosno provjerava se nalazi li se visoko učilište po tom kriteriju u: 1) pripremnoj fazi; 2) početnoj fazi; 3) razvijenoj fazi ili 4) naprednoj fazi²⁵. Kriterije je moguće procijeniti i tako da se nalaze između dvije faze. Na temelju procjene navedenih kriterija određuje se **kategorizacija sustava osiguravanja kvalitete visokog učilišta prema stupnju razvijenosti**, a koja je također podijeljena u četiri faze/stupnja:

I. stupanj: PRIPREMNA FAZA: Sustav osiguravanja kvalitete je u pripremi (dokumentacija u izradi, provedeni su dogovori na razini institucije)

II. stupanj: POČETNA FAZA: Sustav osiguravanja kvalitete je ustrojen, ali nije u funkciji (izrađeni su osnovni dokumenti sustava)

III. stupanj: RAZVIJENA FAZA: Sustav osiguravanja kvalitete je u funkciji, provedena je unutarnja prosudba i sustav se unapređuje na temelju rezultata unutarnje prosudbe

IV. stupanj: NAPREDNA FAZA: Sustav osiguravanja kvalitete kontinuirano se unapređuje na temelju rezultata unutarnje i vanjske prosudbe.

Autori županijskih izvještaja u svakom pojedinom izvještaju naveli su na kojim je visokim učilištima od onih obuhvaćenih analizom proveden postupak *audita* te koji je njihov udio. Tijekom analize svakoj od ovih faza pridodat će se ocjena od jedan do četiri te će se tako izračunati **prosječna ocjena razvijenosti sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima** te prosječna ocjena pojedinog ESG standarda. Grafički prikaz i narativna analiza podataka posebno je izrađena za sveučilišta i/ili njihove sastavnice s jedne, a posebno za veleučilišta i visoke škole s druge strane. Usporedba privatnih i javnih visokih učilišta provedena je tamo gdje je ona bila moguća.

25, Prema Prilogu 1 Drugog izdanja Priručnika za vanjsku neovisnu periodičnu prosudbu sustava osiguravanja kvalitete (*audit*) visokih učilišta u RH dostupnom na internetskoj stranici https://www.azvo.hr/images/stories/vanjska_prosudba/Priru%C4%8Dnik%20za%20AUDIT%20-%20HR.pdf

1.3.5. Interpretacija i narativni opis rezultata

Nakon prikupljanja i analize podataka te izrade osnovnih grafičkih prikaza opisanih u prethodnom poglavlju, autori županijskih izvještaja izradili su izvještaj koji sadrži narativni opis rezultata te na temelju nalaza pružili opis stanja sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima u njihovoj županiji. Posebnu pažnja u interpretaciji rezultata treba usmjeriti na uočene nedostatke u sustavu unutarnjeg i vanjskog osiguravanja kvalitete, kako po pitanju transparentnosti podataka, tako i po pitanju razvijenosti samoga sustava i kvalitete visokih učilišta. Iako će se analize odnositi na visoka učilišta unutar pojedinih županija obuhvaćenih ovim projektom, s obzirom na centralizirani ustroj nacionalnog vanjskog sustava osiguravanja kvalitete mnogi uvidi bit će primjenjivi i u širem, nacionalnom kontekstu. Lokalne specifičnosti, pogotovo kod navođenja prilika za poboljšanje, istovremeno mogu poslužiti kao inspiracija za unapređivanje unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima koja nisu obuhvaćena ovim projektom.

Autori su vodili računa da prilikom pisanja interpretacija i analiza podataka kritički promišljaju analizirane podatke te da u dobroj namjeri i na konstruktivan način predoče svoje ideje za poboljšanje sustava osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju, na pojedinim visokim učilištima, ali i na nacionalnoj razini.

2. Izvještaj o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Gradu Zagrebu

RIA BILIĆ, MATIJA SINKOVIĆ

2. Izvještaj o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Gradu Zagrebu

Ria Bilić, Matija Sinković

2.1. Uvod i osnovne metodološke napomene

Ovim izvještajem obuhvaćena su sva visoka učilišta na području Grada Zagreba. Cilj ovog, kao i ostalih izvještaja u ovoj publikaciji, jest pružiti opću sliku o transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te o razini kvalitete visokih učilišta u odabranim županijama. Posredno, želja nam je da ovaj izvještaj, kao i cijeli QUALITYWATCH projekt, ukažu na važnost osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te potaknu visoka učilišta na što transparentnije i sistematičnije objavljivanje podataka o osiguravanju kvalitete.

U Gradu Zagrebu su u trenutku pisanja ovog izvještaja djelovala **54 visoka učilišta**: tri sveučilišta, trideset fakulteta, tri akademije, jedan sveučilišni odjel, tri veleučilišta te 14 visokih škola. Njima treba pridodati i jednu visoku školu koja više ne postoji kao samostalna institucija, ali je uključena u neke od analiza u ovom izvještaju. Od ukupnog broja visokih učilišta, 38 je javnih, a 16 privatnih institucija. Sveučilište u Zagrebu jedino je javno

sveučilište, a uz njega djeluju još dva privatna: DIU Libertas međunarodno sveučilište i Hrvatsko katoličko sveučilište. Budući da su sve sveučilišne sastavnice dio Sveučilišta u Zagrebu, one su sve ujedno i javna visoka učilišta. Dva privatna sveučilišta osnovana su po modelu integriranog sveučilišta te nemaju sastavnice kao zasebne pravne osobe ili entitete koji bi zasebno prolazili kroz postupke reakreditacije i *audita*.

Što se tiče veleučilišta i visokih škola, koji izvode isključivo stručne studije, najviše je privatnih institucija. Dva su veleučilišta (Tehničko veleučilište i Zdravstveno veleučilište Zagreb) i jedna visoka škola (Visoka policijska škola u Zagrebu) javna visoka učilišta, a jedno veleučilište i ostalih 12 visokih škola u privatnom su vlasništvu.

Ipak, **veći broj studenata/ica studira na javnim** (70.471 studenata/ica) nego na privatnim veleučilištima i visokim školama (4.943 studenata/ica)²⁶.

Najveća i za visoko obrazovanje najznačajnija ustanova u Gradu Zagrebu sa svoje 33 sastavnice i preko 70.000 studenata/ica jest Sveučilište u Zagrebu. Od sastavnica unutar sveučilišta po broju studenata/ica najveći su Ekonomski fakultet s više od 10.000 studenata/ica i Pravni fakultet s više od 8.900 studenata/ica²⁷.

Metodologija izrade izvještaja detaljno je opisana u *Vodiču za nadgledanje transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju*²⁸ koji je ujedno i sastavni dio ove publikacije. Dodatno, podaci o točnom broju visokih učilišta koji sudjeluju u pojedinom dijelu analize te konkretne metode korištene za analizu pojedinih dijelova navedeni su na početku svakog potpoglavlja ovog izvještaja. **Budući da nisu sva visoka učilišta prošla kroz sve postupke osiguravanja kvalitete koji se analiziraju, broj visokih učilišta uključenih u pojedine dijelove analize varira.** Osim toga, iako je prošla postupak reakreditacije, iz analize je isključena Visoka poslovna škola Libertas. Razlog tomu jest što je u međuvremenu osnovano DIU Libertas međunarodno sveučilište, a Visoka poslovna škola postala je njegov sastavni dio. Kako ne bi došlo do dupliciranja podataka za istu instituciju, analizirani su oni dokumenti koji su dostupni za DIU Libertas međunarodno sveučilište.

Podaci o osiguravanju kvalitete prikupljeni su uz pomoć on-line upitnika poslanog visokim učilištima te pregledom internetskih stranica visokih učilišta i Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). U analizi smo se koristili svim javno dostupnim dokumentima proizašlim iz postupaka reakreditacije i *audita* te dokumentima visokih učilišta koji se odnose na osiguravanje kvalitete. Iako u nekim dijelovima analiziramo i ocjene kvalitete visokih učilišta na temelju Akreditacijske preporuke AZVO-a, **fokus izvještaja je na transparentnosti podataka, a ne na njihovom sadržaju.**

Istraživanje kojim su prikupljeni podaci provedeno je tijekom siječnja i veljače 2016. godine putem on-line upitnika izrađenog koristeći Google Forms alat, a proveli su ga istraživači/ce Instituta za razvoj obrazovanja. Prvi je korak bio izrada ekstenzivne liste svih visokih učilišta (sveučilištâ, sastavnicâ sveučilištâ, veleučilištâ, visokih školâ) na prostoru Grada Zagreba s kontaktnim podacima ključnih osoba zaduženih za osiguravanje kvalitete²⁹ te dekani(ca)ma i prodekani(ca)ma svakog visokog učilišta. Njima je bio prosljeđen poziv za sudjelovanje u istraživanju uključujući i informacije o projektu, objašnjenje istraživanja te poveznicu na upitnik. U uputi je bila naglašena zamolba da na upitnik odgovaraju one osobe koje su upoznate sa sustavom osiguravanja kvalitete ili za njega zadužene. Učilištima koja nisu ispunila anketu nakon dva tjedna poslan je podsjetnik e-mailom, a oni koji upitnik nisu popunili ni nakon podsjetnika kontaktirani su telefonski radi podsjećanja.

²⁶, Izvor: www.dzs.hr

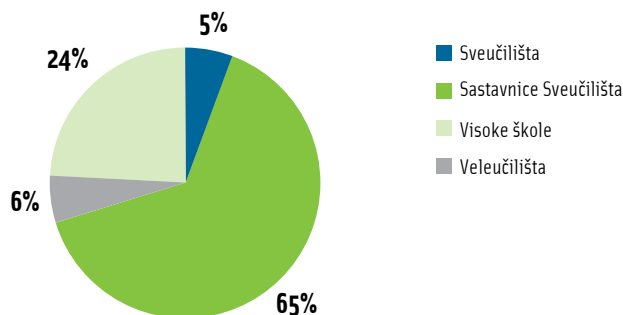
²⁷, Izvor: <https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje/statistike/44-statistike/689-broj-studenata-na-visokim-uilitima-za-0910-i-1011-godinu>

²⁸, Dalje u tekstu *Vodič*.

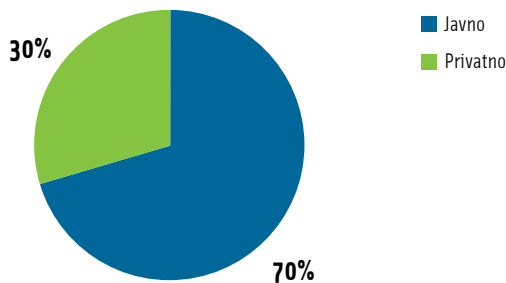
²⁹, Voditelji Ureda za kvalitetu, voditelji/predsjednici Povjerenstava za kvalitetu, predsjednici Odbora za kvalitetu i sl.

Upitnikom su prikupljeni podaci za 29 od ukupno 54 visoka učilišta (54%), dok su za ostalih 25 visokih učilišta istraživači/ce podatke prikupili naknadno pretražujući njihove službene internetske stranice. Istraživanje je provedeno na uzorku od 54³⁰ visoka učilišta: tri su sveučilišta - jedno javno i dva privatna, 35 su sastavnice sveučilišta³¹, tri su veleučilišta i 13 je visokih škola. Od 54 visoka učilišta, 38 ih je u javnom, a 16 u privatnom vlasništvu³².

(Slika 1.) Struktura uzorka po tipu visokog učilišta

(Slika 2.) Struktura uzorka po vlasništvu visokog učilišta

Analiza podataka o osiguravanju kvalitete podijeljena je u tri dijela. U prvom dijelu analizirana je transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja kvalitete. Kako bismo čitljivije prikazali informacije

30, Sveučilište u Zagrebu: Agronomski fakultet, Arhitektonski fakultet, Akademija dramske umjetnosti u Zagrebu, Akademija likovne umjetnosti u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Ekonomski fakultet, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Fakultet organizacije i informatike, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Fakultet političkih znanosti, Fakultet prometnih znanosti, Fakultet strojarstva i brodogradnje, Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Filozofski fakultet, Filozofski fakultet Družbe Isusove (sastavnica Hrvatskih studija), Geodetski fakultet, Geotehnički fakultet, Građevinski fakultet, Grafički fakultet, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Katolički bogoslovni fakultet, Kineziološki fakultet, Medicinski fakultet, Metalurški fakultet, Muzička Akademija, Pravni fakultet, Prirodoslovno-matematički fakultet, Prehrambeno-biotehnoški fakultet, Rudarsko-geološko-naftni fakultet, Stomatološki fakultet, Šumarski fakultet, Tekstilno-tehnološki fakultet, Učiteljski fakultet, Veterinarski fakultet, Teološki fakultet Matija Vlačić Iliirik; DIU Libertas međunarodno sveučilište, Hrvatsko katoličko sveučilište; Tehničko veleučilište u Zagrebu, Zdravstveno veleučilište Zagreb, Veleučilište VERN; Edward Bernays visoka škola za komunikacijski menadžment, Europska poslovna škola Zagreb, MUP Visoka policijska škola, RRIF Visoka škola za financijski menadžment, Visoka poslovna škola Zagreb, Visoka škola međunarodnih odnosa i diplomacije Dag Hammarskjöld, Visoka škola tržišnih komunikacija Agora, Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje N. Š. Zrinski, Visoka škola za informacijske tehnologije, Visoka škola za primijenjeno računarstvo Algebra, Visoka škola za sigurnost s pravom javnosti, Zagreb, Visoko učilište EFFECTUS - visoka škola za financije i pravo, Zagrebačka škola ekonomije i managementa.

31, Za odnos sveučilišta i sastavnica sveučilišta u ovoj analizi vidi poglavlje 1.3. Metodologija nadgledanja transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju u Vodiču.

32, Matija Vlačić Iliirik je privatna visoka škola s pravom javnosti koja, iako formalno nije sastavnica Sveučilišta, prema posebnom sporazumu sa Sveučilištem u Zagrebu izvodi isključivo sveučilišne studijske programe te koristi prostor Sveučilišta za rad. Zbog dvoznačnog pravnog statusa to je visoko učilište za potrebe ove analize tretirano kao sastavnica Sveučilišta, no u privatnom vlasništvu.

o transparentnosti, kreirali smo **indeks transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete** koji je baziran na javnoj objavi dokumenata proizašlih iz reakreditacije te *audita* koji se nalaze na internetskim stranicama visokog učilišta. Kako je navedeno ranije u Vodiču, neki od tih dokumenata sustavno se objavljuju na stranicama AZVO-a te su javno dostupni za sva visoka učilišta. No, krećemo od pretpostavke da bilo koja zainteresirana osoba (student/ica, učenik/ca, roditelj i sl.) **mora relativno jednostavno moći pronaći informacije o kvaliteti visokih učilišta**, neovisno o tome poznaje li cijeli sustav osiguravanja kvalitete na nacionalnoj razini. Ako bismo činjenicu da AZVO na svojim stranicama ima objavljene neke od tih dokumenata smatrali transparentnom, time bismo pretpostavili da svaka osoba u Republici Hrvatskoj koja se želi informirati o kvaliteti visokih učilišta zna da postoji Agencija za znanost i visoko obrazovanje te što spada u djelokrug njezina rada. Budući da to nije izgledno, smatramo da je za potpunu transparentnost važno da sva visoka učilišta i na vlastitim internetskim stranicama objavljuju rezultate postupaka vanjskog vrednovanja ili poveznice na te rezultate. Indeks je izračunat za svako visoko učilište, a detaljno objašnjenje indeksa nalazi se u Vodiču.

Drugi dio analize odnosi se na transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete. Uzevši u obzir da ne postoji propisani jedinstveni način ustrojavanja unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete kojih se visoka učilišta moraju držati, nije bilo moguće konstruirati indeks transparentnosti s obzirom na različitosti te specifičnosti pojedinih sustava na različitim visokim učilištima. Umjesto kreiranja indeksa, **deskriptivno smo analizirali tri indikatora transparentnosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete**: javnu dostupnost informacija o tijelima zaduženim za osiguravanje kvalitete, javnu dostupnost ključnih dokumenata kojima se ustrojavaju i reguliraju sustav i postupci osiguravanja kvalitete te javnu objavu rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa. Više informacija o indikatorima nalazi se u Vodiču.

Na koncu su analizirane službene procjene kvalitete visokih učilišta u Gradu Zagrebu, dostupne u dokumentima proizašlima iz postupaka osiguravanja kvalitete Agencije za znanost i visoko obrazovanje. Za potrebe analize korišteni su dokumenti proizašli iz postupaka reakreditacije visokih učilišta te vanjske prosudbe visokih učilišta (*audita*), a kao tri indikatora kvalitete korišteni su: ocjene sedam standarda kvalitete iz akreditacijskih preporuka AZVO-a, ishod konačne akreditacijske preporuke AZVO-a za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti te stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete. Prva dva indikatora proizlaze iz postupka reakreditacije visokih učilišta, a treći iz postupka *audita*. Detaljniji opis indikatora i metode analize nalazi se u Vodiču.

Iza analize pojedinih indikatora, a na kraju Izvještaja o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Gradu Zagrebu, možete pronaći zbirni tablični prikaz ocjena standardâ kvalitete iz akreditacijskih preporuka AZVO-a za sva visoka učilišta obuhvaćena ovim izvještajem. Također, u istom su potpoglavlju u tablici zbirno prikazane i ocjene ESG standardâ svih visokih učilišta koja su prošla kroz postupak *audita*. Ovi su prikazi ocjena izdvojeni kako bi se na jednom mjestu pružio lak i jednostavan uvid u ocjene relevantnih procesa osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju. Time se povećava transparentnost tih podataka i omogućuje pregled općeg stanja sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima u Gradu Zagrebu.

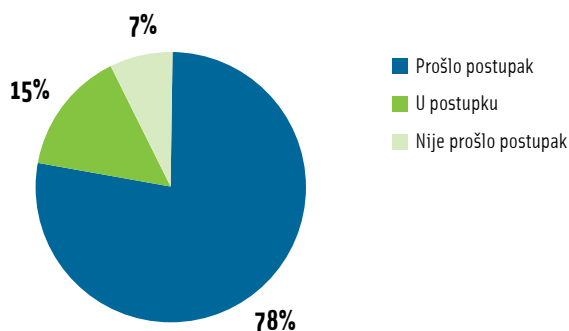

2.2. Transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete

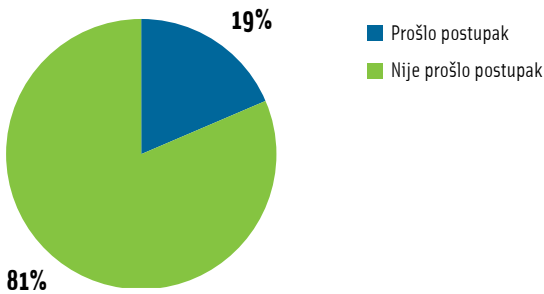
U ovom dijelu izvještaja fokusirat ćemo se na analizu transparentnosti postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete. U Republici Hrvatskoj postoji više postupaka vanjskog osiguravanja i unapređivanja kvalitete, no za potrebe ove analize fokusirat ćemo se na reakreditaciju i vanjsku neovisnu periodičnu prosudbu unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (audit). Razlog fokusa na ova dva postupka jest taj što je najveći broj visokih učilišta prošao kroz najmanje jedan od njih.

Ukupno su 42 visoka učilišta prošla kroz postupak reakreditacije, osam ih je još u postupku, a četiri visoka učilišta nisu prošla kroz postupak. Postoji čitav spektar razloga zbog kojih neka visoka učilišta nisu prošla kroz postupak reakreditacije: kroz taj postupak ne prolaze neintegrirana sveučilišta, nego samo njihove sastavnice; novoosnovana visoka učilišta tek su prošla kroz postupak inicijalne akreditacije pa, kao i još neka visoka učilišta, nisu još došla na red za reakreditacijski postupak. Kada se radi o postupku *audita*, slika je u potpunosti drugačija: samo je 10 institucija prošlo kroz postupak, prvenstveno zato što on nije obavezan svim visokim učilištima.

(Slika 3.) Visoka učilišta i postupak reakreditacije

(Slika 4.) Visoka učilišta i postupak audita

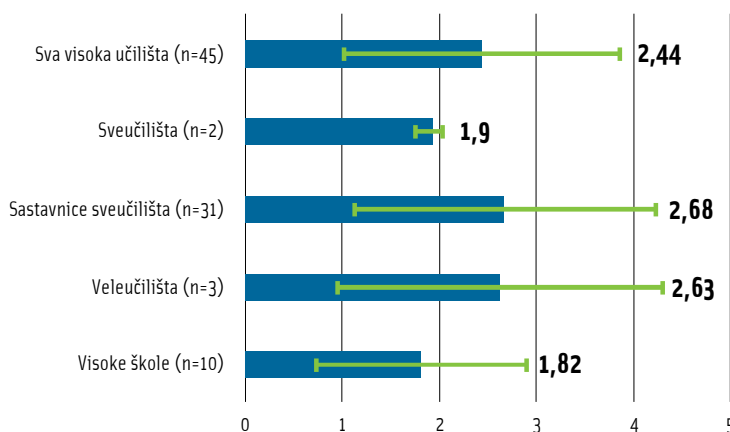
Indeks transparentnosti bilo je moguće izračunati za ukupno 45 visokih učilišta koja su prošla postupak reakreditacije i/ili *audita* od ukupno 54 visokih učilišta na području Grada Zagreba.

(Tablica 3.) Broj visokih učilišta u uzorku za koje je bilo moguće izračunati indeks

Vrsta visokog učilišta	Ukupan broj visokih učilišta	Broj visokih učilišta za koje je moguće izračunati indeks
Sveučilišta	3	2
Sastavnice Sveučilišta	34	31
Veleučilišta	3	3
Visoke škole	14	9

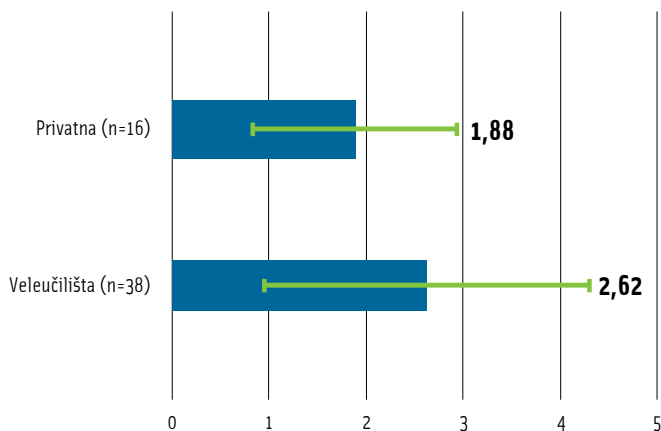
Najmanji izračunati indeks iznosi 1, najveći 5, a prosječni indeks transparentnosti za sva visoka učilišta iznosi 2,44 (SD=1,41) na skali od 1 do 5. Kada se indeks uspoređi po vrstama visokih učilišta, vidljivo je da najveći prosječni indeks transparentnosti imaju sastavnice sveučilišta: 2,68 (SD=1,55), a najniži prosječni indeks transparentnosti visoke škole: 1,82 (SD=1,09). Također, sastavnice sveučilišta i veleučilišta imaju gotovo identičan indeks transparentnosti. S obzirom na mali uzorak veleučilišta (3), ovaj rezultat treba uzeti s dozom opreza, ali on može sugerirati da su veće institucije transparentnije. U svakom slučaju, ovo je nalaz koja zahtijeva dodatna istraživanja.

(Slika 5.) Prosječni indeks po vrsti visokih učilišta (+/- 1 standardna devijacija)

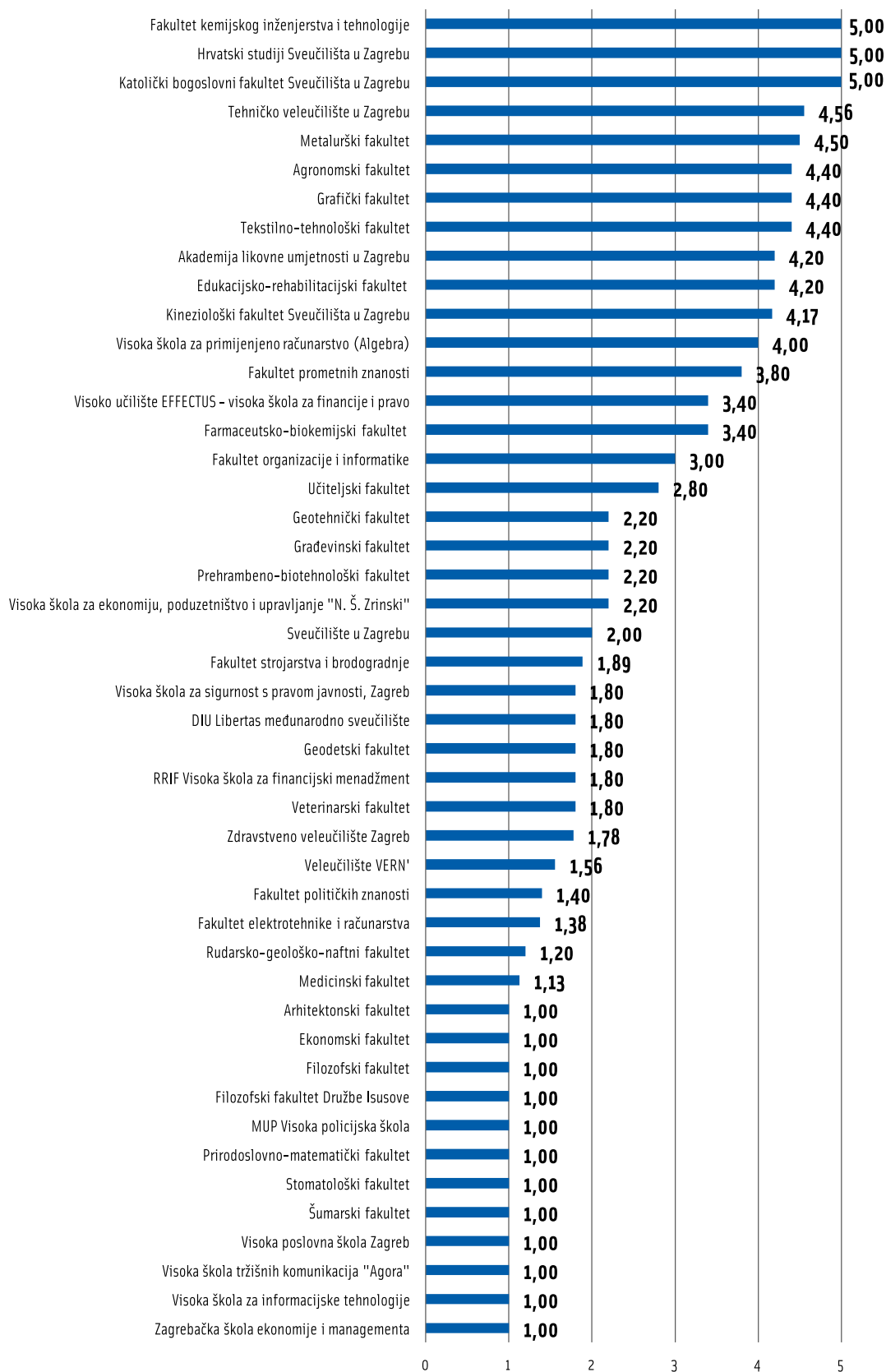
Zanimljivo je analizirati postoje li razlike između privatnih i javnih visokih učilišta po pitanju transparentnosti. Slika 6. pokazuje da i privatna i javna visoka učilišta imaju poprilično nizak prosječni indeks transparentnosti: privatna 1,88 (SD=1,06), a javna 2,62 (SD=1,49), vidljiva je razlika u transparentnosti u korist javnih institucija.

(Slika 6.) Prosječni indeks po tipu vlasništva visokih učilišta (+/- 1 standardna devijacija)

Ako se analiziraju pojedinačna visoka učilišta, vidljivo je da su prema konstruiranom indeksu tri najtransparentnije institucije Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Hrvatski studiji te Katoličko bogoslovni fakultet, a slijede ih Tehničko veleučilište Zagreb i Metalurški fakultet. Slika 7. također nam ukazuje na činjenicu da postoji čak 12 institucija (Indeks=1,00) koje su prošle kroz postupak reakreditacije i/ili *audita*, no **ni jedan dokument proizašao iz postupka nisu javno objavile na službenim internetskim stranicama.**

(Slika 7.) Indeks transparentnosti pojedinih visokih učilišta

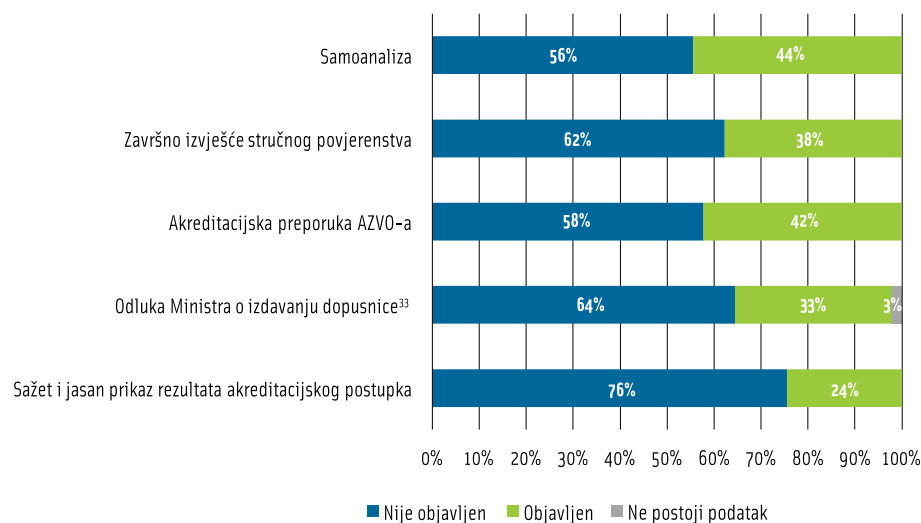

Analizom frekvencija odgovora o javnoj objavi dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije moguć je uvid u to koji dokumenti najčešće nisu javno dostupni. U slučaju reakreditacije, na Slici 8. vidljivo je da **tek malo više od polovice (56%) visokih učilišta ima javno objavljenu samoanalizu**. S obzirom na to da samoanaliza nije objavljena na stranicama AZVO-a, internetske stranice visokih učilišta jedini su izvor gdje se može pristupiti tom dokumentu. Po pitanju transparentnosti visoka učilišta još lošije stoje s odlukom Ministra o izdavanju dopusnice koju je javno objavila tek trećina institucija, dočim tek četvrtina (24%) ima objavljen sažet i jasan prikaz rezultata akreditacijskog postupka. Naime, dok ostatak dokumenata iz postupka tek treba javno objaviti, sažet i jasan prikaz rezultata ne proizlazi iz reakreditacijskog postupka nego ga je potrebno zasebno i naknadno pripremiti prije javne objave. Neka su visoka učilišta dala pojašnjenja kako navedene dokumente nisu objavili jer za to ne postoji zakonska obveza. Međutim, u cilju transparentnog prezentiranja relevantnih informacija o kvaliteti zainteresiranim je dionicima važno da ti dokumenti budu javno dostupni.

Posebice je zanimljiv nalaz koji se odnosi na odluke Ministra o izdavanju dopusnica. Naime, AZVO na svojim internetskim stranicama objavljuje sve dokumente iz postupka reakreditacije za koje je odgovorna Agencija, što znači da ne objavljuje samoanalize (koje izrađuje visoko učilište) i odluke Ministra koje su u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja. No, ni **Ministarstvo javno ne objavljuje odluke Ministra te trenutno nije moguće javno pristupiti toj informaciji**, a to je veliki problem iz perspektive transparentnosti postupka. S obzirom na to da prema trenutačnoj zakonskoj regulativi konačnu odluku u postupku reakreditacije na temelju akreditacijske preporuke donosi Ministar, ali ga ona pravno ne obvezuje, važno je da i odluke ministara budu javno dostupne.

Zanimljiv je nalaz da samo **24% visokih učilišta ima javno objavljen sažet i jasan prikaz rezultata akreditacijskog postupka** (većinom imaju objavljen sažet tabelarni prikaz koji je pripremio AZVO). Iz vizure čitljivosti dokumenata te korisničke perspektive, veoma je važno da visoka učilišta pojasne i približe rezultate kompleksnog postupka reakreditacije svima zainteresiranim (učenicima i učenicama, studentima i studenticama, itd.), polazeći od pretpostavke da nije nužno biti upoznat s nacionalnim sustavom osiguravanja kvalitete.

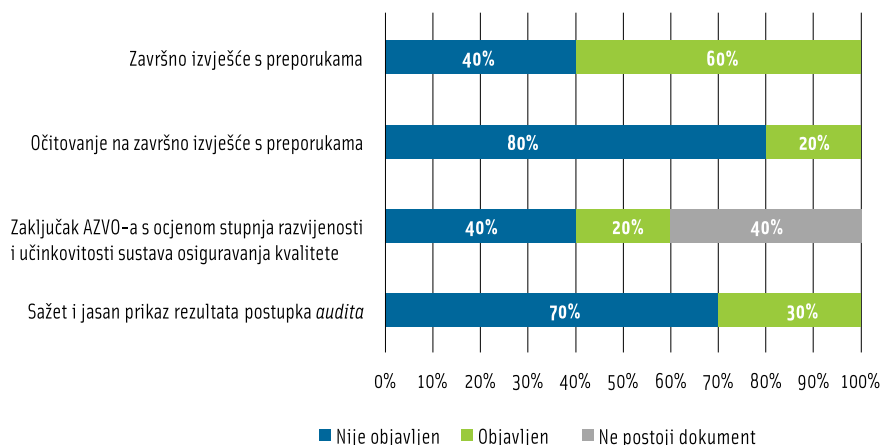
(Slika 8.) Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije³³

33, Kod Odluke Ministra o izdavanju dopusnice ukupan broj analiziranih visokih učilišta iznosi 44 umjesto 45: Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, koji je prošao postupak reakreditacije u akademskoj godini 2014./15., još nije dobio odluku Ministra te je nije ni mogao javno objaviti. Svi ostali dokumenti iz postupka reakreditacije objavljeni su na internetskim stranicama.

Analiza frekvencija odgovora o javnoj objavi dokumenata proizašlih iz postupka *audita* ukazuje na to koji dokumenti najčešće nisu javno dostupni. U slučaju *audita*, na Slici 9. vidljivo je da više od polovice (60%) visokih učilišta ima javno objavljeno završno izvješće s preporukama, dok je postotak za ostale dokumente puno manji i kreće se do maksimalno 30%.

(Slika 9.) Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka *audita*³⁴

2.3. Transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

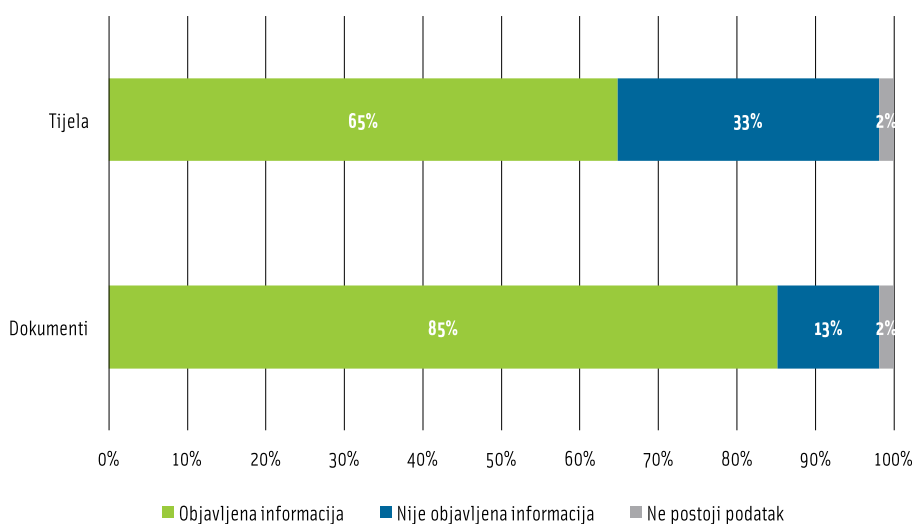
Na temelju odgovora na upitnik poslan visokim učilištima te pregleda njihovih internetskih stranica, izrađena je analiza dostupnosti informacija o radu sustava za unutarnje osiguravanje kvalitete na analiziranim visokim učilištima. Analiziralo se u kojoj mjeri visoka učilišta imaju **tijela za osiguravanje kvalitete, dokumente kojima se ustrojava sustav osiguravanja kvalitete i kojima se regulira provođenje postupaka unutarnjeg osiguravanja kvalitete** te jesu li te informacije javno dostupne na internetskim stranicama. Dodatnu pažnju kao iznimno važnom i osjetljivom pitanju posvetilo se javnoj objavi **rezultata i/ili analize rezultata studentskih anketa.**

³⁴ Zaključak kao zaseban dokument audita postoji tek od 2012. godine; za četiri visoka učilišta koja su kroz audit prošla prije 2012. taj dokument ne postoji te posljedično nije ni uvršten u indeks.

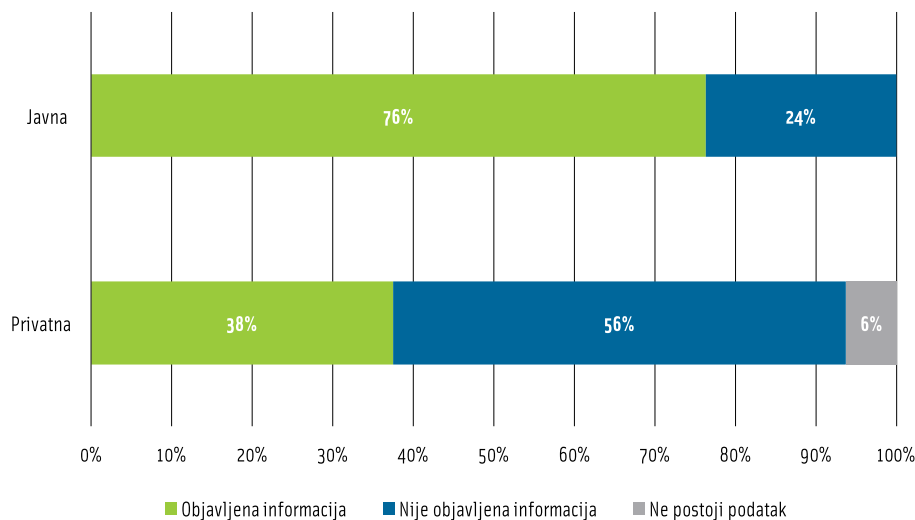
Zbog uvjeta koje pred visoka učilišta postavljaju postupci vanjskog osiguravanja kvalitete, sva visoka učilišta imaju interne dokumente koji reguliraju osiguravanje kvalitete te interna tijela koja su zadužena za praćenje, osiguravanje i unapređivanje kvalitete matične institucije. No, te informacije nisu uvijek javno i lako dostupne zainteresiranoj javnosti. Prema Slici 10., **dvije trećine visokih učilišta (65%)** na vlastitim internetskim stranicama ima objavljenu informaciju o postojanju tijela unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete, dok jedna trećina visokih učilišta tu informaciju nije objavila. Situacija je drugačija kada su u pitanju dokumenti koji reguliraju unutarnji sustav osiguravanja kvalitete: čak **85% visokih učilišta** na internetskim stranicama ima javno dostupan tekst nekog od dokumenata kojima se ustrojava sustav. Iako su postoci visokih učilišta koja nemaju objavljene te informacije komparativno manji nego što je slučaj s vanjskim sustavom osiguravanja kvalitete, ipak postoji određeni broj visokih učilišta (18 u slučaju tijela, 7 u slučaju dokumenata) koja informacijama o sustavu unutarnjeg osiguravanja kvalitete ne pristupaju transparentno.

(Slika 10.) Javna objava informacija o tijelima i dokumentima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete

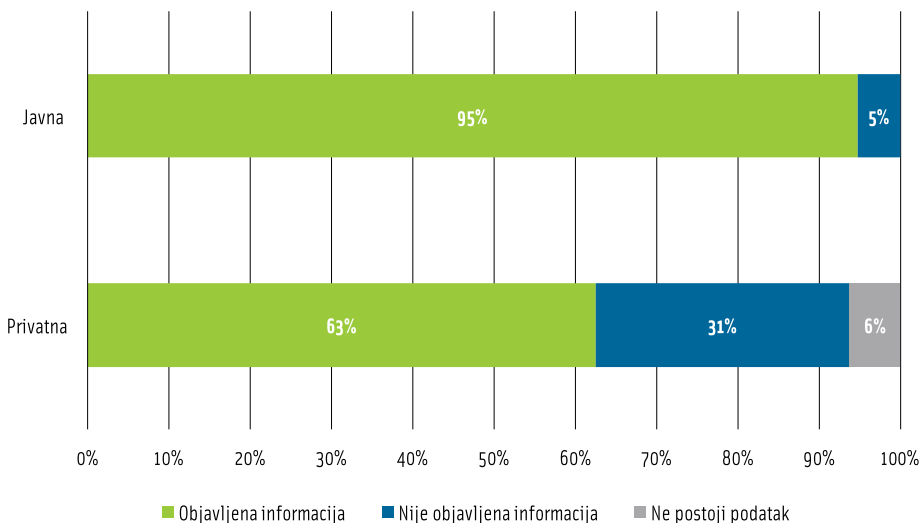

Kada visoka učilišta podijelimo na javna i privatna, vidljivo je da su **javna visoka učilišta transparentnija od privatnih**. Čak dvostruko više javnih učilišta (76%) ima transparentne informacije o tijelima u sustavu osiguravanja kvalitete nego što je to slučaj kod privatnih visokih učilišta (38%). Slična je situacija i po pitanju dokumenata: naspram 63% privatnih institucija, čak 95% javnih visokih učilišta ima objavljene dokumente unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete.

(Slika 11.) Javna objava informacija o tijelima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta

(Slika 12.) Javna objava informacija o dokumentima unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta

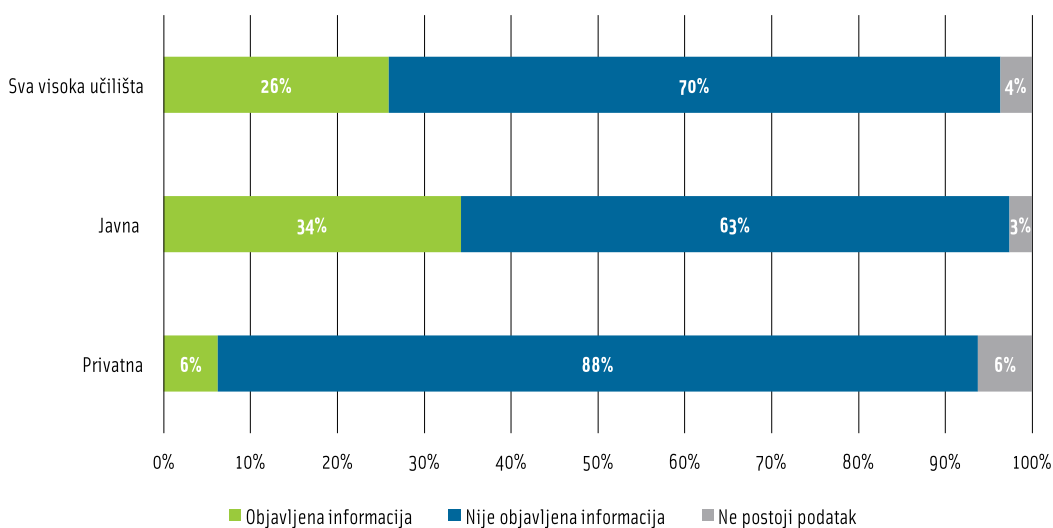

Studentske ankete rasprostranjen su oblik prikupljanja strukturiranih i kontinuiranih povratnih informacija od studenata/ica te se njihova svrha, forma i sadržaj mogu razlikovati među institucijama. No, većini visokih učilišta zajedničko je provođenje nekog oblika anketiranja studenata koji se reflektira na kvalitetu studiranja. Neke se ankete odnose isključivo na kvalitetu studija i nastavnog procesa, a neke uključuju administrativnu podršku studentima i rad visokog učilišta kao institucije. Za potrebe ovog istraživanja uzet će se u obzir sve ankete koje provodi visoko učilište na razini institucije bez obzira na njihov sadržaj.

Slika 13. pokazuje nam kako rezultati i/ili analize rezultata studentskih anketa u većoj mjeri nisu javno dostupni – **tek četvrtina (26%)** svih visokih učilišta ima transparentno objavljene rezultate ili analize rezultata studentskih anketa na vlastitim internetskim stranicama. Situacija je znatno nepovoljnija na privatnim nego na javnim institucijama – dok 36% javnih visokih učilišta javno objavljuje rezultate i/ili analize rezultata studentskih anketa, to čini tek 6% privatnih visokih učilišta.

(Slika 13.) Javna dostupnost rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa

Iznimno je važno promicati transparentnost rezultata studentskih anketa s obzirom da su studenti/ice jedni od glavnih dionika u radu visokoobrazovnih institucija. Ako visoka učilišta već prikupljaju i obrađuju podatke te ih koriste za interne svrhe, nema nikakva razloga zašto rezultati i/ili analize rezultata tih anketa ne bi bili javno i transparentno objavljeni na internetskim stranicama visokog učilišta.

2.4. Analiza službenih procjena kvalitete visokih učilišta u Gradu Zagrebu

Ovim dijelom izvješćaja obuhvaćeni su podaci o kvaliteti visokih učilišta dostupni kroz službene procjene kvalitete Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). Korišteni su dokumenti proizašli iz **postupaka reakreditacije visokih učilišta te vanjske prosudbe visokih učilišta (audita)**, a u analizu su uključena samo ona visoka učilišta koja su prošla kroz jedan od ta dva postupka. Pritom se nismo upuštali u samostalno procjenjivanje kvalitete visokih učilišta, nego smo **koristili samo javno dostupne službene procjene kvalitete.**

Za potrebe analize razvili smo tri indikatora kvalitete. **Prvi indikator sastoji se od ocjena sedam standarda kvalitete iz akreditacijskih preporuka koje AZVO izdaje za svako visoko učilište** koje je prošlo kroz postupak reakreditacije. Ovaj indikator izračunat je za 43 visoka učilišta u Gradu Zagrebu³⁵. U analizu su uključena samo ona visoka učilišta koja su prošla kroz postupak reakreditacije te čije su akreditacijske preporuke s ocjenama sedam standarda kvalitete objavljene na internetskim stranicama AZVO-a ili samog visokog učilišta³⁶.

Od visokih učilišta na kojima je proveden reakreditacijski postupak, u analizu prvog indikatora nije uključen jedino Grafički fakultet jer ni u jednoj od javno objavljenih akreditacijskih preporuka nisu sadržane ocjene standardâ kvalitete za ovaj fakultet. Premda te ocjene vjerojatno postoje u nekom od dokumenata koji nisu javno dostupni, neobjavljivanje dokumenta iz kojeg bi te ocjene bile jasno vidljive smatramo propustom AZVO-a i primjerom loše prakse. Ipak, treba imati na umu da je na stranicama AZVO-a dokumentacija proizašla iz postupaka vrednovanja uglavnom lako dostupna zainteresiranoj javnosti.

Prilikom čitanja analiza prvog indikatora, treba imati na umu da su ocjene iz akreditacijskih preporuka opisnog karaktera te da ne omogućavaju direktnu kvantitativnu usporedbu pojedinih visokih učilišta. Međutim, budući da su ocjene hijerarhijski poredane³⁷, za potrebe analize i izračuna prosječnih vrijednosti pojedinih ocjena kvalitete **pridružena im je brojana vrijednost od jedan do pet**. U konačnici su prosječne vrijednosti ponovno iskazane opisno, a ne brojčanim vrijednostima. Kada uspoređujemo pojedina visoka učilišta, treba imati na umu da ocjene izražavaju u kojoj su mjeri implementirani pojedini standardi, ali da ne pokazuju jednoznačno koje elemente pojedinog standarda treba unaprijediti. Za preciznu usporedbu potrebno je detaljnije iščitati i usporediti završne izvještaje reakreditacijskog postupka, što predstavlja dodatan korak u analizi koji izlazi van okvira ovog izvještaja. **Glavna vrijednost ovog dijela analize leži u usporedbi pojedinih standarda kvalitete, a ne pojedinih institucija**. Na temelju izračunatih prosječnih ocjena lako je uočljivo koje standarde, odnosno koja je područja potrebno dodatno razvijati kako bi sustav visokog obrazovanja bolje funkcionirao.

Drugi je indikator kvalitete zaključak Akreditacijske preporuke AZVO-a o izdavanju dopusnice za obavljanje djelatnosti visokom učilištu. AZVO može preporučiti izdavanje dopusnice za dio djelatnosti ili cjelokupnu djelatnost visokog učilišta, izdavanje pisma namjere s rokom za ispravak uočenih nedostataka ili uskratu dopusnice za dio djelatnosti ili cjelokupnu djelatnost visokog učilišta. Ovaj indikator prikazan je za 44 visoka učilišta, odnosno za sva visoka učilišta koja su, neovisno o ishodu, prošla kroz reakreditacijski postupak.

S obzirom da su imala priliku ispraviti nedostatke na koje im je ukazano u ranijim preporukama, neka visoka učilišta imaju više akreditacijskih preporuka. U takvim je slučajevima za analizu i prvog i drugog indikatora kvalitete iz dva razloga korištena prva akreditacijska preporuka. Prvi je razlog mogućnost usporedbe podataka za različita visoka učilišta. Drugi je razlog taj što u kasnijim preporukama standardi kvalitete nisu iznova ocjenjivani, nego je tek utvrđeno je li došlo do promjena koje bi utjecale na izdavanje drugačijeg zaključka preporuke, primjerice o ispunjavanju uvjeta za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti. Iščitavanje sadržaja naknadnih akreditacijskih preporuka omogućava nam da pratimo u kojoj su mjeri visoka učilišta unaprijedila uvjete za obavljanje svoje djelatnosti.

Kao **treći indikator kvalitete korišten je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete visokog učilišta, izražen kroz ocjene AZVO-ovog završnog izvještaja vanjske neovisne periodične prosudbe sustava osiguravanja kvalitete (audit) visokog učilišta**. Budući da se radi o periodičnom postupku koji nije obavezan za sva visoka učilišta, kroz ovaj je postupak prošao znatno manji broj visokih učilišta. Na području Grada

35, Budući da je riječ o sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu, u istraživanje su uključeni i Fakultet organizacije i informatike iz Varaždina te Metalurški fakultet iz Siska. Sva visoka učilišta uključena u analizu nabrojana su u grafu na Slici 14.

36, U trenutku pisanja ovog izvještaja zadnji ciklus reakreditacija bio je završen, ali AZVO još nije objavio akreditacijske preporuke i prateću dokumentaciju za sva visoka učilišta. Međutim, budući da su neka visoka učilišta na svojim internetskim stranicama objavila te dokumente, uključili smo ih u analizu.

37, Od niže prema višoj: Nije provedeno, U početnoj fazi provedbe, Djelomično provedeno, Uglavnom provedeno, U potpunosti provedeno.

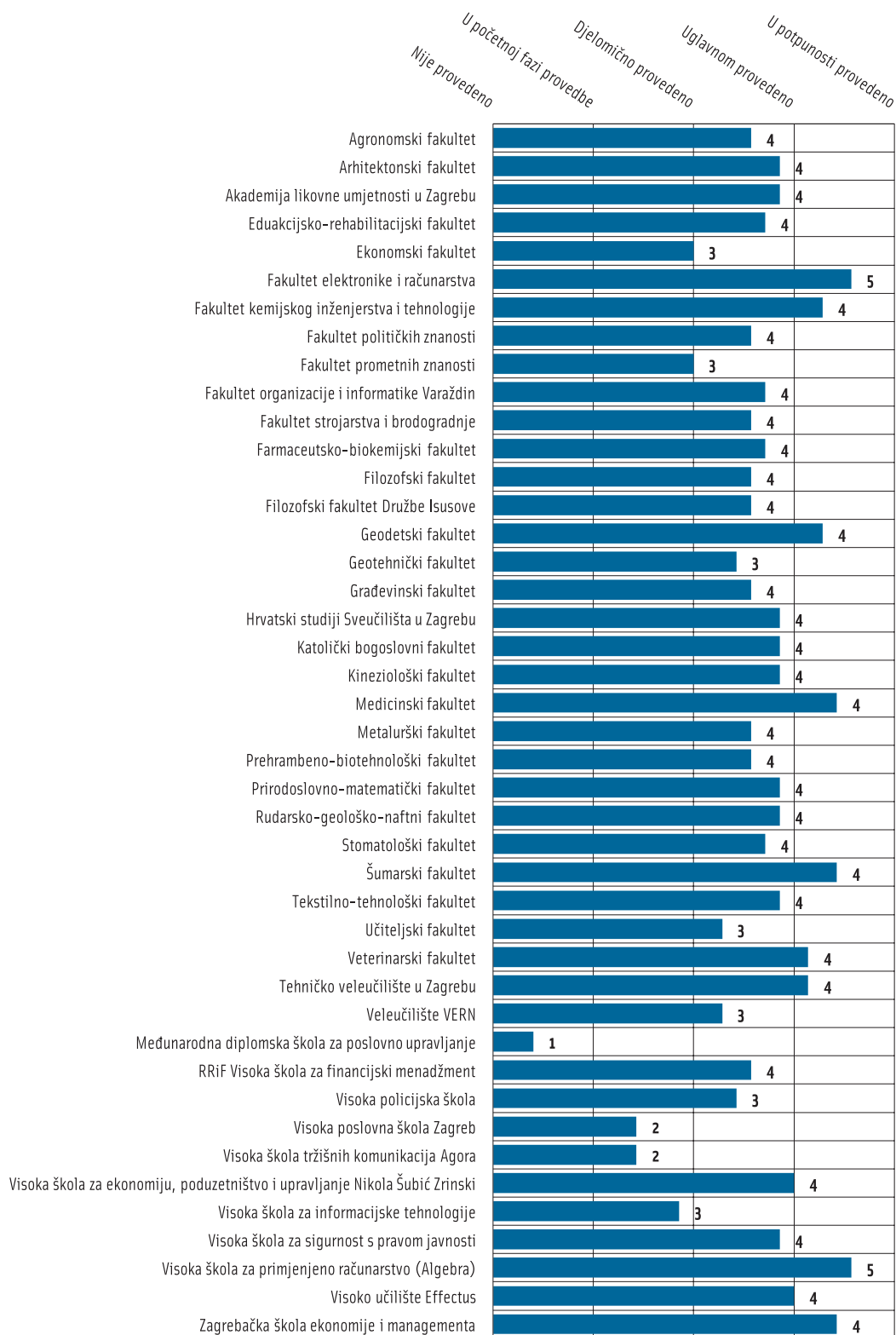
Zagreba 10 je visokih učilišta prošlo kroz postupak *audita*. Na temelju prikupljenih podataka prikazan je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava kvalitete za ona visoka učilišta koja su prošla kroz ovaj postupak te su prikazane ocjene ESG standardâ za svako visoko učilište. Za neka je visoka učilišta stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava kvalitete ocijenjen u zaključku završnog izvještaja *audita*. Za ona kod kojih to nije slučaj izračunali smo prosječan stupanj razvijenosti na temelju ocjena pojedinih ESG standarda. Kao i u slučaju prvog indikatora, i ovdje su opisnim ocjenama ESG standardâ kvalitete pridodane numeričke vrijednosti u rasponu od 1 do 4. Opisne ocjene izražavaju u kojoj se fazi razvoja nalazi pojedini ESG standard. S obzirom da su kod mnogih visokih učilišta ESG standardi ocijenjeni opisnom ocjenom između dvije faze razvoja, interval između ocjena iznosi 0,5: skala za ocjenjivane stoga ima 7 stupnjeva.

Kao što je slučaj i kod prvog indikatora, visoka učilišta na temelju tih ocjena nije moguće direktno uspoređivati. Svaki ESG standard sadrži mnoštvo različitih elemenata tako da sâma ocjena ne izražava precizno koji su elementi zadovoljavajuće razvijeni, a konačna ocjena ovisi i o sinergiji svih elemenata. Bez obzira na tu činjenicu te iako je tek manji dio visokih učilišta prošao kroz ovaj tip vanjskog vrednovanja, ovaj je indikator koristan za procjenu razvoja sustava osiguravanja kvalitete i stjecanja uvida u njegove elemente koje je moguće unaprijediti.

2.4.1. PRVI INDIKATOR KVALITETE: ocjene sedam standarda kvalitete

Visoka učilišta u Gradu Zagrebu imaju prilično visoke prosječne ocjene sedam standarda kvalitete. Najčešća je prosječna ocjena „Uglavnom provedeno“: 31 od 43 visoka učilišta (72%) ima ovu prosječnu ocjenu sedam standarda kvalitete. Samo jedno visoko učilište ima prosječnu ocjenu „Nije provedeno“, što bi bila nedovoljna ocjena, a i riječ je o jedinom visokom učilištu iz uzorka koje je dobilo preporuku za uskratu dopusnice za obavljanje cjelokupne djelatnosti. S druge strane, samo dva visoka učilišta imaju najvišu prosječnu ocjenu „U potpunosti provedeno“: Fakultet elektronike i računarstva te Visoko učilište Algebra. Takvi nalazi s jedne strane sugeriraju da su standardi kvalitete u prosjeku na visokoj razini, ali s obzirom na malu varijabilnost ocjena nameće se pitanje u kojoj mjeri ocjene standardâ mogu poslužiti za unapređivanje kvalitete te odražavaju li one stvarno stanje stvari. Niska diskriminativnost ocjena standardâ kvalitete navodi na zaključak da bi kriteriji dodjeljivanja ocjena mogli biti stroži. Prosjek ocjena kvalitete svih visokih učilišta u Gradu Zagrebu iznosi 3,66, odnosno „Uglavnom provedeno“.

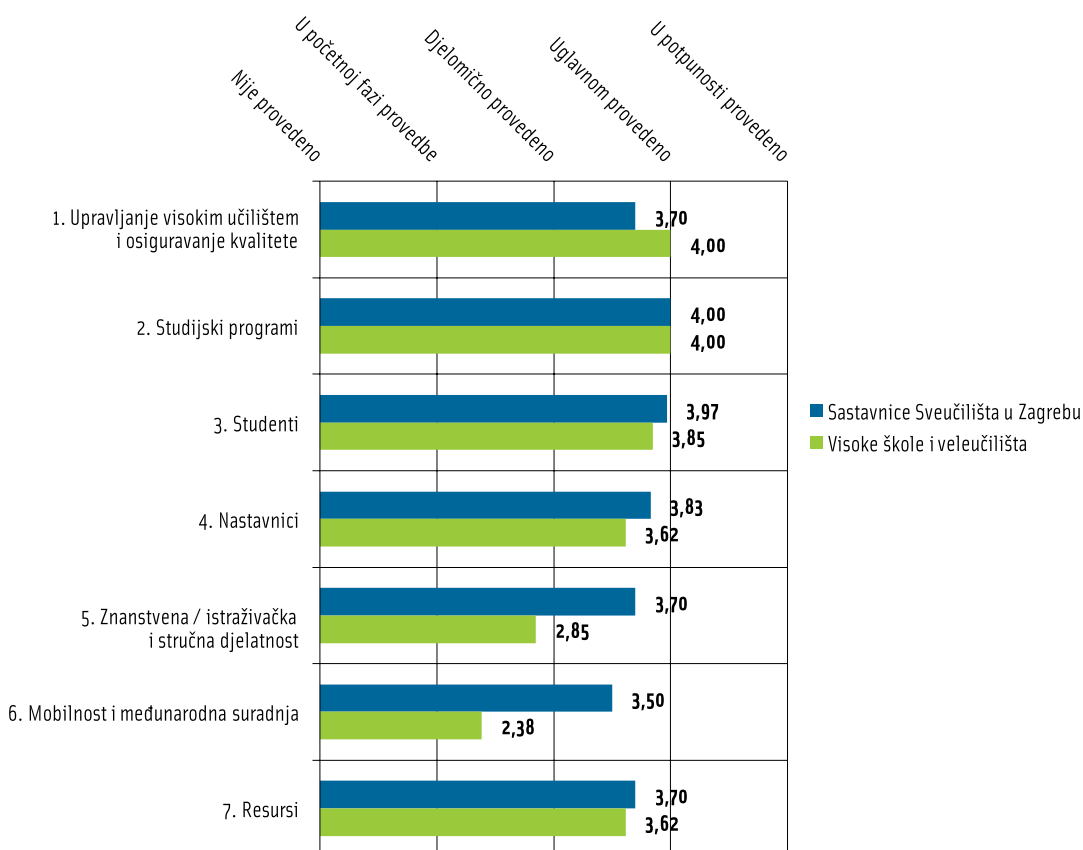
(Slika 14.) Prosječna ocjena sedam standarda kvalitete visokih učilišta

Kada **izdvojeno analiziramo svaki od standarda kvalitete koji se ocjenjuju kroz postupak reakreditacije** (Slika 15.), primjetno je da se većina standardâ kvalitete u prosjeku nalazi blizu kategorije „Uglavnom provedeno“. Varijacije među pojedinim standardima relativno su male, a kao nešto lošije ocijenjeni standard izdvaja se „Mobilnost i međunarodna suradnja“. Ovaj je nalaz zanimljiv i u kontekstu EUROSTUDENT istraživanja prema kojem Hrvatska u europskom kontekstu spada među zemlje s relativno niskom međunarodnom mobilnošću studenata te s velikim neiskorištenim potencijalom za međunarodnu mobilnost (Hauschildt i dr., 2015.). Najbolje su ocijenjeni standardi kvalitete koji se odnose na studijske programe te na studente, dok je nešto lošije ocijenjen standard kvalitete „Znanstvene/istraživačke i stručne djelatnosti“. Ove ocjene ostavljaju dojam da su visoka učilišta bolje pripremljena za nastavnu nego za znanstveno-istraživačku djelatnost.

(Slika 15.) Prosječna ocjena pojedinih standarda kvalitete

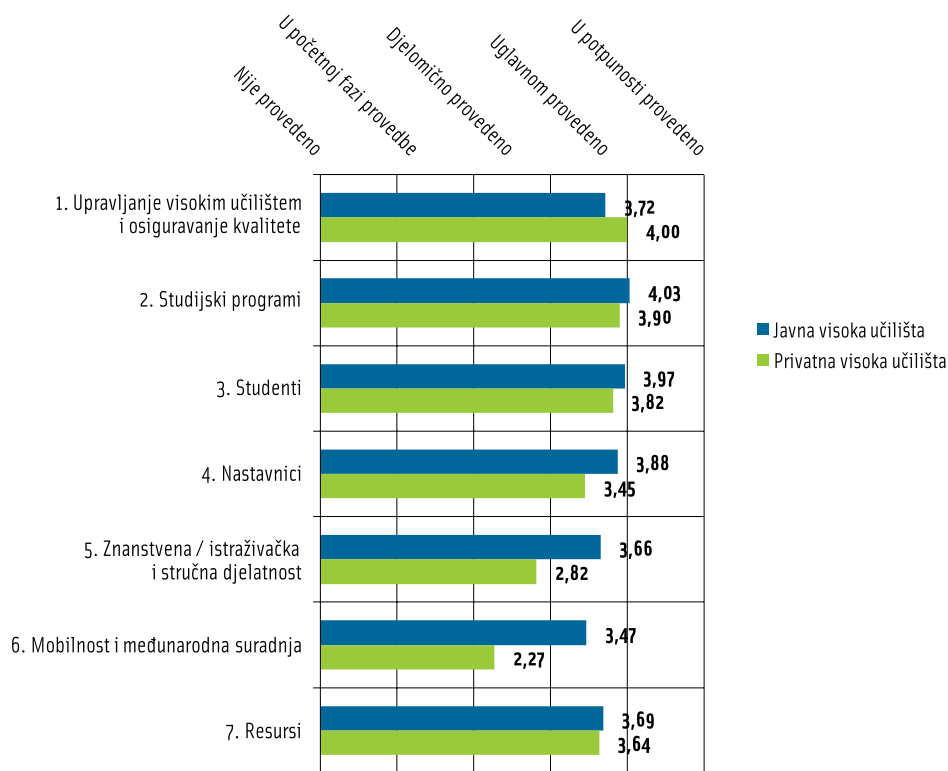

Kada **visoke škole i veleučilišta usporedimo sa sveučilišnim sastavnicama, uočavamo značajniju razliku u prosječnoj ocjeni kvalitete standarda „Mobilnost i međunarodna suradnja“ te „Znanstvena/istraživačka i stručna djelatnost“**. S obzirom na usmjerenost sveučilišta kao institucije na znanstvenu djelatnost, potonja je razlika i očekivana. Međutim, s obzirom da međunarodna suradnja dobrim dijelom podrazumijeva i znanstveno-istraživačke aktivnosti, ni ova razlika ne iznenađuje. Kod ostalih standarda kvalitete razlike su premale da bismo mogli donositi jednoznačne zaključke, ali zanimljivo je da je „Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete“ **jedini standard koji je bolje ocijenjen kod visokih škola i veleučilišta nego kod sastavnica Sveučilišta.**

Ako pogledamo usporedbu prosječnih ocjena pojedinih standarda kvalitete na javnim i privatnim visokim učilištima (Slika 16.), vidimo da je situacija gotovo identična onoj kod usporedbe sastavnica Sveučilišta s veleučilištima i visokim školama. To i ne čudi jer su sva privatna visoka učilišta uključena u ovaj dio analize

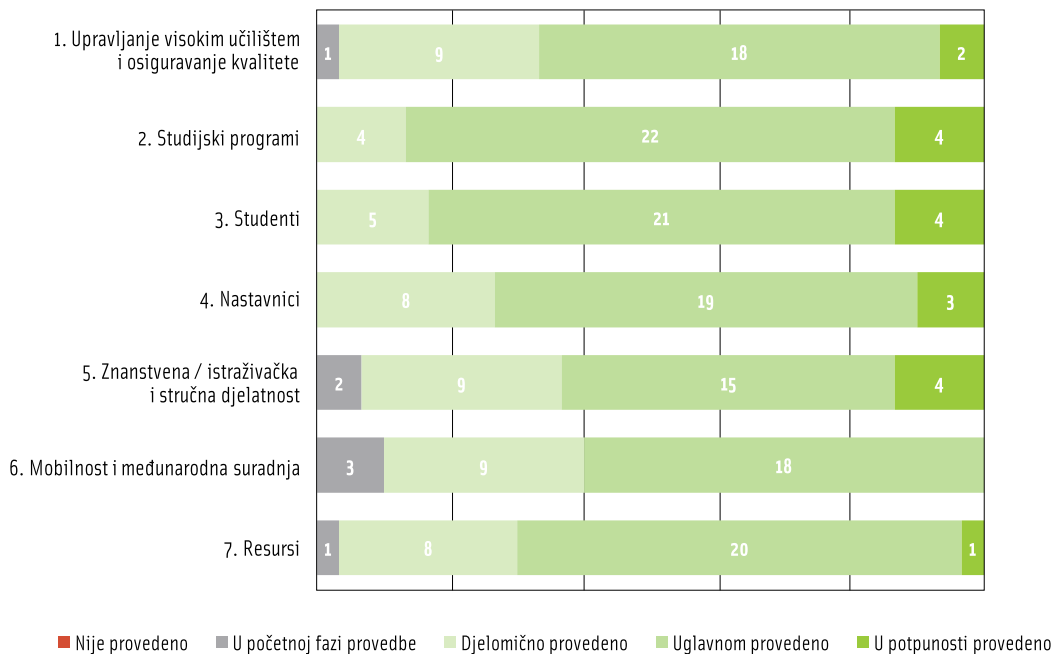
u privatnom vlasništvu, dok većinu javnih visokih učilišta čine upravo sastavnice Sveučilišta. Jedini standard kvalitete na kojemu je iskazana značajnija razlika u odnosu na prethodnu usporedbu jest standard „Nastavnici“: kod privatnih visokih učilišta on je nešto niže ocijenjen nego kod javnih visokih učilišta.

(Slika 16.) Prosječna ocjena pojedinih standarda kvalitete prema vrsti vlasništva visokih učilišta

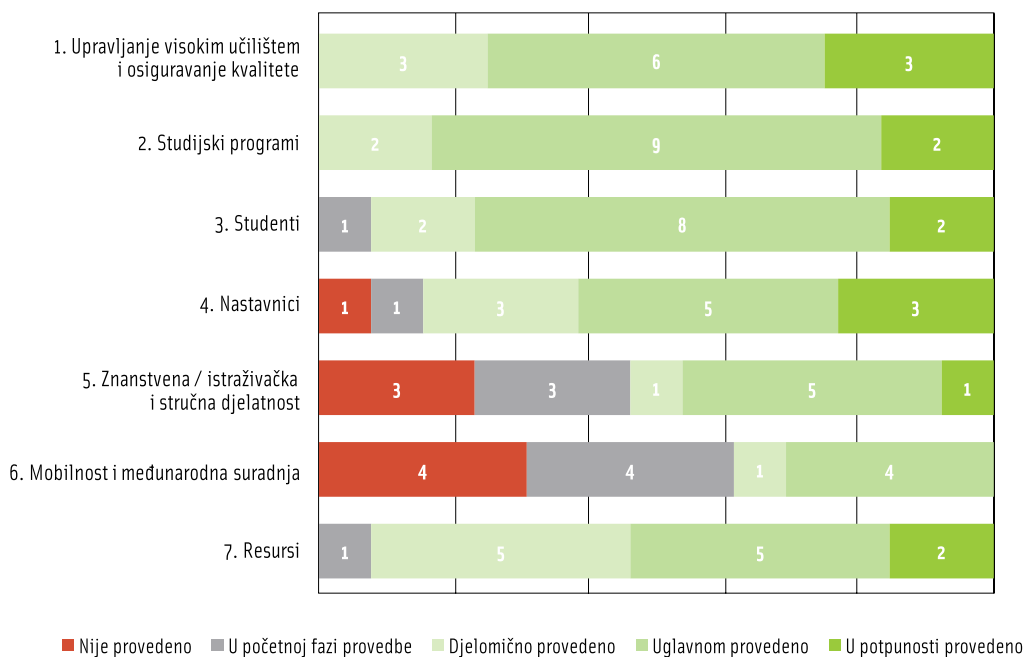
Na sveučilišnim sastavnicama najčešća je ocjena kod svih standarda kvalitete „uglavnom provedeno“, što je očekivano s obzirom na prethodne podatke. „Djelomično provedeno“ sljedeća je najčešća ocjena, a ni jedna sastavnica Sveučilišta u Zagrebu nije dobila ocjenu „Nije provedeno“ za neki od standardâ kvalitete. Sukladno prethodnom grafu, „Mobilnost i međunarodna suradnja“ ima najviše ocjena iz kategorije „U početnoj fazi provedbe“, a potom slijedi „Znanstvena/istraživačka i stručna djelatnost“. Također, na Slici 17. lakše je uočiti da i standard „Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete“ također nešto češće dobiva niže ocjene.

(Slika 17.) Učestalost ocjena standarda kvalitete: sastavnice Sveučilišta u Zagrebu

Iako je i kod veleučilišta i visokih škola „Uglavnom provedeno“ najučestalija ocjena na svim standardima kvalitete, učestalost ocjena ovdje, kao što i je vidljivo na Slici 18., varira više nego kod sveučilišnih sastavnica. Ovdje ujedno češće nalazimo i ocjenu „Nije provedeno“, prvenstveno kod standardâ kvalitete koji se odnose na mobilnost i međunarodnu suradnju te na znanstvenu/istraživačku i stručnu djelatnost.

(Slika 18.) Učestalost ocjena standarda kvalitete: visoke škole i veleučilišta

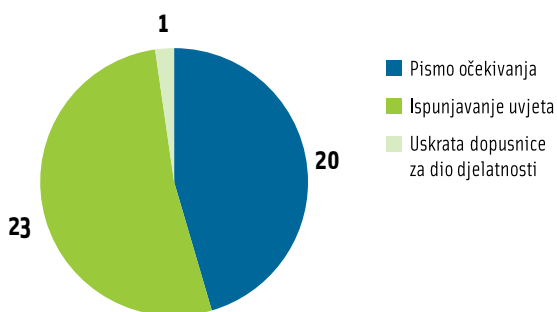
Gore navedene usporedbe pružaju nam kratak uvid u stanje pojedinih standarda kvalitete na visokim učilištima na području Grada Zagreba. Općenito govoreći, možemo reći da su **visoka učilišta relativno visoko ocijenjena, ali da je potrebno unaprijediti neke standarde kvalitete**, posebice one vezane uz međunarodnu suradnju te znanstveno-istraživačke aktivnosti. To su ujedno i područja u koja bi u budućnosti trebalo više ulagati. Također, razlike u ocjenama između različitih tipova visokih učilišta pružaju priliku za razmjenu iskustva i dobrih praksi između visokih učilišta.

2.4.2. DRUGI INDIKATOR KVALITETE: konačna akreditacijska preporuka Agencije za znanost i visoko obrazovanje za izdavanje dopusnice

S obzirom na visoke ocjene proizašle iz postupaka reakreditacije, ne iznenađuje da je većina visokih učilišta, 23 od 44 (Slika 19.), dobila preporuku AZVO-a prema kojoj ispunjavaju uvjete za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti. Dvadeset visokih učilišta dobilo je pismo očekivanja s rokom za ispravak uočenih nedostataka, a samo je jedno visoko učilište dobilo preporuku za uskratu dopusnice za cijelu instituciju.

Ako visoko učilište dobije pismo očekivanja, ono ima mogućnost u zadanom roku ispraviti uočene nedostatke. U trenutku pisanja ovog izvještaja 11 visokih učilišta odgovorilo je na pismo očekivanja te dobilo najmanje jednu novu preporuku, a od toga je njih sedam imalo različit zaključak u odnosu na prvu preporuku. Većina visokih učilišta, njih šest, ispravila je uočene nedostatke i dobila preporuku kojom se utvrđuje da ispunjava uvjete za dobivanje dopusnice za rad. Samo jedno visoko učilište dobilo je uskratu dopusnice za dio djelatnosti: riječ je o Grafičkom fakultetu koji je prestao izvoditi dio studija na lokaciji u Splitu i prihvatio rješenje Akreditacijskog savjeta. Za ostatak djelatnosti Grafičkog fakulteta i dalje vrijedi pismo očekivanja za koje rok za očitovanje u trenutku pisanja ovog izvještaja još nije istekao.

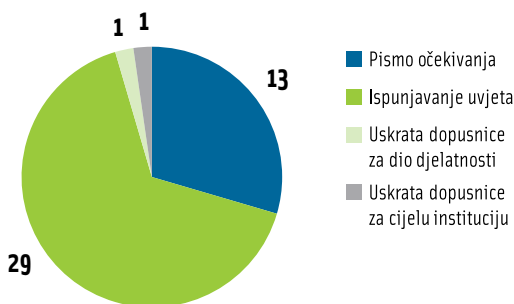
(Slika 19.) Zaključak prvih³⁸ Akreditacijskih preporuka

³⁸, Neka su visoka učilišta zbog žalbe na prvu preporuku ili odgovora na pismo očekivanja i ispravljanja uočenih nedostataka dobila dvije ili više preporuka. Radi ravnopravne usporedbe visokih učilišta grafički su sumirani prvo rezultati preporuka koje su visoka učilišta inicijalno dobila, a potom rezultati posljednjih objavljenih preporuka. Kod visokih učilišta koja su dobila samo jednu preporuku, prva je ujedno i posljednja.

(Slika 20.) Zaključak posljednjih Akreditacijskih preporuka

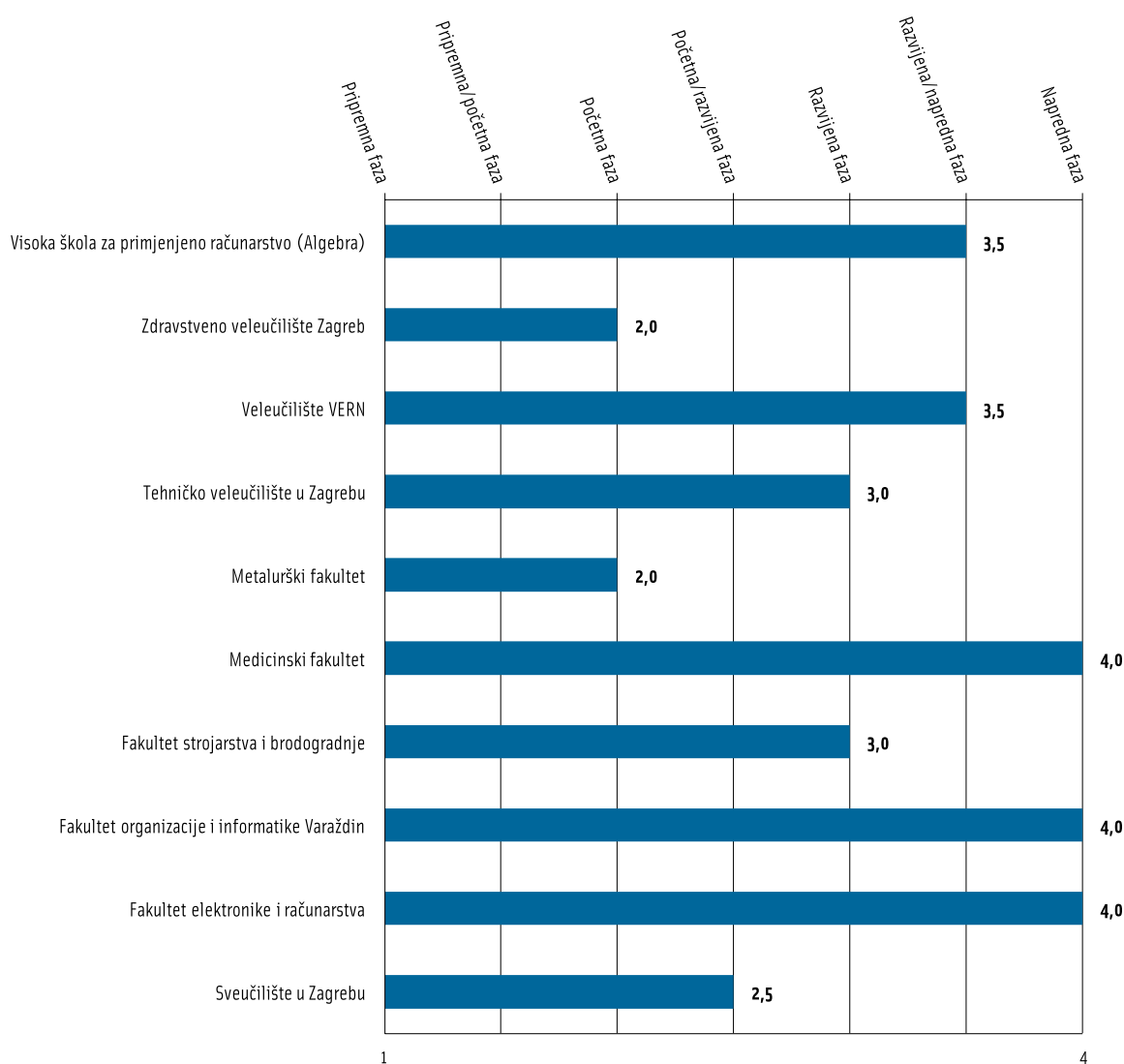
Na temelju ovih rezultata **vidljivo je da Akreditacijske preporuke služe kao učinkovito sredstvo za poboljšanje rada visokih učilišta**. Točnije, zaključak preporuke o kojemu ovisi dobivanje dopusnice za rad utječe na poboljšanje, dok je o učinku ocjena standardâ kvalitete teško suditi na temelju ovog istraživanja, s obzirom da ponovljene reakreditacijske preporuke ne sadrže i nove ocjene.

Međutim, tijekom analize uočena je učestala diskrepancija između ocjena dobivenih za pojedine standarde kvalitete i akreditacijske preporuke za izdavanje dopusnice. U više navrata dogodio se slučaj gdje je neki standard kvalitete bio pozitivno ocijenjen, iako je visoko učilište dobilo pismo očekivanja zbog manjkavosti upravo u tom standardu. Iz sâmog teksta objašnjenja također je vidljivo da je dotični standard manjkav te kriterij koji leži iza dodjeljivanja ocjene ostaje nejasan. Smatramo da bi akreditacijske preporuke trebale biti konzistentnije, a dodjeljivanje ocjena strože. Na taj način bi i ocjene imale izravniji učinak na poboljšanje kvalitete visokih učilišta. Također, ista se neusklađenost javlja i između narativnih opisa i ocjena u završnim izvješćajima stručnih povjerenstava.

2.4.3. TREĆI INDIKATOR KVALITETE: stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (SOK) visokih učilišta vrednuje se kroz postupak vanjske prosudbe visokog učilišta, odnosno kroz postupak *audita*. Na području Grada Zagreba **deset je visokih učilišta prošlo kroz postupak audita**, što čini 18,5 % visokih učilišta na ovom području. Na temelju prikupljenih podataka prikazan je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava kvalitete za ona visoka učilišta koja su prošla kroz ovaj postupak (Slika 21.). Iako je u usporedbi s ocjenama kvalitete iz akreditacijskih preporuka varijabilnost ocjena ovdje veća, ne iznenađuje da su ocjene relativno visoke. Prosječna ocjena kvalitete iznosi 3,2, što znači da možemo reći da je SOK visokih učilišta koja su prošla kroz *audit* u prosjeku u „Razvijenoj fazi“. Za pretpostaviti je da su visoka učilišta koja su pristala sudjelovati u procesu *audita* posvećenija razvoju SOK-a, što onda rezultira visokim ocjenama. Od deset visokih učilišta, njih sedam dobilo je certifikat AZVO-a za učinkovit, razvijen i funkcionalno ustrojen sustav osiguravanja kvalitete (Tablica 4).

(Slika 21.) Procjena stupnja razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

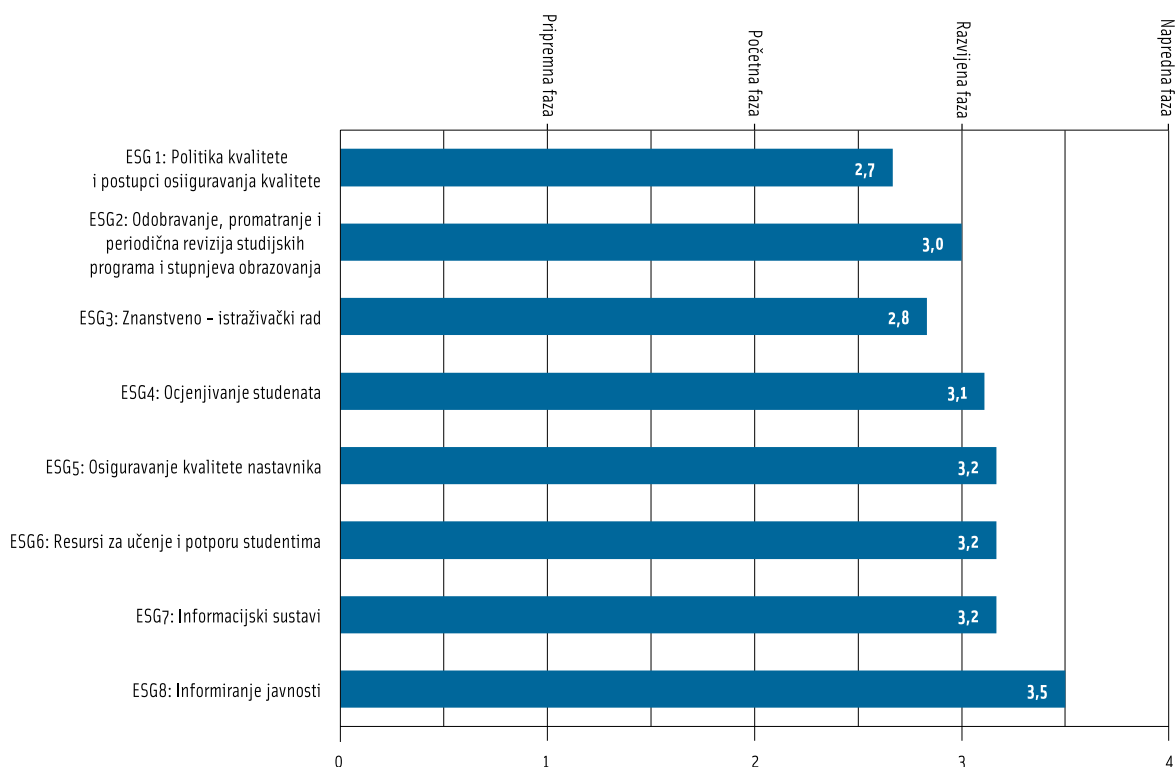
Tezu da su visoka učilišta koja su prošla kroz postupak *audita* posvećenija razvoju sustava kvalitete osim gore navedenog podatka o velikom udjelu certificiranih ustanova potvrđuju i rezultati reakreditacijskog postupka. Od 10 visokih učilišta koja su prošla kroz *audit*, osam ih je osim *audita* završilo i proces reakreditacije, a čak ih sedam ima natprosječnu ocjenu svih standarda kvalitete (usporedi sa Slikom 14.). To nam ukazuje koliko važnost i korist sâma visoka učilišta imaju od procesa *audita*. S jedne strane, s obzirom da se standardi kvalitete u oba postupka dijelom preklapaju, postupak *audita* visoka učilišta priprema za sâmu reakreditaciju. S druge je strane *audit* direktno usmjeren na procjenu i unapređivanje kvalitete rada sustava osiguravanja kvalitete na određenom visokom učilištu. Kako efikasan i funkcionalan sustav osiguravanja kvalitete direktno unapređuje rad svih ostalih dijelova visokog učilišta, postupak *audita* treba shvatiti kao alat kojime je moguće znatno unaprijediti kvalitetu upravljanja institucijom te kvalitetu obrazovnog i znanstveno-istraživačkog procesa.

(Tablica 4.) Popis visokih učilišta s certifikatom AZVO-a

Certificirani sustavi osiguravanja kvalitete visokih učilišta	
1.	Fakultet elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu
2.	Visoka škola za primijenjeno računarstvo
3.	Fakultet organizacije i informatike Sveučilišta u Zagrebu
4.	Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
5.	Veleučilište Vern
6.	Tehničko veleučilište u Zagrebu
7.	Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu

Kao i kod ocjena standardâ kvalitete iz reakreditacijskih postupaka, i kod *audita* su ocjene relativno visoke i malo variraju između pojedinih ESG standardâ kvalitete. Područje koje čak i ona visoka učilišta koja su dobila visoke ocjene moraju najviše unaprijediti jest ESG1, „Politika kvalitete i postupci osiguravanja kvalitete“. Usprkos razvijenim dokumentima i postupcima većine visokih učilišta, u njima znaju postojati neusuglašenosti i proturječja, a to je glavni razlog nešto niže prosječne ocjene na ovom standardu kvalitete. Indikativno je da je znanstveno-istraživački rad ponovno drugi najlošije ocijenjen ESG standard. Ovaj nam nalaz sugerira da razvijeniji unutarnji sustav osiguravanja kvalitete u nekom području djelovanja visokog učilišta uistinu vodi prema boljoj kvaliteti tog područja, odnosno da se manjkavosti u sustavu osiguravanja kvalitete ili nekom njegovom dijelu odražavaju na konkretan rad visokog učilišta.

(Slika 22.) Prosječne ocjene ESG standarda kvalitete

2.4.4. Prikaz ocjena visokih učilišta: reakreditacija i *audit*

(Tablica 5.) Ocjene standardâ kvalitete prema Akreditacijskim preporukama AZVO-a – Grad Zagreb

LEGENDA ■ Nije provedeno ■ U početnoj fazi provedbe ■ Djelomično provedeno ■ Uglavnom provedeno ■ U potpunosti provedeno

Visoko učilište	Ocjene standarda kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a						
	Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka ³⁹ i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja	Resursi
SASTAVNICE SVEUČILIŠTA U ZAGREBU							
Agronomski fakultet	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Arhitektonski fakultet	Djelomično provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno
Akademija likovne umjetnosti u Zagrebu	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe
Ekonomski fakultet	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno
Fakultet elektronike i računarstva	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Fakultet političkih znanosti	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno
Fakultet prometnih znanosti	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno

Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja
2. Izvješčaj o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Gradu Zagrebu

39, Za visoka učilišta u sastavu sveučilišta standard se odnosi na "znanstvenu i stručnu djelatnost", a za veleučilišta i visoke škole, ako nisu upisane u spisnik znanstvenih organizacija, na "stručnu i istraživačku djelatnost". U ovom istraživanju se za potrebe analize ove kategorije smatraju ekvivalentnima.

Visoko učilište	Ocjene standarda kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a						
	Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka ³⁹ i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja	Resursi
Fakultet organizacije i informatike Varaždin	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Fakultet strojarstva i brodogradnje	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Farmaceutsko-biokemijski fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno
Filozofski fakultet	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Filozofski fakultet Družbe Isusove	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno
Geodetski fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Geotehnički fakultet	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno
Građevinski fakultet	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Katolički bogoslovni fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Kineziološki fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Medicinski fakultet	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno
Metalurški fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Prehrambeno-biotehnoški fakultet	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno

Visoko učilište	Ocjene standarda kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a						
	Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka ³⁹ i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja	Resursi
Prirodoslovno-matematički fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Rudarsko-geološko-naftni fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Stomatološki fakultet	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno
Šumarski fakultet	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Tekstilno-tehnološki fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Učiteljski fakultet	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno
Veterinarski fakultet	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
VELEUČILIŠTA							
Tehničko veleučilište u Zagrebu	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Veleučilište VERN'	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno
VISOKE ŠKOLE							
RRiF Visoka škola za financijski menadžment	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno
Visoka policijska škola	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno
Visoka poslovna škola Zagreb	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Nije provedeno	Nije provedeno	Djelomično provedeno

Visoko učilište	Ocjene standarda kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a						
	Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka ³⁹ i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja	Resursi
Visoka škola tržišnih komunikacija Agora	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Nije provedeno	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno
Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Subić Zrinski	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Visoka škola za informacijske tehnologije	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Nije provedeno	Djelomično provedeno
Visoka škola za sigurnost s pravom javnosti	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Nije provedeno	Uglavnom provedeno
Visoka škola za primjenjeno računarstvo Algebra	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno
Visoko učilište Effectus	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U potpunosti provedeno
Zagrebačka škola ekonomije i managementa	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno

(Tablica 6) Ocjene ESG standardâ visokih učilišta na temelju postupka neovisnog vanjskog vrednovanja (audit)
- Grad Zagreb

LEGENDA

 Pripremna faza	 Pripremna/ početna faza	 Početna faza	 Početna/ razvijena faza	 Razvijena faza
 Razvijena/ napredna faza	 Napredna faza	 Bez ocjene		

VISOKO UČILIŠTE	Razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguranja kvalitete visokih učilišta prema ESG standardima							
	ESG 1.1: Politika kvalitete i postupci osiguranja kvalitete	ESG1.2.1: Odobravanje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja	ESG 1.2.2: Znanstveno - istraživački rad ⁴⁰	ESG 1.3: Ocjenjivanje studenata	ESG1.4: Osiguravanje kvalitete nastavnika	ESG1.5: Resursi za učenje i potporu studentima	ESG1.6: Informacijski sustavi	ESG1.7: Informiranje javnosti
Sveučilište u Zagrebu	Početna faza	Razvijena faza	Početna / razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Početna / razvijena faza	Razvijena faza
Fakultet elektronike i računarstva	Početna faza	Napredna faza	Razvijena/ napredna faza	Napredna faza	Razvijena/ napredna faza	Napredna faza	Razvijena faza	Napredna faza
Fakultet organizacije i informatike Varaždin	Početna / razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Napredna faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena/ napredna faza
Fakultet strojarstva i brodogradnje	Razvijena faza	Razvijena faza	Početna / razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena/ napredna faza	Razvijena faza	Napredna faza
Medicinski fakultet	Razvijena faza	Razvijena faza	Napredna faza	Razvijena faza	Napredna faza	Razvijena/ napredna faza	Razvijena/ napredna faza	Razvijena/ napredna faza
Metalurški fakultet	Početna faza	Početna faza	Početna faza	Početna / razvijena faza	Razvijena faza	Početna faza	Početna / razvijena faza	Početna / razvijena faza

40, Iako je ESG standard „Znanstveno-istraživački rad“ tijekom postupka audita analiziran i za visoka učilišta koja provode samo strukovne programe (veleučilišta i visoke škole), on kod njih nije uvijek ocjenjivan. Od tri strukovna visoka učilišta u ovom izvješčaju, znanstveno-istraživački rad ocjenjen je samo za Zdravstveno veleučilište Zagreb.

Tehničko veleučilište u Zagrebu	Razvijena faza	Razvijena faza	Bez ocjene	Početna / razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena/napredna faza
Veleučilište VERN'	Razvijena/napredna faza	Razvijena faza	Bez ocjene	Razvijena faza	Razvijena/napredna faza	Napredna faza	Napredna faza	Razvijena/napredna faza
Zdravstveno veleučilište Zagreb	Početna faza	Početna faza	Početna faza	Početna faza	Početna faza	Početna faza	Razvijena faza	Razvijena faza
Visoka škola za primjenjeno računarstvo Algebra	Razvijena faza	Napredna faza	Bez ocjene	Napredna faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Napredna faza

**3. Izvještaj
o transparentnosti
osiguravanja kvalitete
visokih učilišta u
Osječko-baranjskoj
županiji**

NIKOLINA SVALINA

3. Izvještaj o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Osječko-baranjskoj županiji

Nikolina Svalina

3.1. Uvod i osnovne metodološke napomene

Ovim izvještajem obuhvaćena su sva visoka učilišta na području Osječko-baranjske županije odnosno sastavnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te Visoko evanđeosko teološko učilište u Osijeku - visoka škola. Cilj ovog i ostalih izvještaja u ovoj publikaciji jest pružiti opću sliku transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te razine kvalitete visokih učilišta u odabranim županijama. Posredno nam je želja da ovaj izvještaj, kao i cijeli QUALITYWATCH projekt, ukaže na važnost osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te potakne visoka učilišta na što transparentnije i sistematičnije objavljivanje podataka o osiguravanju kvalitete.

U Osječko-baranjskoj županiji u trenutku pisanja ovog izvještaja **djelovalo je jedno sveučilište - Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera - koje se sastoji od 17 sastavnica** (11 fakulteta, jedne akademije i pet sveučilišnih odjela). Njima treba pridodati i jednu visoku školu koja nije u sastavu Sveučilišta. Većina sastavnica osječkog Sveučilišta se nalazi na području Osječko-baranjske županije, a jedino je dislocirano visoko učilište Strojarški fakultet koji djeluje u Slavanskom Brodu. Pojedine sastavnice Sveučilišta imaju dislocirane studije u drugim županijama. Sveučilište J.J. Strossmayera i sve njegove sastavnice javne su institucije, a Visoko evanđeosko teološko učilište u Osijeku - visoka škola privatna je institucija.

Sveučilište J.J. Strossmayera u akademskoj je godini 2015./16. imalo ukupno 18.004 upisanih studenata, od toga 7.510 na preddiplomskom studiju, 3.979 na diplomskom studiju, 3.259 na integriranom studiju, 1.242 na doktorskom studiju, 323 na poslijediplomskom sveučilišnom studiju te 1.780 na stručnim studijima. Nastava se izvodi na 92 sveučilišna studija, i to na 40 preddiplomskih studija s osam smjerova, 47 diplomskih studija s 40 smjerova, pet integriranih preddiplomskih i diplomskih studija te devet stručnih studija s pet smjerova. Na Sveučilištu se provodi 18 poslijediplomskih sveučilišnih (doktorskih) studija i 29 poslijediplomskih specijalističkih studija.⁴¹ Visoko evanđeosko teološko učilište u Osijeku provodi dva stručna studija: preddiplomski stručni studij teologije te specijalistički diplomski stručni studij teologije.

Metodologija izrade izvještaja detaljno je opisana u *Vodiču za nadgledanje transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju*⁴² koji je i sastavni dio ove publikacije. Osim toga, podaci o točnom broju visokih učilišta koja sudjeluju u pojedinom dijelu analize navedeni su na početku svakog potpoglavlja ovog izvještaja, uključujući i konkretne metode korištene za analizu pojedinih dijelova. **S obzirom da nisu sva visoka učilišta prošla kroz sve postupke osiguravanja kvalitete koji se analiziraju, broj visokih učilišta uključenih u pojedine dijelove analize varira.**

Podaci o osiguravanju kvalitete prikupljeni su uz pomoć on-line upitnika poslanog visokim učilištima te pregledom internetskih stranica visokih učilišta i Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). U analizi smo se koristili svim javno dostupnim dokumentima proizašlim iz postupaka reakreditacije i *audita* te dokumentima visokih učilišta koji se odnose na osiguravanje kvalitete. Iako u nekim dijelovima analiziramo i ocjene kvalitete visokih učilišta na temelju Akreditacijske preporuke AZVO-a, **fokus je izvještaja na transparentnosti podataka, a ne na njihovu sadržaju.**

Istraživanje kojim su prikupljeni podaci provedeno je tijekom siječnja i veljače 2016. godine putem on-line upitnika izrađenog koristeći Google Forms alat, a provela ga je istraživačica Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek. Prvi je korak bio izrada ekstenzivne liste svih visokih učilišta (sveučilištâ, sastavnica sveučilištâ, veleučilištâ, visokih škola) na prostoru Osječko-baranjske županije s kontaktnim podacima ključnih osoba zaduženih za osiguravanje kvalitete⁴³ te dekani(ca)ma i prodekani(ca)ma svakog visokog učilišta. Njima je bio prosljeđen poziv za sudjelovanje u istraživanju uključujući i informacije o projektu, objašnjenje istraživanja te poveznicu na upitnik. U uputi je bila naglašena zamolba da na upitnik odgovaraju one osobe koje su upoznate sa sustavom osiguravanja kvalitete ili za njega zadužene. Učilištima koja nisu ispunila anketu nakon dva tjedna poslan je podsjetnik e-mailom, a oni koji upitnik nisu popunili ni nakon podsjetnika kontaktirani su telefonski radi podsjećanja.

Upitnikom su prikupljeni podaci **za 11 od ukupno 19⁴⁴ visokih učilišta** (58%), dok je za ostalih osam visokih učilišta istraživačica podatke prikupila naknadno pretražujući njihove službene mrežne stranice. Istraživanje je

41, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, <http://www.unios.hr/o-sveucilistu/portret/>

42, Dalje u tekstu *Vodič*.

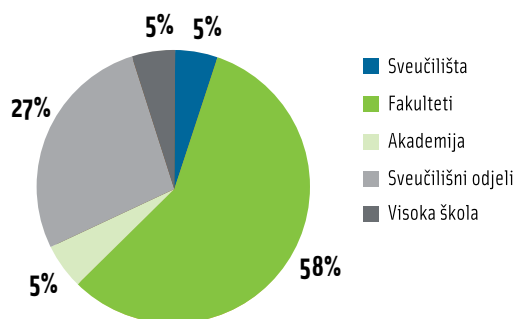
43, Voditelji Ureda za kvalitetu, voditelji/predsjednici Povjerenstava za kvalitetu, predsjednici Odbora za kvalitetu i sl.

44, Jedno sveučilište, 11 fakulteta, jedna akademija, pet sveučilišnih odjela, jedna visoka škola.

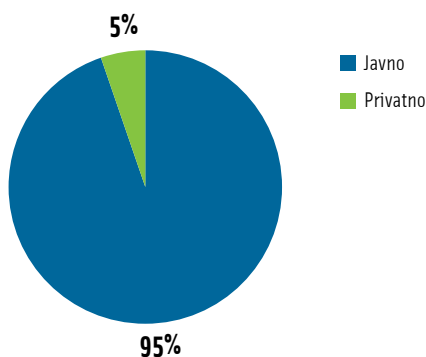

provedeno na uzorku od 19 visokih učilišta: jednom javnom sveučilištu⁴⁵ i njegovih 17 sastavnica (11 fakulteta, jednoj akademiji, pet sveučilišnih odjela⁴⁶) te na jednoj privatnoj visokoj školi⁴⁷.

(Slika 23.) Struktura uzorka po tipu visokog učilišta

(Slika 24.) Struktura uzorka po vlasništvu visokog učilišta

Analiza podataka o osiguravanju kvalitete podijeljena je u tri dijela. U prvom dijelu analizirana je transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja kvalitete. Kako bismo čitljivije prikazali informacije o transparentnosti, napravili smo **indeks transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete** koji je baziran na javnoj objavi dokumenata proizašlih iz reakreditacije te *audita* koji se nalaze na internetskim stranicama visokog učilišta. Kako je navedeno ranije u *Vodiču*, neki od tih dokumenata sustavno se objavljuju na stranicama AZVO-a te su javno dostupni za sva visoka učilišta. No, krećemo od pretpostavke da bilo koja zainteresirana osoba (student/ica, učenik/ca, roditelj i sl.) **mora relativno jednostavno moći pronaći informacije o kvaliteti visokih učilišta**, neovisno o tome poznaje li cijeli sustav osiguravanja kvalitete na nacionalnoj razini. Ako bismo činjenicu da AZVO na svojim stranicama ima objavljene neke od tih dokumenata smatrali transparentnom, time bismo pretpostavili da svaka osoba u Republici Hrvatskoj koja se želi informirati o kvaliteti visokih učilišta zna da postoji Agencija za znanost i visoko obrazovanje te što spada u djelokrug njezina rada. Budući da to nije izgledno, smatramo da je za potpunu transparentnost važno da sva visoka učilišta i na vlastitim internetskim stranicama objavljuju rezultate postupaka vanjskog vrednovanja ili poveznice na te rezultate. Indeks je izračunat za svako visoko učilište, a detaljno objašnjenje indeksa nalazi se u *Vodiču*.

45, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

46, Ekonomski fakultet, Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Filozofski fakultet, Građevinski fakultet, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Medicinski fakultet, Poljoprivredni fakultet, Pravni fakultet, Prehrambeno-tehnološki fakultet, Strojarski fakultet u Slavonskom Brodu, Umjetnička akademija, Odjel za fiziku, Odjel za biologiju, Odjel za kemiju, Odjel za matematiku, Odjel za kulturologiju.

47, Visoko evandeosko teološko učilište.

Drugi dio analize odnosi se na transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete. Uzevši u obzir da ne postoji propisani jedinstveni način ustrojavanja unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete kojih se visoka učilišta moraju držati, nije bilo moguće konstruirati indeks transparentnosti s obzirom na različitosti te specifičnosti pojedinih sustava na različitim visokim učilištima. Umjesto kreiranja indeksa, **deskriptivno smo analizirali tri indikatora transparentnosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete**: javnu dostupnost informacija o tijelima zaduženim za osiguravanje kvalitete, javnu dostupnost ključnih dokumenata kojima se ustrojavaju i reguliraju sustav i postupci osiguravanja kvalitete te javnu objavu rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa. Više informacija o indikatorima nalazi se u *Vodiču*.

Na koncu su analizirane službene procjene kvalitete visokih učilišta, dostupne u dokumentima proizašlima iz postupaka osiguravanja kvalitete Agencije za znanost i visoko obrazovanje. Za potrebe analize korišteni su dokumenti proizašli iz postupaka reakreditacije visokih učilišta te vanjske prosudbe visokih učilišta (*audita*), a kao tri indikatora kvalitete korišteni su: ocjene sedam standarda kvalitete iz akreditacijskih preporuka AZVO-a, ishod konačne akreditacijske preporuke AZVO-a za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti te stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete. Prva dva indikatora proizlaze iz postupka reakreditacije visokih učilišta, a treći iz postupka *audita*. Detaljniji opis indikatora i metode analize nalazi se u *Vodiču*.

Iza analize pojedinih indikatora, a na kraju Izvještaja o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Osječko-baranjskoj županiji, možete pronaći zbirni tablični prikaz ocjena standardâ kvalitete iz akreditacijskih preporuka AZVO-a za sva visoka učilišta obuhvaćena ovim izvještajem. Također, u istom su potpoglavlju u tablici zbirno prikazane i ocjene ESG standardâ svih visokih učilišta koja su prošla kroz postupak *audita*. Ovi su prikazi ocjena izdvojeni kako bi se na jednom mjestu pružio lak i jednostavan uvid u ocjene relevantnih procesa osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju. Time se povećava transparentnost tih podataka i omogućava pregled općeg stanja sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima u Osječko-baranjskoj županiji.

3.2. Transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete

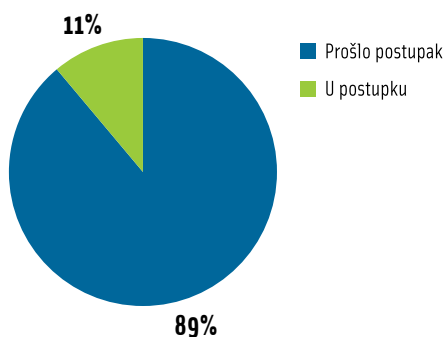
U ovom dijelu izvještaja fokusirat ćemo se na analizu transparentnosti postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete. U Republici Hrvatskoj postoji više postupaka vanjskog osiguravanja i unapređivanja kvalitete, no za potrebe ove analize fokusirat ćemo se na **reakreditaciju i vanjsku neovisnu periodičnu prosudbu unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (*audit*)**. Razlog fokusa na ova dva postupka jest taj što je najveći broj visokih učilišta prošao kroz najmanje jedan od njih.

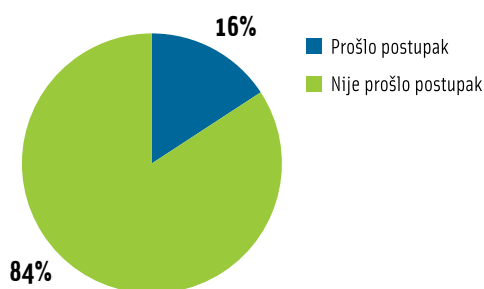

Ukupno je 16 visokih učilišta prošlo kroz postupak reakreditacije, a kod dva učilišta taj je postupak još u tijeku. Tako je proces reakreditacije obuhvatio sva visoka učilišta Osječko-baranjske županije. Po pitanju postupka *audita* imamo u potpunosti drugačiju sliku: budući da dotični postupak nije obavezan za sva visoka učilišta, samo su dva fakulteta i Sveučilište prošli kroz postupak *audita*.

(Slika 25.) Visoka učilišta i postupak reakreditacije

(Slika 26.) Visoka učilišta i postupak audita

Indeks transparentnosti bilo je moguće izračunati za 17 od ukupno 19 visokih učilišta na području Osječko-baranjske županije koja su prošla postupak reakreditacije i/ili *audita*.

(Tablica 7.) Broj visokih učilišta u uzorku za koje je bilo moguće izračunati indeks

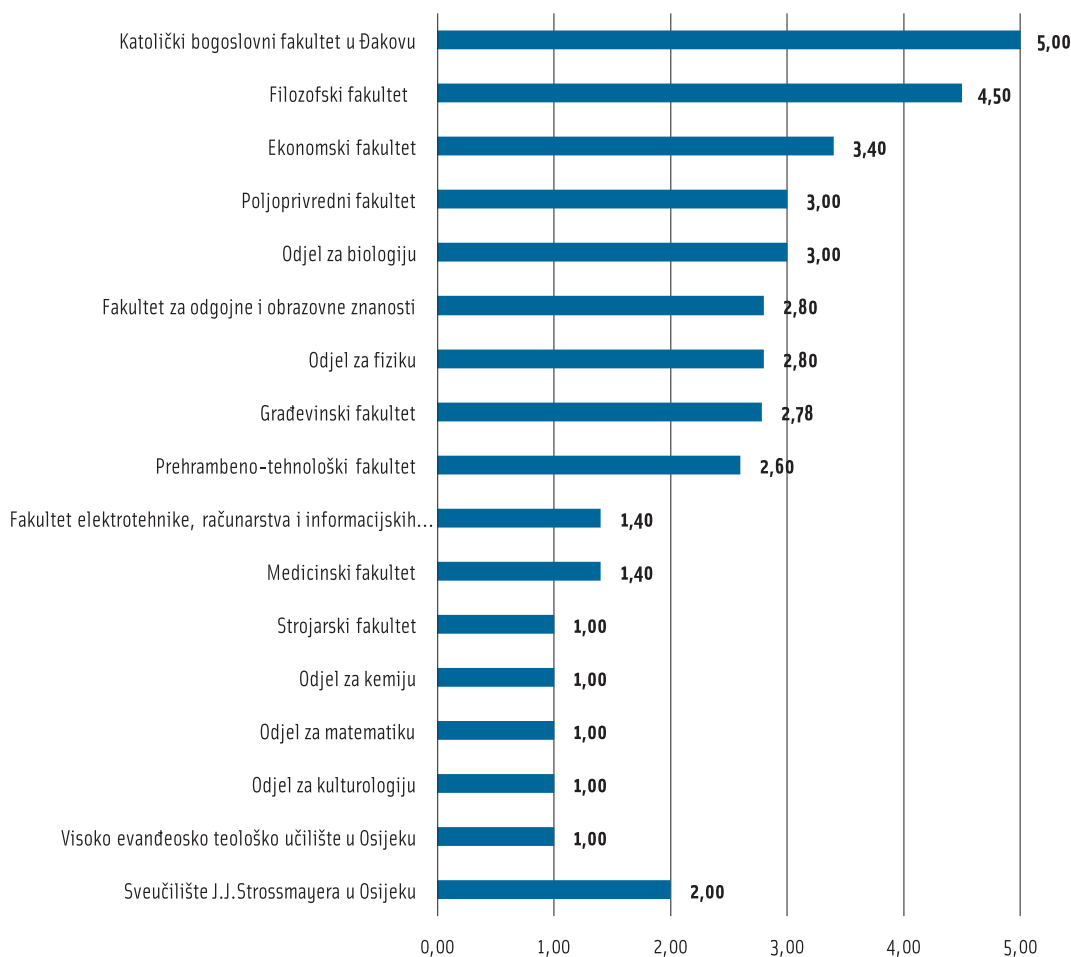
Vrsta visokog učilišta	Ukupan broj visokih učilišta	Broj visokih učilišta za koje je moguće izračunati indeks
Sveučilišta	1	1
Sastavnice Sveučilišta	17	15
Veleučilišta	0	0
Visoke škole	1	1

Najmanji izračunati indeks iznosi 1, najveći 5, dok prosječni indeks transparentnosti za sva visoka učilišta iznosi 2,33 (SD=1,22) na skali od 1 do 5. Jedina visoka škola ima i najmanji indeks transparentnosti (1,00), dok je indeks transparentnosti Sveučilišta tek 2,00.

Ako se analiziraju pojedinačna visoka učilišta, vidljivo je da su prema konstruiranom indeksu tri najtransparentnije institucije Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Filozofski fakultet u Osijeku i Ekonomski fakultet u Osijeku, a

slijede ih Poljoprivredni fakultet i Odjel za biologiju. Slika 27. također nam ukazuje na činjenicu da postoji čak pet institucija (Indeks=1,00) koje su prošle kroz postupak reakreditacije, no ni jedan dokument proizašao iz postupka nisu javno objavile na službenim internetskim stranicama.

(Slika 27.) Indeks transparentnosti pojedinih visokih učilišta

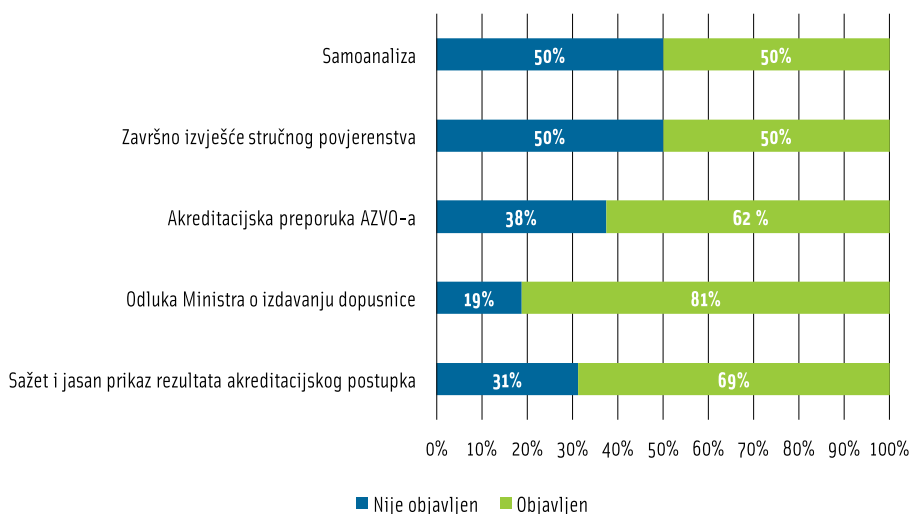
Analiza podataka ukazuje na vrlo nizak stupanj transparentnosti visokih učilišta na ovom području, a analizom frekvencija odgovora o javnoj objavi dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije moguć je uvid u to koji dokumenti najčešće nisu javno dostupni. U slučaju reakreditacije, na Slici 28. vidljivo je da **tek polovica (50%) visokih učilišta ima javno objavljenu samoanalizu**. S obzirom na to da samoanaliza nije objavljena na stranicama AZVO-a, internetske stranice visokih učilišta jedini su izvor gdje se može pristupiti tom dokumentu. Isti broj visokih učilišta objavio je i Završno izvješće stručnog povjerenstva. Po pitanju transparentnosti visoka učilišta najlošije stoje s odlukom Ministra o izdavanju dopusnice koju je javno objavilo tek 19% institucija, dok je akreditacijske preporuke AZVO-a objavilo samo 38% institucija. Neka visoka učilišta dala su pojašnjenja kako navedene dokumente nisu objavili jer za to ne postoji zakonska obveza ili su napomenuli da se akreditacijske preporuke nalaze na stranicama AZVO-a te da se u MOZVAG-u nalazi popis institucija koje imaju dozvolu za obavljanje visokoškolske djelatnosti. No, u cilju transparentnog prezentiranja relevantnih informacija o kvaliteti zainteresiranim je dionicima važno da ti dokumenti budu javno dostupni na stranicama samog visokog učilišta.

Posebice je zanimljiv nalaz koji se odnosi na odluke Ministra o izdavanju dopusnica. Naime, AZVO na svojim internetskim stranicama objavljuje sve dokumente iz postupka reakreditacije za koje je odgovorna Agencija, što znači da ne objavljuje samoanalize (koje izrađuje visoko učilište) i odluke Ministra koje su u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja. No, ni **Ministarstvo javno ne objavljuje odluke Ministra te trenutno nije moguće javno pristupiti toj informaciji**, a to iz perspektive transparentnosti postupka predstavlja velik problem. S obzirom na to da je prema trenutačnoj zakonskoj regulativi konačnu odluku u postupku reakreditacije na temelju akreditacijske preporuke donosi Ministar, ali ga ona pravno ne obvezuje, važno je da i odluke ministara budu javno dostupne.

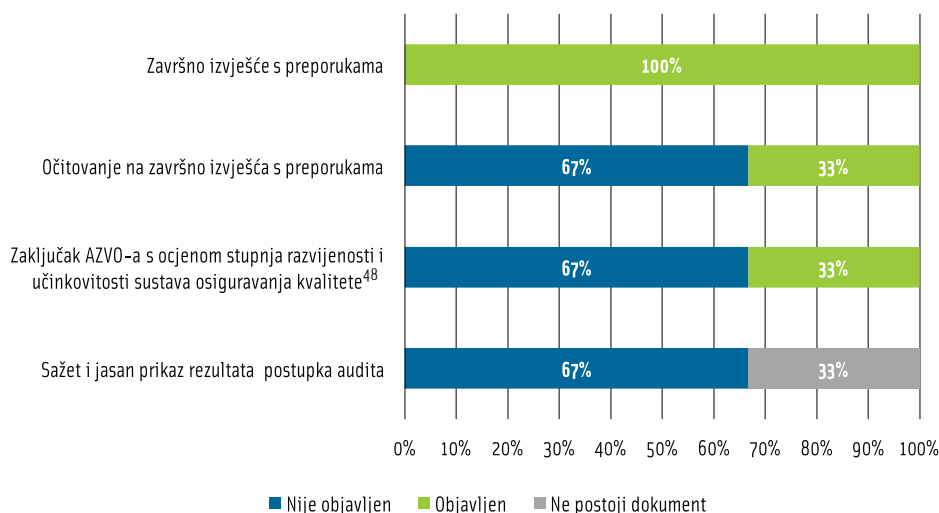
Zanimljiv je i nalaz da **samo 31% visokih učilišta ima javno objavljen sažet i jasan prikaz rezultata akreditacijskog postupka** (većinom imaju objavljen sažet tabelarni prikaz koji je pripremio AZVO). Iz vizure čitljivosti dokumenata te korisničke perspektive, veoma je važno da visoka učilišta pojasne i približe rezultate kompleksnog postupka reakreditacije svima zainteresiranima (učenicima i učenicama, studentima i studenticama, itd.), polazeći od pretpostavke da nije nužno biti upoznat s nacionalnim sustavom osiguravanja kvalitete.

(Slika 28.) Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije

Analiza frekvencija odgovora o javnoj objavi dokumenata proizašlih iz postupka *audita* ukazuje na to koji dokumenti najčešće nisu javno dostupni. U slučaju *audita*, na Slici 29. vidljivo je da sva tri visoka učilišta imaju javno objavljeno završno izvješće s preporukama, dok je postotak za ostale dokumente puno manji i kreće se do maksimalno 33%. Filozofski fakultet nije ocijenjen za stavljanje sažetog i jasnog prikaza rezultata *audita* jer je Zaključak AZVO-a dobio tek u svibnju ove godine.

(Slika 29.) Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka audita

3.3. Transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Na temelju odgovora na upitnik poslan visokim učilištima te pregleda njihovih internetskih stranica izrađena je analiza dostupnosti informacija o radu sustava za unutarnje osiguravanje kvalitete na analiziranim visokim učilištima. Analiziralo se u kojoj mjeri visoka učilišta imaju **tijela za osiguravanje kvalitete, dokumente kojima se ustrojava sustav osiguravanja kvalitete** i kojima se regulira provođenje postupaka unutarnjeg osiguravanja kvalitete **te jesu li te informacije javno dostupne na internetskim stranicama**. Dodatnu pažnju kao iznimno važnom i osjetljivom pitanju posvetilo se **javnoj objavi rezultata i/ili analize rezultata studentskih anketa**.

Zbog uvjeta koje pred visoka učilišta postavljaju postupci vanjskog osiguravanja kvalitete sva visoka učilišta imaju interne dokumente koji reguliraju osiguravanje kvalitete te interna tijela koja su zadužena za praćenje, osiguravanje i unapređivanje kvalitete matične institucije. No, te informacije nisu uvijek javno i lako dostupne zainteresiranoj javnosti. Prema Slici 30., **velika većina (89% visokih učilišta) ima na vlastitim mrežnim**

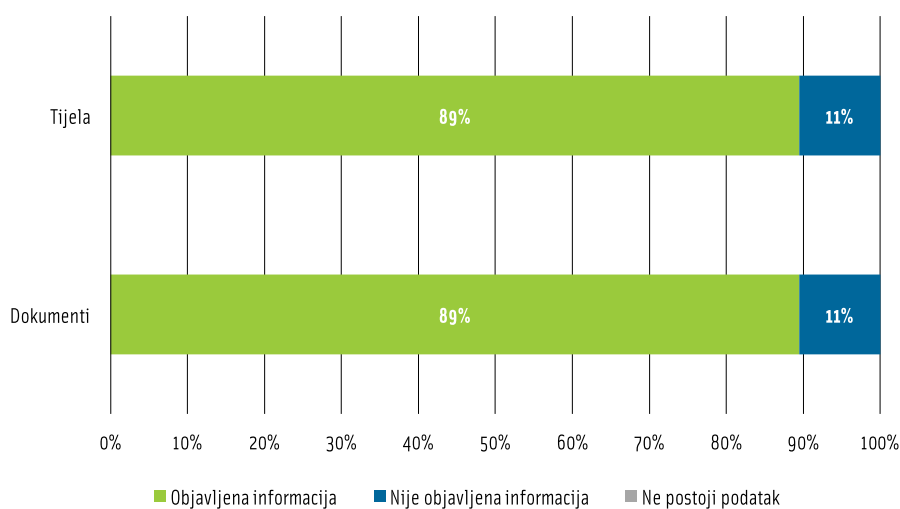
⁴⁸ Zaključak kao zaseban dokument audita postoji tek od 2012. godine; za četiri visoka učilišta koja su prošla kroz postupak audita prije 2012. taj dokument ne postoji te posljedično nije ni uvršten u indeks.

stranicama objavljenu informaciju o postojanju tijela unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete, dok 11% visokih učilišta nema objavljenu tu informaciju.

Situacija je jednaka kada su u pitanju dokumenti koji reguliraju unutarnji sustav osiguravanja kvalitete: čak **89% visokih učilišta** na svojim je mrežnim stranicama učinilo javno dostupnim tekst nekog od dokumenata kojima se ustrojava sustav. U brojkama bi to značilo da jedna sastavnica Sveučilišta J.J. Strossmayera nema objavljene podatke o tijelima unutarnjeg sustava kvalitete, a jedna nije objavila dokumente. Jedino privatno visoko učilište na svojim stranicama nema nikakvu informaciju o sustavu kvalitete - ni o tijelima, ni dokumentima niti o anketama.

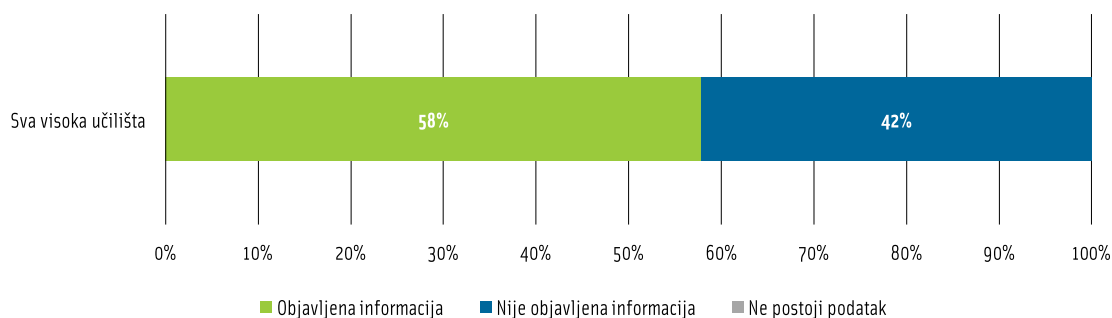
(Slika 30.) Javna objava informacija o tijelima i dokumentima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete

Studentske ankete rasprostranjen su oblik prikupljanja strukturirane i kontinuirane povratne informacije od studenata/ica te se njihova svrha, forma i sadržaj mogu razlikovati između institucija. No, većini visokih učilišta zajedničko je provođenje nekog oblika anketiranja studenata, koji se reflektira na kvalitetu studiranja. Neke se ankete odnose isključivo na kvalitetu studija i nastavnog procesa, a neke uključuju administrativnu podršku studentima i rad visokog učilišta kao institucije. Za potrebe ovog istraživanja uzet će se u obzir sve ankete koje provodi visoko učilište na razini institucije, bez obzira na njihov sadržaj.

Slika 31. pokazuje nam tek djelomičnu dostupnost rezultata i/ili analize rezultata studentskih anketa: **58%** svih visokih učilišta na vlastitim internetskim stranicama ima transparentno objavljene rezultate i/ili analize rezultata studentskih anketa.

(Slika 31.) Javna dostupnost rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa

Sobzirom da su studenti/ice fokus rada visokoobrazovnih institucija, iznimno je važno promicati transparentnost rezultata studentskih anketa. Ako visoka učilišta već prikupljaju i obrađuju podatke te ih koriste za interne svrhe, nema nikakva razloga zašto rezultati i/ili analize rezultata tih anketa ne bi bili javno i transparentno objavljeni na internetskim stranicama visokog učilišta.

3.4. Analiza službenih procjena kvalitete visokih učilišta Osječko-baranjske županije

Ovim dijelom izvještaja obuhvaćeni su podaci o kvaliteti visokih učilišta dostupni kroz službene procjene kvalitete Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). Korišteni su dokumenti proizašli iz postupaka **reakreditacije visokih učilišta te vanjske prosudbe visokih učilišta (audita)**, a u analizu su uključena samo ona visoka učilišta koja su prošla kroz jedan od ta dva postupka. Pritom se nismo upuštali u samostalno procjenjivanje kvalitete visokih učilišta, nego smo koristili **samo javno dostupne službene procjene kvalitete**.

Za potrebe analize razvili smo tri indikatora kvalitete. **Prvi indikator sastoji se od ocjena sedam standarda kvalitete iz akreditacijskih preporuka koje AZVO izdaje za svako visoko učilište koje je prošlo kroz postupak reakreditacije.** Ovaj indikator izračunat je za 17 visokih učilišta u Osječko-baranjskoj županiji⁴⁹. U analizu su uključena samo ona visoka učilišta koja su prošla kroz postupak reakreditacije te čije su akreditacijske preporuke s ocjenama sedam standarda kvalitete objavljene na mrežnim stranicama AZVO-a ili sâmog visokog učilišta⁵⁰.

Prilikom čitanja analiza prvog indikatora, treba imati na umu da su ocjene iz akreditacijskih preporuka opisnog karaktera te da ne omogućavaju direktnu kvantitativnu usporedbu pojedinih visokih učilišta. Međutim, budući da su ocjene hijerarhijski poredane⁵¹, za potrebe analize i izračuna prosječnih vrijednosti pojedinih ocjena kvalitete **pridružena im je brojana vrijednost od jedan do pet**. U konačnici su prosječne vrijednosti ponovno iskazane opisno, a ne brojčanim vrijednostima. Kada uspoređujemo pojedina visoka učilišta, treba imati na umu da ocjene izražavaju u kojoj su mjeri implementirani pojedini standardi, ali da ne govore jednoznačno koje elemente pojedinog standarda treba unaprijediti. Za preciznu usporedbu potrebno je detaljnije iščitati i usporediti završne izvještaje reakreditacijskog postupka, što izlazi izvan dosega ovog izvještaja. **Glavna vrijednost ovog dijela analize leži u usporedbi pojedinih standarda kvalitete, a ne pojedinih institucija.** Na temelju izračunatih prosječnih ocjena lako je uočljivo koje standarde, odnosno koja je područja potrebno dodatno razvijati kako bi sustav visokog obrazovanja bolje funkcionirao.

49, Budući da je Strojarski fakultet u Slavanskom Brodu jedna od sastavnica Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, i on je uključen u istraživanje.

50, U trenutku pisanja ovog izvještaja zadnji je ciklus reakreditacija bio završen, ali AZVO još nije bio objavio sve akreditacijske preporuke i prateću dokumentaciju. Međutim, budući da su neka visoka učilišta na svojim internetskim stranicama te dokumente objavila, uključili smo ih u analizu.

51, Od niže prema višoj: Nije provedeno, U početnoj fazi provedbe, Djelomično provedeno, Uglavnom provedeno, U potpunosti provedeno.

Drugi je indikator kvalitete zaključak Akreditacijske preporuke AZVO-a o izdavanju dopusnice visokom učilištu za obavljanje djelatnosti. AZVO može preporučiti izdavanje dopusnice za dio djelatnosti ili cjelokupnu djelatnost visokog učilišta, potom za izdavanje pisma namjere s rokom za ispravak uočenih nedostataka ili pak uskratu dopusnice za dio djelatnosti ili cjelokupnu djelatnost visokog učilišta. Ovaj je indikator prikazan za sedamnaest visokih učilišta, odnosno za sva visoka učilišta koja su, neovisno o ishodu, prošla kroz reakreditacijski postupak. S obzirom da su imala priliku ispraviti nedostatke na koje im je ukazano u ranijim preporukama, neka visoka učilišta imaju više akreditacijskih preporuka. U takvim slučajevima za analizu i prvog i drugog indikatora kvalitete iz dva je razloga korištena prva akreditacijska preporuka. Prvi je razlog mogućnost usporedbe podataka za različita visoka učilišta. Drugi je razlog taj što u kasnijim preporukama standardi kvalitete nisu iznova ocjenjivani nego je tek utvrđeno je li došlo do promjena koje bi utjecale na izdavanje drugačijeg zaključka preporuke: primjerice, o ispunjavanju uvjeta za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti. Iščitavanje sadržaja naknadnih akreditacijskih preporuka omogućava nam da pratimo u kojoj su mjeri visoka učilišta unaprijedila uvjete za obavljanje svoje djelatnosti.

Kao treći indikator kvalitete korišten je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete visokog učilišta, izražen kroz ocjene AZVO-ovog završnog izvještaja vanjske neovisne periodične prosudbe sustava osiguravanja kvalitete (*audita*) visokog učilišta. Budući da se radi o periodičnom postupku koji nije obavezan za sva visoka učilišta, znatno je manji broj visokih učilišta prošao kroz ovaj postupak. Na području Osječko-baranjske županije postupak *audita* prošla su dva fakulteta i sâmo Sveučilište. Na temelju prikupljenih podataka prikazan je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava kvalitete za ona visoka učilišta koja su prošla kroz ovaj postupak te su prikazane ocjene ESG standardâ za svako visoko učilište. Kao i u slučaju prvog indikatora, i ovdje su opisnim ocjenama ESG standardâ kvalitete pridodane numeričke vrijednosti u rasponu od jedan do četiri. Opisne ocjene izražavaju u kojoj se fazi razvoja nalazi pojedini ESG standard. S obzirom da su kod mnogih visokih učilišta ESG standardi ocijenjeni opisnom ocjenom između dvije faze razvoja, interval između ocjena iznosi 0,5; skala za ocjenjivanje stoga ima sedam stupnjeva.

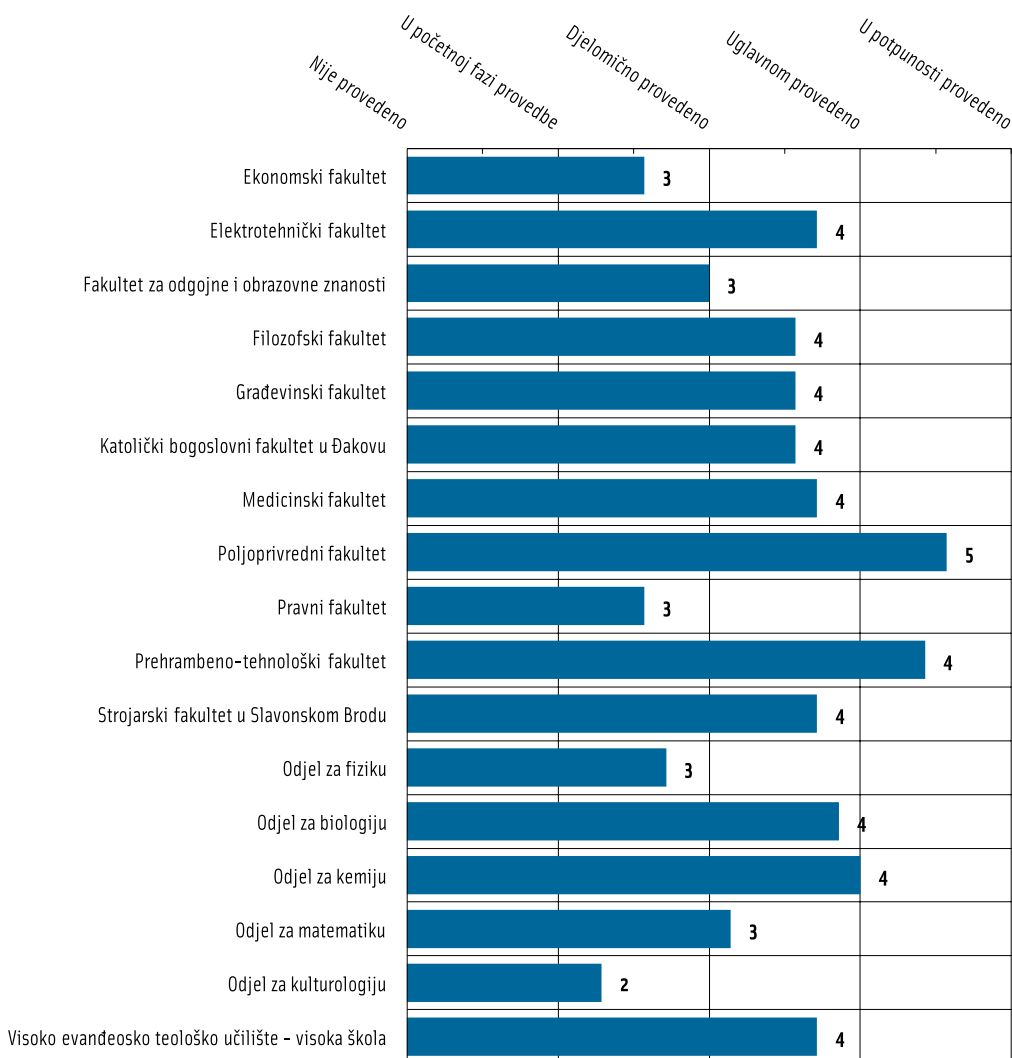
Kao što je slučaj i kod prvog indikatora, visoka učilišta na temelju tih ocjena nije moguće izravno uspoređivati. Svaki ESG standard sadrži mnoštvo različitih elemenata tako da sâma ocjena ne izražava u preciznoj mjeri koji su elementi zadovoljavajuće razvijeni, a konačna ocjena ovisi i o sinergiji svih elemenata. Bez obzira na tu činjenicu te iako je tek manji dio visokih učilišta prošao kroz ovaj tip vanjskog vrednovanja, ovaj je indikator koristan za procjenu razvoja sustava osiguravanja kvalitete i stjecanja uvida u njegove elemente koje je moguće unaprijediti.

3.4.1. PRVI INDIKATOR KVALITETE: ocjene sedam standarda kvalitete

Visoka učilišta u Osječko-baranjskoj županiji imaju **prilično visoke prosječne ocjene standardâ kvalitete.** Najčešća je ocjena kvalitete „Uglavnom provedeno“: 10 od 17 visokih učilišta ima ovu prosječnu ocjenu. Samo jedno visoko učilište ima prosječnu ocjenu „U početnoj fazi provedbe“, a riječ je i o jedinom visokom učilištu iz uzorka koje je dobilo preporuku za uskratu dopusnice za obavljanje cjelokupne djelatnosti. S druge strane, samo jedno visoko učilište – Poljoprivredni fakultet u Osijeku – ima najvišu prosječnu ocjenu: „U potpunosti provedeno“. Takvi nalazi s jedne strane sugeriraju da su standardi kvalitete u prosjeku na visokoj razini, ali s obzirom na malu varijabilnost ocjena nameće se pitanje u kojoj mjeri ocjene standardâ mogu poslužiti za unapređivanje kvalitete te odražavaju li doista stvarno stanje stvari. Prosjek ocjena kvalitete svih ocijenjenih visokih učilišta u Osječko-baranjskoj županiji iznosi 3,50, odnosno „Uglavnom provedeno“. Treba također reći da se pojedini fakulteti i njihove ocjene standardâ kvalitete ne mogu izravno uspoređivati i zato što su neka visoka učilišta prošla proces reakreditacije još akademske godine 2010./11., dok su najnovije preporuke iz procesa provedenog 2014./15.

Zanimljivo je istaknuti kako sve akreditacijske preporuke razmatraju zadovoljavanje uvjeta propisanih Pravilnikom o sadržaju dopusnice⁵² i putem sedam standarda koji su sadržani u dokumentu „Kriterij za ocjenu kvalitete visokih učilišta u sastavu sveučilišta“ te sadrže informacije o rezultatima zadovoljavanja uvjeta, uključujući i ocjene standardâ. Iznimka je akreditacijska preporuka Fakulteta elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija koja ne sadrâva ocjene kvalitete, a ocjene nisu jasno izraâene ni u Izvješću stručnog povjerenstva: njihove smo ocjene, naime, dobili na upit od AZVO-a.

(Slika 32.) Prosječna ocjena kvalitete visokih učilišta

Kada **izdvojeno promotrimo svaki od standardâ kvalitete koji se ocjenjuju kroz postupak reakreditacije** (Slika 33.), vidimo da je većina standarda kvalitete na visokim učilištima Osječko-baranjske županije u prosjeku između kategorija „Djelomično provedeno“ i „Uglavnom provedeno“. Varijacije između većine standarda relativno su male, a kao nešto lošije ocijenjeni standardi izdvajaju se „Mobilnost i međunarodna suradnja“ te „Znanstvena/istraživačka i stručna djelatnost“. Ovaj nalaz zanimljiv je i u kontekstu EUROSTUDENT istraživanja prema kojemu

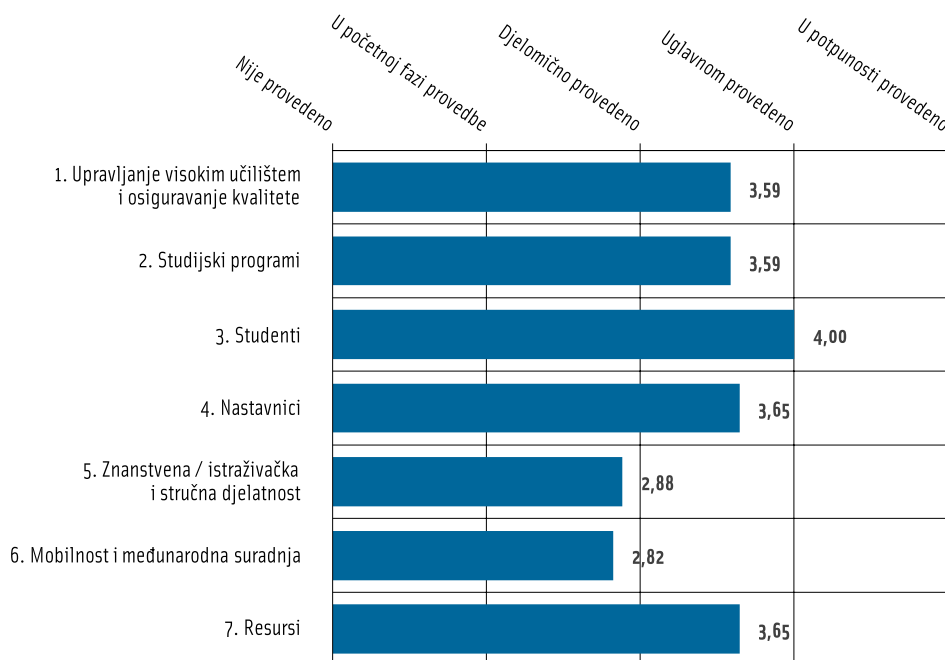
⁵² Pravilnik o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskog programa i reakreditaciju visokih učilišta (NN 24/10)

Hrvatska u europskom kontekstu spada među zemlje s relativno niskom međunarodnom mobilnošću studenata te s velikim neiskorištenim potencijalom za međunarodnu mobilnost (Hauschildt i dr., 2015.). **Najbolje je ocijenjen standard kvalitete koji se odnosi na studente. Ove ocjene ostavljaju dojam da su visoka učilišta bolje pripremljena za nastavnu nego za znanstveno-istraživačku djelatnost.**

Ako usporedimo prosječne ocjene sastavnica Sveučilišta i jedine visoke škole u Osječko-baranjskoj županiji – Visokog evanđeoskog teološkog učilišta u Osijeku⁵³, vidimo da je ono u prosjeku bolje ocijenjeno, uz iznimku standarda „Znanstvena/istraživačka i stručna djelatnost“ koji je ocijenjen nešto ispod prosjeka sastavnica Sveučilišta. Od natprosječno ocijenjenih standarda izdvojili bismo standard „Studijski programi“ koji je dobio ocjenu „U potpunosti provedeno“ te pogotovo standard „Mobilnost i međunarodna suradnja“ s ocjenom „Uglavnom provedeno“. Posljednji standard ističemo jer je uočeno da je u prosjeku izrazito lošije ocijenjen na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj (usporedi ostale lokalne izvještaje).

(Slika 33.) Prosječna ocjena pojedinih standarda kvalitete na svim ocijenjenim visokim učilištima

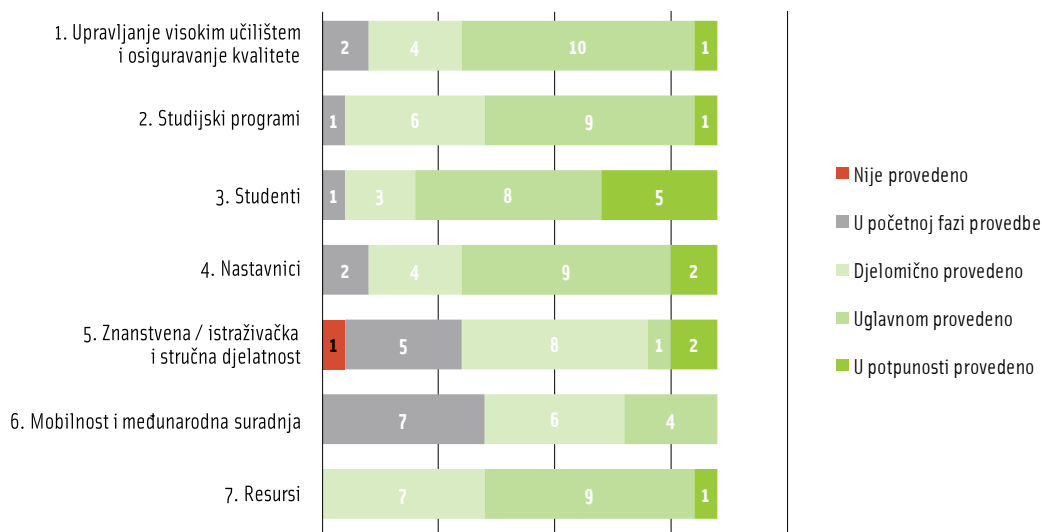
Vežano uz učestalost pojedinih ocjena standardâ kvalitete, od ukupno stotinu dodijeljenih ocjena, 50 je „Uglavnom provedeno“, što čini jednak broj koliko je i svih drugih ocjena zajedno. Zatim slijede ocjene „Djelomično provedeno“ s 19 te „U početnoj fazi provedbe“ s 18 ocjena. Samo je 12 standarda kvalitete svih osječkih visokih učilišta dobilo ocjenu „U potpunosti provedeno“, a jedna je sastavnica Sveučilišta u Osijeku za standard „Znanstvene/istraživačke i stručne djelatnosti“ dobila ocjenu „Nije provedeno“. S obzirom na malu varijabilnost rezultata potrebno je preispitati instrumente mjerenja u svrhu dobivanja preciznije slike o razvijenosti pojedinih standarda kvalitete.

U skladu s prethodnim grafičkim prikazom, standard „Mobilnost i međunarodna suradnja“ ima najviše ocjena iz kategorije „U početnoj fazi provedbe“; potom ga slijedi standard „Znanstvena/istraživačka i stručna

53, Standardi kvalitete Visokog evanđeoskog teološkog učilišta - visoke škole: Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete: Uglavnom provedeno; Studijski programi: U potpunosti provedeno; Studenti: Uglavnom provedeno; Nastavnici: Djelomično provedeno; Znanstvena/istraživačka i stručna djelatnost: U početnoj fazi provedbe; Mobilnost i međunarodna suradnja: Uglavnom provedeno; Resursi: Uglavnom provedeno.

djelatnost". Zabrinjavajući je podatak da je za standard „Mobilnost i međunarodna suradnja“ dominantna ocjena „U početnoj fazi provedbe“. Nije zanemariva ni činjenica da je na gotovo trećini visokih učilišta u Osječko-baranjskoj županiji standard „Znanstvena/istraživačka i stručna djelatnost“ u početnoj fazi provedbe.

(Slika 34.) Učestalost ocjena standardâ kvalitete: visoka učilišta u Osječko-baranjskoj županiji

3.4.2. DRUGI INDIKATOR KVALITETE: konačna akreditacijska preporuka Agencije za znanost i visoko obrazovanje za izdavanje dopusnice

Od ukupno 17 visokih učilišta koja su sudjelovala u postupku reakreditacije, samo je njih pet dobilo preporuku AZVO-a prema kojoj ispunjavaju uvjete za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti. Istovremeno je 11 visokih učilišta dobilo pismo očekivanja s rokom za ispravak uočenih nedostataka, a samo je jedno visoko učilište dobilo preporuku za uskratu dopusnice za cijelu instituciju.

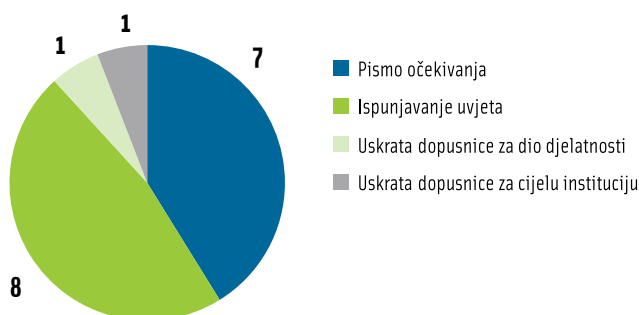
Ako visoko učilište dobije pismo očekivanja, ono ima mogućnost u zadanom roku ispraviti uočene nedostatke. U trenutku pisanja ovog izvještaja šest je visokih učilišta odgovorilo na pismo očekivanja te dobilo najmanje jednu novu preporuku, a od toga je njih četiri imalo različit zaključak u odnosu na prvu preporuku. Svi koji su odgovorili na pismo očekivanja dobili su preporuku Agencije za izdavanje potvrde o ispunjavanju uvjeta. Tri visoka učilišta dobila su preporuku Agencije kojom se Ministru predlaže uskrata dopusnice za dio djelatnosti: Ekonomski fakultet za stručni studij računovodstva u Varaždinu, Građevinski fakultet za stručni studijski program Građevinarstvo u Vinkovcima te Filozofski fakultet za obavljanje dijela znanstvene djelatnosti koji se odnosi na znanstveno područje prirodnih znanosti. Građevinski i Filozofski fakultet nisu uložili prigovor na mišljenje Akreditacijskog savjeta. Odjel za kulturologiju jedino je visoko učilište koje je zbog brojnih uočenih nedostataka, niskih ocjena kvalitete te neispunjavanja uvjeta propisanih Zakonom i Pravilnicima dobilo preporuku za uskratu dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja i znanstvene djelatnosti za cijelu instituciju.

(Slika 35.) Zaključak prvih Akreditacijskih preporuka

(Slika 36.) Zaključak posljednjih Akreditacijskih preporuka

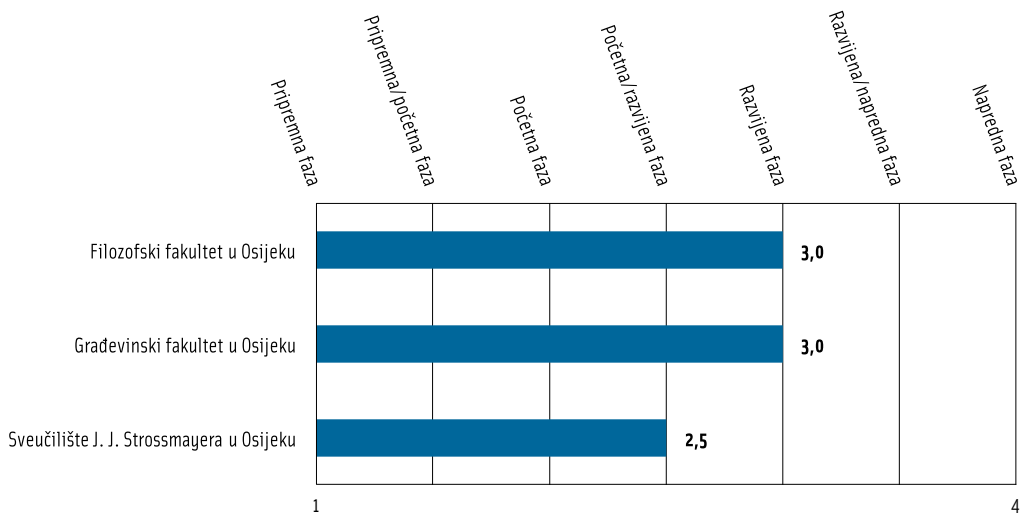
Razvoj sustava kvalitete te podizanje standarda kvalitete dugotrajni su procesi koji pretpostavljaju postojanje struktura za njihovo provođenje i predanost procesu vodstva Fakulteta te svih osoba koje rade na visokom učilištu i njegovoj kvaliteti. Svakako bi bilo korisno nakon drugog kruga reakreditacije i *audita* provesti kvalitativno istraživanje koje bi utvrdilo utjecaj ovih postupaka na povećanje kvalitete rada visokih učilišta.

3.4.3. TREĆI INDIKATOR KVALITETE: stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (SOK) visokih učilišta vrednuje se kroz postupak vanjske prosudbe visokog učilišta, odnosno kroz postupak *audita*. Na području Osječko-baranjske županije od ukupno 19 visokih učilišta kroz postupak *audita* **prošlo je tek Sveučilište J.J. Strossmayera (2012.) te njegove dvije sastavnice - Građevinski fakultet (2010.) i Filozofski fakultet (2010.) i (2015.)⁵⁴**, što čini 15,79 % visokih učilišta na ovom području. Na temelju prikupljenih podataka prikazan je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava kvalitete za ona visoka učilišta koja su prošla kroz ovaj postupak (Slika 37.). Prosječna ocjena kvalitete iznosi 2,83, što znači da možemo reći da je SOK visokih učilišta koja su prošla kroz *audit* u prosjeku u „Razvijenoj fazi“. Također, Građevinski i Filozofski fakultet dobili su certifikat AZVO-a za učinkovit, razvijen i funkcionalno ustrojen sustav osiguravanja kvalitete.

54, Za potrebe ovog istraživanja korišteni su rezultati *audita* iz 2015.

(Slika 37.) Procjena stupnja razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Filozofski fakultet prošao je postupak *audita* dva puta – 2010. i 2015. – te ga je stoga zanimljivo izdvojiti te s obzirom na protek vremena i sudjelovanja u procesu *audita* promotriti njegov napredak na području sustava osiguravanja kvalitete. Naime, Filozofski je Fakultet u tom razdoblju ostvario značajan napredak u razvoju sustava osiguravanja kvalitete Fakulteta: stupanj razvijenosti najvećeg broja standarda ESG-a u Izvješću iz 2010. dobio je ocjenu „Početna faza“, a tek su tri standarda dobila ocjenu „Razvijena faza“, odnosno „Prijelaz iz početne u razvijenu fazu.“ Zanimljivo je navesti i da je Filozofski fakultet tijekom faze naknadnog praćenja u skladu s preporukama Povjerenstva proveo niz aktivnosti s ciljem poboljšanja sustava kvalitete te unaprijedio svoj unutarnji sustav osiguravanja kvalitete (Tablica 8.). Napredak je ostvaren u gotovo svim standardima, a najveći je pomak Filozofski fakultet ostvario na području osiguravanja kvalitete nastavnika te u informacijskim sustavima.

(Tablica 8.) Usporedni prikaz rezultata *audita* Filozofskog fakulteta u Osijeku 2010. i 2015.

Standard ESG-a	Audit 2010.	Audit 2015. Stupanj razvijenosti SOK-a prije faze naknadnog praćenja	Audit 2015. Stupanj razvijenosti SOK-a nakon faze naknadnog praćenja
ESG1.1: Politika kvalitete i postupci osiguravanja kvalitete	Početna faza	Razvijena faza	Razvijena faza
ESG1.2.1: Odobranje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja	Prijelaz između početne i razvijene faze	Prijelaz između početne i razvijene faze	Razvijena faza
ESG 1.2.2. Znanstveno-istraživački rad	Početna faza	Prijelaz između početne i razvijene faze	Razvijena faza
ESG 1.3: Ocjenjivanje studenata	Početna faza	Razvijena faza	Razvijena faza

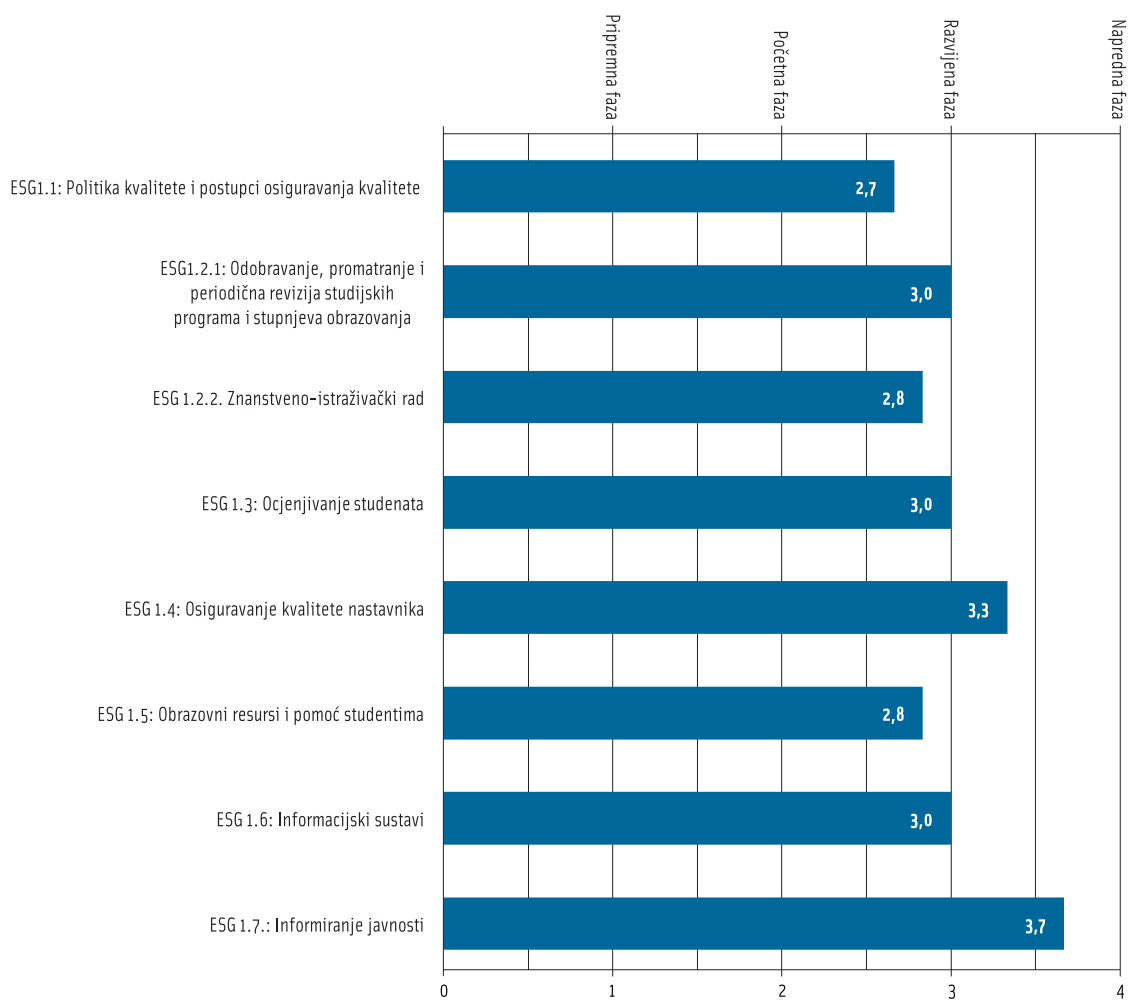
ESG 1.4: Osiguravanje kvalitete nastavnika	Početna faza	Prijelaz između razvijene u naprednu fazu	Napredna faza
ESG 1.5: Obrazovni resursi i pomoć studentima	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza
ESG 1.6: Informacijski sustavi	Početna faza	Prijelaz između razvijene u naprednu fazu	Prijelaz između razvijene u naprednu fazu
ESG 1.7.: Informiranje javnosti	Razvijena faza	Prijelaz između razvijene u naprednu fazu	Napredna faza

Zanimljivo bi bilo promotriti utjecaj postupka *audita* na rezultate reakreditacije. Navedena dva fakulteta u Osječko-baranjskoj županiji prošli su i *audit* i postupak reakreditacije, a ocjene standardâ kvalitete, ostvarene u reakreditacijskom postupku, su u odnosu na ostala visoka učilišta na ovom području prosječne (usporedi Sliku X: Prosječna ocjena kvalitete visokih učilišta). Doduše, ne treba zanemariti činjenicu da je Građevinski fakultet postupak reakreditacije prolazio akademske godine 2011./12. te da za ozbiljnije iskorake na području sustava kvalitete i poboljšavanja standardâ treba vremena. S obzirom na mali uzorak te različite okolnosti nije moguće izvesti zaključke o utjecaju postupka *audita* na rezultate reakreditacije. No, važnost i korist procesa *audita* za sâma je sveučilišta neupitna. S jedne strane, postupak *audita* visoka učilišta priprema i za sâmu reakreditaciju jer se ti postupci dijelom preklapaju. S druge je strane *audit* direktno usmjeren na kvalitetu rada sustava osiguravanja kvalitete na određenom visokom učilištu. Budući da učinkovit i funkcionalan sustav osiguravanja kvalitete direktno unapređuje rad svih ostalih dijelova visokog učilišta, postupak *audita* treba shvatiti kao alat kojime je moguće znatno unaprijediti kvalitetu upravljanja institucijom te kvalitetu obrazovnog i znanstveno-istraživačkog procesa.

Kao i kod ocjena standardâ kvalitete iz reakreditacijskih postupaka, i kod *audita* su ocjene relativno visoke i malo variraju između pojedinih ESG standarda kvalitete. **Područje u kojem visoka učilišta najviše trebaju poraditi jest ESG1: „Politika kvalitete i postupci osiguravanja kvalitete“**, a kao glavni problemi navode se česta i stalna promjena normativnih akata na razini sveučilišta te neusklađenost relevantnih dokumenata (statuta, pravilnika, strategije) na fakultetu. Indikativno je da je znanstveno-istraživački rad ponovno drugi najlošije ocijenjen ESG standard. Ovaj nam nalaz sugerira da je sustav osiguravanja kvalitete u nekom području u vezi s kvalitetom tog područja.

(Slika 38.) Prosječne ocjene ESG standardâ kvalitete

3.4.4. Prikaz ocjena visokih učilišta: reakreditacija i *audit*

(Tablica 9.) Ocjene standardâ kvalitete prema Akreditacijskim preporukama AZVO-a - Osječko-baranjska županija

LEGENDA Nije provedeno U početnoj fazi provedbe Djelomično provedeno Uglavnom provedeno U potpunosti provedeno

Visoko učilište	Ocjene standardâ kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a						
	Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja	Resursi
SASTAVNICE SVEUČILIŠTA J.J. STROSSMAYERA U OSIJEKU							
Ekonomski fakultet	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno
Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno
Filozofski fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno
Građevinski fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno
Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	U potpunosti provedeno
Medicinski fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Poljoprivredni fakultet	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Pravni fakultet	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno

Visoko učilište	Ocjene standardâ kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a						
	Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja	Resursi
Prehrambeno-tehnoški fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Strojarski fakultet u Slavanskom Brodu	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Odjel za fiziku	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno
Odjel za biologiju	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno
Odjel za kemiju	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Odjel za matematiku	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno
Odjel za kulturologiju	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno	Nije provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno
VISOKE ŠKOLE							
Visoko evanđeosko teološko učilište u Osijeku	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno

(Tablica 10.) Ocjene ESG standardâ visokih učilišta na temelju postupka neovisnog vanjskog vrednovanja (audit) - Osječko-baranjska županija

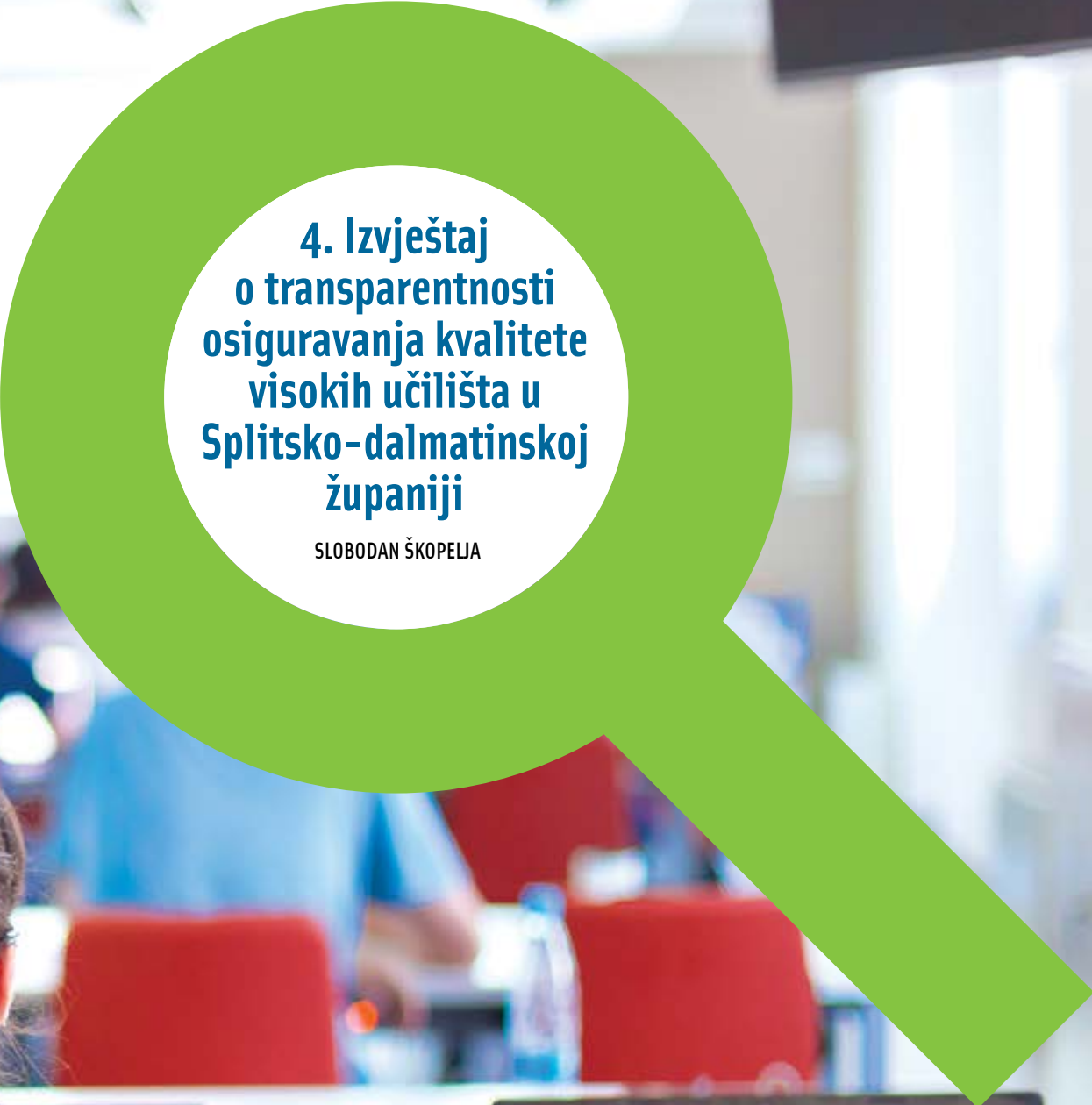
LEGENDA

 Pripremna faza	 Pripremna/ početna faza	 Početna faza	 Početna/ razvijena faza	 Razvijena faza
 Razvijena/ napredna faza	 Napredna faza	 Bez ocjene		

VISOKO UČILIŠTE	Razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete visokih učilišta prema ESG standardima							
	ESG 1.1.: Politika kvalitete i postupci osiguravanja kvalitete	ESG 1.2.1: Odobravanje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja	ESG 1.2.2: Znanstveno - istraživački rad	ESG 1.3: Ocjenjivanje studenata	ESG 1.4: Osiguravanje kvalitete nastavnika	ESG 1.5: Resursi za učenje i potporu studentima	ESG 1.6: Informacijski sustavi	ESG 1.7: Informiranje javnosti
Filozofski fakultet	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Napredna faza	Razvijena faza	Razvijena/ napredna faza	Napredna faza
Građevinski fakultet	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Početna/ razvijena faza	Razvijena faza	Napredna faza
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku	Početna faza	Razvijena faza	Početna/ razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Početna/ razvijena faza	Razvijena faza

**4. Izvještaj
o transparentnosti
osiguravanja kvalitete
visokih učilišta u
Splitsko-dalmatinskoj
županiji**

SLOBODAN ŠKOPELJA

4. Izvještaj o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Slobodan Škopelja

4.1. Uvod i osnovne metodološke napomene

Ovim izvještajem obuhvaćena su sva visoka učilišta na području Splitsko-dalmatinske županije. Cilj ovoga i ostalih izvještaja u ovoj publikaciji jest pružiti opću sliku o transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te o razini kvalitete visokih učilišta u odabranim županijama. Posredno, željanam je da ovaj izvještaj, kao i cijeli QUALITYWATCH projekt, ukaže na važnost osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju te potakne visoka učilišta na što transparentnije i sistematičnije objavljivanje podataka o osiguravanju kvalitete.

U Splitsko-dalmatinskoj županiji u trenutku pisanja ovog izvještaja djelovalo je **21 visoko učilište**: jedno sveučilište, 16 sastavnica sveučilišta (fakulteti, akademije i sveučilišni odjeli), te četiri visoke škole. Sveučilište u Splitu, uključujući sve pripadajuće sveučilišne sastavnice, javna je institucija. Sve su četiri visoke škole privatne. Najveća i za visoko obrazovanje najznačajnija ustanova u Splitsko-dalmatinskoj županiji jest Sveučilište u Splitu sa svojih šesnaest sastavnica i nešto više od 21.000 studenata/ica.⁵⁵ Od sastavnica unutar sveučilišta po broju studenata/ica prednjače Ekonomski i Pravni fakultet s preko 3.500 studenata/ica.

Metodologija izrade izvještaja detaljno je opisana u *Vodiču za nadgledanje transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju*⁵⁶ koji je i sastavni dio ove publikacije. Osim toga, podaci o točnom broju visokih učilišta koja sudjeluju u pojedinom dijelu analize navedeni su na početku svakog potpoglavlja ovog izvještaja, uključujući i konkretne metode korištene za analizu pojedinih dijelova. **S obzirom da nisu sva visoka učilišta prošla kroz sve postupke osiguravanja kvalitete koji se analiziraju, broj visokih učilišta uključenih u pojedine dijelove analize varira.**

Podaci o osiguravanju kvalitete prikupljeni su uz pomoć on-line upitnika poslanog visokim učilištima te pregledom internetskih stranica visokih učilišta i Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). U analizi smo se koristili svim javno dostupnim dokumentima proizašlim iz postupaka reakreditacije i *audita* te dokumentima visokih učilišta koji se odnose na osiguravanje kvalitete. Iako u nekim dijelovima analiziramo i ocjene kvalitete visokih učilišta na temelju Akreditacijske preporuke AZVO-a, **fokus je izvještaja na transparentnosti podataka, a ne na njihovu sadržaju.**

Istraživanje je provedeno tijekom siječnja i veljače 2016. godine putem on-line upitnika izrađenog koristeći Google Forms alat, a proveli su ga istraživači Udruge "MI" – Split uz pomoć zaposlenika Instituta za razvoj obrazovanja. Prvi je korak bio izrada ekstenzivne liste svih visokih učilišta (sveučilištâ, sastavnica sveučilištâ, veleučilištâ, visokih školâ) na prostoru Splitsko-dalmatinske županije s kontaktnim podacima ključnih osoba zaduženih za osiguravanje kvalitete⁵⁷ te dekani(ca)ma i prodekani(ca)ma svakog visokog učilišta. Njima je bio prosljeđen poziv za sudjelovanje u istraživanju uključujući i informacije o projektu, objašnjenje istraživanja te poveznicu na upitnik. U uputi je bila naglašena zamolba da na upitnik odgovaraju one osobe koje su upoznate sa sustavom osiguravanja kvalitete ili za njega zadužene. Učilištima koja nisu ispunila anketu nakon dva tjedna poslan je podsjetnik e-mailom, a oni koji upitnik nisu popunili ni nakon podsjetnika kontaktirani su telefonski radi podsjećanja.

Upitnikom su prikupljeni podaci **za šest od ukupno 21 visokog učilišta (28,6%)**, dok su za ostalih 15 visokih učilišta istraživači/ce podatke prikupili naknadno pretražujući njihove službene internetske stranice. Istraživanje je provedeno na uzorku od 21⁵⁸ visokog učilišta: jedno je javno sveučilište sa 16 sastavnica⁵⁹, a četiri su visoke škole. Od 21 visokog učilišta, 17 ih je u javnom, dok su četiri visoke škole u privatnom vlasništvu.

55, <https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje/statistike/44-statistike/689-broj-studenata-na-visokim-uilitima-za-0910-i-1011-godinu>

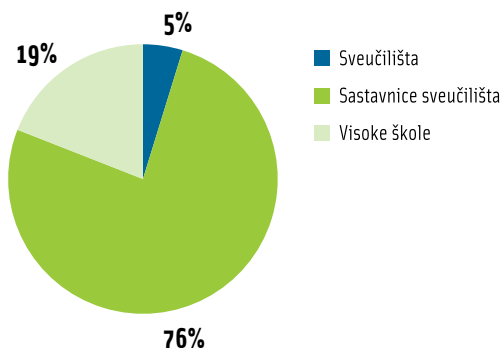
56, Dalje u tekstu Vodič.

57, Voditelji Ureda za kvalitetu, voditelji/predsjednici Povjerenstava za kvalitetu, predsjednici Odbora za kvalitetu i sl.

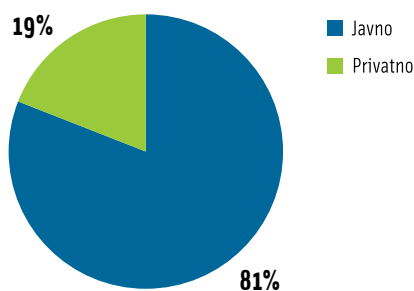
58, Sveučilište u Splitu: Kineziološki fakultet Split, Pomorski fakultet Split, Sveučilišni odjel za stručne studije, Ekonomski fakultet, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, Prirodoslovno-matematički fakultet, Filozofski fakultet, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije, Katolički bogoslovni fakultet, Kemijsko-tehnološki fakultet, Medicinski fakultet, Pravni fakultet, Umjetnička akademija, Sveučilišni odjel za studije mora, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija, Visoka škola za inspekcijski i kadrovski menadžment Split, Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira, Visoka škola multimedijjskih i komunikacijskih tehnologija, Visoka poslovna škola Minerva

59, Za odnos Sveučilišta i sastavnica Sveučilišta u ovoj analizi vidi poglavlje 1. Metodologija nadgledanja transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju u Vodiču.

(Slika 39.) Struktura uzorka po tipu visokog učilišta

(Slika 40.) Struktura uzorka po vlasništvu visokog učilišta

Analiza podataka o osiguravanju kvalitete podijeljena je u tri dijela. U prvom dijelu analizirana je transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja kvalitete. Kako bismo čitljivije prikazali informacije o transparentnosti, kreirali smo **indeks transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete** koji je baziran na javnoj objavi dokumenata proizašlih iz reakreditacije te *audita* koji se nalaze na internetskim stranicama visokog učilišta. Kako je navedeno ranije u *Vodiču*, neki od tih dokumenata sustavno se objavljuju na stranicama AZVO-a te su javno dostupni za sva visoka učilišta. No, krećemo od pretpostavke da bilo koja zainteresirana osoba (student/ica, učenik/ca, roditelj i sl.) **mora relativno jednostavno moći pronaći informacije o kvaliteti visokih učilišta**, neovisno o tome poznaje li cijeli sustav osiguravanja kvalitete na nacionalnoj razini. Ako bismo činjenicu da AZVO na svojim stranicama ima objavljene neke od tih dokumenata smatrali transparentnom, time bismo pretpostavili da svaka osoba u Republici Hrvatskoj koja se želi informirati o kvaliteti visokih učilišta zna da postoji Agencija za znanost i visoko obrazovanje te što spada u djelokrug njezina rada. Budući da to nije izgledno, smatramo da je za punu transparentnost važno da sva visoka učilišta i na vlastitim internetskim stranicama objavljuju rezultate postupaka vanjskog vrednovanja ili poveznice na te rezultate. Indeks je izračunat za svako visoko učilište, a detaljno objašnjenje indeksa nalazi se u *Vodiču*.

Drugi dio analize odnosi se na transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete. Uzevši u obzir da ne postoji propisani jedinstveni način ustrojavanja unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete kojih se visoka učilišta moraju držati, nije bilo moguće konstruirati indeks transparentnosti s obzirom na različitosti te specifičnosti pojedinih sustava na različitim visokim učilištima. Umjesto kreiranja indeksa, **deskriptivno smo analizirali tri indikatora transparentnosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete**: javnu dostupnost informacija o tijelima zaduženim za osiguravanje kvalitete, javnu dostupnost ključnih dokumenata kojima se ustrojavaju i reguliraju sustav i postupci osiguravanja kvalitete te javnu objavu rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa. Više informacija o indikatorima nalazi se u *Vodiču*.

Na koncu su analizirane službene procjene kvalitete visokih učilišta, dostupne u dokumentima proizašlima iz postupaka osiguravanja kvalitete Agencije za znanost i visoko obrazovanje. Za potrebe analize korišteni su dokumenti proizašli iz postupaka reakreditacije visokih učilišta te vanjske prosudbe visokih učilišta (*audita*), a kao tri indikatora kvalitete korišteni su: ocjene sedam standardâ kvalitete iz akreditacijskih preporuka AZVO-a, ishod konačne akreditacijske preporuke AZVO-a za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti te stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete. Prva dva indikatora proizlaze iz postupka reakreditacije visokih učilišta, a treći iz postupka *audita*. Detaljniji opis indikatora i metode analize nalazi se u *Vodiču*.

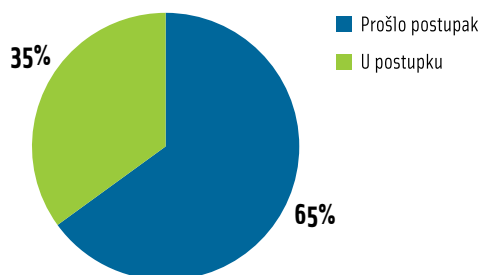
Iza analize pojedinih indikatora, a na kraju Izvještaja o transparentnosti osiguravanja kvalitete na visokim učilištima u Splitsko-dalmatinskoj županiji, možete pronaći zbirni tablični prikaz ocjena standardâ kvalitete iz akreditacijskih preporuka AZVO-a za sva visoka učilišta obuhvaćena ovim izvještajem. Također, u istom su potpoglavlju u tablici prikazane i ocjene ESG standardâ Sveučilišta u Splitu, jedinog visokog učilišta obuhvaćenog ovim izvještajem koje je prošlo kroz postupak *audita*. Ovi su prikazi ocjena izdvojeni kako bi se na jednom mjestu pružio lak i jednostavan uvid u ocjene relevantnih procesa osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju. Time se povećava transparentnost tih podataka i omogućuje pregled općeg stanja sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

4.2. Transparentnost postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete

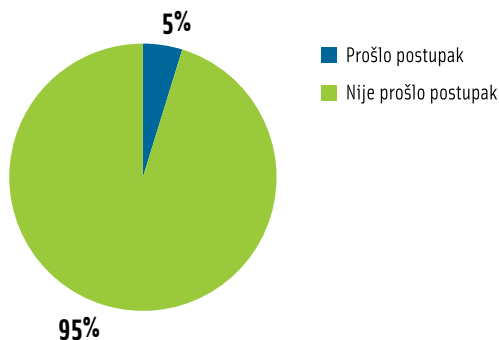
U ovom dijelu izvještaja fokusirat ćemo se na analizu transparentnosti postupaka vanjskog sustava osiguravanja i unapređivanja kvalitete. U Republici Hrvatskoj postoji više postupaka vanjskog osiguravanja i unapređivanja kvalitete, no za potrebe ove analize fokusirat ćemo se na **reakreditaciju i vanjsku neovisnu periodičnu prosudbu unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete (*audit*)**. Razlog fokusa na ova dva postupka jest taj što je najveći broj visokih učilišta prošao kroz najmanje jedan od njih.

U Splitsko-dalmatinskoj županiji ukupno je 13 od 23 visoka učilišta prošlo kroz postupak reakreditacije. Od tih 13, dva visoka učilišta nisu uključena u analizu transparentnosti jer su dobila uskratu dopusnice za cijelu djelatnost (Visoka poslovna škola Minerva) ili nisu imala navedene ocjene u svojim akreditacijskim preporukama (Sveučilišni odjel za studije mora Sveučilišta u Splitu). Tako su analize na kraju rađene **na uzorku od 11 visokih učilišta**. Postoji čitav spektar razloga zašto neka visoka učilišta nisu prošla kroz postupak reakreditacije. Kroz postupak ne prolaze neintegrirana sveučilišta, nego samo njihove sastavnice, novoosnovana su visoka učilišta pak tek prošla kroz postupak inicijalne akreditacije pa, kao i još neka visoka učilišta, nisu još došla na red za reakreditacijski postupak. Što se tiče *audita*, kroz taj je postupak prošlo samo Sveučilište u Splitu, prvenstveno iz razloga što *audit* nije obavezan za sva visoka učilišta.

(Slika 41.) Visoka učilišta i postupak reakreditacije

(Slika 42.) Visoka učilišta i postupak audita

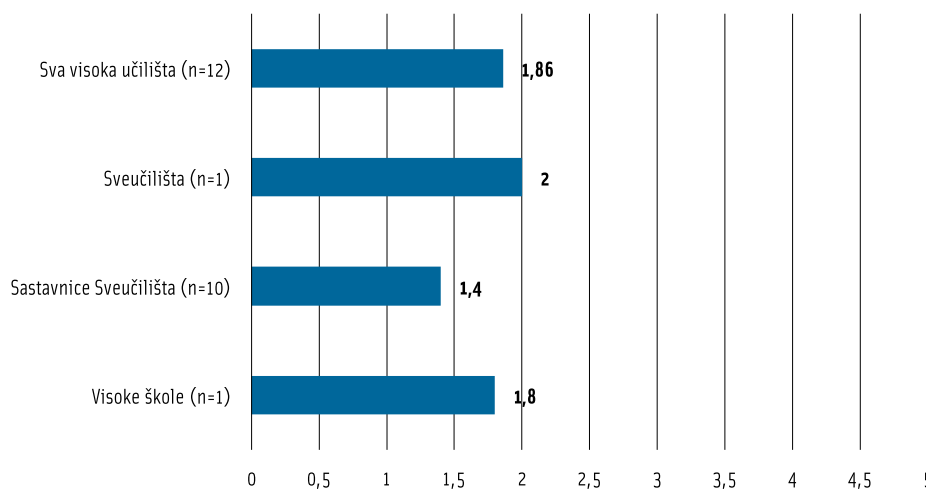
Indeks transparentnosti bilo je moguće izračunati za 12 od ukupno 21 visokog učilišta na području Splitsko-dalmatinske županije koja su prošla postupak reakreditacije i/ili *audita*. Treba naglasiti da je postupak reakreditacije još u tijeku, što znatno utječe na prikaz rezultata.

(Tablica 11.) Broj visokih učilišta u uzorku za koje je bilo moguće izračunati indeks - Splitsko-dalmatinska županija

Vrsta visokog učilišta	Ukupan broj visokih učilišta	Broj visokih učilišta za koje je moguće izračunati indeks
Sveučilišta	1	1
Sastavnice Sveučilišta	16	10
Visoke škole	4	1

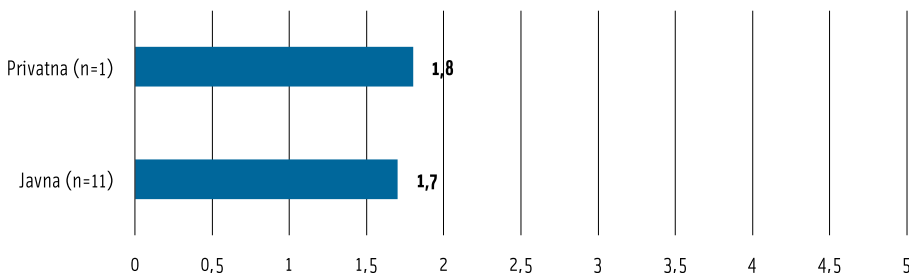
Najmanji izračunati indeks iznosi 1, najveći 2,6, a prosječni indeks transparentnosti za sva visoka učilišta iznosi 1,7 na skali od 1 do 5. S obzirom da gotovo polovica visokih učilišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji još nije dovršila postupak reakreditacije, ove rezultate treba uzeti s dozom opreza. Prije donošenja potpunih zaključaka o razini transparentnosti podataka o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju u Splitsko-dalmatinskoj županiji čini se uputnim pričekati dovršetak proces reakreditacije za sve sastavnice Sveučilišta u Splitu. Također, pri sagledavanju prosječne vrijednosti indeksa treba imati na umu da je u određenim kategorijama (sveučilišta, visoke škole) uzorak veoma malen.

(Slika 43.) Prosječni indeks po vrsti visokih učilišta

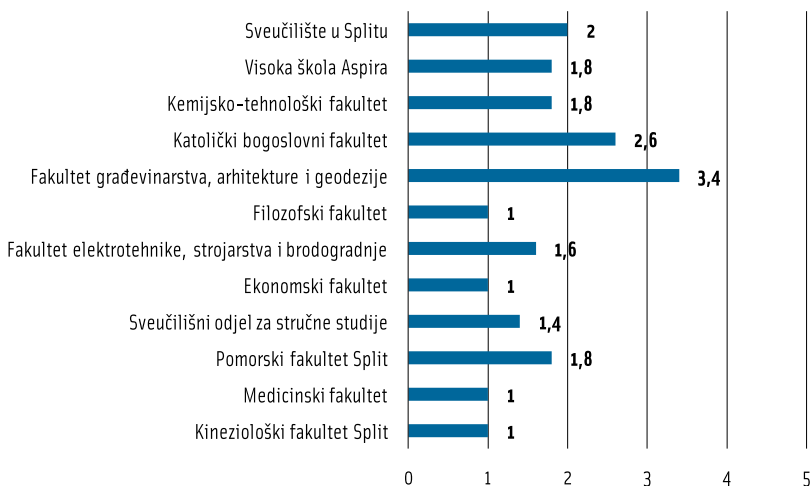
Zanimljivo je analizirati postoje li po pitanju transparentnosti razlike između privatnih i javnih visokih učilišta. Slika 44. pokazuje da i privatna i javna visoka učilišta imaju poprilično nizak prosječni indeks transparentnosti: privatna 1,8, a javna 1,7. Doduše, s obzirom na to da u Splitsko-dalmatinskoj županiji djeluju samo četiri privatna visoka učilišta, a indeks transparentnosti bilo je moguće izračunati samo za jedno, prosječni indeks za privatne ustanove nije reprezentativan. Za precizniju sliku potrebno je napraviti analizu na nacionalnoj razini⁶⁰.

(Slika 44.) Prosječni indeks po tipu vlasništva visokih učilišta

Ako se analizira pojedinačna visoka učilišta prema konstruiranom indeksu, najtransparentnija je institucija Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije. Slika 45. također nam ukazuje na činjenicu da tri institucije (Indeks=1,00) koje su prošle kroz postupak reakreditacije i/ili *audita* ni jedan dokument proizašao iz postupka nisu javno objavile na službenim internetskim stranicama.

(Slika 45.) Indeks transparentnosti pojedinih visokih učilišta

Analizom frekvencija odgovora o javnoj objavi dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije moguć je uvid u to koji dokumenti najčešće nisu javno dostupni. U slučaju reakreditacije, na Slici 46. vidljivo je da **tek tri visoka učilišta imaju javno objavljenu samoanalizu**. S obzirom na to da samoanaliza nije objavljena na stranicama AZVO-a, internetske stranice visokih učilišta jedini su izvor gdje se može pristupiti tom dokumentu. Od ostalih reakreditacijskih dokumenata, odluku Ministra o izdavanju dopusnice objavile su tri institucije, a iste su institucije objavile i Završno izvješće stručnog povjerenstva. Svi ostali dokumenti reakreditacijskog postupka

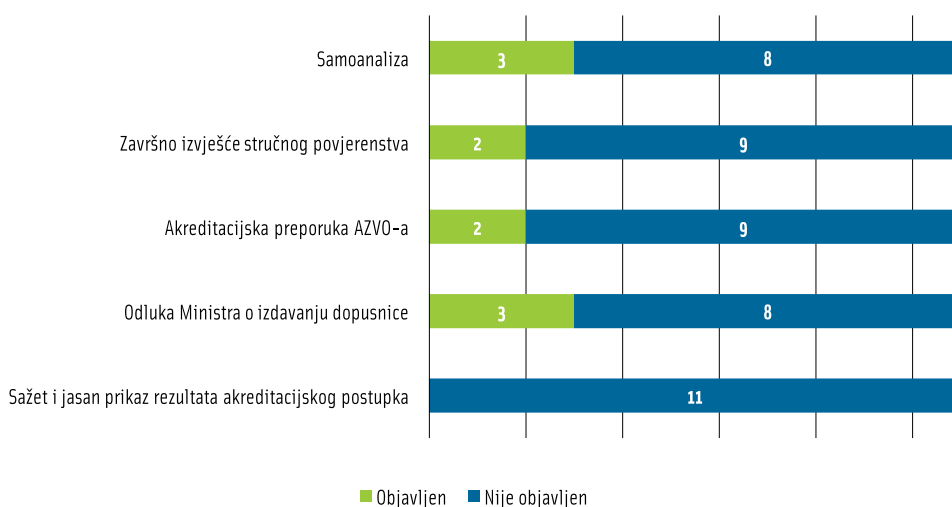
⁶⁰, Također, za bolju usporedbu javnih i privatnih visokih učilišta vidi lokalni izvještaj za Grad Zagreb koji je dio ove publikacije.

u trenutku pisanja ovog izvješća (srpanj 2016.) bili su nedostupni. Neka visoka učilišta dala su pojašnjenja kako navedene dokumente nisu objavila jer za to ne postoji zakonska obveza. No, zainteresiranim je dionicima u cilju transparentnog prezentiranja relevantnih informacija o kvaliteti važno da ti dokumenti budu javno dostupni. Posebice je zanimljiv nalaz koji se odnosi na odluke Ministra o izdavanju dopusnica. Naime, AZVO na svojim internetskim stranicama objavljuje sve dokumente iz postupka reakreditacije za koje je odgovorna Agencija, što znači da ne objavljuje samoanalize (koje izrađuje visoko učilište) i odluke Ministra koje su u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja. No, ni **Ministarstvo javno ne objavljuje odluke Ministra te trenutno nije moguće javno pristupiti toj informaciji**, a to iz perspektive transparentnosti postupka predstavlja velik problem. S obzirom na to da prema trenutnoj zakonskoj regulativi konačnu odluku u postupku reakreditacije na temelju akreditacijske preporuke donosi Ministar, ali ga ona pravno ne obvezuje, važno je da i odluke ministara budu javno dostupne.

Također, iz vizure čitljivosti dokumenata te korisničke perspektive veoma je važno da visoka učilišta, polazeći od pretpostavke da nije nužno biti upoznat s nacionalnim sustavom osiguravanja kvalitete, pojasne i približe rezultate kompleksnog postupka reakreditacije svima zainteresiranima (učenicima, studentima, itd.). Stoga bismo visoka učilišta željeli potaknuti da na svojim internetskim stranicama objavljuju sažet i jasan prikaz rezultata akreditacijskog postupka.

(Slika 46.) Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije

Kako je na području Splitsko-dalmatinske županije jedino Sveučilište u Splitu obuhvaćeno postupkom *audita*, analiza frekvencija odgovora o javnoj objavi dokumenata proizašlih iz tog postupka nije moguća. Jedini dokument koji je objavilo Sveučilište u Splitu jest Završno izvješće s preporukama.

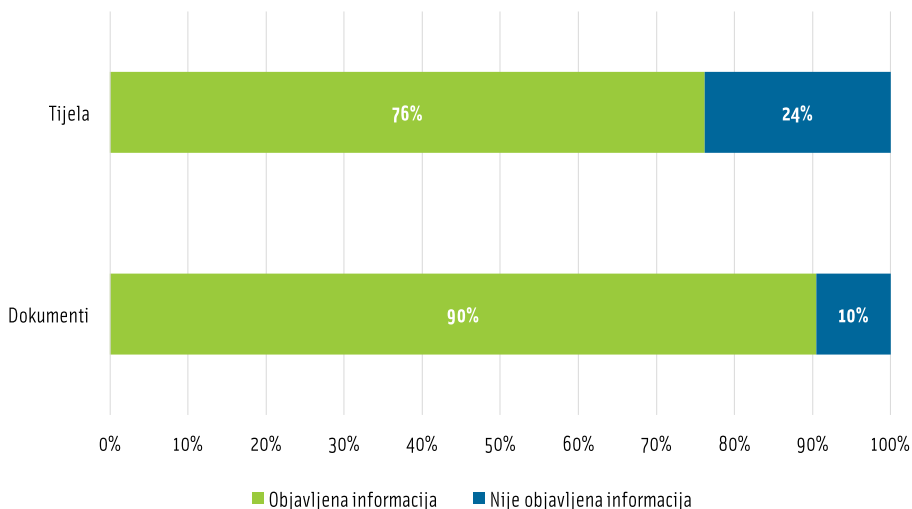
4.3. Transparentnost postupaka unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Na temelju odgovora na upitnik poslan visokim učilištima te pregleda njihovih internetskih stranica izrađena je analiza dostupnosti informacija o radu sustava za unutarnje osiguravanje kvalitete na analiziranim visokim učilištima. Analiziralo se u kojoj mjeri visoka učilišta imaju **tijela za osiguravanje kvalitete, dokumente kojima se ustrojava sustav osiguravanja kvalitete** i kojima se regulira provođenje postupaka unutarnjeg osiguravanja kvalitete **te jesu li te informacije javno dostupne na internetskim stranicama**. Dodatnu pažnju kao iznimno važnom i osjetljivom pitanju posvetilo se javnoj **objavi rezultata i/ili analize rezultata studentskih anketa**.

Zbog uvjeta koje pred visoka učilišta postavljaju postupci vanjskog osiguravanja kvalitete, sva visoka učilišta imaju interne dokumente koji reguliraju osiguravanje kvalitete te interna tijela koja su zadužena za praćenje, osiguravanje i unapređivanje kvalitete matične institucije. No, te informacije nisu uvijek javno i lako dostupne zainteresiranoj javnosti. Prema Slici 47, **više od tri četvrtine visokih učilišta (76%)** na vlastitim je internetskim stranicama objavilo informaciju o postojanju tijela unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete, dok jedna četvrtina visokih učilišta tu informaciju nije objavila. Situacija je drugačija kada su u pitanju dokumenti koji reguliraju unutarnji sustav osiguravanja kvalitete: **čak 19 od ukupno 21 visokog učilišta (90% visokih učilišta)** na internetskim stranicama ima javno dostupan tekst nekog od dokumenata kojima se ustrojava sustav. Iako je postotak visokih učilišta koja te informacije nisu objavile komparativno manji nego što je slučaj s vanjskim sustavom osiguravanja kvalitete, ipak postoji manji broj visokih učilišta (pet u slučaju tijela, dva u slučaju dokumenata) koja sustavu unutarnjeg osiguravanja kvalitete ne pristupaju transparentno.

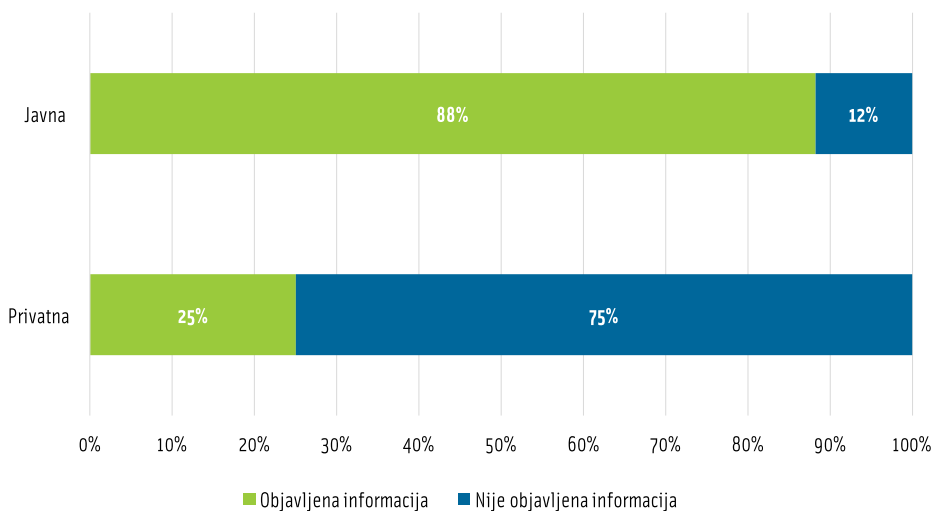

(Slika 47.) Javna objava informacija o tijelima i dokumentima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete

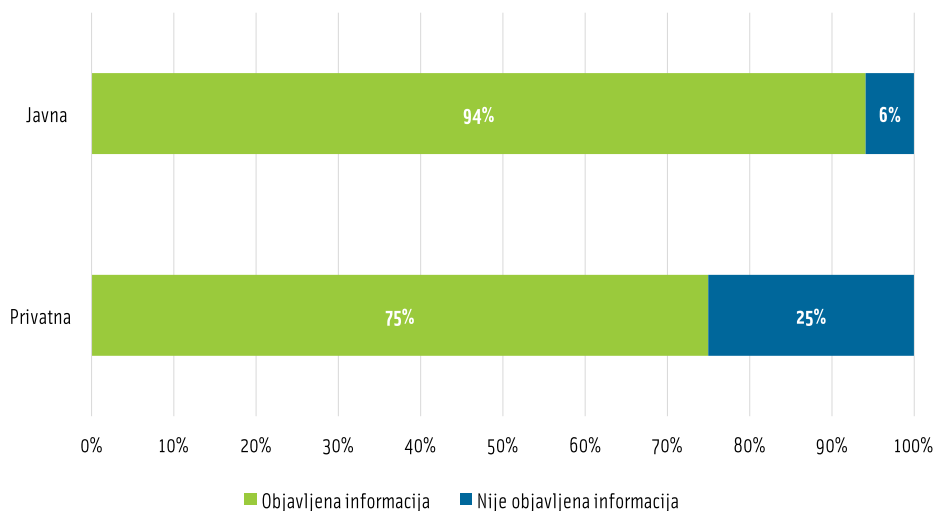

Kada visoka učilišta podijelimo na javna i privatna, vidljivo je da su **javna visoka učilišta transparentnija od privatnih**. Čak petnaest od sedamnaest javnih učilišta ima transparentne informacije o tijelima u sustavu osiguravanja kvalitete, a kod privatnih je visokih učilišta te informacije objavilo samo jedno od četiri visoka učilišta. Nešto je drugačija situacija po pitanju dokumenata, gdje i javna i privatna visoka učilišta pokazuju visoku transparentnost. Naime, i kod javnih i kod privatnih institucija po jedno visoko učilište nije objavilo dokumente unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete, ali zbog većeg broja javnih (17) u odnosu na privatna (četiri) postotak transparentno objavljenih dokumenata viši je za javne (88%) nego za privatne institucije (75%). Napominjemo da s obzirom na malen broj privatnih visokih učilišta ove podatke treba interpretirati s dozom opreza.

(Slika 48.) Javna objava informacija o tijelima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta

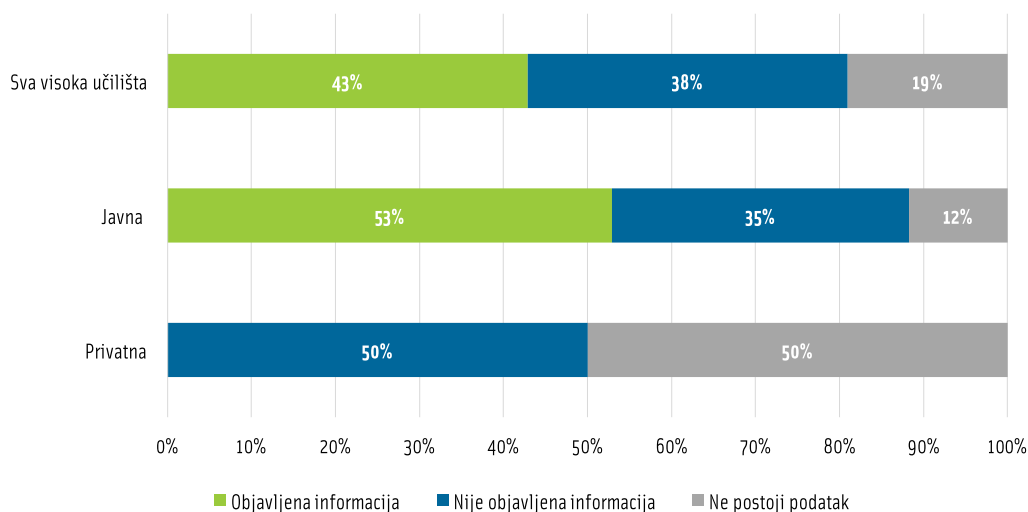
(Slika 49.) Javna objava informacija o dokumentima unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta

Studentske ankete rasprostranjen su oblik strukturiranog i kontinuiranog prikupljanja povratnih informacija o studiranju od studenata/ica te se njihova svrha, forma i sadržaj mogu razlikovati među institucijama. No, većini visokih učilišta zajedničko je provođenje nekog oblika anketiranja studenata i studentica koji se reflektira na kvalitetu studiranja. Neke se ankete odnose isključivo na kvalitetu studija i nastavnog procesa, a neke uključuju administrativnu podršku studentima te rad visokog učilišta kao institucije. Za potrebe ovog istraživanja uzet će se u obzir sve ankete koje provodi visoko učilište na razini institucije bez obzira na njihov sadržaj.

Slika 50. pokazuje nam u kojoj su mjeri rezultati i/ili analize rezultata studentskih anketa javno dostupni – **nešto manje od polovice (43%)** svih visokih učilišta na vlastitim internetskim stranicama ima transparentno objavljene rezultate ili analize rezultata studentskih anketa. Kod četiri od preostalih 12 visokih učilišta ipak postoji nekakav pokušaj objavljivanja anketa i/ili njihovih analiza, ali zbog različitih razloga (poveznica nije funkcionalna, ankete su prikazane samo na intranetu sveučilišta, uzorak ispunjenih anketa je nedostatan) ipak ih nismo mogli uključiti u skupinu s transparentno objavljenim rezultatima. Treba naglasiti da **nijedno od četiri privatna visoka učilišta nije objavilo** rezultate i/ili analize rezultata studentskih anketa, što znači da je devet od 17 javnih institucija (53%) objavilo rezultate i/ili analize rezultata studentskih anketa.

(Slika 50.) Javna dostupnost rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa

S obzirom da su studenti/ce jedni od glavnih dionika u radu visokoobrazovnih institucija, iznimno je važno promicati transparentnost rezultata studentskih anketa. Ukoliko visoka učilišta već prikupljaju i obrađuju podatke te ih koriste za interne svrhe, nema nikakva razloga zašto rezultati i/ili analize rezultata tih anketa ne bi bili javno i transparentno objavljeni na internetskim stranicama visokog učilišta.

4.4. Analiza službenih procjena kvalitete visokih učilišta Splitsko-dalmatinske županije

Ovim dijelom izvještaja obuhvaćeni su podaci o kvaliteti visokih učilišta dostupni kroz službene procjene kvalitete Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). Korišteni su dokumenti proizašli iz **postupaka reakreditacije visokih učilišta te vanjske prosudbe visokih učilišta (audita)**, a u analizu su uključena samo ona visoka učilišta koja su prošla kroz jedan od ta dva postupka. Pritom se nismo upuštali u samostalno procjenjivanje kvalitete visokih učilišta, nego smo koristili **samo javno dostupne službene procjene kvalitete**.

Za potrebe analize razvili smo tri indikatora kvalitete. **Prvi indikator sastoji se od ocjena sedam standarda kvalitete iz akreditacijskih preporuka koje AZVO izdaje za svako visoko učilište koje je prošlo kroz postupak reakreditacije.** Ovaj indikator izračunat je za 11 visokih učilišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji⁶¹. U analizu su uključena samo ona visoka učilišta koja su prošla kroz postupak reakreditacije te čije su akreditacijske preporuke s ocjenama sedam standarda kvalitete objavljene na mrežnim stranicama AZVO-a ili sâmog visokog učilišta⁶². Od visokih učilišta na kojima je proveden reakreditacijski postupak u ovaj dio analize nije uključena Visoka poslovna škola Minerva koja nije imala objavljene ocjene standardâ kvalitete.

Prilikom čitanja analiza prvog indikatora, treba imati na umu da su ocjene iz akreditacijskih preporuka opisnog karaktera te da ne omogućavaju direktnu kvantitativnu usporedbu pojedinih visokih učilišta. Međutim, s obzirom da su ocjene hijerarhijski poredane⁶³, za potrebe analize i izračuna prosječnih vrijednosti pojedinih ocjena kvalitete **pridružena im je brojčana vrijednost od jedan do pet**. U konačnici su prosječne vrijednosti ponovno iskazane opisno, a ne brojčanim vrijednostima. Kada uspoređujemo pojedina visoka učilišta, treba imati na umu da ocjene izražavaju u kojoj su mjeri implementirani pojedini standardi, ali ne govore jednoznačno koje elemente pojedinog standarda treba unaprijediti. Za preciznu usporedbu potrebno je detaljnije iščitati i usporediti završne izvještaje reakreditacijskog postupka, što predstavlja dodatan korak u analizi koji izlazi

61, Ekonomski fakultet u Splitu, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije u Splitu, Filozofski fakultet u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet u Splitu, Kemijsko-tehnološki fakultet u Splitu, Kineziološki fakultet u Splitu, Medicinski fakultet u Splitu, Pomorski fakultet Split, Sveučilišni odjel za stručne studije; Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira, Visoka poslovna škola Minerva.

62, U trenutku pisanja ovog izvještaja zadnji je ciklus reakreditacija bio završen, ali AZVO još nije objavio akreditacijske preporuke i prateću dokumentaciju za sva visoka učilišta. Međutim, budući da su neka visoka učilišta na svojim internetskim stranicama te dokumente objavila, uključili smo ih u analizu.

63, Od niže prema višoj: Nije provedeno, U početnoj fazi provedbe, Djelomično provedeno, Uglavnom provedeno, U potpunosti provedeno.

izvan okvira ovog izvještaja. **Glavna je vrijednost ovog dijela analize u usporedbi pojedinih standarda kvalitete, a ne pojedinih institucija.** Na temelju izračunatih prosječnih ocjena lako je uočljivo koje je standarde odnosno područja potrebno dodatno razvijati kako bi sustav visokog obrazovanja bolje funkcionirao.

Drugi je indikator kvalitete zaključak Akreditacijske preporuke AZVO-a o izdavanju dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog učilišta. AZVO može preporučiti izdavanje dopusnice za dio djelatnosti ili cjelokupnu djelatnost visokog učilišta, potom izdavanje pisma namjere s rokom za ispravak uočenih nedostataka ili pak uskratu dopusnice za dio djelatnosti ili cjelokupnu djelatnost visokog učilišta. Ovaj je indikator prikazan za 11 visokih učilišta, odnosno za sva visoka učilišta koja su prošla kroz reakreditacijski postupak te, neovisno o ishodu reakreditacije, imaju objavljene ocjene sedam standarda kvalitete.

S obzirom da su imala priliku ispraviti nedostatke na koje im je ukazano u ranijim preporukama, neka visoka učilišta imaju više akreditacijskih preporuka. U takvim slučajevima za analizu i prvog i drugog indikatora kvalitete iz dva je razloga korištena prva akreditacijska preporuka. Prvi je razlog mogućnost usporedbe podataka za različita visoka učilišta. Drugi je razlog taj što u kasnijim preporukama standardi kvalitete nisu nanovo ocjenjivani nego je tek utvrđeno je li došlo do promjena koje bi utjecale na izdavanje drugačijeg zaključka preporuke – primjerice, o ispunjavanju uvjeta za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti. Iščitavanje sadržaja naknadnih akreditacijskih preporuka omogućava nam da pratimo u kojoj su mjeri visoka učilišta unaprijedila uvjete za obavljanje svoje djelatnosti.

Kao treći indikator kvalitete korišten je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete visokog učilišta, izražen kroz ocjene AZVO-ovog završnog izvještaja vanjske neovisne periodične prosudbe sustava osiguravanja kvalitete (*audita*) visokog učilišta. Budući da se radi o periodičnom postupku koji nije obavezan za sva visoka učilišta, kroz postupak je prošlo samo Sveučilište u Splitu te stoga nije bilo moguće izvršiti analizu ovog indikatora kvalitete za Splitsko-dalmatinsku županiju. Na temelju prikupljenih podataka prikazan je stupanj razvijenosti unutarnjeg sustava kvalitete za Sveučilište u Splitu. Kao i u slučaju prvog indikatora, i ovdje su opisnim ocjenama ESG standardâ kvalitete pridodane numeričke vrijednosti u rasponu od jedan do četiri. Opisne ocjene izražavaju u kojoj se fazi razvoja nalazi pojedini ESG standard. Budući da su kod mnogih visokih učilišta ESG standardi ocijenjeni opisnom ocjenom između dvije faze razvoja, interval između ocjena je 0,5: skala za ocjenjivanje stoga ima sedam stupnjeva.

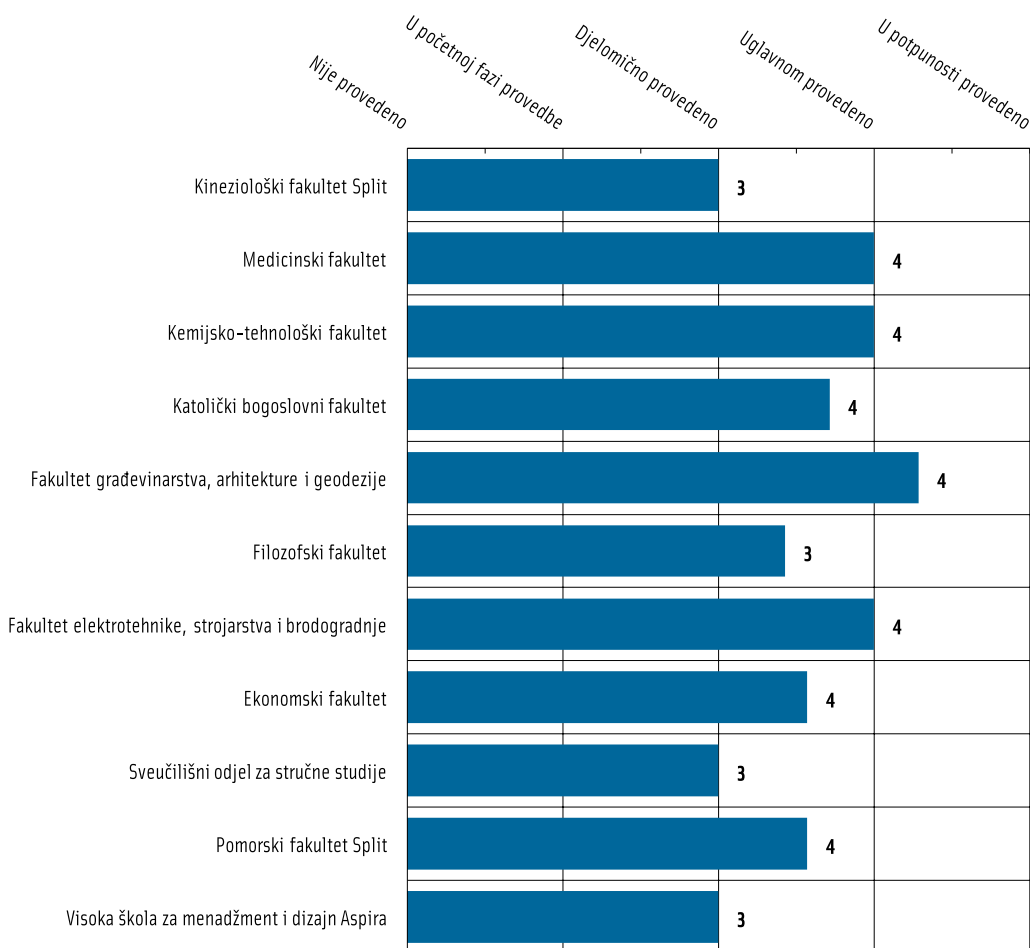
Kao što je slučaj i kod prvog indikatora, visoka učilišta na temelju tih ocjena nije moguće izravno uspoređivati. Svaki ESG standard sadrži mnoštvo različitih elemenata tako da sama ocjena ne izražava u preciznoj mjeri koji su elementi zadovoljavajuće razvijeni, a konačna ocjena ovisi i o sinergiji svih elemenata. Bez obzira na tu činjenicu, ovaj je indikator koristan za procjenu razvoja sustava osiguravanja kvalitete i stjecanja uvida u njegove elemente koje je moguće unaprijediti.

Nakon analize pojedinih indikatora, na kraju Izvještaja o transparentnosti osiguravanja kvalitete na visokim učilištima u Splitsko-dalmatinskoj županiji možete pronaći sumarni tablični prikaz ocjena standardâ kvalitete iz akreditacijskih preporuka AZVO-a za sva visoka učilišta obuhvaćena ovim izvještajem. Također, u istom su potpoglavlju u tablici sumarno prikazane i ocjene ESG standardâ Sveučilišta u Splitu koje je jedino u Županiji prošlo kroz postupak *audita*. Ovi su prikazi ocjena izdvojeni kako bi se na jednom mjestu pružio lak i jednostavan uvid u ocjene relevantnih procesa osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju. Time se povećava transparentnost tih podataka i omogućuje pregled općeg stanja sustava osiguravanja kvalitete na visokim učilištima u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

4.4.1. PRVI INDIKATOR KVALITETE: ocjene sedam standardâ kvalitete

Visoka učilišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji imaju prilično visoke prosječne ocjene standardâ kvalitete. Najčešća je ocjena kvalitete „Uglavnom provedeno“: sedam od 11 ocijenjenih visokih učilišta ima ovu prosječnu ocjenu, a četiri od 11 visokih učilišta dobila su ocjenu „Djelomično provedeno“. Takvi nalazi s jedne strane sugeriraju da su standardi kvalitete u prosjeku na visokoj razini, ali s obzirom na malu varijabilnost ocjena nameće se pitanje u kojoj mjeri ocjene standardâ mogu poslužiti za unapređivanje kvalitete te odražavaju li doista stvarno stanje stvari. Niska diskriminativnost ocjena standardâ kvalitete navodi na zaključak da bi kriteriji dodjeljivanja ocjena mogli biti stroži i preciznije definirani. Prosjek ocjena kvalitete svih visokih učilišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji iznosi 3,51 te se nalazi negdje na prijelazu između „Djelomično provedeno“ i „Uglavnom provedeno“. Realna je ocjena sigurno bliža kategoriji „Djelomično provedeno“ jer u prosjek nisu uzete u obzir ocjene Visoke poslovne škole Minerva koja je dobila uskratu dopusnice, ali bez nama poznatih ocjena standardâ kvalitete.

(Slika 51.) Prosječna ocjena kvalitete visokih učilišta

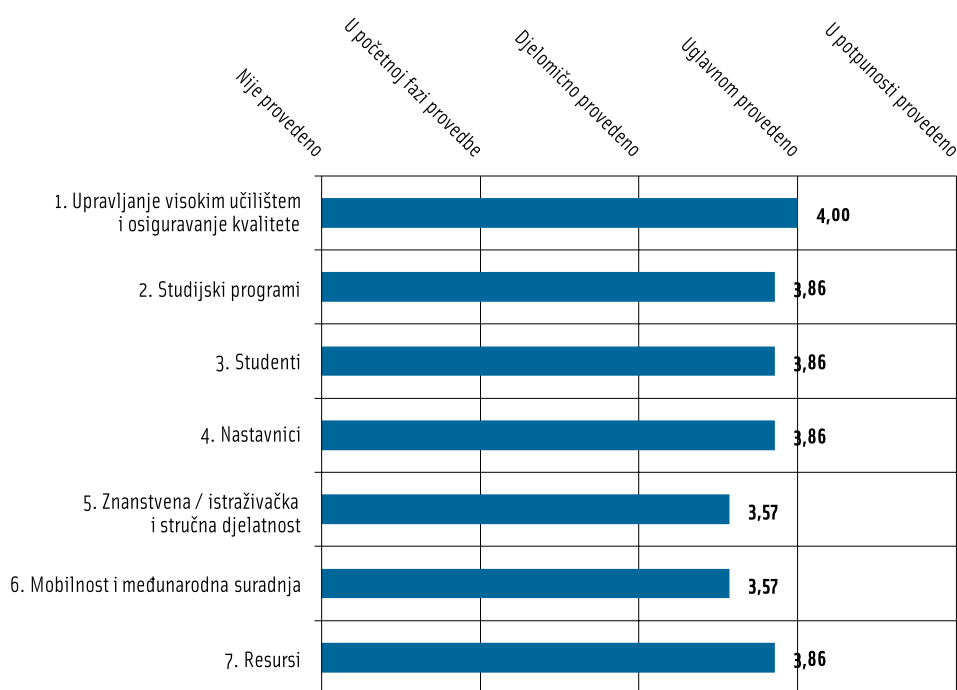

Kada **izdvojeno promotrimo svaki od standardâ kvalitete koji se ocjenjuju kroz postupak reakreditacije** (Slika 52.), vidimo da je pet od sedam standardâ kvalitete u prosjeku blizu kategorije „Uglavnom provedeno“. Varijacije među pojedinim standardima relativno su male, a kao nešto lošije ocijenjen standard izdvaja se „Mobilnost i međunarodna suradnja“. Ovaj je nalaz zanimljiv i u kontekstu EUROSTUDENT istraživanja prema kojemu

Hrvatska u europskom kontekstu spada među zemlje s relativno niskom međunarodnom mobilnošću studenata te s velikim neiskorištenim potencijalom za međunarodnu mobilnost (Hauschildt i dr., 2015.). Najbolje su ocijenjeni standardi kvalitete koji se odnose na nastavnike i resurse, dok je nešto lošije ocijenjen standard kvalitete „Znanstvene/istraživačke i stručne djelatnosti“. Ove ocjene ostavljaju dojam da su visoka učilišta bolje pripremljena za nastavnu nego za znanstveno-istraživačku djelatnost.

Usporedba sveučilišnih sastavnica i visokih škola neprimjerena je zbog malog uzorka. Naime, ocijenjena je samo jedna od četiri visoke škole na području Splitsko-dalmatinske županije (Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira), i to s prosječnom ocjenom „Uglavnom provedeno“. Ocjene pojedinih standardâ kvalitete prikazane su u tablici na kraju ovog izvještaja.

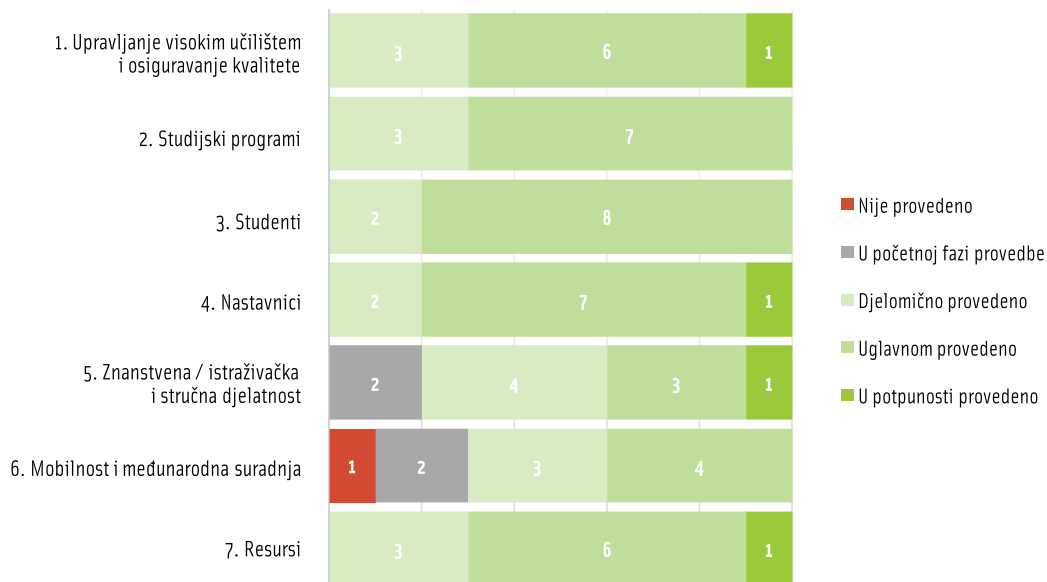
(Slika 52.) Prosječna ocjena pojedinih standardâ kvalitete: sastavnice Sveučilišta u Splitu

Sveučilišne su sastavnice, što je očekivano s obzirom na prethodne podatke, kod svih standardâ kvalitete najčešće dobile ocjenu „Uglavnom provedeno“. „Djelomično provedeno“ je sljedeća najčešća ocjena, a samo je jedna sastavnica Sveučilišta u Splitu dobila ocjenu „Nije provedeno“ za standard „Mobilnosti i međunarodne suradnje“ te „Znanstvene/istraživačke i stručne djelatnosti“, upućujući tako na činjenicu da su najveće razlike u kvaliteti sastavnica upravo u navedenim područjima. Ocjene ostalih standarda kvalitete jako su ujednačene, osobito standard „Studenti“ za koji je devet visokih učilišta dobilo ocjenu „Uglavnom provedeno“, dok su preostala dva procijenjena kao „Djelomično provedena“.

S obzirom da je u trenutku pisanja ovog izvještaja samo jedna visoka škola u Splitsko-dalmatinskoj županiji završila postupak reakreditacije, za ovaj tip visokih učilišta nije moguće napraviti usporedbu ocjena pojedinih standarda kvalitete.

(Slika 53.) Učestalost ocjena standardâ kvalitete: sastavnice Sveučilišta u Splitu

4.4.2. DRUGI INDIKATOR KVALITETE: konačna akreditacijska preporuka Agencije za znanost i visoko obrazovanje za izdavanje dopusnice

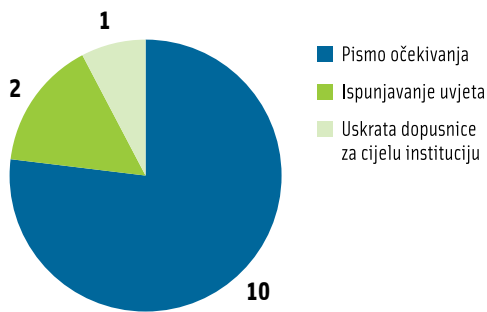
S obzirom na visoke ocjene proizašle iz postupaka reakreditacije, ne iznenađuje da je većina, odnosno šest od 13⁶⁴ visokih učilišta koja su prošla postupak (Slika 55.) dobila preporuku AZVO-a prema kojoj ispunjavaju uvjete za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti. Šest visokih učilišta dobilo je pismo očekivanja s rokom za ispravak uočenih nedostataka, a samo je jedno visoko učilište dobilo preporuku za uskratnu dopusnice za cijelu instituciju.

S obzirom da za čak za sedam visokih učilišta postupak reakreditacije još nije dovršen, ne čudi da je samo šest od dvadeset visokih učilišta (Slika 55.) dobilo preporuku AZVO-a prema kojoj ispunjavaju uvjete za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti. Šest visokih učilišta dobilo je pismo očekivanja s rokom za ispravak uočenih nedostataka, a samo je jedno visoko učilište dobilo preporuku za uskratnu dopusnice za cijelu instituciju.

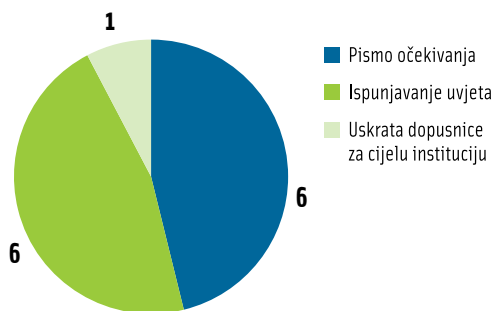
Ako visoko učilište dobije pismo očekivanja, ono ima mogućnost u zadanom roku ispraviti uočene nedostatke. U trenutku pisanja ovog izvještaja dva su visoka učilišta od njih šest odgovorila na pismo očekivanja te su dobila najmanje jednu novu preporuku koja je imala različit zaključak u odnosu na prvu preporuku koju su dobili. Samo jedno visoko učilište dobilo je uskratnu dopusnice za dio djelatnosti: riječ je o Medicinskom fakultetu koji je prihvatio rješenje Akreditacijskog savjeta i prestao izvoditi Međunarodni doktorski studij iz primijenjene fiziologije. Za izvođenje ostalih studijskih programa i znanstvene djelatnosti Medicinski je fakultet dobio preporuku kojom se utvrđuje da ispunjava uvjete za dobivanje dopusnice.

64, U ovom se dijelu analize nalaze oba visoka učilišta koja nisu bila dio prethodnih analiza: Visoka poslovna škola Minerva i Sveučilišni odjel za studije mora Sveučilišta u Splitu. Razlog tomu jest što se u ovom indikatoru analiziraju samo ishodi konačnih akreditacijskih preporuka te je po toj osnovi bilo moguće analizirati i ova dva učilišta.

(Slika 54.) Zaključak prvih Akreditacijskih preporuka

(Slika 55.) Zaključak posljednjih Akreditacijskih preporuka

Na temelju ovih rezultata vidljivo je da Akreditacijske preporuke služe kao učinkovito sredstvo za poboljšanje rada visokih učilišta. S druge strane, a s obzirom da ponovljene reakreditacijske preporuke ne sadrže i nove ocjene, na temelju je ovoga istraživanja teško suditi o učinku ocjena standardâ kvalitete.

Iz samog je teksta objašnjenja također vidljivo kako je dotičan standard manjkav pa ostaje nejasan kriterij koji leži iza dodjeljivanja ocjene. Smatramo da bi akreditacijske preporuke trebale biti konzistentnije, a dodjeljivanje ocjena strože. Na taj bi način i ocjene imale izravniji učinak na poboljšanje kvalitete visokih učilišta.

4.4.3. TREĆI INDIKATOR KVALITETE: stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Stupanj razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete visokih učilišta vrednuje se kroz postupak vanjske prosudbe visokog učilišta, odnosno kroz postupak *audita*. Kako je na području Splitsko-dalmatinske županije **samo Sveučilište u Splitu prošlo kroz postupak *audita***, usporedba s drugim visokim učilištima, kao u drugim lokalnim izvještajima u ovoj publikaciji, nije bila moguća. Sveučilište u Splitu *audit* je završilo prosječnom ocjenom 2,2 pa stručno povjerenstvo procjenjuje „da se sustav osiguravanja kvalitete Sveučilišta u Splitu nalazi između početne i razvijene faze. Povjerenstvo očekuje da će se u idućem razdoblju sustav *kontinuirano unapređivati te pridonositi poboljšanju aktivnosti Sveučilišta u svim segmentima njegova djelovanja*“. „Politika kvalitete i postupci osiguravanja kvalitete“, „Odobranje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja“ te „Ocjenjivanje studenata“ područja su u kojima na Sveučilištu u Splitu najviše treba raditi. Iako su ostala područja već u razvijenoj fazi ili barem nadomak nje, ona isto tako zaslužuju pažnju i razvoj. Kako efikasan i funkcionalan sustav unutarnjeg osiguravanja kvalitete direktno una-

pređuje rad svih ostalih dijelova visokog učilišta, postupak *audita* treba shvatiti kao alat kojim je moguće znatno unaprijediti kvalitetu upravljanja institucijom te kvalitetu obrazovnog i znanstveno-istraživačkog procesa. U tablici koja se nalazi na kraju ovog izvještaja prikazane su ocjene svih ESG standarda za Sveučilište u Splitu.

4.4.4. Prikaz ocjena visokih učilišta: reakreditacija i *audit*

(Tablica 12.) Ocjene standardâ kvalitete prema Akreditacijskim preporukama AZVO-a - Splitsko-dalmatinska županija

Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja
4. Izvještaj o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Visoko učilište		Ocjene standarda kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a					
		Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka ⁶⁵ i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja
SASTAVNICE SVEUČILIŠTA U SPLITU							
Ekonomski fakultet	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U potpunosti provedeno	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Filozofski fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno
Katolički bogoslovni fakultet	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	U potpunosti provedeno
Kemijско-tehnološki fakultet	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno

65, Za visoka učilišta u sastavu Sveučilišta ovaj se standard odnosi na "Znanstvenu i stručnu djelatnost", a za veleučilišta i visoke škole, osim ako su upisane u Upisnik znanstvenih organizacija, na "Stručnu i istraživačku djelatnost". U ovome se istraživanju za potrebe analize ove kategorije smatraju ekvivalentnima.

Visoko učilište	Ocjene standarda kvalitete prema akreditacijskoj preporuci AZVO-a						
	Upravljanje visokim učilištem i osiguravanje kvalitete	Studijski programi	Studenti	Nastavnici	Znanstvena / istraživačka ⁶⁵ i stručna djelatnost	Mobilnost i međunarodna suradnja	Resursi
Kineziološki fakultet	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno
Medicinski fakultet	U potpunosti provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno
Pomorski fakultet	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	Uglavnom provedeno
Sveučilišni odjel za stručne studije	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	U početnoj fazi provedbe	Nije provedeno	Uglavnom provedeno
VISOKE ŠKOLE							
Visoka škola za menadžment i dizajn Aspira	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	Uglavnom provedeno	Djelomično provedeno	Djelomično provedeno	U početnoj fazi provedbe	Djelomično provedeno

(Tablica 13.) Ocjene ESG standardâ visokih učilišta na temelju postupka neovisnog vanjskog vrednovanja (audit) - Splitsko-dalmatinska županija

LEGENDA

 Pripremna faza	 Pripremna/ početna faza	 Početna faza	 Početna/ razvijena faza	 Razvijena faza
 Razvijena/ napredna faza	 Napredna faza	 Bez ocjene		

Razvijenosti i učinkovitosti unutarnjeg sustava osiguranja kvalitete visokih učilišta prema ESG standardima																		
VISOKO UČILIŠTE	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 12.5%;">ESG 1: Politika kvalitete i postupci osiguranja kvalitete</td> <td style="width: 12.5%;">ESG 2: Odobravanje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja</td> <td style="width: 12.5%;">ESG 3: Znanstveno - istraživački rad</td> <td style="width: 12.5%;">ESG 4: Ocjenjivanje studenata</td> <td style="width: 12.5%;">ESG 5: Osiguravanje kvalitete nastavnika</td> <td style="width: 12.5%;">ESG 6: Resursi za učenje i potporu studentima</td> <td style="width: 12.5%;">ESG 7: Informacijski sustavi</td> <td style="width: 12.5%;">ESG 8: Informiranje javnosti</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #0056b3; color: white;">Sveučilište u Splitu</td> <td style="background-color: #add8e6;">Pripremna/ početna faza</td> <td style="background-color: #4682b4;">Početna faza</td> <td style="background-color: #90ee90;">Razvijena faza</td> <td style="background-color: #add8e6;">Pripremna/ početna faza</td> <td style="background-color: #808080;">Početna / razvijena faza</td> <td style="background-color: #90ee90;">Razvijena faza</td> <td style="background-color: #90ee90;">Razvijena faza</td> <td style="background-color: #90ee90;">Razvijena faza</td> </tr> </table>	ESG 1: Politika kvalitete i postupci osiguranja kvalitete	ESG 2: Odobravanje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja	ESG 3: Znanstveno - istraživački rad	ESG 4: Ocjenjivanje studenata	ESG 5: Osiguravanje kvalitete nastavnika	ESG 6: Resursi za učenje i potporu studentima	ESG 7: Informacijski sustavi	ESG 8: Informiranje javnosti	Sveučilište u Splitu	Pripremna/ početna faza	Početna faza	Razvijena faza	Pripremna/ početna faza	Početna / razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza
ESG 1: Politika kvalitete i postupci osiguranja kvalitete	ESG 2: Odobravanje, promatranje i periodična revizija studijskih programa i stupnjeva obrazovanja	ESG 3: Znanstveno - istraživački rad	ESG 4: Ocjenjivanje studenata	ESG 5: Osiguravanje kvalitete nastavnika	ESG 6: Resursi za učenje i potporu studentima	ESG 7: Informacijski sustavi	ESG 8: Informiranje javnosti											
Sveučilište u Splitu	Pripremna/ početna faza	Početna faza	Razvijena faza	Pripremna/ početna faza	Početna / razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza	Razvijena faza										

Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja

4. Izvještaj o transparentnosti osiguravanja kvalitete visokih učilišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji

**5. Studija
izvodljivosti za
pokretanje nacionalne
baze za osiguravanje i
unapređivanje kvalitete
u visokom
obrazovanju**

NINOSLAV ŠČUKANEC

5. Studija izvodljivosti za pokretanje nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju

Ninoslav Šćukanec

5.1. Uvod

Cilj Studije izvodljivosti za pokretanje nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju jest pružiti **pregled pripremnih aktivnosti** koje je potrebno realizirati prije pokretanja baze, pružiti **pregled mogućeg sadržaja baze, primjere sličnih inozemnih baza** koje mogu poslužiti kao primjeri dobre prakse te na temelju toga iznijeti **prijedloge i preporuke za pokretanje hrvatske nacionalne baze.**

Spomenuta nacionalna baza unaprijedila bi preglednost i transparentnost različitih podataka koji se prikupljaju ili bi se trebali prikupljati u sektoru visokog obrazovanja. Trenutno se u Hrvatskoj prikuplja velika količina podataka u sektoru visokog obrazovanja, no oni najvećim dijelom nisu centralizirani te ostaju parcijalno dostupni u različitim institucijama koji se bave razvojem visokog obrazovanja.

Nacionalnom bazom za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju posebno bi se unaprijedila transparentnost podataka i odluka koji se odnose na različite postupke vrednovanja koji se provode u hrvatskom visokom obrazovanju. Postupci vanjskog i unutarnjeg vrednovanja u visokom obrazovanju odnose se na sve one postupke koji su regulirani hrvatskim Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju⁶⁶.

Budući da se **kroz spomenute postupke vrednovanja prikuplja velika količina podataka o kvaliteti rada visokih učilišta, važno je iskoristiti te podatke za:**

- (A.) **utemeljeno donošenje odluka** o pristupanju, uspješnom napredovanju i završavanju studija (posebno važno za učenike i nastavnike u srednjim školama; studente, visokoškolske nastavnike i savjetnike zaposlene na visokim učilištima te roditelje učenika i studenata),
- (B.) transparentan, dostupan i lako razumljiv pristup podacima i ishodima provedenih postupaka vrednovanja kvalitete u visokom obrazovanju čime se omogućuje **unapređivanje različitih politika visokog obrazovanja** (posebno važno za nositelje i provoditelje obrazovnih politika, upravitelje na visokim učilištima, istraživače obrazovnih politika).

Ova studija izvodljivosti namijenjena je stoga nositeljima obrazovnih politika, posebno donositeljima odluka u Ministarstvu znanosti i obrazovanja RH te u Agenciji za znanost i visoko obrazovanje (AZVO), hrvatskoj agenciji za osiguravanje kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju. Studija je namijenjena i vodstvu hrvatskih visokih učilišta, zaposlenicima visokih učilišta koji su uključeni u poslove osiguravanja kvalitete, visokoškolskim nastavnicima te studentima. Osim toga, studija je namijenjena široj zainteresiranoj javnosti za različite dimenzije kvalitete rada visokih učilišta u Hrvatskoj.

Argumenti izneseni u ovoj studiji izvodljivosti ukazuju na poželjnost pokretanja nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj. Takva nacionalna baza predstavljala bi dugoročan javni resurs za kontinuirano unapređivanje kvalitete visokog obrazovanja u Hrvatskoj. U izradi takve baze trebalo bi slijediti preporuke iznesene u završnom poglavlju ove studije izvodljivosti, koja predstavlja jedan od rezultata projekta „QUALITYWATCH: Aktivna uloga organizacija civilnog društva u praćenju i promociji kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj“⁶⁷.

Iznesene preporuke uzimaju u obzir postojeće nacionalne resurse putem kojih je već dostupna velika količina informacija o kvaliteti visokog obrazovanja. To se ponajprije odnosi na informacije o različitim vrednovanjima koje su dostupne na internetskoj stranici nacionalne agencije za osiguravanje kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju, AZVO (www.azvo.hr) te na internetskom portalu Studij.hr (www.studij.hr), koji sadrži informacije o dostupnim studijskim programima u Hrvatskoj. Preporukama se predlaže u jedinstvenu nacionalnu bazu integrirati različite podatke i dokumente koje prikupljaju različite institucije u visokom obrazovanju i za koje su dotične institucije nadležne. Integrirani podaci o kvaliteti visokog obrazovanja omogućuju cjelovit pregled različitih dimenzija kvalitete čime se omogućuje utemeljenije donošenje odluka o različitim procesima u visokom obrazovanju.

66, Narodne novine 45/09. Zakon je dostupan na poveznici http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_04_45_1031.html.

67, Više informacija o projektu i projektnim publikacijama dostupno je na internetskoj stranici projekta <http://www.ipa-qualitywatch.eu/>.

5.2. Radnje koje prethode pokretanju nacionalne baze

Prije pokretanja nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju važno je analizirati niže navedena pitanja te pronaći najprimjerenije odgovore koji uzimaju u obzir okolnosti u kojima se razvija hrvatski sustav visokog obrazovanja. Na temelju toga potrebno je donijeti ključne odluke koje će usmjeravati daljnji rad vezan uz pokretanje nacionalne baze.

5.2.1. Kojim je ciljnim skupinama namijenjena nacionalna baza?

Prije izrade nacionalne baze važno je definirati ciljne skupine kojima su namijenjene informacije iz nacionalne baze. Sadržaj i struktura baze znatno će ovisiti o tome kome je baza namijenjena. Ukoliko je baza namijenjena svima koji se odlučuju za upis na visoka učilišta, onda će sadržaj i struktura ponajprije biti prilagođeni potrebama učenika završnih razreda srednjih škola, njihovim nastavnicima i roditeljima te studentima koji planiraju nastavak studija na višoj razini (druga ili treća razina studija). Sadržaj bi tada ponajprije trebao biti usmjeren na davanje ključnih informacija koje omogućuju odabir prikladnog studijskog programa na odgovarajućem visokom učilištu, informacije o osnovnim uvjetima potrebnima za upis te informacije koje se odnose na zadovoljstvo studenata različitim vidovima učenja, poučavanja, ispitivanja i podrške koji su dostupni na određenom visokom učilištu. Također, sadržaj bi obuhvaćao osnovne informacije o troškovima studiranja, izgledima za pronalazak posla nakon diplomiranja i očekivanim iznosima plaće.

S druge pak strane, ukoliko je baza namijenjena nositeljima politika visokog obrazovanja, zaposlenicima koji upravljaju visokim učilištima ili dijelovima sustava visokog obrazovanja te istraživačima, sadržaj i struktura baze bit će usmjerena na informacije o ishodima postupaka osiguravanja kvalitete, na osnovne karakteristike i učinkovitost procesa učenja i poučavanja, na kvalitetu istraživačke djelatnosti i transfera znanja, na osnovne karakteristike vezane uz internacionalizaciju, doprinos visokog učilišta zajednici i slično. Ovakav sadržaj podrazumijeva posjedovanje specifičnih prethodnih znanja o pojedinim politikama visokog obrazovanja koja su nužna za razumijevanje informacija i indikatora iz baze. Ovakva baza trebala bi omogućiti utemeljeno donošenje odluka o daljnjem smjeru razvoja politika, organizacijskih jedinica ili sustava, provođenju različitih istraživanja i slično. Moguć je i scenarij u kojem bi nacionalna baza bila namijenjena objema ovdje navedenim ciljnim skupinama, što bi također imalo utjecaj na sadržaj i strukturu baze.

Implikacija: Prije izrade nacionalne baze važno je definirati ciljne skupine kojima je baza namijenjena

5.2.2. Koja su visoka učilišta uključena u bazu i što predstavlja institucionalnu jedinicu?

U hrvatskom kontekstu posebno je važno odlučiti što predstavlja institucionalnu jedinicu. S obzirom da u Hrvatskoj sva javna sveučilišta nisu integrirana te da pojedine sastavnice sveučilišta imaju pravnu osobnost, važno je odrediti predstavlja li institucionalnu jedinicu cijelo sveučilište, zasebni fakultet, zasebni odjel ili pak neka kombinacija ovdje navedenih sastavnica. Novija javna sveučilišta uglavnom su integrirana, dok najveća tradicionalna sveučilišta nisu. Na internetskim stranicama AZVO-a moguće je pronaći jedan oblik klasifikacije institucionalnih jedinica koje AZVO koristi za potrebe vanjskih postupaka vrednovanja kvalitete u visokom obrazovanju. Budući da bi nacionalna baza trebala sadržavati ishode provedenih postupaka vanjskih vrednovanja, potrebno je postići nacionalni konsenzus o potencijalnom preuzimanju modela za institucionalne jedinice koji je razvila AZVO te o tome hoće li se model mijenjati ili će se pak koristiti neka kombinacija postojećeg s elementima novog. Pri odlučivanju o tome važno je osigurati mogućnost usporedbe različitih indikatora koji se odnose na institucionalne jedinice koje se vrednuju.

Osim toga je potrebno odlučiti hoće li sva hrvatska visoka učilišta biti uključena u bazu ili će se svakom visokom učilištu omogućiti da samostalno odlučuje o tome hoće li njegovi podaci biti uključeni u nacionalnu bazu.

Implikacija: Prije izrade nacionalne baze potrebno je odlučiti koje će institucije biti uključene u bazu te se usuglasiti oko definicije institucionalne jedinice.

5.2.3. Je li kvaliteta shvaćena kao objektivna ili kao subjektivna pojam?

Kvalitetu u visokom obrazovanju moguće je konceptualizirati kao objektivna ili kao subjektivna pojam. Ako je smatramo objektivnom, pretpostavljamo da jedna dimenzija kvalitete ili jedan kompozitni indikator kvalitete vrijedi jednako za sve jedinice analize. S druge strane, ako kvalitetu smatramo subjektivnim pojmom, smatramo važnim valorizirati različita vanjska i unutarnja obilježja unutar kojih posluju različite institucije te ponuditi više različitih dimenzija i indikatora kvalitete. Vrlo često različite međunarodne i nacionalne ljestvice poretka visokih učilišta kvalitetu shvaćaju objektivno pa stoga definiraju jedan set indikatora kvalitete putem kojih utežavaju prikupljene podatke i na temelju toga proizvode jedan kompozitni indikator kvalitete. Takav kompozitni indikator omogućuje hijerarhiju institucija u vidu različitih numeričkih ljestvica u kojima određeno brojačno mjesto predstavlja specifičnu razinu kvalitete cijelog visokog učilišta. Takav pristup ignorira specifičnosti pojedinih institucija i okolnosti u kojima one djeluju, odnosno isti set pravila jednako primjenjuju na sve institucije bez obzira na njihove različitosti (s obzirom na misiju visokog učilišta, geografske i kulturološke specifičnosti, veličinu institucije i veličinu proračuna visokog učilišta, sveobuhvatna istraživačka sveučilišta s globalnim usmjerenjem nasuprot manjih visokih učilišta specijaliziranih u manjem broju disciplina i s regionalnim usmjerenjem i sl.). Kao primjer ovakvog objektivnog poimanja kvalitete mogli bismo navesti ljestvice visokih učilišta kao što su *Academic Ranking of World Universities* (ARWU) ili „Šangajska ljestvica poretka“⁶⁸, *QS World University Ranking*⁶⁹, *The Complete University Guide*⁷⁰ i sl.

68, Više informacija dostupno na internetskim stranicama <http://www.shanghairanking.com/index.html>.

69, Više informacija dostupno na internetskim stranicama <http://www.topuniversities.com/university-rankings>.

70, Više informacija dostupno na internetskim stranicama <http://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/league-tables/>.

S druge strane, poimanje kvalitete kao subjektivnog koncepta respektira niz posebitosti rada određenog visokog učilišta te stoga kvalitetu prosuđuje kontekstualno. Ovakav pristup prikuplja i analizira niz različitih dimenzija i indikatora kvalitete s namjerom da pruži usporedive informacije između sličnih visokih učilišta. Cilj nije generiranje hijerarhije u vidu numeričkih ljestvica poretka nego informiranje ciljnih skupina o kvaliteti određenih aspekata rada visokih učilišta na temelju kojih te ciljne skupine mogu donijeti utemeljene odluke o nekom studijskom programu ili visokom učilištu. Kao primjer ovakvog poimanja kvalitete možemo navesti UNISTATS⁷¹, javnu nacionalnu bazu preddiplomskih studijskih programa i visokih učilišta Ujedinjenog Kraljevstva u kojoj korisnici mogu samostalno odabrati indikatore kvalitete na temelju kojih analiziraju određeni studijski program na visokom učilištu ili pak uspoređuju više studijskih programa na različitim visokim učilištima. Ovdje se može ubrojiti i U-Multirank⁷², također baza podataka visokih učilišta i studijskih programa u kojoj korisnici mogu samostalno izabrati visoka učilišta i indikatore kvalitete za usporedbu. Posebitost U-Multiranka jest što za opisivanje kvalitete koristi i intuitivne metode koristeći različita slikovna rješenja za opis i usporedbu različitih indikatora kvalitete.

Implikacija: Prije izrade nacionalne baze potrebno je opredijeliti se za subjektivni ili objektivni pristup poimanju kvalitete.

5.2.4. Je li potrebno osigurati vodstvo i podršku ciljnim skupinama pri korištenju podataka i informacija koje se nalaze u nacionalnoj bazi?

Većina ranije spominjanih inozemnih nacionalnih baza za unapređivanje kvalitete visokog obrazovanja usmjerena je primarno na pružanje informacija i podataka, a ne na pružanje podrške i vodstva ciljnim skupinama koji bi im pomogli u učinkovitom korištenju informacija iz baze. Zbog toga je važno razmotriti mogućnost da nacionalna baza, pored pružanja informacija i podataka, sadrži i pomoć za određene ciljne skupine.

Ukoliko su učenici i studenti među ciljnim skupinama baze, nameće se pitanje jesu li svi oni u mogućnosti razumjeti, izabrati i uspoređivati ponuđene indikatore kvalitete te na temelju toga donijeti ispravne odluke. Stoga je potrebno razmotriti mogućnost pružanja podrške učenicima i studentima u vidu, primjerice, online upitnikâ koji jednom kada su ispunjeni pružaju odgovore koji im, na primjer, olakšavaju izbor studijskih programa na određenim visokim učilištima. Takvi upitnici predstavljaju „alate za samoispitivanje“ pomoću kojih učenici i studenti mogu lakše definirati svoje kompetencije i interese koji će im izbor studijskog programa i visokog učilišta posljedično učiniti lakšim. Podrška može biti i u obliku intervjua sa savjetnikom koji može savjetovati studente je li njihov odabir u skladu s njihovim dotadašnjim postignućima i s budućim aspiracijama. Ovakvi oblici podrške posebno su važni za učenike i studente koji nemaju pristup savjetovanju o akademskoj karijeri unutar obitelji, škole ili visokog učilišta. Podzastupljenim i ranjivim skupinama u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju podrška i vodstvo posebno su potrebni.

Slično vrijedi i za druge ciljne skupine poput nositelja politikâ visokog obrazovanja ili zaposlenika različitih institucija koji učenicima i studentima pružaju obrazovno savjetovanje. Kako bi njihove odluke i savjeti na temelju podataka i informacija u bazi bili ispravni, potrebno je razmisliti o pružanju podrške u vidu usmenih ili pismenih konzultacija putem kojih bi se moglo dodatno pojasniti pojedine informacije ili podaci u bazi.

⁷¹, Više informacija dostupno na internetskim stranicama <https://unistats.direct.gov.uk/>.

⁷², Više informacija dostupno na internetskim stranicama <http://www.umultirank.org/#!/home>.

Implikacija: Pri izradi nacionalne baze odlučiti hoće li nacionalna baza pružati i stručnu podršku i vodstvo ciljnim skupinama u vidu savjetovanja, različitih upitnika i slično.

5.2.5. Koje informacije uključiti i tko je zadužen za dostavu podataka?

Kvaliteta nacionalne baze ovisit će o kvaliteti i pouzdanosti informacija i podataka koje sadrži. Nakon što se postigne konsenzus o sadržaju nacionalne baze, važno je istražiti jesu li takvi podaci i informacije dostupni kod nadležnih institucija te kako se osigurati da identificirane institucije ustupe potrebne podatke i informacije. Ranije spominjana baza podataka UNISTATS iz Ujedinjenog Kraljevstva⁷³ sadrži podatke koje dostavljaju visoka učilišta, agencije koje se bave osiguravanjem kvalitete, državni zavodi za statistiku, javne agencije zadužene za razvoj ljudskih potencijala, zavodi za zapošljavanje te tvrtke koje provode nacionalna istraživanja na studentima. Unatoč tome što se u slučaju UNISTATS-a radi o javnoj bazi za koju postoji duga tradicija prikupljanja podataka koje dostavljaju uglavnom javne institucije, integracija različitih baza podataka te osiguravanje komparabilnosti i ažurnosti podataka još uvijek predstavljaju veliki izazov.

U hrvatskom kontekstu potrebno je uzeti u obzir činjenicu da u visokom obrazovanju ne postoji tradicija centraliziranog prikupljanja podataka putem jedinstvenog informacijskog sustava. Uz to, međusobno neusuglašeni propisi ponekad onemogućuju dostavu i integraciju podataka iz različitih institucija. Neki podaci ne postoje ili nisu javno dostupni jer ne postoji tradicija prikupljanja podataka poput onih koji bi, primjerice, pružali uvid u završnost studiranja, odustajanje od studiranja, tip organizacije i sektor u kojem se diplomirani studenti zapošljavaju, prosječna primanja za diplomirane i zaposlene studente i slično. Izrada nacionalne baze mogla bi potaknuti uklanjanje opisanih prepreka i učinkovitije prikupljanje potrebnih podataka te time utjecati na unapređivanje kvalitete visokog obrazovanja.

Ranije spominjana baza podataka U-Multirank⁷⁴ koristi kombinirani pristup u prikupljanju informacija. Dio podataka koje koristi javno je dostupan, a dio se prikuplja putem upitnika koji ispunjavaju visoka učilišta. Uz to, nositelji baze provjeravaju točnost dostavljenih podataka. Ovakav način prikupljanja i obrade podatka izrazito je zahtjevan po pitanju utroška vremena i ljudskih resursa te iziskuje i značajna financijska sredstva. Zbog toga je vrlo važno prilagoditi model prikupljanja i obrade informacija ciljevima koje baza mora ispuniti, kapacitetima nositelja baze podataka te okolnostima na nacionalnoj razini po pitanju propisa i raspoloživosti određenih podataka. Detaljniji pregled vrsta informacija koje mogu biti uključene u bazu donosimo u narednom poglavlju.

Implikacija: Pri izradi nacionalne baze potrebno je odlučiti koji će se podaci i informacije prikupljati, procijeniti koji su podaci i informacije dostupni, tko će ih prikupljati i dostavljati te tko će biti zadužen za kontrolu kvalitete podataka

73, Više informacija dostupno na internetskim stranicama <https://unistats.direct.gov.uk/>.

74, Više informacija dostupno na njihovim internetskim stranicama <http://www.umultirank.org/#!/home>.

5.3. Vrste informacija koje mogu biti uključene u nacionalnu bazu

U ovom ćemo poglavlju pružiti pregled mogućeg sadržaja nacionalnih baza za unapređivanje kvalitete visokog obrazovanja te različite pristupe strukturiranju sadržaja do kojih je projektni tim projekta QUALITYWATCH došao proučavajući različite inozemne baze podataka ovakve vrste. U završnom poglavlju ove publikacije iznijet ćemo prijedlog sadržaja koji bi bio primjenljiv na nacionalnu bazu u hrvatskom kontekstu.

Sadržaj baze i indikatori kvalitete koje bi baza trebala sadržavati velikim dijelom ovise o tome kojoj je primarno ciljnoj skupini baza namijenjena. Ako su **primarna ciljna skupina korisnika nacionalne baze budući studenti**, sadržaj baze trebao bi biti usmjeren primarno na studentske programe, a tek sekundarno na visoka učilišta (institucije) na kojima se izvode određeni studentski programi.

Takva nacionalna baza podataka mogla bi sadržavati sljedeće indikatore kvalitete:

- (A.) **Popis studentskih programa** po vrstama i razini programa; osnovne informacije o sustavu visokog obrazovanja na svim razinama.
- (B.) **Podršku studentima** u vidu različitih alata za samoprocjenu kompetencija i interesa za studij te u vidu usluga savjetovanja s obrazovnim savjetnicima.
- (C.) Informacije o **ulaznim dimenzijama kvalitete („educational inputs“)**: kvalifikacije i uvjete potrebne za upis studija, broj upisanih studenata, omjer studenata i nastavnika, akademske kvalifikacije i kompetencije nastavnika, organizaciju nastave, provjeru znanja i vještina, praktičnu nastavu i vezu s tržištem rada, prikladnost prostora za nastavu i učenje, dostupnost knjižnice, dostupnost resursa za učenje, kvalitetu elektronskih resursa i resursa za komunikaciju, podatke o financijskim aspektima studiranja (prosječne ukupne troškove studiranja, iznose školarina, vrste i cijene smještaja), osnovne informacije o ishodima provedenih postupaka vanjskog vrednovanja u okviru sustava za osiguravanje kvalitete i slično.
- (D.) Informacije o **dimenzijama kvalitete tijekom obrazovnog procesa („educational process“)**: metodologiju nastave (učenje koje se temelji na rješavanju problema, učenje putem stručne prakse, internacionalizaciju kurikula i drugo.), veličinu grupe, vrijeme potrebno za učenje i nastavu, pomoć u vidu mentorstva (studenti-mentori i nastavnici-mentori), službe podrške u vidu centara za razvoj karijere, studentska savjetovališta, podršku za podzastupljene i ranjive skupine studenata, prilike za akademsku mobilnost i studentsku razmjenu, mogućnost studentskog samoorganiziranja i predstavljanja, mogućnosti priznavanja neformalnih i informalnih oblika učenja i slično.
- (E.) Informacije o **izlaznim dimenzijama kvalitete („educational outputs“)**: stopu završnosti studija i prosječno vrijeme potrebno za stjecanje diplome, stopu odustajanja od studija, odnos broja upisanih i diplomiranih i slično.
- (F.) Informacije o **ishodima obrazovnog procesa („educational outcome“)**: udio onih koji nastavljaju obrazovanje na drugim razinama, izgleda za zapošljavanje nakon diplome, tip organizacije i sektor

u kojem se studenti zapošljavaju, očekivanu vrstu radnog mjesta i visinu plaće nakon diplome i slično.

- (G.) **Iskustva trenutnih studenata:** zadovoljstvo studenata kvalitetom nastave, odnosom nastavnika prema studentima, organizacijom studija i rasporedom predavanja, mogućnošću odabira različitih kolegija, odnosom studentskih službi prema studentima, opremljenošću prostora i slično.
- (H.) **Iskustva studenata koji su završili studij (alumni):** relevantnost ishoda učenja studijskog programa na radnom mjestu, pristup interesnim društvenim mrežama i sl.

Primjer: Primjer nacionalne baze podataka namijenjene budućim studentima već je ranije spominjana baza UNISTATS u Ujedinjenom Kraljevstvu, dostupna na internetskim stranicama <https://unistats.direct.gov.uk/>.

S druge pak strane, ako su **primarna ciljna skupina nacionalne baze nositelji politika visokog obrazovanja**, zaposlenici koji upravljaju visokim učilištima ili dijelovima sustava visokog obrazovanja te istraživači politika visokog obrazovanja, sadržaj baze trebao bi biti usmjeren primarno na visoka učilišta (institucije), a tek sekundarno na studijske programe.

Takva nacionalna baza podataka mogla bi sadržavati sljedeće indikatore kvalitete⁷⁵:

- (A.) Osnovne karakteristike i učinkovitost **procesa učenja i poučavanja:** ove karakteristike obuhvaćaju većinu indikatora kvalitete ranije navedenih pod izlaznim dimenzijama kvalitete i ishodima obrazovnog procesa – stopu završnosti studija za svaku razinu studija i prosječno vrijeme potrebno do diplome, stopu odustajanja od studija, izgleda za zapošljavanje nakon stjecanja diplome i slično.
- (B.) Učinkovitost **istraživačke djelatnosti, povezivanja istraživačke i nastavne djelatnosti te transfera znanja**⁷⁶: kvalitetu istraživanja u vidu citiranosti u relevantnim časopisima i bazama, dinamiku publiciranja i vrste publikacija, interdisciplinarna istraživanja i publikacije, korištenje publikacija koje su objavili zaposlenici matičnog visokog učilišta u nastavnom procesu, prihod od ugovorenih istraživačkih projekata, istraživačke projekte s gospodarstvom, broj patenata, broj tvrtki-kćeri koje je osnovalo visoko učilište i slično.
- (C.) **Internacionalizaciju** visokog učilišta: studijske programe dostupne na stranim jezicima, udio mobilnih studenata, nastavnika te nenastavnog osoblja, broj publikacija objavljen u suradnji s inozemnim istraživačima u inozemnim publikacijama, broj inozemnih studenata, broj inozemnih zaposlenika na visokom učilištu i slično.
- (D.) Informacije koje pokazuju **doprinos visokog učilišta lokalnoj zajednici:** broj diplomanata zaposlenih u lokalnoj zajednici, broj stručnih praksi realiziranih na području lokalne zajednice, broj ugovora o suradnji sklopljenih s organizacijama civilnog društva na području lokalne zajednice, broj projekata koje visoko učilište provodi u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave, broj studenata koji sudjeluju u volonterskim programima lokalnih organizacija, broj kolegija koji se izvode u suradnji s organizacijama iz lokalne zajednice, prihode iz lokalnih izvora, publiciranje u suradnji s pojedincima iz lokalne zajednice i slično.
- (E.) Informacije o **provedenim postupcima vanjskog osiguravanja kvalitete:** izvještaje stručnih povjerenstva s ishodima provedenih vrednovanja na visokim učilištima, preporuke i konačne odluke

⁷⁵, Neki od ovdje navedenih indikatora kvalitete preuzeti su iz baze U-Multirank koja se niže u tekstu navodi kao dobar primjer iz prakse te dobar primjer ovakvog tipa baze podataka.

⁷⁶, Odabir ovakvih indikatora ovisi o tipu visokih učilišta koji će biti uključeni u bazu podataka – ovakvi indikatori bit će relevantni ponajprije za sveučilišta koja imaju razgranatu istraživačku djelatnost.

vezane uz ishod najvažnijih vrednovanja kao što su (re)akreditacija i audit, sumarne prikaze i analize rezultata vanjskih i unutarnjih vrednovanja u sustavu visokog obrazovanja i slično.

Primjer: Primjer baze podataka koja može biti namijenjena nositeljima politika visokog obrazovanja, zaposlenicima koji upravljaju visokim učilištima i istraživačima politikâ visokog obrazovanja već je ranije spominjana baza U-Multirank, dostupna na internetskim stranicama <http://www.umultirank.org/#!/home>.

Iz gore navedenih primjera možemo zaključiti da indikatori kvalitete sadržani u bazama podataka variraju ovisno o tome koja je svrha baze i kome je ona namijenjena. Neke baze stoga mogu imati manji broj indikatora kvalitete, kao što su primjerice ljestvice poretka *Academic Ranking of World Universities*⁷⁷ i *QS World University Ranking*⁷⁸ koje imaju svega šest indikatora kvalitete. Druge pak baze kao što su *U-Multirank* i UNISTATS koriste više desetaka različitih indikatora kvalitete.

Analizirajući različite inozemne baze podataka za unapređivanje kvalitete visokog obrazovanja, projektni tim projekta QUALITYWATCH smatra da se većina indikatora kvalitete koji se koriste u bazama podataka ovakve vrste mogu grupirati u 10 kategorija ili dimenzija kvalitete koje se odnose na različite aspekte rada visokih učilišta:

(1.) **Učenje, poučavanje te provjera znanja i vještina**

Indikatori:

- (•) ustroj i organizacija studijskog programa
- (•) organizacija provjere znanja i vještina
- (•) vrijeme potrebno za učenje i nastavu
- (•) omjer studenata i nastavnika
- (•) dostupnost nastavnika i mentorska pomoć
- (•) prikladnost prostora za nastavu i učenje
- (•) dostupnost resursa za učenje
- (•) vrednovanje nastavnog procesa putem studentskih anketa

(2.) **Financijski aspekti studiranja i sustavi podrške**

Indikatori:

- (•) prosječni ukupni troškovi studiranja (troškovi školarina/upisnina i životni troškovi)
- (•) financijska pomoć studentima
- (•) dostupnost različitih vrsta studentskog smještaja

(3.) **Službe podrške i trošak institucije po studentu**

Indikatori:

- (•) studentska savjetovišta: pomoć u učenju, pravna i psihološka pomoć, pomoć za podzastupljene i ranjive skupine studenata i drugo
- (•) centri za razvoj karijerâ
- (•) uredi za međunarodnu suradnju
- (•) programi studentskog samoorganiziranja i predstavljanja

77, Više informacija dostupno na internetskim stranicama <http://www.shanghairanking.com/index.html>.

78, Više informacija dostupno na internetskim stranicama <http://www.topuniversities.com/university-rankings>.

- (•) zadovoljstvo studenata radom administrativnih službi
- (•) trošak institucije po studentu

(4.) Ishodi studiranja, zapošljavanje i veza s tržištem rada

Indikatori:

- (•) stopa završnosti studija
- (•) stopa odustajanja od studija
- (•) prosječno vrijeme potrebno za stjecanje diplome na sve tri razine studija
- (•) udio onih koji nastavljaju obrazovanje na drugim razinama
- (•) izgledi za zapošljavanje nakon stjecanja diplome
- (•) tip institucije i sektor u kojemu se zapošljavaju diplomirani studenti
- (•) očekivana visina plaće nakon diplome
- (•) relevantnost ishoda učenja studijskog programa na radnom mjestu

(5.) Kvaliteta nastavnika

Indikatori:

- (•) tuzemne i inozemne nagrade i priznanja nastavnicima
- (•) zadovoljstvo studenata nastavnicima, izmjereno putem studentskih anketa
- (•) broj nastavnika s doktoratom, posebno s doktoratom stečenim izvan matične institucije ili u inozemstvu
- (•) broj projekata koje provodi u suradnji s lokalnom zajednicom, organizacijama civilnog društva ili s gospodarstvom. Broj projekata koje provodi, a koji su financirani sredstvima EU-a.
- (•) kvaliteta istraživanja i publiciranja u vidu citiranosti u relevantnim časopisima i bazama
- (•) korištenje nalaza istraživanja i objavljenih publikacija u nastavnom procesu (uvrštavanje publikacija u popis literature za kolegije, povezivanje praktične nastave s rezultatima istraživanja i slično)

(6.) Istraživačka djelatnost, povezivanje istraživačke i nastavne djelatnosti te transfer znanja

Indikatori:

- (•) kvaliteta istraživanja u vidu citiranosti u relevantnim časopisima i bazama
- (•) dinamika publiciranja i vrste publikacija
- (•) uvrštavanje vlastitih publikacija (ili publikacija vezanih za matično visoko učilište) u popis literature za kolegije
- (•) broj ugovorenih istraživačkih projekata i njihov prihod
- (•) broj istraživačkih projekata s gospodarstvom i njihov prihod
- (•) broj patenata
- (•) broj tvrtki-kćeri osnovanih od visokog učilišta
- (•) broj postdoktorskih pozicija

(7.) Internacionalna orijentacija

Indikatori:

- (•) studijski programi dostupni na stranim jezicima na sve tri studijske razine
- (•) međunarodna mobilnost studenata, nastavnika i nenastavnog osoblja
- (•) broj publikacija objavljen u suradnji s inozemnim istraživačima u inozemnim publikacijama
- (•) broj doktora dodijeljen inozemnim studentima
- (•) broj međunarodnih studenata
- (•) broj inozemnih zaposlenika na visokom učilištu

(8.) **Socijalna dimenzija visokog obrazovanja**

Indikatori:

- (•) postotak studenata čiji roditelji imaju osnovno/srednje/visoko obrazovanje
- (•) postotak studenata iz obitelji nižeg ekonomskog statusa
- (•) postotak studenata upisanih nakon 25. godine života
- (•) postotak studenata s djecom
- (•) postotak studenata s invaliditetom
- (•) postotak studenata koji rade uz studij
- (•) postotak studenata koji putuju na studij
- (•) postotak studenata - pripadnika nacionalnih manjina

(9.) **Doprinos zajednici**

Indikatori:

- (•) broj diplomanata zaposlenih u lokalnoj zajednici
- (•) broj stručnih praksi realiziranih na području lokalne zajednice
- (•) broj ugovora o suradnji sklopljenih s organizacijama civilnog društva na području lokalne zajednice
- (•) broj projekata koje visoko učilište provodi u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave
- (•) broj studenata koji sudjeluju u volonterskim programima lokalnih organizacija
- (•) broj kolegija koji se izvodi u suradnji s organizacijama iz lokalne zajednice. Ovaj oblik suradnje uključuje mogućnost ostvarivanja ishoda učenja studijskog programa putem modela učenja zalaganjem u zajednici.
- (•) prihodi iz lokalnih izvora
- (•) publiciranje u suradnji s pojedincima iz lokalne zajednice

(10.) **Ishodi postupaka osiguravanja kvalitete**

Indikatori:

- (•) izvještaji stručnih povjerenstva s ishodima provedenih vrednovanja na visokim učilištima
- (•) preporuke i konačne odluke vezane uz ishod najvažnijih postupaka vrednovanja kao što su (re) akreditacija i *audit*
- (•) sumarni prikazi i analize rezultata vanjskih i unutarnjih vrednovanja u sustavu visokog obrazovanja

Navedeni popis dimenzija i indikatora kvalitete ovdje nije iscrpljen, već ovisi o vrsti nacionalne baze podataka na temelju čega će biti ustanovljen potencijalno veći ili manji popis dimenzija i indikatora.

5.4. Inozemni primjeri nacionalnih i međunarodnih baza

Postoje inozemni primjeri nacionalnih i međunarodnih baza za unapređivanje kvalitete visokog obrazovanja koje mogu biti korisne za pronalaženje optimalnih rješenja u izradi hrvatske nacionalne baze. Niže navedeni primjeri ilustriraju različite pristupe izradi baza koje prikazuju različite dimenzije kvalitete visokih učilišta. Donosimo primjere dviju nacionalnih baza iz Ujedinjenog Kraljevstva te primjere dviju međunarodnih baza koje predstavljaju različite modele rangiranja kvalitete visokih učilišta. Primjeri koje navodimo su ilustrativni te nisu jedini dostupni na ovu temu. Izdvojeni primjeri bili su predmet diskusija unutar konzorcija projekta QUALITYWATCH te su pojedinim članovima projektnog tima pomogli u predlaganju specifičnih rješenja za nacionalnu bazu u hrvatskom kontekstu.

UNISTATS

<https://unistats.direct.gov.uk/>

UNISTATS je internetska stranica koja sadrži službenu nacionalnu bazu preddiplomskih studijskih programa i visokih učilišta Ujedinjenog Kraljevstva koju je moguće pretraživati po različitim kriterijima. Stranica je financirana iz državnog budžeta putem javne agencije zadužene za financiranje visokog obrazovanja u Ujedinjenom Kraljevstvu. Svrha je stranice budućim studentima, kao i svima onima koji im pomažu u odlučivanju o nastavku obrazovne karijere, pružiti pouzdane i usporedive informacije i podatke koji će im omogućiti donošenje utemeljenih odluka o mogućoj akademskoj karijeri. U bazu su uključeni samo oni studijski programi i visoka učilišta koja su akreditirana od ovlaštene nacionalne agencije za osiguravanje kvalitete. Stranica i baza sadrže podatke i informacije prikupljene iz više različitih službenih izvora: osim agencije za osiguravanje kvalitete podatke dostavljaju visoka učilišta, državni zavod za statistiku visokog obrazovanja, javne agencije zadužene za razvoj ljudskih potencijala, zavodi za zapošljavanje, a osim toga se koriste i podaci iz nacionalnog istraživanja studenata koje nadgledaju javne agencije zadužene za financiranje visokog obrazovanja

Stranica i baza sadrže podatke koje su studenti putem nacionalnog istraživanja studenata (*National student survey*⁷⁹) prepoznali kao najvažnije za odabir budućeg studija i budućeg visokog učilišta. Ti su podaci prikazani putem nekoliko ključnih indikatora kvalitete:

- (•) seta različitih indikatora kvalitete koji pokazuju zadovoljstvo studenta određenim studijskim programom: indikatora o kvaliteti nastave, ocjenjivanju i davanju povratnih informacija studentima, institucionalnoj podršci studentima, organizaciji studija, resursima za učenje, razvoju osobnih vještina, stručnoj praksi, studentskom samoorganiziranju i predstavljanju putem studentskih organizacija,
- (•) indikatora koji se odnose na izgled na tržištu rada,
- (•) osnovnih informacija vezanih uz ishode provedenih postupaka akreditacije,
- (•) osnovnih informacija o troškovima studiranja i studentskom smještaju,
- (•) osnovnih informacija o organizaciji studija,
- (•) osnovnih informacija o uvjetima za upis.

Studenti su putem gore spomenutog nacionalnog istraživanja izdvojili set ključnih indikatora kvalitete; oni su na internetskoj stranici pregledno prikazani u zasebnoj rubrici pod nazivom „Ključni set informacija“ pa ta rubrika predstavlja svojevrsni sažetak svih indikatora i informacija. Korisnici internetske stranice mogu samostalno odabrati kriterije po kojima će uspoređivati različite studijske programe na različitim visokim učilištima. Moguće je paralelno uspoređivati više različitih studijskih programa. Velika prednost UNISTATS-a jest omogućavanje korisnicima da na više različitih načina pregledavaju, uspoređuju i analiziraju indikatore kvalitete studijskih programa i visokih učilišta. Osim toga, u bazi su prisutne i informacije prikupljene putem nacionalnog istraživanja studenata (*National student survey*), što zainteresiranima omogućuje i saznanja o perspektivi i mišljenjima samih studenata o studijskim programima. UNISTATS ne generira ljestvice poretka visokih učilišta: primarna mu je namjena omogućiti komparativnu analizu odabranih studijskih programa i visokih učilišta.

THE COMPLETE UNIVERSITY GUIDE

<http://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/>

The Complete University Guide (CUG) sveobuhvatna je internetska stranica koja sadrži bazu podataka 127 visokih učilišta u Ujedinjenom Kraljevstvu, bazu njihovih preddiplomskih i diplomskih studijskih programa (u 70 studijskih područja) te ljestvice poretka visokih učilišta i studijskih programa.

Pored ovog sadržaja, CUG pruža niz korisnih informacija za studiranje u Ujedinjenom Kraljevstvu:

- (•) informacije o financijskim aspektima studiranja (školarine, programi financijske pomoći studentima, savjeti za upravljanje financijama za pokrivanje troškova studiranja),
- (•) informacije o pripremama za studij (savjetodavna pomoć učenicima, studentima i roditeljima, studentski smještaj, rad uz studij),
- (•) informacije za razvoj karijere (izgledi na tržištu rada, informacije o poslodavcima, moguća radna mjesta za diplomirane studente s obzirom na vrstu završenog studija, očekivani prihodi nakon završetka studija, stručna praksa),

79, National student survey je anketa koja se u Ujedinjenom Kraljevstvu provodi među svim studentima na godišnjoj bazi. Svrha je ankete prikupiti studentske dojmove i mišljenja o kvaliteti studijskih programa koje pohađaju. Krajnji je cilj olakšati studentima da donesu informiranije i utemeljenije odluke o odabiru studija te visokim učilištima omogućiti uvid u podatke koji će im pomoći da unaprijede iskustvo studiranja na vlastitoj instituciji.

- (•) informacije za međunarodne studente,
- (•) informacije o uvjetima potrebnim za upis na visoka učilišta (prethodno stečene kvalifikacije, uspjeh na završnim ispitima i sl.).

Svrha stranice jest budućim studentima, kao i svima onima koji im pomažu u odlučivanju o nastavku obrazovne karijere pružiti pouzdane i usporedive informacije i podatke koji će im omogućiti donošenje utemeljenih odluka o planiranju i razvoju akademske karijere. CUG je u vlasništvu privatne tvrtke, no svi su podaci koje koristi na ovoj internetskoj stranici iz ovlaštenih i pouzdanih javnih izvora: iz nacionalnog istraživanja studenata koje nadgledaju javne agencije zadužene za financiranje visokog obrazovanja te iz državnog zavoda za statistiku visokog obrazovanja.

Ljestvice poretka na internetskoj stranici CUG-a koriste 10 indikatora kvalitete:

- (1.) Standarde potrebne za upis na visoko učilište i studijski program (uspjeh na završnim ispitima, vrsta i razina prethodno stečene kvalifikacije i slično)
- (2.) Zadovoljstvo studenata koje se temelji na podacima prikupljenima nacionalnim istraživanjem studenata te koje je primarno usmjereno na provjeru kvalitete različitih aspekata nastave
- (3.) Kvalitetu istraživanja koji se provode na visokom učilištu
- (4.) Intenzitet istraživanja mjeren brojem zaposlenih koji su uključeni u istraživanja
- (5.) Zapošljivost diplomiranih studenata
- (6.) Omjer studenata i nastavnika
- (7.) Trošak akademskih usluga koji se izražava kao utrošak visokog učilišta za sve akademske usluge izražen po glavi studenta. U troškove akademskih usluga uključeni su svi troškovi za knjižnice, cjelokupnu računalnu infrastrukturu te cjelokupnu infrastrukturu za kulturu (poput muzeja, galerija i slično).
- (8.) Trošak studentskih usluga i objekata koji se izražava kao utrošak visokog učilišta za sve studentske usluge i objekte izražen po glavi studenta. U troškove studentskih usluga i objekata uključeni su svi troškovi za centre i usluge karijernog savjetovanja, usluge obrazovnog, psihološkog, pravnog i drugih oblika savjetovanja, cjelokupna infrastruktura za sport, brigu o zdravlju i slično.
- (9.) Udio najuspješnijih studenata određen na temelju akademskih postignuća među onima koji su diplomirali
- (10.) Postotak završnosti na preddiplomskim studijskim programima.

Korisnici CUG-a mogu samostalno izabrati različite indikatore kvalitete na temelju kojih će uspoređivati visoka učilišta i studijske programe. Osnovna je razlika CUG-a u odnosu na ranije opisani UNISTATS u tome što CUG nudi ljestvice poretka na temelju odabranih indikatora kvalitete. UNISTATS ljestvice poretka ne proizvodi, nego nudi različite mogućnosti usporednog analiziranja odabranih indikatora. CUG pak proizvodi ljestvice poretka na dvije osnovne razine: na razini visokih učilišta i na razini studijskih programa⁸⁰. Korisnik može samostalno odabrati visoka učilišta i studijske programe za koje želi saznati rezultate rangiranja ili se pak može informirati o rangiranjima za sva visoka učilišta u bazi.

Kao što je već istaknuto, velika je prednost CUG-a što korisnik, pored zajedničkog (kompozitnog) indikatora kvalitete, može samostalno izabrati bilo koji od gore navedenih zasebnih indikatora kvalitete te na temelju toga analizirati rezultate rangiranja visokih učilišta ili studijskih programa. Kriteriji za pregled rangiranih

⁸⁰ Ljestvice poretka studijskih programa koriste prvih pet ranije navedenih indikatora kvalitete, dok ljestvice poretka visokih učilišta koriste svih deset navedenih indikatora kvalitete. Uz navedene indikatore kvalitete radi se i zajednički (kompozitni) indikator kvalitete koji proizlazi iz svih pojedinačnih indikatora koji su u njega uključeni.

visokih učilišta ili studijskih programa mogu se, osim po indikatorima kvalitete, prilagoditi po geografskom kriteriju te godinama za koje su napravljene ljestvice poretka. Dodatna prednost CUG-a jest što osim usporedbe visokih učilišta i studijskih programa putem rangiranja nudi i usporedbu visokih učilišta i studijskih programa samo na temelju odabranih indikatora kvalitete (odnosno bez rezultata rangiranja). Pretpostavlja se da će svi zainteresirani za studiranje na temelju ovih mnogobrojnih mogućnosti analiziranja, uspoređivanja i rangiranja najvažnijih parametara kvalitete visokih učilišta i studijskih programa moći donijeti utemeljene odluke o svojoj akademskoj karijeri.

U-MULTIRANK

<http://www.umultirank.org/#!/home?trackType=home>

U-Multirank je internetska stranica koja je, za razliku od prethodna dva primjera, specifična po usporedbi visokih učilišta i studijskih programa i na globalnoj, a ne samo na nacionalnoj razini. Sadrži bazu podataka visokih učilišta i studijskih programa iz cijeloga svijeta, odnosno onih visokih učilišta koja su dostavila podatke putem ispunjenog upitnika. Voditelji U-Multiranka dodatno provjeravaju ispravnost dostavljenih podataka te koriste set dodatnih podataka koji su za određena visoka učilišta javno dostupni. U-Multirank je za potrebe Europske komisije na Sveučilištu u Twenteu u Nizozemskoj izradio Centar za istraživanje visokoobrazovnih strategija (*Center for Higher Education Policy Studies, CHEPS*).

Svrha je U-Multiranka⁸¹ pružiti informacije o kvaliteti visokih učilišta i studijskih programa te time olakšati donošenje odluka različitim vrstama korisnika: studentima, nastavnom i nenastavnom osoblju na visokim učilištima, donositeljima odluka na visokim učilištima, nositeljima politika, liderima u gospodarskom sektoru i drugima. Time se U-Multirank nastoji prilagoditi različitim potrebama koje imaju različite grupe korisnika.

Koristi multidimenzionalan pristup kvaliteti visokih učilišta te je bazu podataka visokih učilišta i studijskih programa moguće pretraživati po pet dimenzija kvalitete:

- (1.) Poučavanje i učenje
- (2.) Istraživanje
- (3.) Transfer znanja
- (4.) Internacionalna orijentacija
- (5.) Doprinos regionalnoj zajednici.

Svaka dimenzija kvalitete sadrži više različitih indikatora kvalitete pa različite mogućnosti pretraživanja, analiziranja i uspoređivanja koje pruža U-Multirank obuhvaćaju različite kombinacije korištenja više od 50 indikatora kvalitete uključenih u bazu.

U-Multirank ne koristi kompozitne indikatore kvalitete koji bi mogli nastati kombiniranjem i utežavanjem indikatora uključenih u pet spomenutih dimenzija kvalitete i zbog toga ne proizvodi ljestvice poretka po numeričkom redosljedu, od najboljih prema najlošijim. Kreatori U-Multiranka smatraju da „ne postoji teoretsko ni empirijsko opravdanje za oblikovanje kompozitnih indikatora“⁸² koji „patroniziraju korisnike“⁸³ jer pretpostavljaju da je „relevantnost svakog indikatora uniformna“⁸⁴ za sve vrste korisnika. Suprotno od toga,

81, Sadržaj ovog odlomka i ostatka teksta koji se odnosi na bazu U-Multirank preuzet je s internetske stranice U-Multiranka: <http://www.umultirank.org/#!/about/methodology/approach-to-ranking?trackType=about&lightMode=undefined§ion=undefined>

82, Citat s internetske stranice U-Multiranka <http://www.umultirank.org/#!/about/methodology/approach-to-ranking?trackType=about&lightMode=undefined§ion=undefined>

83, Ibid.

84, Ibid.

U-Multirank smatra da različiti korisnici ljestvica poretka imaju različita poimanja i prioritete o tome što čini kvalitetu određenog visokog učilišta i studijskog programa te stoga svojim korisnicima omogućuje samostalan odabir indikatora kvalitete na temelju kojih će pretraživati, analizirati i uspoređivati visoka učilišta i studijske programe. Korisnici različite preglede rangiranja visokih učilišta mogu generirati na temelju samostalno odabranih indikatora kvalitete i seta dodatnih samostalno odabranih kriterija (primjerice, geografskih kriterija s obzirom na mjesto gdje se nalazi visoko učilište; vrste, veličine, starosti ili pravnog statusa visokog učilišta; vrste studijskog programa).

„U-Multirank institucionalno rangiranje (koje obuhvaća cjelokupno visoko učilište) kombinira s rangiranjem vezanim za određeni studijski program⁸⁵ ili određeno znanstveno područje. „Obje vrste rangiranja podjednako su važne“⁸⁶: studentima je, primjerice, važnije rangiranje visokog učilišta s obzirom na studijski program koji žele studirati, dok su pak vodstvu visokih učilišta ili nositeljima politika važnije informacije o kvaliteti institucije u cjelini. Dodatna osobitost U-Multiranka jest što u svojoj bazi uključuje različite tipove visokih učilišta, a ne samo međunarodno orijentirana istraživačka sveučilišta koja su uglavnom zastupljena u medijski najvidljivijim ljestvicama poretka. U-Multirank ima širi pristup i uključuje visoka učilišta s različitim misijama – pored istraživačkih sveučilišta tu su i veleučilišta i visoke škole čija misija može biti zadovoljavanje regionalnih ili lokalnih potreba zajednice u kojoj se nalaze, specijalizirane institucije poput likovnih i glazbenih akademija i slično. Time su obuhvaćena pojedina visoka učilišta „koja se ranije nikada nisu nalazila na ljestvicama poretka svjetskih sveučilišta, a koja pokazuju dobre rezultate kvalitete na pojedinim indikatorima“⁸⁷.

Kako bi se osigurala vjerodostojnost usporedbi visokih učilišta, U-Multirank omogućuje uspoređivanje sličnih institucija. Korisniku je pri definiranju parametara za pretraživanje omogućeno da samostalno izabere različite indikatore kvalitete na temelju kojih će se definirati profil institucije te na temelju kojeg će rezultati pretrage omogućiti usporedbu institucija sličnog profila. „Usporedbe između velikih istraživačkih sveučilišta i manjih visokih škola ili pak između likovne akademije i tehničkog veleučilišta ne bi bile vjerodostojne“⁸⁸.

U-Multirank institucije rangira putem pet različitih ocjena kvalitete koje opisuju njihova postignuća i koje su dodijeljene svakom indikatoru kvalitete koji se nalazi u bazi. Te ocjene variraju od A (vrlo dobar) do E (slab). Budući da korisnik baze samostalno odabire indikatore kvalitete, rezultati pretrage koji se generiraju prikazuju rangiranje visokih učilišta koristeći opisna rješenja (putem slova od A do E) te slikovna rješenja koja bojom i intuitivnim metodama omogućuju prosuđivanje kvalitete. Svaka dimenzija kvalitete ima drugu boju te se ocjena indikatora kvalitete prikazuje različitom veličinom krugova. S druge strane, sumarni prikazi većeg broja indikatora u obliku su raznobojnog kruga podijeljenog u pet boja koje odgovaraju rezultatima pet dimenzija kvalitete unutar kojeg se nalazi više koncentričnih podkrugova koji slikovno prikazuju ocjene kvalitete pojedinih indikatora kvalitete. Ovakvo rangiranje omogućuje različite vrste analiza i usporedbi koje se značajno razlikuju od jednodimenzionalnog numeričkog rangiranja visokih učilišta za koji niže u tekstu navodimo primjer ljestvice poretka ARWU-a.

85, Ibid.

86, Ibid.

87, Ibid.

88, Ibid.

ACADEMIC RANKING OF WORLD UNIVERSITIES

(ARWU ili 'Šangajska ljestvica poretka')

<http://www.shanghairanking.com/index.html>

ARWU je internetska stranica najpoznatija po ljestvicama poretka svjetskih sveučilišta prikazanih numeričkim redoslijedom pri čemu se najbolja sveučilišta nalaze na vrhu liste. Za razliku od U-Multiranka, ove ljestvice poretka koriste kompozitne indikatore na temelju kojih određeno sveučilište smještaju na određeno numeričko mjesto na ljestvici. Redno mjesto na ljestvici koristi se kao objektivni kriterij kvalitete visokog učilišta za sve grupe korisnika koji koriste dotične ljestvice. Nije ih moguće pretraživati po zasebnim dimenzijama ili indikatorima kvalitete koje bi korisnici mogli samostalno odabrati.

Danas se na stranici mogu naći tri osnovne ljestvice poretka sveučilišta u svijetu:

- (•) Ljestvica poretka ARWU-a za cijelo sveučilište, odnosno ljestvica koja obuhvaća instituciju kao cjelinu
- (•) Ljestvica poretka sveučilišta ARWU-*Field* za pet područja znanosti: prirodne znanosti i matematiku, tehničke znanosti i računarstvo, biotehničke znanosti, kliničke medicinske znanosti i farmaciju te društvene znanosti
- (•) Ljestvica poretka sveučilišta ARWU-*Subject* za pet studijskih programa: matematiku, fiziku, kemiju, računarstvo i ekonomiju.

Izradu ljestvice poretka ARWU-a 2003. je godine započelo sveučilište Shanghai Jiao Tong u Kini, namjeravajući usporediti kvalitetu kineskih sveučilišta u odnosu na ostala sveučilišta u svijetu. Ubrzo nakon objavljivanja prve ljestvice poretka ovo je rangiranje zaokupilo pozornost sveučilištâ u cijelom svijetu, inozemnih vladinih institucija, medija i šire javnosti. Time je inicijalna svrha pokretanja ljestvice koja je primarno trebala služiti za kineske nacionalne potrebe, a ponajviše za donositelje odluka na sveučilištima i u državnim institucijama zaduženima za visoko obrazovanje, prerasla u globalno utjecajnu ljestvicu poretka koja teži izdvojiti najkompetitivnija sveučilišta na svijetu. Teško je procijeniti kome je danas točno namijenjena i čemu služi: svaka ljestvica poretka ARWU, naime, teži ponuditi „jednu verziju istine“ o kvaliteti sveučilišta za bilo koji profil korisnika. Od 2009. godine izradu i vlasništvo nad ljestvicom poretka ARWU preuzela je tvrtka Shanghai Ranking Consultancy. Sve tri ljestvice izrađuju se i objavljuju na godišnjoj bazi, s time da je ljestvica poretka ARWU-*Field* započeta 2007., a ARWU-*Subject* 2009. godine.

Ljestvica poretka ARWU sveučilišta rangira s obzirom na četiri dimenzije kvalitete i šest indikatora kvalitete:

- (1.) dimenzija kvalitete: kvaliteta obrazovanja
 - (•) Indikator kvalitete: broj studenata sveučilišta koji su završili studij (*alumni*) koji su osvojili Nobelovu nagradu ili odlikovanje u određenom području znanosti
- (2.) dimenzija kvalitete: kvaliteta nastavnika
 - (•) Indikatori kvalitete: broj nastavnika koji su osvojili Nobelovu nagradu ili odlikovanje u određenom području znanosti; broj visoko citiranih znanstvenika prema direktoriju Thomson Reuters
- (3.) dimenzija kvalitete: kvaliteta istraživanja
 - (•) Indikatori kvalitete: broj znanstvenih članaka objavljenih u časopisu *Nature* i *Science*; ukupan broj znanstvenih članaka koji su indeksirani u *Science Citation Index-Expanded* (SCIE) i *Social Science Citation Index* (SSCI)

- (4.) dimenzija kvalitete: *per capita* postignuće
- (•) Indikator kvalitete: utežani rezultat postignut putem prethodnih pet indikatora kvalitete podijeljen s ukupnim brojem stalno zaposlenih nastavnika na određenom sveučilištu

Svake godine rangira se više od 1200 sveučilišta u svijetu, a rezultati se objavljuju putem ljestvica poretka prvih 500 sveučilišta. Zamjetno je kako ovaj tip rangiranja kvalitetu vidi primarno kroz izvrsnost u znanstvenom radu i međunarodno relevantnim znanstvenim rezultatima sveučilišta. Time su u rangiranje uključena uglavnom velika istraživačka sveučilišta čija je misija usmjerena globalno i čija je namjera sveučilište učiniti globalno kompetitivnim u određenom dijelu svojih aktivnosti. U ovakav tip rangiranja vrlo je teško uključiti druge tipove visokih učilišta poput veleučilišta i visokih škola ili pak bilo koje visoko učilište čija je misija primarno usmjerena na nastavu te zadovoljavanje regionalnih ili lokalnih potreba zajednice u kojoj djeluje.

5.5. Preporuke i prijedlozi za hrvatsku nacionalnu bazu

Svrha je ovog poglavlja iznijeti preporuke koje bi mogle pripomoći pokretanju i strukturiranju nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj. Iznijet ćemo i konkretne prijedloge moguće strukture nacionalne baze, posebno u vidu indikatora kvalitete koje bi se moglo uključiti u nacionalnu bazu, a koji će biti prikazani u Tablici 14. na kraju ovog poglavlja.

Kao što je već spomenuto u Uvodu, Hrvatska na internetskim stranicama Studij.hr već ima jednu nacionalnu bazu koja se odnosi na dostupne studijske programe i visoka učilišta koja ih izvode. S druge strane, postoji i nacionalna baza koja sadrži ishode provedenih vanjskih vrednovanja u sustavu osiguravanja kvalitete, a za koje je zadužena AZVO. Ove dvije baze imaju drukčije ciljne skupine – prva je primarno namijenjena budućim studentima, dok je druga namijenjena nositeljima politika visokog obrazovanja, zaposlenicima koji upravljaju visokim učilištima ili dijelovima sustava visokog obrazovanja, nastavnicima i istraživačima. Struktura sadržaja i izgled baza razlikuju se sukladno ciljnim skupinama kojima su namijenjene.

Osim spomenutih nacionalnih baza, Tablica 14. pokazuje velik broj dodatnih nacionalnih baza, različitih istraživanja koja se provode na nacionalnoj razini te velik broj institucija nadležnih za prikupljanje podataka o kvaliteti visokog obrazovanja koji međusobno nisu povezani. Tablica 14. pokazuje da postoji relativno velika količina prikupljenih podataka i informacija o različitim aspektima kvalitete visokog obrazovanja, no ujedno ukazuje na problem u koordinaciji ovih aktivnosti između nadležnih institucija. Zbog toga može doći do dupliranja aktivnosti i prevelikog trošenja resursa u prikupljanju podataka, dok konačni ishodi ne ostvaruju željene učinke jer ne postoji integrirani sustav upravljanja i jasni strateški ciljevi koji se žele postići prikupljanjem podataka o kvaliteti visokog obrazovanja. Stoga članovi konzorcija projekta QUALITYWATCH preporučuju sljedeće:

U SVRHU INTEGRACIJE PODATAKA O KVALITETI VISOKOG OBRAZOVANJA TE NJIHOVE VEĆE TRANSPARENTNOSTI POKRENUTI JEDNU JEDINSTVENU NACIONALNU BAZU ZA OSIGURAVANJE I UNAPREĐIVANJE KVALITETE U VISOKOM OBRAZOVANJU U HRVATSKOJ.

- (•) Definirati strateške ciljeve za prikupljanje podataka u visokom obrazovanju te posebno ciljeve koji se odnose na prikupljanje podataka o kvaliteti visokog obrazovanja;
- (•) Integrirati podatke o kvaliteti visokog obrazovanja uspostavom koordinacije nadležnih tijela⁸⁹ tijekom definiranja vrsta podataka koji se prikupljaju te uspostavom koordinacije nadležnih tijela tijekom postupaka

89, Mogući popis nadležnih institucija među kojima bi trebalo osigurati veću koordinaciju naveden je u Tablici 1 u stupcu Nadležne institucije.

- prikupljanja podataka. Time bi se izbjeglo moguće dupliranje aktivnosti;**
- (•) **Uključiti u nacionalnu bazu što je više moguće javno dostupnih podataka u svrhu smanjenja prikupljanja podataka dodatnim upitnicima.**

Na temelju ranije opisanih analiza inozemnih primjera nacionalnih baza preporučamo da Hrvatska izradi jednu nacionalnu bazu koja bi bila namijenjena najrazličitijim vrstama korisnika: učenicima koji planiraju nastavak obrazovanja na visokim učilištima i njihovim roditeljima, srednjoškolskim nastavnicima i stručnim suradnicima (pedagozima, psiholozima, socijalnim radnicima i drugima koji savjetuju učenike), postojećim studentima, nastavnicima i nenastavnom osoblju na visokim učilištima, zaposlenicima koji upravljaju visokim učilištima ili dijelovima sustava visokog obrazovanja te nositeljima obrazovnih politika. Budući da predlažemo da takva nacionalna baza bude namijenjena vrlo heterogenim ciljnim skupinama, strukturu i izgled baze važno je prilagoditi potrebama tih skupina. Dobri primjeri među ranije opisanim postojećim bazama su U-Multirank i do neke mjere UNISTATS. Hrvatska nacionalna baza korisnicima bi trebala omogućiti samostalan odabir različitih indikatora kvalitete studijskih programa ili visokih učilišta na temelju kojih bi se mogla vršiti pretraživanja, komparativne analize i moguća rangiranja.

Ako se želi ponuditi određeni oblik rangiranja, on bi trebao proizlaziti iz poimanja kvalitete čija bi primarna namjera bila analiza podataka i različiti vidovi usporedbe koji mogu olakšati donošenje različitih odluka u visokom obrazovanju. Cilj rangiranja ne bi trebao biti usmjeren na kreiranje kompozitnih indikatora kvalitete koji bi omogućili numeričko rangiranje od najboljih do najlošijih. Stoga članovi konzorcija projekta QUALITYWATCH preporučaju sljedeće:

SADRŽAJ, STRUKTURU I IZGLED NACIONALNE BAZE PRILAGODITI NAJRAZLIČITIJIM VRSTAMA CILJNIH KORISNIKA KOJI ĆE MOĆI SAMOSTALNO ODABIRATI RAZLIČITE INDIKATORE KVALITETE NA TEMELJU KOJIH ĆE PRETRAŽIVATI I ANALIZIRATI BAZU.

- (•) **Izrada nacionalne baze trebala bi biti vođena poimanjem kvalitete čiji je cilj analiza i usporedba podataka koji mogu olakšati donošenje različitih odluka u visokom obrazovanju.**

Nadležnost za izradu nacionalne baze trebalo bi povjeriti jednoj od institucija koja je već uključena u prikupljanje i obradu podataka o kvaliteti visokog obrazovanja. Budući da hrvatska Agencija za visoko obrazovanje (AZVO) već prikuplja veliku količinu podataka o različitim dimenzijama kvalitete visokog obrazovanja, predlažemo da se razmisli o tome da se toj agenciji povjeri izrada i održavanje takve nacionalne baze. Alternativno je moguće i da jedna od nadležnih državnih institucija za visoko obrazovanje za ovaj posao podugovori vanjskog izvođača koji posjeduje stručnost u ovom području.

Tablica 14. sadrži prijedlog mogućih indikatora kvalitete koji bi mogli biti uključeni u bazu, a koji se temelji na analizi koju smo opisali u trećem poglavlju ovog dokumenta. Ova tablica pokazuje kako za veći dio navedenih indikatora kvalitete već postoji velika količina podataka. Tablica također pokazuje da je moguće ustanoviti nadležne institucije koje mogu biti uključene u prikupljanje onih podataka za koje je ustanovljeno da trenutno ne postoje. Budući da je izrada predložene nacionalne baze sveobuhvatna i zahtjevna, u Tablicu 14. uključili smo prijedloge o važnosti pojedinih indikatora kvalitete. Oni indikatori čija je važnost označena s „vrlo važno“ trebali bi imati prioritet u prikupljanju i unošenju u bazu, dok bi oni s oznakom „važno“ mogli biti uključeni u bazu u kasnijoj fazi. Time bi se omogućila postupna izgradnja i punjenje baze. Stoga članovi konzorcija projekta QUALITYWATCH preporučaju sljedeće:

RAZMOTRITI DA SE U NACIONALNU BAZU UKLJUČE INFORMACIJE I PODACI KOJI SE ODOSE NA 10 DIMENZIJA KVALITETE RAZVIJENIH U OKVIRU PROJEKTA QUALITYWATCH:

- (1.) Učenje, poučavanje i provjera znanja i vještina
- (2.) Financijski aspekti studiranja i sustavi podrške
- (3.) Službe podrške i trošak institucije po studentu
- (4.) Ishodi studiranja, zapošljavanje i veza s tržištem rada
- (5.) Kvaliteta nastavnika
- (6.) Istraživačka djelatnost, povezivanje istraživačke i nastavne djelatnosti te transfer znanja
- (7.) Internacionalna orijentacija
- (8.) Socijalna dimenzija visokog obrazovanja
- (9.) Doprinos zajednici
- (10.) Ishodi postupaka osiguravanja kvalitete

Tablica 14. Prijedlog mogućih indikatora kvalitete koji se mogu uvrstiti u hrvatsku nacionalnu bazu, pregled trenutne dostupnosti indikatora, nadležnih institucija te prijedlozi važnosti pojedinih indikatora

Dimenzije i indikatori kvalitete	Dostupnost podataka (Da/Ne/Djelomično)	Nadležna institucija (Tip institucije/internetska stranica)	Prijedlog važnosti (Važno/Vrlo važno)
Učenje, poučavanje i provjera znanja i vještina			
Ustroj i organizacija studijskog programa	Da	Visoka učilišta	Vrlo važno
Organizacija provjere znanja i vještina	Da	Visoka učilišta	Vrlo važno
Vrijeme potrebno za učenje i nastavu	Da	MZO-Eurostudent	Važno
Omjer studenata i nastavnika	Ne	AZVO, visoka učilišta	Važno
Dostupnost nastavnika i mentorska pomoć	Djelomično	Visoka učilišta	Važno
Prikladnost prostora za nastavu i učenje	Da	AZVO, visoka učilišta	Važno
Dostupnost resursa za učenje	Da	AZVO, visoka učilišta	Važno
Vrednovanje nastavnog procesa putem studentskih anketa	Ne	Visoka učilišta, MZO-Eurostudent	Vrlo važno
Financijski aspekti studiranja i sustavi podrške			
Prosječni ukupni troškovi studiranja (troškovi školarina/upisnina i životni troškovi)	Da	MZO-Eurostudent, IRO, Studij.hr, visoka učilišta	Vrlo važno
Financijska pomoć studentima	Da	Stipendije.info, MZO, visoka učilišta	Vrlo važno
Dostupnost različitih vrsta studentskog smještaja	Djelomično	Visoka učilišta	Vrlo važno

Službe podrške i trošak institucije po studentu			
Studentska savjetovaništa: pomoć u učenju, pravna i psihološka pomoć, pomoć za podzastupljene i ranjive skupine studenata i drugo	Da	Visoka učilišta	Važno
Centri za razvoj karijera	Da	Visoka učilišta, HZZ	Važno
Uredi za međunarodnu suradnju	Da	Visoka učilišta	Važno
Programi studentskog samoorganiziranja i predstavljanja	Da	Visoka učilišta	Važno
Zadovoljstvo studenata radom administrativnih službi	Ne	Visoka učilišta	Vrlo važno
Trošak institucije po studentu	Ne	Visoka učilišta	Važno
Ishodi studiranja, zapošljavanje i veza s tržištem rada			
Stopa završnosti studija	Ne	Visoka učilišta	Važno
Stopa odustajanja od studija	Ne	Visoka učilišta	Važno
Prosječno vrijeme potrebno do stjecanja diplome na sve tri razine studija	Djelomično	Visoka učilišta	Važno
Udio onih koji nastavljaju obrazovanje na drugim razinama	Djelomično	MZO-Eurostudent, Visoka učilišta	Važno
Izgledi za zapošljavanje nakon stjecanja diplome	Djelomično	Studij.hr, HZZ, HKO portal, Registar HKO-a, AZVO, visoka učilišta	Vrlo važno
Tip institucije i sektor u kojem se zapošljavaju diplomirani studenti	Ne	HZZ, HKO portal, Registar HKO-a, AZVO, visoka učilišta	Vrlo važno
Očekivana visina plaće nakon stjecanja diplome	Ne	HZZ, HKO portal, Registar HKO-a, AZVO, visoka učilišta	Vrlo važno
Relevantnost ishoda učenja studijskog programa na radnom mjestu	Ne	HZZ, HKO portal, Registar HKO-a, AZVO, visoka učilišta	Vrlo važno
Kvaliteta nastavnika			
Tuzemne i inozemne nagrade i priznanja nastavnica	Ne	Visoka učilišta	Važno
Zadovoljstvo studenata nastavnicima putem studentskih anketa	Djelomično	Visoka učilišta	Vrlo važno

Broj nastavnika s doktoratom, posebno s doktoratom stečenim izvan matične institucije ili u inozemstvu	Djelomično	Visoka učilišta, AZVO, DZS	Važno
Broj projekata koje nastavnici provode s lokalnom zajednicom, u suradnji s organizacijama civilnog društva ili s gospodarstvom. Broj projekata koje nastavnici provode, a koji su financirani sredstvima EU-a	Ne	Visoka učilišta	Važno
Kvaliteta istraživanja i publiciranja u vidu citiranosti u relevantnim časopisima i bazama	Djelomično	Visoka učilišta, DZS	Važno
Korištenje nalaza, istraživanja i objavljenih publikacija u nastavnom procesu (uvrštavanje publikacija u popis literature za kolegije, povezivanje praktične nastave s rezultatima istraživanja i slično)	Ne	Visoka učilišta	Važno
Istraživačka djelatnost, povezivanje istraživačke i nastavne djelatnosti te transfer znanja			
Kvaliteta istraživanja u vidu citiranosti u relevantnim časopisima i bazama	Da	DZS, AZVO, visoka učilišta	Važno
Dinamika publiciranja i vrste publikacija	Djelomično	DZS, AZVO, visoka učilišta	Važno
Uvrštavanje vlastitih publikacija (ili publikacija vezanih za matično visoko učilište) u popis literature za kolegije	Djelomično	Visoka učilišta	Važno
Broj ugovorenih istraživačkih projekata i njihov prihod	Djelomično	DZS, visoka učilišta	Važno
Broj istraživačkih projekata s gospodarstvom i njihov prihod	Ne	DZS, visoka učilišta	Važno
Broj patenata	Da	DZS	Važno
Broj tvrtki-kćeri osnovanih od visokog učilišta	Ne	DZS, visoka učilišta	Važno
Broj postdoktorskih pozicija	Da	DZS, visoka učilišta	Važno
Internacionalna orijentacija			
Studijski programi dostupni na stranim jezicima na sve tri studijske razine	Da	Visoka učilišta, portal Study in Croatia, AZVO	Važno
Međunarodna mobilnost studenata, nastavnika i nenastavnog osoblja	Djelomično	AMPEU, visoka učilišta, MZO-Eurostudent	Važno
Broj publikacija objavljen u suradnji s inozemnim istraživačima u inozemnim publikacijama	Ne	Visoka učilišta, DZS	Važno
Broj doktorata dodijeljen inozemnim studentima	Ne	Visoka učilišta, MZO	Važno
Broj međunarodnih studenata	Djelomično	AMPEU, visoka učilišta	Važno

Broj inozemnih zaposlenika na visokom učilištu	Ne	Visoka učilišta, MZO	Važno
Socijalna dimenzija visokog obrazovanja			
Postotak studenata čiji roditelji imaju osnovno/srednje/visoko obrazovanje	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Postotak studenata iz obitelji nižeg ekonomskog statusa	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Postotak studenata upisanih nakon 25. godine života	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Postotak studenata s djecom	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Postotak studenata s invaliditetom	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Postotak studenata koji rade uz studij	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Postotak studenata koji putuju na studij	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Postotak studenata pripadnika nacionalnih manjina	Djelomično	MZO-Eurostudent, visoka učilišta	Važno
Doprinos zajednici			
Broj diplomanata zaposlenih u lokalnoj zajednici	Ne	HZZ, HKO portal, AZVO, visoka učilišta	Važno
Broj stručnih praksi realiziranih na području lokalne zajednice	Ne	Visoka učilišta, MRMS, HZZ	Važno
Broj ugovora o suradnji sklopljenih s organizacijama civilnog društva na području lokalne zajednice	Ne	Visoka učilišta	Važno
Broj projekata koje visoko učilište provodi u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave	Ne	Visoka učilišta	Važno
Broj studenata koji sudjeluju u volonterskim programima lokalnih organizacija	Ne	Visoka učilišta	Važno
Broj kolegija koji se izvodi u suradnji s organizacijama iz lokalne zajednice. Ovaj oblik suradnje uključuje mogućnost ostvarivanja ishoda učenja studijskog programa putem modela učenja zalaganjem u zajednici.	Ne	Visoka učilišta	Važno
Prihodi iz lokalnih izvora	Ne	Visoka učilišta	Važno
Publiciranje u suradnji s pojedincima iz lokalne zajednice	Ne	Visoka učilišta	Važno

Ishodi postupaka osiguravanja kvalitete			
Izveštaji stručnih povjerenstva s ishodima vrednovanja provedenih na visokim učilištima	Da	AZVO, visoka učilišta	Važno
Preporuke i konačne odluke vezane uz ishod najvažnijih postupaka vrednovanja kao što su (re) akreditacija i <i>audit</i>	Djelomično	AZVO, MZO, visoka učilišta	Važno
Sumarni prikazi i analize rezultata vanjskih i unutarnjih vrednovanja u sustavu visokog obrazovanja	Djelomično	AZVO, Studij.hr, visoka učilišta	Važno

**6. Preporuke za
unapređivanje
transparentnosti sustava
osiguravanja kvalitete
namijenjene nositeljima
politikâ visokog obrazovanja
te donositeljima odluka na
visokim učilištima**

NINOSLAV ŠČUKANEC, RIA BILIĆ,
NIKOLINA SVALINA, SLOBODAN ŠKOPELJA

6. Preporuke za unapređivanje transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete namijenjene nositeljima politikâ visokog obrazovanja te donositeljima odluka na visokim učilištima

 Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja
6. Preporuke za unapređivanje transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete namijenjene nositeljima politikâ visokog obrazovanja te donositeljima odluka na visokim učilištima

Ninoslav Šćukanec, Ria Bilić, Nikolina Svalina, Slobodan Škopelja

6.1. Uvod

Dokument „Preporuke za unapređivanje transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete namijenjene nositeljima politika visokog obrazovanja te donosiocima odluka na visokim učilištima“ okuplja preporuke koje se temelje na zaključcima i rezultatima istraživanja provedenog u sklopu projekta „QUALITYWATCH: Aktivna uloga organizacija civilnog društva u praćenju i promociji kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj“⁹⁰. Projekt QUALITYWATCH prepoznaje i cijeni veliki napor uložen u pokretanje hrvatskog sustava za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju, posebno od 2009. godine kada je donesen Zakon o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju⁹¹. Od tada se u Hrvatskoj sustavno primjenjuju Europski standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)⁹².

Preporuke su namijenjene nositeljima politikā visokog obrazovanja te donositeljima odluka na visokim učilištima. Njima sva visoka učilišta u Hrvatskoj te nadležne javne institucije želimo potaknuti na unapređivanje transparentnosti podataka koji se odnose na osiguravanje kvalitete. **Preporuke** koje navodimo niže u tekstu **podijeljene su u tri dijela:** prvi se dio odnosi na **vanjski nacionalni sustav osiguravanja kvalitete**, drugi na **unutarnje sustave osiguravanja kvalitete** na razini visokih učilišta, dok je treći dio usmjeren na **uspostavu nacionalne baze podataka o osiguravanju kvalitete** u visokom obrazovanju.

Veća transparentnost podataka o kvaliteti rada visokih učilišta može biti od koristi različitim dionicima visokog obrazovanja. S jedne će strane već spomenutim nositeljima obrazovnih politika, čelnicima visokoobrazovnih ustanova, istraživačima, nastavnom i nenastavnom osoblju osigurati bolji uvid u razne dimenzije kvalitete rada pojedinih institucija. S druge pak strane učenicima, studentima i njihovim roditeljima može olakšati donošenje odluka o upisu na određena visoka učilišta i studijske programe, nastavku studija na višim razinama te pridonijeti osiguravanju uspješnog završetka već započetog studija.

90, Više informacija o projektu i projektnim publikacijama dostupno je na internetskoj stranici projekta <http://www.ipa-qualitywatch.eu/>.

91, Narodne novine 45/09. Zakon je dostupan na poveznici http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_04_45_1031.html.

92, Više o ESG-u može se saznati na internetskoj stranici *ENQA-European Association for Quality Assurance in Higher Education* koja je dostupna na poveznici <http://www.enqa.eu/index.php/home/esg/>.

6.2. Preporuke za unapređivanje transparentnosti vanjskog sustava osiguravanja kvalitete

Objaviti sve dokumente i podatke iz postupka reakreditacije visokih učilišta na mrežnim stranicama Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO).

AZVO ima dobru praksu javnog objavljivanja najvećeg broja dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije visokih učilišta putem svoje mrežne stranice. Trenutno na mrežnim stranicama AZVO-a nisu javno objavljeni sljedeći dokumenti i podaci koji su korišteni u postupku reakreditacije:

- (•) Samoanaliza visokih učilišta,
- (•) Kvantitativni podaci iz sustava MOZVAG koji se tiču različitih dimenzija kvalitete visokih učilišta i njihovih studijskih programa.

Budući da svi navedeni dokumenti i podaci postoje, preporučamo da se učine javno dostupnima kako bi u cijelosti bili dostupni svi podaci na temelju kojih se donose konačne odluke vezane uz ovaj postupak osiguravanja kvalitete. Usprkos tome što su podaci iz samoanalize i iz sustava MOZVAG u vlasništvu visokih učilišta, predlažemo da se AZVO i visoka učilišta (posebno javna visoka učilišta) usuglase oko javnog objavljivanja ovih podataka na mrežnim stranicama AZVO-a.

Na mrežnim stranicama svakog visokog učilišta objaviti sve dokumente i podatke iz postupaka reakreditacije, audita i drugih postupaka vanjskog vrednovanja visokih učilišta.

Preporučamo da svako visoko učilište, osim objavljivanja ovih dokumenata na mrežnim stranicama nadležne nacionalne agencije za vanjsko osiguravanje kvalitete (AZVO), i na svojim mrežnim stranicama objavi cjelokupnu dokumentaciju koja se odnosi na provedene postupke vanjskog osiguravanja kvalitete. To se posebno odnosi na informacije, podatke i dokumente vezane uz postupke reakreditacije provedene na određenom visokom učilištu: samoanalizu, izvješće povjerenstva koje je posjetilo visoko učilište, kvantitativne podatke o različitim dimenzijama kvalitete visokog učilišta i njegovih studijskih programa, akreditacijsku preporuku, očitovanje/a visokog učilišta te odluku Ministra o ishodu postupka reakreditacije.

Osim što bi ovi podaci i dokumenti trebali biti lako dostupni na internetskim stranicama visokog učilišta, važno je da visoko učilište objavi i sažeti prikaz ključnih dimenzija i indikatora kvalitete koji bi bio prikladan za brži pregled te omogućavao razumijevanje ključnih nalaza i široj skupini dionika koji ne poznaju unutarnji ili vanjski sustav osiguravanja kvalitete. Svi oni koji se nastoje informirati o upisu visokog učilišta ili o uspješnom završetku započetog studija, informacije o njegovoj kvaliteti tražit će ponajprije na mrežnim stranicama dotičnog visokog učilišta; zbog toga je važno da i mrežne stranice visokih učilišta sadrže lako razumljive informacije i podatke o kvaliteti institucije i njezinih programa.

Konačnu odluku ministra znanosti i obrazovanja o ishodu postupaka reakreditacije visokih učilišta objaviti na mrežnim stranicama AZVO-a i Ministarstva znanosti i obrazovanja (MZO).

Budući da ministar znanosti i obrazovanja donosi konačnu odluku o ishodu postupaka reakreditacije visokih učilišta (izdajući dopusnicu za rad, uskratu dopusnice ili pismo očekivanja)⁹³, ovu je konačnu odluku važno javno

⁹³, Ministar znanosti i obrazovanja RH konačnu odluku o ishodu postupaka reakreditacije visokih učilišta donosi na temelju akreditacijskih preporuka AZVO-a.

obznaniti – ona, naime, predstavlja konačan ishod i završetak provedbe ovog postupka. Ove odluke trenutno nisu javno dostupne pa tako ne postoji ni javno dostupna informacija o konačnom ishodu ovog postupka. Preporučamo da se ove odluke, zajedno s ostalom dokumentacijom o reakreditaciji, objave na mrežnim stranicama AZVO-a i MZO-a.

Dodatnom razradom kriterija za ocjenjivanja te omogućavanjem preciznijeg procjenjivanja kvalitete i koherentnijeg dodjeljivanja ocjena unaprijediti postupak ocjenjivanja u postupku reakreditacije i audita.

Izveštaji za tri hrvatske županije pripremljeni za potrebe projekta QUALITYWATCH upućuju na to da su visoka učilišta u spomenutim postupcima relativno visoko ocijenjena u sve tri županije. Osim toga, izvještaji ukazuju na relativno malu varijabilnost u ocjenama kvalitete između pojedinih standarda kvalitete. To ne implicira neutemeljenost ocjena dodijeljenih u prvom krugu reakreditacije u Hrvatskoj (2010.–2015.) nego ukazuje na potrebu dodatnog unapređivanja kriterija za ocjenjivanja koje provode članovi stručnih povjerenstava. Kriteriji za ocjenjivanje trebali bi omogućiti jasnije i transparentnije gradiranje pri procjenjivanju kvalitete pojedinih standarda te veću konzistentnost između dodijeljenih ocjena i njihovih narativnih pojašnjenja.

Uskladiti i učiniti konzistentnijim ocjene stručnog povjerenstva za pojedine standarde kvalitete, narativni nalaz pojedinih standarda kvalitete naveden u izvješću stručnog povjerenstva te zaključke akreditacijskih preporuka.

Izvešća stručnih povjerenstava trebala bi u postupcima reakreditacije visokih učilišta pored narativnih nalaza vezanih uz pojedine standarde kvalitete sadržavati i ocjene tih standarda. Ocjene standardâ javno su vidljive tek u kasnijoj fazi reakreditacije, odnosno navode se tek u akreditacijskoj preporuci. Ponekad je sadržaj narativnih nalaza pojedinih standarda kvalitete navedenih u izvješću stručnog povjerenstva u suprotnosti ili se ne podudara s dodijeljenim ocjenama za te iste standarde. Zbog toga zaključci pojedinih akreditacijskih preporuka ponekad nisu u cijelosti u skladu s dodijeljenim ocjenama ili narativnim nalazima standardâ kvalitete koji se nalaze u izvješćima stručnih povjerenstava.

Analizirajući cjelokopnu dostupnu dokumentaciju reakreditacije pojedinih visokih učilišta moguće je uočiti da su pojedina visoka učilišta za većinu standardâ kvalitete dobila visoke ocjene, no istovremeno su u akreditacijskoj preporuci dobila i pismo očekivanja. Zbog toga je ovu praksu potrebno unaprijediti tako da postoji konzistentnost između svih javno dostupnih parametara na temelju kojih se donosi odluka (nalaza vezanih uz standarde kvalitete u izvješću stručnog povjerenstva, ocjena standardâ kvalitete, zaključka akreditacijske preporuke). Time će i konačna odluka vezana uz postupke reakreditacije, a sadržana u zaključku akreditacijske preporuke, biti jasnija i vjerodostojnija.

Omogućiti lakše razumijevanje ishoda postupaka reakreditacije i audita za dionike koji ne poznaju sve elemente nacionalnog sustava osiguravanja kvalitete. Pokrenuti jedinstvenu nacionalnu bazu za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju, pretraživu po različitim indikatorima kvalitete koje bi korisnici baze mogli samostalno odabirati.

Budući da se u postupcima vanjskog vrednovanja kvalitete visokih učilišta, poput reakreditacije i audita, prikuplja velika količina informacija i podataka koji mogu omogućiti utemeljenije donošenje odluka o visokom obrazovanju, učenicima, studentima, njihovim roditeljima, nastavnicima i stručnim suradnicima u srednjim i osnovnim školama te široj zainteresiranoj javnosti potrebno je omogućiti lako razumijevanje ključnih ishoda provedenih postupaka. Od ovih dionika ne treba očekivati detaljno poznavanje svih elemenata koji se odnose na spomenute postupke. Zbog toga je glavne rezultate tih postupaka potrebno prikazati u lako razumljivom formatu. Pozitivan iskorak već je učinjen na mrežnoj stranici AZVO-a i na internetskom portalu Studij.hr gdje su objavljeni sažeci vezani uz postupke reakreditacije.

U svrhu dodatnog unapređivanja transparentnosti, dostupnosti te lakšeg razumijevanja prikupljenih informacija i podataka predlažemo da se razmisli o pokretanju jedne jedinstvene nacionalne baze u kojoj bi se nalazile sve informacije, podaci i dokumenti vezani za unapređivanje i osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj. Takva bi baza trebala biti prilagođena potrebama njezinih korisnika, što je moguće postići korištenjem indikatora kvalitete koje bi korisnici mogli samostalno odabirati te putem njih pretraživati navedenu bazu podataka. Ovakav pristup izradi baze podrazumijeva odabir ključnih informacija i podataka među onima prikupljenima putem postupaka reakreditacije i *audita* te definiranje određenog broja ključnih indikatora kvalitete, a koje bi valjalo prikazati putem narativnih objašnjenja i grafičkih prikaza. Baza bi korisnicima trebala omogućiti različite mogućnosti usporedbe odabranih indikatora za više odabranih visokih učilišta/studijskih programa.

Smatramo da bi ovakva nacionalna baza omogućila bolju iskoristivost informacija i podataka prikupljenih u vanjskim postupcima osiguravanja kvalitete, bolje razumijevanje kvalitete u visokom obrazovanju te da bi različitim dionicima pomogla pri donošenju utemeljenije odluke što se tiče kvalitete pojedinih visokih učilišta i njihovih studijskih programa⁹⁴.

6.3. Preporuke za unapređivanje transparentnosti unutarnjih sustava osiguravanja kvalitete

Na mrežnim stranicama svakog visokog učilišta u Hrvatskoj objaviti informacije o ustrojstvu sustava unutarnjeg osiguravanja kvalitete te popis nadležnih tijela i njihovih funkcija.

Važno je da svi zainteresirani dionici mogu brzo i jednostavno pronaći informacije o načinu strukturiranja unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete svakog hrvatskog visokog učilišta. Popisi nadležnih tijela s objašnjenjima njihovih zadaća te popisi članova ili zaposlenika tih tijela, uključujući njihove kontakte, trebali bi biti lako dostupni na mrežnim stranicama svih visokih učilišta u Hrvatskoj.

Na mrežnim stranicama svakog visokog učilišta objaviti sve interne dokumente koji reguliraju unutarnji sustav osiguravanja kvalitete.

Važno je da svi zainteresirani dionici mogu brzo i jednostavno pristupiti svim dokumentima koji reguliraju unutarnje osiguravanje kvalitete visokih učilišta. Zbog toga preporučamo da ti dokumenti budu vidljivo izdvojeni u zasebnim rubrikama mrežnih stranica visokih učilišta. Predlažemo da visoka učilišta dokumente o unutarnjem ustrojstvu kvalitete ne objavljuju na istom mjestu na mrežnim stranicama gdje se nalaze i svi ostali dokumenti koji reguliraju različite aspekte rada pojedinog visokog učilišta. Takav bi pristup mogao otežati pronalazak i vidljivost dokumenata o unutarnjoj kvaliteti.

Na mrežnim stranicama svakog visokog učilišta objaviti sve dokumente i podatke iz postupaka reakreditacije, *audita* i drugih postupaka vanjskog vrednovanja visokih učilišta.

Ova je preporuka već detaljno objašnjena u prethodnom poglavlju gdje se govori o preporukama za unapređivanje transparentnosti vanjskog sustava osiguravanja kvalitete.

⁹⁴, Više preporuka o nacionalnoj bazi donosimo u završnom poglavlju ovih preporuka.

Na mrežnim stranicama visokog učilišta objaviti zbirne rezultate i analize studentskih anketa za svaku akademsku godinu u kojoj je anketa provedena.

Iako većina visokih učilišta redovito provodi razne oblike studentskih anketa o kvaliteti studiranja, rezultati tih anketa većinom nisu javno dostupni. Ukoliko studentima nisu jasno dani do znanja ishodi tih anketa i konkretni postupci kojima se na temelju njihovih rezultata unapređuje kvaliteta visokog učilišta, velika je vjerojatnost da oni neće biti voljni odazvati se njihovu ispunjavanju jer ih neće smatrati korisnom polugom unapređivanja kvalitete rada visokog učilišta. Stoga je važno javno objavljivati zbirne rezultate anketa i informirati studente, nastavnike i nenastavno osoblje o mjerama koje je visoko učilište na temelju preporuka i navoda iz studentskih anketa poduzelo u svrhu unapređivanja kvalitete.

6.4. Preporuke za pokretanje hrvatske nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju

U svrhu veće transparentnosti i objedinjavanja podataka o kvaliteti visokog obrazovanja preporučamo pokretanje jedinstvene nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj.

- (•) **Definirati strateške ciljeve za prikupljanje podataka u visokom obrazovanju, s posebnim naglaskom na ciljeve koji se odnose na prikupljanje podataka o kvaliteti visokog obrazovanja.**
- (•) **Uspostaviti koordinaciju nadležnih javnih tijela u svrhu definiranja vrste podataka koji se prikupljaju i postupaka njihova prikupljanja te na temelju toga integrirati podatke o kvaliteti visokog obrazovanja. Time bi se izbjeglo moguće dupliranje aktivnosti.**
- (•) **U nacionalnu bazu uključiti što je više moguće javno dostupnih podataka kako bi se reduciralo prikupljanje podataka dodatnim upitnicima.**

Studija izvodljivosti za pokretanje nacionalne baze, izrađena u okviru projekta QUALITYWATCH, pokazuje da postoji velik broj različitih nacionalnih baza i istraživanja te međusobno nepovezanih nadležnih institucija za prikupljanje podataka o kvaliteti visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Moguće je da zbog toga dolazi do dupliranja aktivnosti i prevelikog trošenja resursa u prikupljanju podataka, pri čemu konačni ishodi ne ostvaruju željene učinke. Ne postoji integrirani sustav upravljanja podacima ni jasni strateški ciljevi koji se žele postići prikupljanjem podataka o kvaliteti visokog obrazovanja. Stoga rezultati, prikupljene informacije i podaci nisu dovoljno pristupačni dionicima kojima bi trebali biti namijenjeni. Prihvaćanjem ovdje navedenih preporuka navedene je prepreke moguće otkloniti.

Sadržaj, strukturu i izgled nacionalne baze prilagoditi najrazličitijim vrstama korisnika koji će moći samostalno odabirati različite indikatore kvalitete na temelju kojih će pretraživati i analizirati bazu.

- (•) **Izradu nacionalne baze trebalo bi biti voditi imajući u vidu kvalitetu čiji je cilj analiza i usporedba podataka koji mogu olakšati donošenje različitih odluka u visokom obrazovanju.**

Preporučamo da nacionalna baza bude namijenjena najrazličitijim vrstama korisnika. Baza bi s jedne strane trebala biti namijenjena nositeljima politik visokog obrazovanja, zaposlenicima koji upravljaju visokim

učilištima ili dijelovima sustava visokog obrazovanja te istraživačima. S druge strane, ona bi trebala biti namijenjena i potrebama učenika završnih razreda srednjih škola, njihovim nastavnicima i roditeljima te studentima koji planiraju nastavak studija na višoj razini (druga ili treća razina studija). Budući da predlažemo da baza bude namijenjena heterogenim ciljnim skupinama, njezinu je strukturu i izgled važno prilagoditi potrebama tih skupina. U-Multirank i UNISTATS⁹⁵ dobri su primjeri sličnih baza u međunarodnom okruženju.

Korisnicima baze trebalo bi omogućiti samostalan odabir indikatora kvalitete studijskih programa ili visokih učilišta na temelju kojih će vršiti pretraživanja, komparativne analize i moguća rangiranja. Ako se želi ponuditi određeni oblik rangiranja, on bi trebao proizlaziti iz poimanja kvalitete čija bi primarna namjera bila analiza podataka i različiti vidovi usporedbi koji mogu olakšati donošenje različitih odluka u visokom obrazovanju. Cilj rangiranja ne bi trebao biti usmjeren na kreiranje kompozitnih indikatora kvalitete koji bi omogućili numeričko rangiranje visokih učilišta od najboljih do lošijih. Potrebno je koristiti suvremena tehnološka rješenja i dizajn koji će biti poticajni za korištenje baze te će podatke učiniti preglednima i lako dostupnima.

Razmotriti da se u nacionalnu bazu uključe informacije i podaci koji se odnose na deset dimenzija kvalitete predloženih u publikaciji „Studija izvodljivosti za pokretanje nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju“ projekta QUALITYWATCH:

- (1.) **Učenje, poučavanje i provjera znanja i vještina**
- (2.) **Financijski aspekti studiranja i sustavi podrške**
- (3.) **Službe podrške i trošak institucije po studentu**
- (4.) **Ishodi učenja tijekom studija, zapošljavanje i veza s tržištem rada**
- (5.) **Kvaliteta nastavnika**
- (6.) **Istraživačka djelatnost, povezivanje istraživačke i nastavne djelatnosti te transfer znanja**
- (7.) **Internacionalna orijentacija**
- (8.) **Socijalna dimenzija visokog obrazovanja**
- (9.) **Doprinos zajednici**
- (10.) **Ishodi postupaka osiguravanja kvalitete**

Analizirajući različite inozemne baze podataka za unapređivanje kvalitete visokog obrazovanja, projektni tim projekta QUALITYWATCH smatra da je većinu indikatora kvalitete koji se koriste u bazama podataka ovakve vrste moguće grupirati u deset kategorija ili dimenzija kvalitete koje pokrivaju različite aspekte rada visokih učilišta. Spomenuta Studija izvodljivosti sadrži popis indikatora kvalitete koji mogu biti uključeni unutar svake od ovdje navedenih deset dimenzija kvalitete.

⁹⁵, Spomenute baze detaljno su opisane u poglavlju/publikaciji „Studija izvodljivosti za pokretanje nacionalne baze za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju“ i dostupne su na internetskim poveznicama <http://www.umultirank.org/#!/home> i <https://unistats.direct.gov.uk/>.

Uloga transparentnosti u unapređivanju kvalitete visokog obrazovanja
6. Preporuke za unapređivanje transparentnosti sustava osiguravanja kvalitete namijenjene nositeljima politika visokog obrazovanja te donositeljima odluka na visokim učilištima

PRILOG I. Učenje i poučavanje u kontekstu osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju

Dr. sc. Marko Turk, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

U posljednja dva desetljeća kvaliteta visokoga obrazovanja postaje nezaobilazno pitanje brojnih istraživanja, *policy* dokumenata i rasprava na međunarodnoj i nacionalnoj razini. Osiguravanje kvalitete pritom zauzima posebno mjesto u procesima stvaranja zajedničkog europskog prostora visokoga obrazovanja, gdje postaje jedno od visoko postavljenih prioriteta na svim razinama. U tom kontekstu nastaju brojne *policy* preporuke za unapređivanje sustava kvalitete visokog obrazovanja, razvijaju se i definiraju standardi i smjernice osiguravanja kvalitete, izdaju ministarska priopćenja te definiraju, razrađuju i vrednuju nove institucijske prakse u njezinu kreiranju. Sve navedeno dovodi do brojnih promjena u sustavima visokoga obrazovanja i njegovih dionika - od kreatora obrazovnih politika i razine upravljanja visokoškolskim institucijama sve do različitih svakodnevnih praksi sveučilišnih nastavnika i studenata. Kvaliteta visokoškolske nastave⁹⁶, a posljedično i kvaliteta učenja i poučavanja u visokom obrazovanju pritom su visoko na ljestvici prioriteta u području unapređivanja visokoškolskog sustava.

Spoznaje o strateški važnoj ulozi visokoškolske nastave prilikom postizanja kvalitete visokog obrazovanja u nacionalnom su okruženju dovele do niza znanstvenih istraživanja i inicijativa sa svrhom identificiranja kriterija kvalitete nastave koji su, iz današnje perspektive, prisutni već dugi niz godina (Ledić 1992, 1993, 1994; Ledić, Kovač, Rafajac 1998; Kovač, Ledić, Rafajac 1998; Kovač 2001). Ipak, intenziviranje ovih rasprava na razini obrazovnih politika u Hrvatskoj posebno je potaknuo sastanak europskih ministara zaduženih za visoko obrazovanje u Pragu 2001. godine odnosno izdavanje tzv. Praške deklaracije (*Prema Europskom prostoru visokog obrazovanja, Službeno priopćenje sa sastanka europskih ministara zaduženih za visoko obrazovanje u Pragu, 2001.*), čijim je potpisivanjem Hrvatska jednakomjerno ušla u Bolonjski proces te postala dijelom europskog prostora visokoga obrazovanja. Od 2001. godine do danas razvijani su brojni mehanizmi osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju. Valja istaknuti da je u tome značajnu ulogu imalo osnivanje Agencije za

96, Ovdje valja istaknuti da se koncept kvalitete visokoškolske nastave u istraživačkim krugovima počeo razvijati i ranije. Tako Chickering i Gamson (1987) nude sedam načela uspješne nastave na fakultetima: poticanje kontakata između nastavnika i studenata; razvijanje reciprociteta i suradnje među studentima; korištenje tehnika aktivnog učenja; davanje neposredne povratne informacije; naglašavanje vremena potrebnog za izvršavanje zadataka; očekivanje dobrih rezultata te poštivanje različitih talenata i načina učenja. Slično tome i Gibbs (1995, 13) u odgovoru na pitanje „Što je kvalitetna nastava?“ nudi definiciju proizašlu iz rezultata istraživanja o učenju studenata: „Dobra nastava je ona koja pomaže studentima prilikom učenja, koja ne potiče površinski pristup učenju nego omogućava aktivan odnos prema gradivu, potiče motivaciju za učenje, želju za razumijevanjem, upornost, nezavisnost, poštivanje istine i želju za daljnjim učenjem.“

znanost i visoko obrazovanje te brojni Tempus i Cards projekti⁹⁷ čije su aktivnosti bile usmjerene unapređivanju sustava kvalitete u visokom obrazovanju. U okviru Tempus projekata, aktivnosti Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) te partikularnih sveučilišnih strategija na hrvatskim su visokim učilištima osnivani Uredi za kvalitetu, razvijani su nacionalni standardi i mehanizmi osiguravanja kvalitete te se u visokom obrazovanju gradila kultura kvalitete usklađena s europskim standardima i smjernicama.

U nastojanju izgradnje kulture kvalitete posebno je mjesto zauzeo razvoj kulture kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju, odnosno aktivno uključivanje glavnih dionika i/ili „mehanizama“ razvoja kulture, kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju: sveučilišnih nastavnika i studenata. U nacionalnom okruženju to je podrazumijevalo – a moglo bi se konstatirati da i još uvijek podrazumijeva: 1) promjenu profesionalnog *modus operandi* sveučilišnih nastavnika i nastavnica te 2) razvijanje svijesti o aktivnoj ulozi studenata i studentica u kreiranju i vrednovanju nastavnog procesa⁹⁸.

Promjena profesionalnog *modus operandi* sveučilišnih nastavnika. Iako se ova konstatacija može doimati pomalo pretencioznom, postoji jasna argumentacija ovakvog zaključka. U raspravi o kriterijima akademske kulture kvalitete, Marentić Požarnik (2009) razlikuje: 1) kulturu kvalitete akademskog istraživanja i 2) kulturu kvalitete visokoškolske nastave ili akademskog učenja i poučavanja. Pri tome autorica ističe da kultura kvalitete visokoškolske nastave u prvom redu znači brigu i ulaganje u razvoj nastavničkih kompetencija visokoškolskih nastavnika kao glavnih kreatora i mehanizama procesa učenja i poučavanja u visokom obrazovanju. Osim toga, ovakvo poimanje kulture kvalitete visokoškolske nastave prisutno je i na razini projekata i dokumenata europskih, ali i recentnijih nacionalnih, obrazovnih politika. Tako se, primjerice, u završnom izvješću projekta *Tuning Educational Structures in Europe [Usklađivanje obrazovnih struktura u Europi]* ističe: „Budući da se na sveučilištima uvriježilo svoj zadatak shvaćati u smislu ograničavanja na razradu i prijenos disciplinarnog znanja, ne iznenađuje da mnogi akademici nisu naviknuti na to da uzmu u obzir sporne točke u nastavnim metodama odnosno metodama učenja te nisu upoznati s rječnikom i konceptualnim okvirom koji se koristi za opisivanje i klasificiranje dotičnih metoda, ili su u dodiru s dotičnima čak bez samopouzdanja“⁹⁹, dok Europska udruga za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (European Association for Quality Assurance in Higher Education – ENQA) u svojim smjernicama za uspostavu nacionalnih sustava vanjskog osiguravanja kvalitete navodi: „Institucije bi trebale imati načina da se uvjere u kvalificiranost i kompetenciju osoblja uključenog u nastavu“¹⁰⁰ (ENQA, 2007) i nadalje: „...institucije bi se trebale pobrinuti da njihovo pronalaženje osoblja i postupci imenovanja uključuju načine na koje mogu provjeriti ima li svo novo osoblje barem minimalnu nužnu razinu kompetencije“¹⁰¹. Također, izvješće Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) *Fostering Quality Teaching in higher Education: Policies and Practices* (2012) [*Poticanje kvalitete visokoškolske nastave: politike i prakse*], osim što što stavlja snažan naglasak na potrebu razvoja pedagoških kompetencija

97, Posebno valja istaknuti jedan od značajnijih Tempus projekata u okviru ove teme. Riječ je o Tempus projektu SCM Cro4 Bologna, čiji je nositelj bilo Sveučilište u Zagrebu u partnerstvu s Ministarstvom znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, svim hrvatskim sveučilištima te partnerima iz Austrije, Češke i Italije. Više o projektu dostupno je na mrežnim stranicama: <http://www.unizg.hr/tempusprojects/Cro4Bologna/seminars.htm>

98, Argumenti za ove pretpostavke moguće je pronaći u rezultatima ranijih istraživanja kvalitete visokoškolske nastave u Hrvatskoj (Ledić, 1993; Ledić, Kovač, Rafajac, 1998) koji upućuju na brojne manjkavosti kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju. Rezultati istraživanja, provedenog u okviru projekta „Pretpostavke osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju“, a financiranog kroz projektnu shemu Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske upućuju da visokoškolski nastavnici uglavnom ne pokazuju potrebu za usavršavanjem nastave, iako se pokazalo da većina ne posjeduje ni osnovno znanje o suvremenim metodama visokoškolske nastave. U većini slučajeva nastava je tradicionalna; sveučilišni nastavnici uglavnom reproduciraju iskustvo iz vlastite izobrazbe i nemaju informacija o učinkovitijim nastavnim metodama. S druge su pak strane studenti pokazali ozbiljno nezadovoljstvo kvalitetom nastave.

99, U originalu: „Since traditionally universities have conceived their task as limited to the elaboration and transfer of disciplinary knowledge, it is not surprising that many academics are not used to considering the issues of teaching/learning methods and are not familiar with (or even diffident towards) the vocabulary and the conceptual framework used to describe and classify those methods.“

100, U originalu: „Institutions should have ways of satisfying themselves that staff involved with teaching of students are qualified and competent to do so.“ (ENQA, 2007)

101, U originalu: „...institutions should ensure that their staff recruitment and appointment procedures includes a means of making certain that all new staff have at least the minimum necessary level of competence.“

sveučilišnih nastavnika, upućuje institucije visokog obrazovanja, u prvom redu sveučilišta, na nužnost razvoja programa usavršavanja i certificiranja sveučilišnih nastavnika na području visokoškolske nastave. Korak dalje ide Europska komisija koja u izvješću *Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions* (2013) [*Poboljšanje kvalitete podučavanja i učenja u visokoškolskim institucijama Europe*] kao jednu od preporuka potrebne modernizacije i usavršavanja visokoga obrazovanja do 2020. godine ističe da bi nastavno osoblje na visokoškolskim institucijama do tada trebalo imati završen program stručnog pedagoškog obrazovanja za rad u visokoškolskoj nastavi. Na tom se tragu u izvješću ističe da stalno stručno osposobljavanje i stjecanje nastavničkih kompetencija treba postati profesionalni *sine qua non* za sve zaposlene u sustavu visokoga obrazovanja. U nacionalnom okruženju ulogu i važnost nastave u visokom obrazovanju apostrofira se kroz Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije (2013) u kojoj se nastavu odnosno obrazovne aktivnosti ističe kao jedan od četiri glavna segmenta visokoga obrazovanja u Hrvatskoj. Međutim, nacionalna istraživanja visokoga obrazovanja i akademske profesije (Ledić, 2009; Turk i Ledić 2016a, 2016b) upućuju na bitne razlike u vrednovanju visokoškolske nastavne i istraživačke djelatnosti u Hrvatskoj. Iako postoje europski okvir i smjernice te strateški nacionalni dokumenti recentnijeg datuma, zakonski okvir kao jedan od glavnih mehanizama razvoja kulture kvalitete nastave kojime se regulira status i pozicija sveučilišnih nastavnika u Hrvatskoj ne prepoznaje kulturu kvalitete akademskog učenja i poučavanja jednakomjernom kulturi akademskog istraživanja (Turk i Ledić, 2016a). Znanstveno-istraživačka djelatnost još uvijek je ono što se dominantno vrednuje u nacionalnoj akademskoj zajednici (Turk, 2016) te posljedično o kulturi kvalitete učenja i poučavanja raspravljati kao o temeljnim procesima visokoškolske nastave prvenstveno predstavlja težnju za usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva sa smjernicama i strateškim aktima europskih i nacionalnih obrazovnih politika. Pri tome su iznimno značajne snažne afirmativne struje utemeljene na rezultatima empirijskih istraživanja (Kovač, 2001; Vizek Vidović, 2009; Turk i Ledić, 2016a; Rončević, Turk i Vignjević, 2016) koje će upućivati i zagovarati ne samo podizanje svijesti o potrebi razvijanja kulture kvalitete, nego i utjecati na promjene u nacionalnom visokoškolskom zakonodavstvu.

Razvoj svijesti o aktivnoj ulozi studenata u kreiranju i vrednovanju nastavnog procesa. Vrednovanje sveučilišne nastave koje provode studenti široko je rasprostranjena aktivnost na sveučilištima u svijetu, čiji se rezultati uzimaju u obzir pri procjenjivanju kvalitete nastave, a nerijetko i promocije sveučilišnih nastavnika. Među istraživačima postoji konsenzus u stavu da studentske evaluacije čine validnu i pouzdanu komponentu multidimenzionalne slike efikasnosti sveučilišne nastave (Marsh, 1987, Tang, 1997). Jasno je da vrednovanje koje provode studenti ima svojih ograničenja (Cox, 1994); međutim, svijest o njihovoj aktivnoj ulozi u kreiranju i vrednovanju nastavnog procesa iznimno je značajan mehanizam u kreiranju kulture kvalitete akademskog učenja i poučavanja. Pri tome je potrebno voditi računa o tome da studenti ne mogu pouzdano procjenjivati sve aspekte nastave: valja uzeti u obzir njihovu subjektivnost i brojne elemente koji utječu na njihovo vrednovanje (akademska disciplina kojoj pripadaju, uspjeh u studiju, veličina skupine, osobine ličnosti, itd.); stoga se nastoje razvijati pristupi vrednovanju nastave koji će biti efikasniji i osjetljiviji i neće se oslanjati isključivo na evaluacije studenata (Timpson i Andrew, D., 1997). U svijetu postoje brojni instrumenti kojima studenti vrednuju nastavu. Primjerice, CEQ (*Course experience Questionnaire*) koji se primjenjuje u nacionalnom godišnjem istraživanju svih diplomanada u Australiji, a i u Velikoj Britaniji. Na njemačkim sveučilištima razvijen je i rabi se HILVE (*Heidelberger Inventar zur Lehrveranstaltungsevaluation*). U izobrazbi medicinskih struka gdje se, osobito u Sjedinjenim Američkim Državama, zahtijevaju visoki standardi akreditacije, rabe se brojni instrumenti kojima se vrednuje uspješnost pojedinih oblika nastave, poput CLC-a (*Course, Library, and Computer*), CLIN-a (*Clinical*) te NSL-a (*Nursing Skills Lab*).

U Hrvatskoj se svijest o važnosti studentske perspektive kao značajnog mehanizma u kreiranju kulture učenja i poučavanja u visokom obrazovanju počinje razvijati paralelno s uvođenjem Bolonjskog procesa i snažnijim zagovaranjem afirmacije kulture kvalitete. Iako se nastavnike i dalje percipira kao ključne dionike odgovorne za kvalitetu podrške koju pružaju svojim studentima, glas studenata mora se čuti (Bezinović i Bajšanski, 2007). Institucije visokog obrazovanja postoje zbog njih. Njihova akademska iskustva i angažiranost u učenju moraju

se trajno pratiti i koristiti kao vitalni korektivni elementi sustava. Preuzimanje pune odgovornosti za vlastito djelovanje i napredovanje zadaća je svakog pojedinca u visokoškolskim institucijama, dok je jedna od važnih zadaća sustava za osiguravanje kvalitete pružanje podrške svim sudionicima tijekom napredovanja u njihovu procesu obrazovanja. U tom se kontekstu studente treba percipirati kao aktivne dionike u procesu izgradnje kulture kvalitete, uključujući ih pritom aktivno u sve važnije aktivnosti visokoškolskih institucija.

Iako se percepcija studentske uloge u nacionalnom visokom školstvu značajno promijenila u posljednjih deset godina, zahvaljujući proaktivnom djelovanju studentskih predstavnika, razvoju svijesti uprava visokih učilišta o njihovoj važnosti, a ponekad i potrebi usklađivanja s europskih standardima i smjernicama u ovom segmentu osiguravanja kvalitete visokoga obrazovanja još uvijek dijelom postoje izazovi. To se prvenstveno odnosi na procese studentskih evaluacija gdje se posebno sugerira nužnost poboljšanja studentskih upitnika, i to povećanjem uzorka i poticanjem studenata na odgovorno sudjelovanje u oblikovanju studijskih programa. Zamjera se funkcionalnost sustavu praćenja zbog činjenice da studentski upitnik na većini visokoškolskih institucija nije obavezan, zbog čega su uzorci najčešće premali da bi bili korisni. Također, posebno se ističe kako studenti još uvijek nisu dovoljno svjesni važnosti koja se pridaje njihovim povratnim informacijama. S druge pak strane studentska tijela upućuju na potrebu jasnog apostrofiranja povezanosti između promjena nastalih u visokoškolskom nastavnom procesu i rezultata studentskih evaluacija, što je do sada bilo nedovoljno naglašeno.

Zaključno, valja istaknuti da je kultura kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju evolucijski proces koji se gradi i razvija na razinama europskih i nacionalnih obrazovnih politika te na razinama upravljanja visokoškolskim institucijama. U hrvatskom kontekstu taj je proces započeo u posljednja dva desetljeća; predstoji mu, međutim, još značajan razvojni put. Pri tome valja istaknuti da osiguravanje i unapređivanje kvalitete ne čini samo zbirka protokola, standarda i propisa. Ono će zaživjeti kada većina dionika ovoga procesa prepozna važnost kvalitete i počne je ostvarivati u svakodnevnim interakcijama s vlastitim profesionalnim okruženjem. Razvidno je da su pri tome sveučilišni nastavnici i studenti glavni akteri kreiranja i osiguravanja kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju.

PRILOG II. Upitnik o transparentnosti postupaka osiguravanja kvalitete visokih učilišta

Poštovane/i,

hvala vam na sudjelovanju u ovom istraživanju. Više informacija o tome što radimo u okviru ove projektne aktivnosti te zašto vas tražimo određene podatke možete pronaći u "Vodič za nadgledanje transparentnosti osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju" koji se nalazi na poveznici:

Hvala na vašem vremenu i trudu!

QUALITYWATCH projektni tim

* Obavezna pitanja

I. OSNOVNE INFORMACIJE O VISOKOM UČILIŠTU

(1.) Naziv visokog učilišta: *

(2.) Vrsta visokog učilišta: *

- Sveučilište
- Fakultet/Akademija
- Veleučilište
- Visoka škola

(3.) Tip vlasništva visokog učilišta: *

- Javno
- Privatno

(4.) Vrsta studija koje visoko učilište izvodi: *

- Sveučilišni studij
- Stručni studij
- Sveučilišni i stručni studij

(5.) Ime i prezime kontakt osobe: *

Osoba koja ispunjava upitnik te koju se može dodatno telefonski ili emailom kontaktirati za pojašnjenja

(6.) Funkcija/radno mjesto kontakt osobe: *

(7.) Telefonski broj kontakt osobe: *

(8.) Email kontakt osobe: *

II. TRANSPARENTNOST U VANJSKIM POSTUPCIMA OSIGURAVANJA KVALITETE

Reakreditacija

(9.) Je li Vaše visoko učilište prošlo postupak reakreditacije? *

- Da
- Ne
- Drugo:

(10.) Koje godine je Vaše visoko učilište prošlo postupak reakreditacije?

- 2010.
- 2011.
- 2012.
- 2013.
- 2014.
- 2015.

(11.) Imate li javno objavljenu SAMOANALIZU visokog učilišta koju ste izradili u postupku reakreditacije na službenoj web stranici visokog učilišta? *

- Da
- Ne

(12.) Ukoliko imate, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznicu (link) putem koje se može pristupiti navedenom dokumentu (samoanalizi)?

(13.) Ukoliko nemate, planirate li javno objaviti navedeni dokument (samoanalizu) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

- Da
- Ne
- Drugo:

(14.) Molimo Vas da nam pojasnite zašto planirate/ne planirate objaviti navedeni dokument (samoanalizu) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

(15.) Imate li javno objavljeno ZAVRŠNO IZVJEŠĆE STRUČNOG POVJERENSTVA nastalo u postupku reakreditacije na službenoj web stranici visokog učilišta? *

- Da
- Ne

(16.) Ukoliko imate, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznicu (link) putem koje se može pristupiti navedenom dokumentu (završnom izvješću stručnog povjerenstva).

(17.) Ukoliko nemate, planirate li javno objaviti navedeni dokument (završno izvješće stručnog povjerenstva) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

- Da
- Ne
- Drugo:

(18.) Molimo Vas da nam pojasnite zašto planirate/ne planirate objaviti navedeni dokument (završno izvješće stručnog povjerenstva) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

(19.) Imate li javno objavljenu AKREDITACIJSKU PREPORUKU AGENCIJE ZA ZNANOST I VISOKO OBRAZOVANJE nastalu u postupku reakreditacije na službenoj web stranici visokog učilišta? *

- Da
- Ne

(20.) Ukoliko imate, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznicu (link) putem koje se može pristupiti navedenom dokumentu (akreditacijska preporuka Agencije za znanost i visoko obrazovanje).

(21.) Ukoliko nemate, planirate li javno objaviti navedeni dokument (akreditacijsku preporuku Agencije za znanost i visoko obrazovanje) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

- Da
- Ne
- Drugo:

(22.) Molimo Vas da nam pojasnite zašto planirate/ne planirate objaviti navedeni dokument (akreditacijsku preporuku Agencije za znanost i visoko obrazovanje) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

(23.) Imate li javno objavljenu ODLUKU MINISTRA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA O IZDAVANJU DOPUSNICE ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI nastalu u postupku reakreditacije na službenoj web stranici visokog učilišta? *

- Da
- Ne

(24.) Ukoliko imate, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznicu (link) putem koje se može pristupiti navedenom dokumentu (odluka Ministra znanosti i obrazovanja o izdavanju dopusnice za obavljanje djelatnosti).

(25.) Ukoliko nemate, planirate li javno objaviti navedeni dokument (odluku Ministra znanosti i obrazovanja o izdavanju dopusnice za obavljanje djelatnosti) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

- Da
- Ne
- Drugo:

(26.) Molimo Vas da nam pojasnite zašto planirate/ne planirate objaviti navedeni dokument (odluku Ministra znanosti i obrazovanja o izdavanju dopusnice za obavljanje djelatnosti) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

AUDIT - Vanjska neovisna periodična prosudba unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

(27.) Je li Vaše visoko učilište prošlo postupak Audita vanjske neovisne periodične prosudbe unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete? *

- Da
 Ne
 Drugo:

(28.) Koje godine je Vaše visoko učilište prošlo postupak *audita*?

2010.
 2011.
 2012.
 2013.
 2014.
 2015.

(29.) Imate li javno objavljeno **ZAVRŠNO IZVJEŠĆE S PREPORUKAMA** nastalo u postupku *audita* na službenoj web stranici visokog učilišta? *

- Da
 Ne

(30.) Ukoliko imate, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznicu (link) putem koje se može pristupiti navedenom dokumentu (završno izvješće s preporukama).

(31.) Ukoliko nemate, planirate li javno objaviti navedeni dokument (završno izvješće s preporukama) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

- Da
 Ne
 Drugo:

(32.) Molimo Vas da nam pojasnite zašto planirate/ne planirate objaviti navedeni dokument (završno izvješće s preporukama) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

(33.) Imate li javno objavljeno **OČITOVANJE VISOKOG UČILIŠTA NA ZAVRŠNO IZVJEŠĆE** nastalo u postupku *audita* na službenoj web stranici visokog učilišta? *

- Da
- Ne

(34.) Ukoliko imate, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznicu (link) putem koje se može pristupiti navedenom dokumentu (očitovanje visokog učilišta na završno izvješće).

(35.) Ukoliko nemate, planirate li javno objaviti navedeni dokument (očitovanje visokog učilišta na završno izvješće) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

- Da
- Ne
- Drugo:

(36.) Molimo Vas da nam pojasnite zašto planirate/ne planirate objaviti navedeni dokument (očitovanje visokog učilišta na završno izvješće) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

(37.) Imate li javno objavljen **ZAKLJUČAK AGENCIJE ZA ZNANOST I VISOKO OBRAZOVANJE S OČJENOM STUPNJA RAZVIJENOSTI I UČINKOVITOSTI SUSTAVA OSIGURAVANJA KVALITETE** nastalo u postupku *audita* na službenoj web stranici visokog učilišta? *

- Da
- Ne

(38.) Ukoliko imate, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznicu (link) putem koje se može pristupiti navedenom dokumentu (Zaključak Agencije za znanost i visoko obrazovanje s ocjenom stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete).

(39.) Ukoliko nemate, planirate li javno objaviti navedeni dokument (Zaključak Agencije za znanost i visoko obrazovanje s ocjenom stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?

- Da
- Ne
- Drugo:

- (40.) Molimo Vas da nam pojasnite zašto planirate/ne planirate objaviti navedeni dokument (Zaključak Agencije za znanost i visoko obrazovanje s ocjenom stupnja razvijenosti i učinkovitosti sustava osiguravanja kvalitete) na službenoj web stranici visokog učilišta u akademskoj godini 2015./2016.?
-

TRANSPARENTNOST U UNUTARNJIM POSTUPCIMA OSIGURAVANJA KVALITETE

- (41.) Postoje li na Vašem visokom učilištu TIJELA zadužena za unutarnje osiguravanje kvalitete? *
Npr. povjerenstvo/odbor za osiguravanje kvalitete, ured za osiguravanje kvalitete, druge službe i tijela koja imaju mandat baviti se osiguravanjem kvalitete

- Da
 Ne

- (42.) Ukoliko postoje, molimo Vas da navedete koja su to tijela te što spada u njihov djelokrug rada?
-

- (43.) Postoji li na službenoj web stranici Vašeg visokog učilišta javna informacija o postojanju tijela zaduženih za unutarnje osiguravanje kvalitete?

- Da
 Ne

- (44.) Ukoliko postoji, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznice (linkove) putem koje se može pristupiti stranicama na kojima su te informacije objavljene.
Molimo Vas da ostavite link za svako tijelo koje ste naveli u prethodnim odgovorima.
-

- (45.) Postoje li na Vašem visokom učilištu DOKUMENTI kojima se ustrojava unutarnji sustav osiguravanja kvalitete te putem kojih se regulira provođenje unutarnjih postupaka osiguravanja kvalitete? *
Npr. strategija osiguravanja kvalitete, politika osiguravanja kvalitete, operativni plan za osiguravanje kvalitete, pravilnik o osiguravanju kvalitete, priručnik za osiguravanje kvalitete i sl.

- Da
 Ne

- (46.) Ukoliko postoje, molimo Vas da navedete koji su to dokumenti?
-

(47.) Postoji li na službenoj web stranici Vašeg visokog učilišta javna informacija o postojanju dokumenata koji reguliraju unutarnji sustav osiguravanje kvalitete?

- Da
- Ne

(48.) Ukoliko postoji, molimo Vas da nam u odgovoru ostavite poveznice (linkove) putem koje se može pristupiti stranicama na kojima su te informacije objavljene.
Molimo Vas da ostavite link za svaki dokument koji ste naveli u prethodnim odgovorima.

(49.) Je li Vaše visoko učilište u posljednjih 5 akademskih godina barem jednom provelo studentsku anketu (vezanu uz kvalitetu studija i nastavnog procesa)? *

- Da
- Ne
- Drugo:

(50.) Ukoliko provodite studentsku anketu na Vašem učilištu, koliko često ju provodite?

- Svake akademske godine
- Svake druge akademske godine
- Svake treće akademske godine
- Drugo

(51.) Molimo Vas da odaberete u kojim je akademskim godinama provedena studentska anketa na vašem učilištu? *

Moguće je označiti više odgovora.

- 2011/2012
- 2012/2013
- 2013/2014
- 2014/2015
- 2015/2016
- Ne provodi.

(52.) Molimo Vas da odaberete za koje akademske godine su javno objavljeni rezultati ili analiza rezultata provedenih studentskih anketa na službenim web stranicama Vašeg učilišta?

Moguće je označiti više odgovora.

- 2011/2012
- 2012/2013
- 2013/2014
- 2014/2015
- 2015/2016
- Nisu javno objavljeni.

(53.) Molimo Vas da za svaku akademsku godinu koju ste odabrali u prethodnom pitanju ostavite poveznicu (link) putem kojeg se može pristupiti stranici na kojoj su rezultati objavljeni.

(54.) Imate li ikakav dodatni komentar, pitanje ili sugestiju?

POPIS KRATICA

Kratika	Značenje
AMPEU	Agencija za mobilnost i programe EU, dostupno na www.mobilnost.hr
ARWU	Internetska stranica Academic Ranking of World Universities sadrži ljestvice poretka svjetskih sveučilišta, dostupno na http://www.shanghairanking.com/index.html
AZVO	Agencija za znanost i visoko obrazovanje, dostupno na www.azvo.hr
CEQ	Course Experience Questionnaire, instrument kojim studenti vrednuju nastavu u Australiji i Ujedinjenom Kraljevstvu
CHEPS	Centar za istraživanje politika visokog obrazovanja na Sveučilištu u Twenteu, dostupno na https://www.utwente.nl/bms/cheps/
CLC	Course, Library, and Computer, instrument za vrednovanje uspješnosti nastave na učilištima medicinskih struka u SAD-u
CLIN	Clinical, instrument za vrednovanje uspješnosti nastave na učilištima medicinskih struka u SAD-u
CUG	The Complete University Guide (CUG) je internetska stranica koja sadrži bazu podataka visokih učilišta te preddiplomskih i diplomskih studijskih programa u Ujedinjenom Kraljevstvu, zajedno s ljestvicama poretka tih visokih učilišta i studijskih programa. Dostupno na http://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/league-tables/
DIU Libertas	Međunarodno sveučilište Libertas u Dubrovniku, dostupno na http://www.libertas.hr
DZS	Državni zavod za statistiku RH, dostupno na www.dzs.hr
ENQA	Europska mreža za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju, dostupno na http://www.enqa.eu
EQAR	Europski registar agencija za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju, dostupno na http://www.eqar.eu
ESG	Europski standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja, dostupno na http://www.enqa.eu/index.php/home/esg/
EU	Europska unija
Eurostudent	Nacionalno istraživanje o socijalnim i ekonomskim uvjetima studentskog života u Hrvatskoj koje provodi MZO, dostupno na http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=22549
HILVE	Heidelberger Inventar zur Lehrveranstaltungsevaluation, instrument za vrednovanje uspješnosti nastave na visokim učilištima u Njemačkoj
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir, dostupno na http://www.kvalifikacije.hr/Default.aspx
HKO-portal	Internetska stranica koja sadrži informacije o sektorima u sastavu HKO-a (razvojem portala upravlja Ministarstvo rada i mirovinskog sustava), dostupno na http://www.hkoportal.hr/#

IRO	Institut za razvoj obrazovanja, dostupno na www.iro.hr
MOZVAG	Informacijski sustav za podršku postupku vrednovanja studijskih programa, dostupno na http://mozvag.srce.hr
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, dostupno na www.mrms.hr
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja, dostupno na www.mzos.hr
NSL	Nursing Skills Lab, instrument za vrednovanje uspješnosti nastave na učilištima medicinskih struka u SAD-u
OCD	Organizacija civilnog društva
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
SCIE	Science Citation Index-Expanded, indeks citiranosti znanstvenih članaka
SD	Standardna devijacija
SOK	Sustav osiguravanja kvalitete
SSCI	Social Science Citation Index, indeks citiranosti znanstvenih članaka u društvenih znanostima
Stipendije.info	Nacionalni internetski portal o stipendijama i drugim oblicima financijske pomoći studentima, dostupno na www.stipendije.info
Studij.hr	Nacionalni internetski portal o studijskim programima i visokim učilištima u Hrvatskoj, dostupno na https://www.studij.hr/
Study in Croatia	Nacionalni internetski portal za međunarodne studente (razvojem portala upravlja AMPEU), dostupno na http://www.studyincroatia.hr/
QUALITYWATCH	Projekt „QUALITYWATCH: Aktivna uloga organizacija civilnog društva u praćenju i promociji kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj“, dostupno na http://www.ipa-qualitywatch.eu/
U-Multirank	Internetska stranica koja sadrži bazu podataka visokih učilišta i studijskih programa iz cijelog svijeta; moguće ju je pretraživati i uspoređivati podatke o različitim dimenzijama kvalitete visokih učilišta i studijskih programa. Dostupno na http://www.umultirank.org/#!/home
UNISTATS	Internetska stranica koja sadrži službenu nacionalnu bazu preddiplomskih studijskih programa i visokih učilišta Ujedinjenog Kraljevstva, dostupno na https://unistats.direct.gov.uk/
VO	Visoko obrazovanje

POPIS SLIKA I TABLICA

POPIS SLIKA

IZVJEŠTAJ O TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA U GRADU ZAGREBU

- Slika 1.** Struktura uzorka po tipu visokog učilišta
- Slika 2.** Struktura uzorka po vlasništvu visokog učilišta
- Slika 3.** Visoka učilišta i postupak reakreditacije
- Slika 4.** Visoka učilišta i postupak *audita*
- Slika 5.** Prosječni indeks po vrsti visokih učilišta (+/- 1 standardna devijacija)
- Slika 6.** Prosječni indeks po tipu vlasništva visokih učilišta (+/- 1 standardna devijacija)
- Slika 7.** Indeks transparentnosti pojedinih visokih učilišta
- Slika 8.** Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije
- Slika 9.** Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka *audita*
- Slika 10.** Javna objava informacija o tijelima i dokumentima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete
- Slika 11.** Javna objava informacija o tijelima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta
- Slika 12.** Javna objava informacija o dokumentima unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta
- Slika 13.** Javna dostupnost rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa
- Slika 14.** Prosječna ocjena sedam standarda kvalitete visokih učilišta
- Slika 15.** Prosječna ocjena pojedinih standarda kvalitete
- Slika 16.** Prosječna ocjena pojedinih standarda kvalitete prema vrsti vlasništva visokih učilišta
- Slika 17.** Učestalost ocjena standarda kvalitete: sastavnice Sveučilišta u Zagrebu
- Slika 18.** Učestalost ocjena standarda kvalitete: visoke škole i veleučilišta
- Slika 19.** Zaključak prvih Akreditacijskih preporuka
- Slika 20.** Zaključak posljednjih Akreditacijskih preporuka
- Slika 21.** Procjena stupnja razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete
- Slika 22.** Prosječne ocjene ESG standarda kvalitete

IZVJEŠTAJ O TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJU

- Slika 23.** Struktura uzorka po tipu visokog učilišta
- Slika 24.** Struktura uzorka po vlasništvu visokog učilišta
- Slika 25.** Visoka učilišta i postupak reakreditacije
- Slika 26.** Visoka učilišta i postupak *audita*
- Slika 27.** Indeks transparentnosti pojedinih visokih učilišta
- Slika 28.** Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije
- Slika 29.** Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka *audita*
- Slika 30.** Javna objava informacija o tijelima i dokumentima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete
- Slika 31.** Javna dostupnost rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa
- Slika 32.:** Prosječna ocjena kvalitete visokih učilišta
- Slika 33.:** Prosječna ocjena pojedinih standarda kvalitete na svim ocijenjenim visokim učilištima
- Slika 34.:** Učestalost ocjena standarda kvalitete: visoka učilišta u Osječko-baranjskoj županiji

Slika 35.: Zaključak prvih Akreditacijskih preporuka

Slika 36.: Zaključak posljednjih Akreditacijskih preporuka

Slika 37.: Procjena stupnja razvijenosti unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete

Slika 38.: Prosječne ocjene ESG standardâ kvalitete

IZVJEŠTAJ O TRANSPARENTNOSTI OSIGURAVANJA KVALITETE VISOKIH UČILIŠTA U SPLITSKO-DALMATINSKOJ ŽUPANIJU

Slika 39. Struktura uzorka po tipu visokog učilišta

Slika 40. Struktura uzorka po vlasništvu visokog učilišta

Slika 41. Visoka učilišta i postupak reakreditacije

Slika 42. Visoka učilišta i postupak *audita*

Slika 43. Prosječni indeks po vrsti visokih učilišta

Slika 44. Prosječni indeks po tipu vlasništva visokih učilišta

Slika 45. Indeks transparentnosti pojedinih visokih učilišta

Slika 46. Frekvencija objava dokumenata proizašlih iz postupka reakreditacije

Slika 47. Javna objava informacija o tijelima i dokumentima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete

Slika 48. Javna objava informacija o tijelima u unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta

Slika 49. Javna objava informacija o dokumentima unutarnjeg sustava osiguravanja kvalitete prema vrsti vlasništva visokog učilišta

Slika 50. Javna dostupnost rezultata i/ili analiza rezultata studentskih anketa

Slika 51. Prosječna ocjena kvalitete visokih učilišta

Slika 52. Prosječna ocjena pojedinih standardâ kvalitete: sastavnice Sveučilišta u Splitu

Slika 53. Učestalost ocjena standardâ kvalitete: sastavnice Sveučilišta u Splitu

Slika 54. Zaključak prvih Akreditacijskih preporuka

Slika 55. Zaključak posljednjih Akreditacijskih preporuka

POPIS TABLICA

Tablica 1. Sažeti prikaz postupaka vanjskog osiguravanja kvalitete

Tablica 2. Pregled dokumenata po postupcima vanjskih vrednovanja

Tablica 3. Broj visokih učilišta u uzorku za koje je bilo moguće izračunati indeks - Grad Zagreb

Tablica 4. Popis visokih učilišta s certifikatom AZVO-a

Tablica 5. Ocjene standardâ kvalitete prema Akreditacijskim preporukama AZVO-a - Grad Zagreb

Tablica 6. - Ocjene ESG standardâ visokih učilišta na temelju postupka neovisnog vanjskog vrednovanja (*audit*) - Grad Zagreb

Tablica 7. Broj visokih učilišta u uzorku za koje je bilo moguće izračunati indeks - Osječko-baranjska županija

Tablica 8. Usporedni prikaz rezultata *audita* Filozofskog fakulteta u Osijeku 2010. i 2015.

Tablica 9. Ocjene standardâ kvalitete prema Akreditacijskim preporukama AZVO-a - Osječko-baranjska županija

Tablica 10. Ocjene ESG standardâ visokih učilišta na temelju postupka neovisnog vanjskog vrednovanja (*audit*) - Osječko-baranjska županija

Tablica 11. Broj visokih učilišta u uzorku za koje je bilo moguće izračunati indeks - Splitsko-dalmatinska županija

Tablica 12. Ocjene standardâ kvalitete prema Akreditacijskim preporukama AZVO-a - Splitsko-dalmatinska županija

Tablica 13. Ocjene ESG standardâ visokih učilišta na temelju postupka neovisnog vanjskog vrednovanja (*audit*) - Splitsko-dalmatinska županija

Tablica 14. Prijedlog mogućih indikatora kvalitete koji se mogu uvrstiti u hrvatsku nacionalnu bazu, pregled trenutne dostupnosti indikatora, nadležnih institucija te prijedlozi važnosti pojedinih indikatora

LITERATURA

Agencija za znanost i visoko obrazovanje. (2010). Postupak inicijalne akreditacije studijskih programa. Zagreb: AZVO. Dostupno na: https://www.azvo.hr/images/stories/Akreditacija/Postupak_inicijalna_kon.doc

Agencija za znanost i visoko obrazovanje. (2011). Postupak inicijalne akreditacije za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja. Zagreb: AZVO. Dostupno na: <https://www.azvo.hr/images/stories/visoko/Postupak-novo.pdf>

Agencija za znanost i visoko obrazovanje. (2015). Postupak reakreditacije visokih učilišta. Zagreb: AZVO. Dostupno na: https://www.azvo.hr/images/stories/vrednovanja/reakreditacija_vu/Postupak_reakreditacija_VU_2012.pdf

Bezinić, P. i Bajšanski, M. (2007). Razvoj organizacijskog sustava i postupaka za unaprjeđenje kvalitete Sveučilišta u Rijeci. U: Lučin, P. i sur. (2007). Kvaliteta u visokom obrazovanju, 99-112, Rijeka: Nacionalna zaklada za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvoj Republike Hrvatske

Chickering, A.W. i Gamson, Z.F. (1987). Seven principles for good practice in undergraduate education. *AAHE bulletin* 3 (7).

European Association for Quality Assurance in Higher Education (2009). ENQA report on Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. Helsinki: European Association for Quality Assurance in Higher Education. Dostupno na: http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2013/06/ESG_3edition-2.pdf

European Association for Quality Assurance in Higher Education (2015). Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Helsinki: European Association for Quality Assurance in Higher Education. Dostupno na: http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

European Commission (2013). Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupno na: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/reports/modernisation_en.pdf

Gibbs, G. (1995) *Assessing Student Centred Courses*, Oxford: Oxford Centre for Staff Development

Gonzalez, J. i Wagenaar, R (2005). *Tuning Educational Structures in Europe, Final Report*. Bilbao: University of Deusto. Dostupno na: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf

Hauschildt, K., Gwośc, C., Netz, N., i Mishra, S. (2015). *Social and economic conditions of student life in Europe. EUROSTUDENT V 2012 - 2015*. Bielefeld: Bertelsmann. Dostupno na: https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/lika-mojligheter/eurostudent/evsynopsisofindicators.pdf

Hrvatski Sabor. (2003). *Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*. Zagreb: Hrvatski Sabor. Dostupno na: https://www.azvo.hr/images/stories/propisi/ZZDVO_izmjene_po_Z.okvaliteti.docx

Hrvatski Sabor. (2009). *Zakon o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju*. Zagreb: Hrvatski Sabor. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_04_45_1031.html

Hrvatski Sabor. (2014). *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije*. Zagreb: Hrvatski Sabor.

- Kovač, V. (2001). Osposobljavanje i usavršavanje sveučilišnih nastavnika. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci
- Kovač, V., Ledić, J., Rafajac, B. (2002a). Prema sveučilištu kao organizaciji koja uči. U: Rosić, V. (Ur.). *Odnos pedagoške teorije i pedagoške prakse*, 41-48, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci
- Ledić, J. (1992). Pristup pedagoškom usavršavanju sveučilišnih nastavnika, *Napredak*, 133(2), 195-199.
- Ledić, J. (1993). K novim standardima visokoškolske nastave. *Napredak*, 134, 2, 187-196
- Ledić, J. (1994). TQM - novi pristup kvaliteti visokog obrazovanja. *Napredak*, 135, 4, 456-465.
- Ledić, J. (2009). Potiču li sveučilišni nastavnici prezir spram obrazovanja za nastavničku profesiju?. Izlaganje na okruglom stolu *Predvisokoškolsko obrazovanje: Hrvatski kvalifikacijski okvir, naukovna osnova i izobrazba nastavnika i učitelja*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb. Dostupno na: <http://info.hazu.hr/upload/file/HKO/Jasminka%20Ledic.pdf>
- Ledić, J., Kovač, V., Rafajac, B. (1998). Položaj studenata na sveučilištu u svjetlu analize kvalitete nastave. *Društvena istraživanja*, 7, 4-5, 619-637
- Marentič Požarnik, B. (2009). Improving the quality of teaching and learning in higher education through supporting professional development of teaching staff. *Napredak*, 150, 3-4, 341-359.
- Marsh, H. W. (1987). Students' evaluations of university teaching: Research findings, methodological issues, and directions for future research. *International Journal of Educational Research*, 11 (3).
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2009). Pravilnik o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskog programa i reakreditaciju visokih učilišta. Zagreb: MZO. Dostupno na: https://www.azvo.hr/images/stories/novosti/Pravilnik_dopusnica_VU_NN_24_2010.docx
- OECD. Henard, F. i Roseveare, D. (2012). *Fostering Quality Teaching in higher Education: Policies and Practices*. OECD Publishing. Dostupno na: <https://www.oecd.org/edu/imhe/QT%20policies%20and%20practices.pdf>
- Rončević, N., Turk, M. i Vignjević, B. (2016). Research papers are what counts: excellence in teaching is neither supported nor properly evaluated. Izlaganje sa znanstvenog skupa, *Excellence & Innovation in Basic-Higher Education & Psychology*, Rijeka, Hrvatska, 18-21.05.2016. Dostupno na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?grad=818921>
- Tang, T.L.-P. (1997). Teaching evaluation at a public institution of higher education: Factors related to the overall teaching effectiveness. *Personnel Administration* 26 (3), 379-389.
- Timpson, W. W., & Andrew, D. (1997). Rethinking student evaluations and the improvement of teaching: Instruments for change at the University of Queensland. *Studies in Higher Education*, 22(1), 55-65.
- Turk, M. (2016). Academic teaching in Croatia: challenges and perspectives. Izlaganje na konferenciji *Emphasis on developing and upgrading of competences for academic teaching, Educa-T*, MZO. Dostupno na: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=15016&sec=1933>
- Turk, M. i Ledić, J. (2016a). Kompetencije akademske profesije. Fata volentem ducunt, nolentem trahunt. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
- Turk, M. i Ledić, J. (2016b). Between Teaching and Research: Challenges of the Academic Profession in Croatia. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 6(1), 95-111.

O PROJEKTU QUALITYWATCH

Nositelj projekta:

Institut za razvoj obrazovanja
Trg Nikole Zrinskog 9, 10000 Zagreb
t: +385 1 4555 151 / +385 1 4817 195
f: +385 1 4555 151
iro@iro.hr
www.iro.hr

Projektni partneri

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Trg Augusta Šenoje 1, 31000 Osijek
t: +385 31 206 886
centar-za-mir@centar-za-mir.hr
www.centar-za-mir.hr

Udruga MI
Sinjska 7, 21 000 Split
t: +385 21 329 130
info@udruga-mi.hr
www.udruga-mi.hr

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Sveučilišna avenija 4, 51000 Rijeka
t: +385 51 265 600
dekanat@ffri.hr
www.ffri.hr

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Marulićev trg 19/I, 10000 Zagreb
t: +385 1 4886 800
ured@pilar.hr
www.pilar.hr

Pridruženi partner na projektu

UNIVERSITAS - udruga za razvoj visokog školstva
Sveučilišna avenija 6 (Učiteljski fakultet), 51000 Rijeka
t: +385 51 265 713
universitas@universitas.hr
www.universitas.hr

Trajanje projekta

18.12.2014. - 18.3.2017.

Vrijednost projekta

207.657,66 EUR

Izvor financiranja

Europska Unija, Komponenta I programa IPA - Pomoć u tranziciji i jačanje institucija u okviru natječaja "Reinforcing Support of CSOs in Enhancing Transparency and Good Governance in Croatian Public Administration" (EuropeAid/134506/D/ACT/HR). Sufinanciranje osigurano od strane Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

“Visoko je obrazovanje presudno za pojedinca, zajednicu, regionalni i nacionalni razvoj te rezultira akumuliranjem ekonomske i društvene koristi te povećanjem ljudskog blagostanja. Stoga je od javnog interesa brigu za kvalitetu visokog obrazovanja staviti visoko na listu prioriteta te osigurati transparentnost u sustavima i rezultatima osiguravanja kvalitete. Ovaj vodič i pridruženi primjeri za ciljanu publiku imaju organizacije civilnog društva i zainteresiranu javnost, uključujući studente, obitelji, škole, poslodavce i medije, kako bi bili od pomoći pri boljem razumijevanju, analizi i interpretaciji različitih procesa kvalitete, izvještaja i rezultata kvalitete visokog obrazovanja. Osiguravanje kvalitete složen je (i) administrativan proces, čak i za upućene, no ovaj vodič jasno opisuje i unutarnje i vanjske sustave, krajnje rezultate koji bi trebali biti dostupni te razvija i pregledno raščlanjuje proces preispitivanja transparentnosti. Pridruženi lokalni izvještaji bave se trima područjima, analizirajući transparentnost unutarnjeg i vanjskog procesa osiguravanja kvalitete te podataka o kvaliteti odnosno njezinih ishoda diljem institucija unutar tih zemljopisnih regija. Pristup je sistematski i vrijedan te identificira neke od ključnih izazova u sustavu, uključujući i manjak transparentnosti što se tiče objavljivanja unutarnje i vanjske dokumentacije od strane institucija te nedosljednosti u rezultatima u usporedbi s dokazima navedenim u narativnim izvješćima. Budući da razvoj društva ovisi o učinkovitom sustavu visokog obrazovanja, ovo istraživanje istovremeno je od pomoći pri aktivnom djelovanju organizacija civilnog društva i skreće pozornost na neke od slabosti trenutnoga sustava; kao takvo, trebalo bi služiti i kao poziv na akciju i kao alat.”

Liz Thomas, profesorica, Sveučilište Edge Hill, UK

ISBN 978-953-7901-26-4

Institut za razvoj obrazovanja
Trg Nikole Zrinskog 9
HR - 10000 Zagreb
t: +385 1 4555 151 / +385 1 4817 195
f: +385 1 4555 150
iro@iro.hr
www.iro.hr